

ПОДУНАВКА.

№ 1.

У Суботу 2. Януарія.

1843.

ПОДУНАВКИ.

Подунавко лепа виле!

Одъ вудъ долазипъ?

Са долазкомъ твоимъ виле

Шта намъ доносишъ?

Ако идишъ са весели

Да насъ поздравипъ,

На намъ одудъ среће преля,

Саогу синиъ носишъ?

Добро дошла жельо моя!

Србети на радость,

Некъ се чуа слава твоя

Роду на сладость!

Ако носишъ миръ и любавь

На даръ моѣмъ роду,

Некъ е' радуе рѣка Дунавъ

Брзеномъ твоимъ броду.

Ако араке просвѣстена

Данасъ доносишъ,

Да семеномъ с'адниена

Србетно оросипъ,

Некъ те слави србско дете,

Докъ е Србіе,

Некъ ти славе венце плете,

Докъ се не свѣе.

Ако злобу ти истребишъ

Твоимъ Долазкомъ,

Старе ране юшти залечипъ,

Дипуѣ омразомъ;

Онда ни се, лепз, виле!

Смеши будиѣностъ;

Ерѣ растури твоѣ крило

Мутну садашѣностъ.

Ако а' друге носишъ дарѣ,

За подунавѣ,

Што'но србска срѣца-кларѣ

Зар' е забавѣ?

Покри лице мутна диво,

Бежи съ дунава,

Србъ е мача диват' свик'о,

То му ї забала,

Оне тебе уловити,

Ма се и крила,

На не-тебе покоистити,

Макаръ гди была.

Време доѣ, то га гони

Све у напредакъ,

Србъ све руши, све прогони,

Што му ї назадакъ,

А. Н.

РАЗМЫШЛЯВАНЪ О НОВОЙ ГОДИНИ.

(одъ І. С. П.)

Животъ е санакъ, и у сѣу живота сива-
мо о новой живота години. Ко неѣе потвр-
дити, да еу люди чудновате буди? Старцы л-
дикую, да е одъ дана на данъ горе и разврат-
нѣ време, и опетъ са задовољствомъ оченую
почетакъ нове, рѣанѣе годинѣ. Девойка, ко е
свакѣй данъ приимъ даномъ называла, и при
поѣной тишинѣ подглавакъ горкимъ сузама на-

сила, што в новы година двадцетъ и осамъ дочекала, а молодожены ни одного, радуе се, да съ юче свиршеномъ зальномъ нову годину поздравити може. Како бы юй было, кадь бы юй се оно, одъ чета прилѣжно мысли одвраба, прилѣтило, да в овай данъ ни толико помладю, колико друество млада деовицица, съ юйма се радо меша, да товаръ свой година съ нима подела, или кадь бы одкудь чула, да в ово година са свимъ стара за оно, што у кругу нѣны надежда прво место заузима. — Одъ кудъ дакас толике радости о новой години, кадь се године живота нашеть са 365 дана счаналя? одъ тудъ амачно, што свайи свое слабости своелюбіемъ и суетомъ по образу гледи. Жена, кол в юче седину свое носе или почупала, или враниломъ изгладила, радуе се данастъ, око огледала савилюи се, да в юиштъ доста млада и прилѣжна; старцы се вараю, као да амъ в нова година старай рачунъ претрпала и поцелала; деовица, за кою говоре, да в натрагъ тргла, мысли, да на предъ иде, и изъ овогъ узрока, да се не бы уморила, и назадъ пошла, кораке мала и ситне прави; помодари се падаю новомъ крою зальна; войводе новымъ побѣдана; честолюбцаи новой слави, граблявцаи новомъ лову; одному речю, свайи се нада нешто получити, кое у спаску нѣговъ желя подъ насловомъ *Среба* означено стон. — Око овогъ се и сва наша честитаяи враз. Многи су главу разбили, како се обичай честитаяи увео; а налзнимъ причину у томъ, што човекъ радо да оно, што самъ нема, и што га ништа не стае. Ко неће другомъ желати Матузалимовъ векъ, златна брда, побѣду, славу и т. д. мы желимо, на край, а онъ ако и самъ то исто жели, нека гледи, како не до того доћи. Я бы радъ а одну брачну парницу видити, гди ине вайманъ петъ стотина свакولي желя пало. Сватови су честитаяи, и ели и пили, а венчани се после три месеца безъ никаквы желя раставили.

Одъ како в мода уведена са свачемъ шпекуляцію терати, подпало в и честитаяи подъ трговину. Бданъ желя одъ кога што добити,

и трчи в новой години нѣму сто редѣи више желати. Овай в у чести, слава, вали да му оно, што и нема, желимо, како бы оно, што и ма, на насъ могли пренети. А ко ништа не на, никакови добара, никакве чести не ужива, тога безъ честитаяи оставлямо. Ко му в привъ? за што нѣ и онъ што набавю, пакъ бы му наше жель дано придодали. Вредно в промыслица, како бы онда стваръ ставала, кадь бы честитаяи штогодъ друго было, него празанъ обичай, и кадь бы се свакомъ оно желяло, што у срцу желимо. Кадь бы на примеръ кавномъ богатыру насалдницъ нѣговъ честитаяи: а желимъ, да вы што скорѣ упрете, да могу съ вашимъ добромъ по волямъ расподагати; или кадь бы жена мужу, или мужъ жени честитаяи, ахъ, како среба, да насъ в юиштъ лане смръь раставила! или, кадь бы се о новой години непонштемъ желяло, да понштенъ буде, или парницъ, да не вара; или лукавомъ чисто срце; и мало в чашницъ, да дубоко у чаше не гледи, и т. д. Мени се чини, да бы се честитаяи на овай начинъ умалила, и юиштъ в пытанъ, да ли бы одъ тудъ више добила, не то изгубили. — Мебу тымъ, донъ се мода на артинъ смею излаже, она оди по свету мирно и слободно, и мало в тако мудры людѣи, кои бы толяко мудрости имали, да и сами узъ ни не пристану. Многи се на уведеныи обичай срде, ойма в тешко посещиваяи приймаи, ояма долазити, но и ови долазе, и они ий приймаю, и цеда се парница названниа сладкими и водомъ, или кафомъ, или чаиномъ раіе. — Са свимъ бы намъ другіе нова година долазила, кадь бы обичай старогъ века опетъ оживію; кадь не бы ни еданъ смею честитати доћи, кои ниве какавъ даръ са собомъ донео; кадь бы кліентъ своемо патрону, то не рећи, малайи стариему съ прасетомъ подъ пазуу честитаяи, а онъ кодь куће постію; кадь бы Калыгула самъ предъ враты о новой години ставо, и донешене дарове собственымъ рукама купію, или кадь бы у име поне године прирезъ налагао; или, кадь бы нова година све однела, што в стара заштедила. Онда бы нова година само за оне, кои приймаю, была радостна, а за оне, кои че-

ститаю, жалостна. Сви, кои то знаду, бое се, да се опетъ ово старо време не поврати, и зато се радую, да увекъ нова, а не стара на-зтупа година.

ПРЕПИТАНІЯ РАЗНЫ НАРОДА.

(переводъ съ Немецкогъ).

Човекъ само онда Царство ил' дряхлувою избивающе естивомъ зна цевити, кадь такова, други народа у разномъ расположеніи земл' живехи, види. Ту не видити како гадюсть у препитаніи, кою Европеецъ не поднои у природи место има, и како наука и нужда претерати насъ може, да оне ствари, кое у насъ сасвимъ, дошъ смо у избиліи были, противне быле, садъ виуси и добре постану. Нужда е занста она силна учителька была, коя е човека принудила, да найгрозніе испити учини, само да животь своей одржи.

У Мароко кадънадъ е велика нужда глади; тако се додоги године 1780. случай, да су две године едно за другомъ силни ровни скакаваца долазили, и све жетве напунили и опустошили. Кои е онда између народа арно у хубрету коньскыи или другогъ каквогъ животногогъ нерастрошено нашоа, радостно бы га одаве изнуко, и потроши; а други бы му као сребромъ за то завидо.

Каква велика гладъ на брежии Малабара и у разнымъ предѣла африканскыи, макаръ да е природа сваке производе имъ даровала, быти мора, видити се лако одъ туда маже, што родители свою любезну децу богатыма продаю, само да бы а' средства, с' коимъ бы се неколико неделъ противъ смртне глади одбранили могли, добили. Мунго Паркъ каже да е едва госпа у Африки найлешше свое дете продала, да бы само за 40 дана животь свой средствомъ препитаніа, издржала.

Хеарне неий, кои е између многи патия свои крозь предѣле на Худсонсебау проио, преповеда, како често бедни Індіанцы у страну

гладъ падаю. Они показивше одъ дивачине и леки ягода живе, а како оны нестане, одна су у великой опасности. Онъ е было са Індіанцыма, кои су га прѣтали, више пута преморавъ месо Бизама кое е сбогъ сирада нѣговогъ одъ свию вообще презрено, ести. Више него едаредъ, морали су читава два и три а кадь кадь и седамъ дана само о некимъ ягодицама, мало воде, комаду старе коже, и изгорелымъ костима щивити. У оваковымъ случаемъ найопасніе е то, што стомакъ, кои е досадъ приличіе естиво имао, постане слабъ тако, да никаква еда скувати не може, при кои одланшаю найлеши напои и терети сажду.

У оваковымъ земл' предѣлама гди человекъ дивлячки и глупо живи, и гди стараніе нѣгово не одъ труда и радности нѣгове, но више одъ случая зависи, мора оскудость трпѣти, ако природа скуда и у свему не издашла, пакъ и кадь бы тако было, опетъ животь человекъ стои у опасности смртне глади, као што смо садъ изъ вышенаведеноегъ о одной госпи у Африки примера, увидиша; ерь управъ Африка има много веће изобиліе свакоегъ рода производа, него и коя друга часть земл'.

А. Ч.

О М А Ч К И.

(изъ Г. А. Ц. Ле'ра).

На едномъ, не далеко одъ Липске кавалѣрскомъ добру, была е една мачна, коя е особитою нѣжносту младо плеще к' себи маже зато узела — да место, изгубаиногогъ свогъ штенета, попуни. — Она е то исто скуда по двору прѣшла и свагда другъа животна подалеко одъ нѣга терала и чувала га. Но шта е іоштъ найчудноватіе да она одъ оне нѣжности и при самомъ узраштаю, кадь е сирѣчь ниле, кокошъ постоао, не одустала, но кадь бы се кокоши снабиле, да се зараве, онда бы мачна стала међу нѣи и дотде другима не бы дала ести и терала бы їй, докле годъ любимца нѣна не бы се наела, пакъ текъ онда бы дозволила и другимъ ести.

Особита, случасна и врло у оца пацвочица
ица гди се мачке материнскомъ любовію за
пацвочице заузму. Тако се пре 53. године у
Лондону разгласи, да е една мачка на седу чи-
таво гнѣздо са 8 млади пацвочица и своима
штенцама донела, и тако њи верно као и свою
штенцадъ собствениу одоила. А у провинцији
Мариланду у сѣверо-американскимъ слободнымъ
државама, довесе, мачка некогъ Господина Гре-
енфила, пацвочица њинимъ штенцама, да се
играю с' њимъ и да га поеду. Неко време
игралисе се мачићи с' малымъ пацвочићемъ, а
после тогъ упузе сви заедно с' њиме у ложу,
у којој тако и остане, и одъ мачке сведно
као и мачићи буде доенъ. Кадъ се то први
путъ овази, изнесу се сви мачићи с' пацвочи-
ћемъ изъ ложе на полъ, а мачка унесе пацвочи-
ћа тако предосторожно, као годъ и све свое
мачиће опетъ у ложу; и тако колико су годъ
пута страни, да то виде, долазили, толико е
пута то исто случавало се. Шкода велика
што се болъ о томъ обстоятелству и обшир-
ніе не зна, какво е сѣдство после у обхожде-
ню мачке и пацвочића было, и гди е онъ остао.

СТАРИНА И МЛАДИЊЪ.

(изъ Еберсберга).

Героу осамдесетолѣтній старецъ сѣдио
е предъ враты свое колебице и радонао се
ведресенѣмъ ютру. Нѣгово се око, часть
на плави брегови с' кой се прова магле као
жертве облаци дизале, часть на правуначма
нѣговымъ, смривало. На ово дође еданъ мла-
дић изъ града и поче се с' њимъ разгова-
рати, а кадъ разуме за число нѣгови година,
зачуди се нѣговой крепкой старости и цвета-
юћемъ изгледу, пакъ запыта старину, шта е
онъ чинио, те овакъ крепость и веселость у
поздној есени живота ужива; на ово му Ге-
роу одговори: мой синко, то е као и свако
благо, еданъ даръ, кои с' њиме долази, о комъ
се поивалии места немамо; но зато опетъ
можемо овде доле с' нечимъ заслужити, да
га добиемо.

По овимъ речма дигне се старина и од-
веде странца овогъ у башту, гди му, высокобо-
гата дрва са неocenѣнымъ плодомъ, погледомъ
кой се срѣдце весели, покаже. На кое му
проговори старина: „Чудишь ли се такоћеръ,
да я садъ плодъ дрва овы уживамъ? видишь
мой сынокъ, ова самъ я юнѣтъ у мојој младо-
сти засадио. Это, ту ти е тайна мое веселе и
богатоплодне старости.“

Младић разбере речи старине и к' срѣ-
цу њи приими.

А. Ч.

С М Ъ С И Ц Е.

Баснотворацъ Езонъ идући едаредъ прозл
нѣку варошъ, сретне се съ единымъ селякомъ,
и после обычнѣмъ поздравля умыта селякъ Е-
зона, за колико саати може отићи у одну ва-
рошъ, казавши му коя е. Путуй путниче, ре-
вне му Езонъ. Я знамъ и безъ тебе, да ми
пазл путовати, ако мыслимъ тамо доћи; но ка-
жи ми, я те пытамъ, за колико саати могу о-
тићи. Путуй путниче, повтори рѣчь Езонъ.
Е, — садъ видимъ, рекне селякъ у себи, да е
овай человекъ лудъ, и тако пође далъ. Темъ
што се е овай одъ Езона мало одмакао было,
повикие Езонъ: „Ей побратиме! — за два
нѣштъ саата отићи тамо, кудъ си наумио.“ Чу-
дећи се путникъ стане и запыта Езона. „А
одъ кудъ садъ знадешъ, да љу за два саата
отићи, а мало пре ниси ми мого казати, од-
говори му Езонъ, докъ не видимъ найпре, ка-
кви су ти коракѣли.“

Андакиндъ Лакедемонцацъ прекоренъ нѣкимъ
Аѣнѣйцемъ, да су сви Лакедемонца глупацы
и простацы, одговори: Само што мы никакавъ
угурсузулку одъ Аѣнѣйца непримисмо.

Віасъ ушытанъ, коя е сирѣчь рѣва? одго-
вори: она, кою закона опредѣляю.

ПОДУНАВКА.

ДОДАТАКЪ КЪ СРБСКИМЪ НОВИНАМА

ЗА ГОДИНУ

1 8 4 3.

Milosh Popovich

УЧРЕДНИКЪ

МИЛОШЪ ПОПОВИЧЪ.

У БЕОГРАДУ,

ПЕЧАТАНО И ИЗДАНО У ПРАВИТЕЛСТВЕВОЙ КНЯЗКОПЕЧАТНИ.

— Книжества намъ е широко полъ!

Разно явсли една цѣль;

И разна вода, духъ аа' еданъ свина!

— — — — — ?

Наука выши кон намъ е конаць?

Мудрымъ, вѣштымъ, нравнымъ бытъ;

Што знашь ты самъ, саобштит' браи сродной;

Мудрость у облакъ некрыт'.

А. Мушниця.

У Гласу Народолюбца ст. 70 — 77.

ПОДУШКА.

№ 2.

У Суботу 9. Януаріа.

1843.

К О Л О.

Ріку чине поточиць,
Гасне шипраць,
Златну нилу плугъ, почиць,
А народъ земляць.

* * *

Тако свайъ у своѣмъ дѣлу
Ради и успѣа,
Спагу дає своѣмъ тѣлу,
И животомъ сѣа!

* * *

И я ни мало не журимъ,
Радимъ даню, ноу;
Придовіаєсь, и журимъ
Да стечєть, што оу.

* * *

А то ніє чинъ каковий,
На' казю мѣсташче,
Него вѣнаць лаворовий —
Фемно срдашче.

* * *

Каждъ стечємъ я милє Фемо
Срдашче небесно,
И посьмѣхъ любие сѣме
Нѣку текъ удєсно,

* * *

На частъ Цару Царевина
Двору олтаря
Онда, као и высина,
За воюнь ко марі!

У пуной бу онда мѣри
Гадочєть и а быти;
И у поной доха сѣри
Са дикомъ живити.

ПОВРАЩЕНІЙ ЖИВОТЬ КУНАНІЕМЪ ЛАДНЕ ВОДЕ.

8. Октомврія текуће године заболє и глава и мучно ми будє, отидємъ єдиноє Доктору дома, и онъ ми даде на блованіє; али одъ овога не осетимъ никаквог' поболшаня у здравлю. Изаїємъ за тимє на єданъ сатъ посломъ у Чаршію, но быо самъ као пілнъ; и истина є, да ми одма после блованя, и ніє морало добро быти, али што велє: добаръ се данъ изъ ютра познає, те и я, како изъ Чаршіє доїємъ, легнемъ у крєвьєть познавши, да ми є тежкє. Садъ одма дамъ звати истога Доктора, и онъ за добро наїє, да ми се по другій путь на блованіє да, кадъ и другу медецину станємъ пити, она не тако пачисти, да самъ ямачно мыслию, лєкше ѣє ми быти, но єсть, мєни не будє ништа болъ ни те медецине, и кадъ доїє Докторъ превиниє ми и трєій рецентъ, и тако се вышєпоменутий Докторъ свойски око мєнє трудію, и до 15. рецєнта ми за лєковє прописєо, коє самъ я точно употребляю, но сє є бадава было, я никаково укрєплєнїє здравля одъ толики употреблєнны лєкова на себє осетію нисамъ. Но сєє одъ дана на данъ бывало ми є горє и тежкє.

Послє ови 15. безъ никакво ползє употреблєнны рецєнта промышляю є истый Докторъ,

конитъ бы ми средствомъ помогаю, а каже ми, да за добро настави, опять и третій рецептъ на бляванъ дати, на кое му и одговорить: да више апотекарски лекова пити небу; ма знао таки брезъ ны уврети, на то не ми истый Г. одговорити: „Я самъ нама, као своие брату добру радъ, за то васъ сожалюемъ и кажемъ вамъ, да ни подъ кон начинъ, то исто аькарство, кое вамъ е юшь у трубу не оставяте, ерь иначе не за васъ хрѣво быти.“ — Притомъ ушита ме, будући самъ пре неколико дана конзилью зактевао, обе ли, да чиниду исту, и кога хоу да зову, л му кажемъ, моѣ е жила, да Г. Стеиъ дође, и онъ дође аа не дође вышепомнутый Докторъ, и тако ишу тай данъ конзилью држали. Видѣиъ мене Г. Стеиъ яко болующа, испита ме, како самъ у болестъ пао, л му све по реду, као што самъ у болестъ пао искажемъ, и притомъ замолимъ, да му рецепте, што ми е Г. Мушници преписао, донесу, како бы ми съ тѣмъ бже и лакше помоги могао; но онъ вехтене, и меутишь предпине ми некий лекъ и наложн, како љу га употреблявати, кое самъ я, да бы адравѣ мое повратіо; као свето наблюдавао и употреблявао; но како ми е после тогъ лека было, управъ казати не могу, ерь самъ забораію, теке кадъ ми е реченый Г. Стеиъ другій и третій путь дошао, ушитаъ га, могу ли што ести, онъ ми дозволи да могу тинцоване лбуке, и то по мало ести, и то ми е одъ почетка боловани, пакъ до 18. дана прво лео было, а доиде нишь ми се ести, окромъ быстре супе дозволявало не. Овако самъ л найсретіе и найрадостіе за Сербію дане на веу тугу и жалость мою, што и л участникомъ те общерадости быти нисамъ могао, у кривету на смрти лежеиъ провео. Г. Стеиъ и самъ доста здравѣиъ слабъ, опять не дана пропустіо, кадъ ме не бы обиао. Онъ е, као што самъ на ѣговомъ лицу познати могао, са свѣиъ радъ ми быо помоги, чинило ми се, да ѣду ме оне сладке и ободравѣиъ речи нъ здравлю повратити, но све безъ успѣха остане. Бдиомъ у ютру дође вышепохвалный Г. Стеиъ видати ме, но мени е оне нои найтежне

было; пакъ да ме не мати моя ситномъ солю, кой лекъ сама знаоши, ону ноу парила, како самъ у тешииъ мучама быо, Богъ зна бы л зору дочекао, но Богъ даде, те ми се и она у неколиъ деиъ; ту ноу проведемъ у найвеиъимъ мучама и осваниемъ съ поцринымъ устма, погана и зиномъ, видѣи то Г. Стеиъ врю се зачуди и рекае: „Шта е то браіко? то не должно было, юче ти лево бляше!“ потомъ каже моіой матери, да по неке прашкове у Апотеку отиде, одъ кои самъ л веиъ предъ овима 12. поію быо, но да ѣи опять употребимъ; при поласку запитаъ га, были што ести смео, онъ ми на то одговори; да све, што ми срце жахели ести и пити, да едемъ и пиємъ. Чуіюи мати моѣ тай глать, да ми се свашта допушта ести, бризне плакати, видѣи, да два Доктора надамномъ надежду, да љу живъ остати, изгубише, улаши се она тако, да веиъ никакве надежде и помоги одъ людіи не очекивала, и смисли напоследѣиъ зопнути Священника, да ми молитву очита, пакъ да ме сама некимъ травама окупа и после, што ми Богъ и среѣа да; на тай конаць пошлѣ момче по Оца Вуиѣа, кой случайно попрай дѣлана проѣ и нъ мени се уврати. Истый Г. Вуиѣиъ види мене яко ослабѣиъа, пакъ ме ушита шта ме боле, и л му нешто одъ части искажемъ, но веиъ самъ л говорити малаксао быо, алъ онъ таки привиче да ме у ладной води окупа, ерь да љу иерати уврети, ако то не употребимъ. Мати моя л и сви десивши се око мене доброжелательиъ мои, ни су му смели одма одобрѣиъ дати, будући имъ се са свѣиъ опасно то виділо, но реченый Г. Парохъ, како е Всещедромъ и Милостивомъ Оцу топлу молитву за животь и здравѣиъ мое послао, таи е своейиъ настао, да ме у ладной води окупа, на кое самъ се л драгонольво ако и полумрѣтаъ предао, па тако и мати и остали домаиъ и остали доброжелательиъ мои склониши се таки су ладну поду у корито едно насули, и мене купали по сизиваню Г. Вуиѣа единако ту присутствовавиѣа за управѣиъ како ѣду сампомъ у води, како ли после воде поступаи. Како су ме двоци одъ први браѣа и

Michael J. B.

прітеля мой у воду спустили, свакій су по едно парче фланера узели, и тако су ме чирсто и брзо трли, тинь мокрити фланеромъ суду по тѣлу дожде, докле Г. Вуић не видіо, да е доста, т. е. дов' е све тѣло поцренило као кувачъ рањ, и то е трајањ на мени за то био употребіо, да бы у мени подумртву животь, патру и првѣ пробудіо, као што се и збило, на почемъ су ме тимъ фланеромъ истрили, после су ме свр' главе ладномъ водомъ изъ едног' сосуда одъ 8. ока полили свега, и потомъ у мокаръ и ладанъ чаршавъ тога замотали, и сувинъ обвили, ал' под' мене, по лежењимъ альянама едно ћебе, а свр' мене друго метули, да бы се тако и брже и бољѣ сгріо, паъ и по пр' ћебета натрали су на мене више топли альяна. Лежајући я прозь одну четвртъ сата тако покривень почнемъ се угревати и Господињъ Отацъ Вуићъ единок се у мојој соби бавіо, често ме упиткивајући: „Синовче како е,“ я му одговоримъ: „Фала Богу, добро! и онъ ми на то рече:“ „Небой те, када до сад' умро ниси, заستا у овој боли и нећеш! „Само“ окренувши се матери мојој рекаше: „добро пазите на нѣга, да садъ не озебе, и соба да буде прилично тепла, буди и зимић добаъ на кадь повиче да му е под' альянама врућина, и да ѿй на себи више тринити не може, то онда све ово съ нѣга скините, и у суве га и чисте кошуљу обуците, да му лакше буде. И тако ћеге га свакій данъ у то исто доба, у кое сте га и данасъ купали, купати, и съ тимъ ће му кувачињ ладна вода савъ изразъ и сау болю са срца извући, као што се истиномъ то све на мени и допаладо после 5. дана, кад' су ме вишепоменута моя браћа ладномъ изъ бунара фришконизвањемъ водомъ купали, и 6. данъ све су по свему тѣлу моѣ као богинѣ измили чарихи, а по мени су јошъ топаръ излазали. Сутраданъ јошъ опасимъ само у трбуу теготу, ербо самъ већъ неколико дана запоръ имао, да ни мокрити ніесамъ могао, а то ли напољ излазити, вити су ме они прашцы и лекови отворити могли; ал' ми дође истый Свештенникъ, и то чувши одна кистиръ ладне воде

заповеди ми дати, и тако я до мало времена олакинавъ и својој утробі, а мокрити јошъ немого никако, и то ми е особита мука была, но и ту ми брже Г. Вуић нареди привити, и утрляе освѣжавати на тайно мѣсто . . . при, вое, те до 5. сати за тимъ отвори ми се после и мокраћа. — Тако самъ се 12. дана купаво, но не онако као први путъ т. е. ни су ме више трајали, већъ само ладномъ водомъ одозго зглаве поливали.

Болуюћи тако имао самъ срећу и честь, да ме е између прочи отлични прітеля мой, и Господињъ Симѣ Милутиновићъ Сарајлија посѣтио, пріятельски ободравао, отечески миловао, и челолюбиво срце свое мени јавно показивао; онъ ме е између купани и самъ собомъ у мокру кошуљу облачио, и многе ми сирѣћу нѣговог' заваія угодности чинио, за кое му доволно благодарити не могу, јошъ ми е препоручивао, да купанъ ладно единок употребљавамъ јутро и вече, а између тог', да у вече къ спаваню мокру кошуљу и гаће облачимъ, а свр' тога сувый фланерскій Шаловникъ (копоранъ) и унтерцигъ (сукинене чакшире) кое самъ по налогу нѣговогъ точно и съ поломъ употребљаво; притомъ ми е яко препоручивао, да пиємъ, колико више могу чисту и таже воду, а друго никакво пиће нишошто а то ми е исто одна и Г. Парохъ Вуићъ препоручивао, да пишта друго, кромѣ чисте ладне и таже воде не пиємъ, и да ело, кое захтемъ, по већој части саано, ладно, или млако употребљавамъ, а нишошто врео, быберно, напрево или кисело. Ето тако радећи, ево ме фала Богу са свимъ здрава и весела, као съ нова одъ майне рођена; на коме драго буде, о свену се тому по насытїи извѣстити, нева изволи къ мени доћи, и ѿу му радо све изпричати паъ да се зна и може сван собомъ дома чрезь домаћу челадь у такой, како и у свакој другой лѣчивој болести помоћи, испорачуѣ молиг' никого, до едног' само Бога.

У Београду 21. Децември 1842.

Никола Пејиновичъ

Собственноручно.

ЧУДНОВАТОСТИ ЧОВЕКА.

(Изъ Л'ерс)

Човекъ се у толико болѣ познати учи, у колико га болѣ смятрамо, казавъ онъ быти обичествене, и у колико брижливѣе бываюши поредъ тога разлика и изятія придржавамо се. Сотымъ се ма найманъ све више уверавамо, у колико е предѣла душа човечія сасвимъ непозната земли. — Таково се разлике доста често межу людма, с' коима живимо, налазе; оне само подобро посмотрили вала — пакъ бы може быти у знаню о души човечіой, кадъ бы мложину предузеты оваквы примѣчанія сравнили, далеко болѣ дошли, него што е са философираниѣмъ учинѣно, комы искусство ніе задоста путъ раскысло; а и не само што бы намъ душа човечія познатія была, но особито и самъ человекъ.

Межу народомъ у Сиріи налазе се неки, кои су збогъ тога зватии, што многи измежу ныи за наймано маленкостъ, тако се жестоко уплаше, да сасвимъ ванъ себе, као у неку несвести падиу. Ово се догађа вѣнпымъ волшебницама, а узрокъ е тога, осимъ климе и начина живота, одиѣтъ напрасно уображенъ и с' тымъ свопчана дражесть нерва. Оваковы людѣи налазе се межу Самоеды, Якутцы, Тунгусцы, Камчадалы, и такофѣр у манѣмъ степену межу некимъ колениа татарскимъ. Свагда напрасно и наивада кадъ бы іи са стране или на друго кое тугальиво место дируу, или жестоко дрекнучо, поставили бы се ти люди у некій видъ беснила, кое е кодъ Самоеда и Якута тако силно, да се ума лише, и шта пре зграбе была батина, или вошъ, свакогъ бы конъ бы се овде догодіо или кога бы нашао, равіо или убио. Они се дабогме у овозъ беснуду силомъ натрагъ удржаваю, но при томъ се деру, праћакую, бію око себе и обходе се сасвимъ као беснујуи. У оваковымъ случаєма имаю Самоеди и Остивныи средства коняъ се лече. Они ужегу комадиѣъ коже одъ Ирваса (Renntier) или зашежай нѣгове длаке, и поднесу беснујуиѣмъ подъ носъ. Овай падле таки у слабостъ неку, а за тымъ у санъ, кой често 24 саата трає, изъ когъ се болеснишк сасвимъ здравъ пробуди.

Бдавъ младый самоедскій чародѣй, кадъ е Руса єдногъ, кои е те предѣле гледао, видіо, тако се смутіо и улашнѣо, да е мысліо садъ ѣе га бити, кадъ е єданъ прѣтъ противъ нѣга подиго. Онъ се завети на прѣтъ и обаверучке га счєна, пакъ после неколико тренуѣа ока, држеѣи овако здраво опетъ га пусти. Толмачъ кои е Руса пратио, замоли га да се удали мало, кое и учини. После тогъ уразговору навуче му се на руку єдина црна рукавица. Текъ што е ова была навучена, опази онъ исту са устремляемъ очима, и на єданнучъ у тако страшно беснуду падне, да е лако когодъ не-срєчанъ быти могао, кадъ се не бы лежєѣи край нѣга колацъ быо уклонио. Онъ е зацєло свою руку за шапу медвеѣу представало, и гледао, спакнао тамо амо, и држао с' нѣмоє да бы рукавица спала, али ніє нипошто снєо своіомъ другомъ рукою додирнути. На послєду морали су силомъ држати га и рукавицу скинути, и тако се мало помало умири.

А. Ч.

БЛАЖЕНА Е СМРТЬ ПОВОЖНЫ

(Одъ Л'езєстала.)

Путуюѣи некій путъ Царь Отто II у Боемску, падне у опасну грозвицу, да се е веѣъ смрти преправало и снє послєдѣи вѣковне надежде прїиміо. Нѣгови солдати, осимъ фамиліє нѣгове, никомъ другомъ нису к' нѣму улазити допунтали, на кое Царь викне: „Пуштайте овамо свакогъ ко годъ ѣе нека доѣе, нека народъ смрти мою гледаюи, одъ снєо собствене не страши се.“ По овымъ рєчма умире богобоязливъ Царь мирно и тіо.

Пре неколико часова него што ѣе умрети Карль V Краль французскій. Мудрый названый, заповєди да се врата собиа отворе, гвѣрєѣи „Обу народъ мой іошѣ єданнучъ да видимъ, да га сотимъ благословимъ, и мене нѣговымъ молитвама препоручимъ!“

Маршалъ Саксонскій рєкне пре свогъ вєчнѣгъ растанка, доктору Сенану: „Сиршєє се мой санъ. — Брѣ човєчєє е величєство овдє, само єданъ санъ!“

А. Ч.

№ 3.

У Суботу 16. Януарія.

1843.

РАДОСТЬ РАДОСТІЙ.

Зашто сунце своє любке зраке
Надъ Тополомъ данасъ укаже,
Што а' Србину оно сие лепо
У средъ зыме кадь му ніе време?
И Опленецъ што се узвишуе,
У светлу што се дичи своје,
Кадь а тама нїга обузела
Одъ када му неста КАРА ЂОРЂА?
Што се Космай укаже гордо,
Зашто ли се на насъ осмее
У средъ зыме кадь му ніе време?
Ясеница, браа вода ладна
Зашто лежѣть нїе покривена
У средъ зыме по светомъ Іовану?
Што се брда данасъ узякую?
Што се навітъ по долини шири
Одъ дечица и лепы спаница
Место нил и дебела снега
У средъ зыме кадь му ніе време?

Ни су оно любкогъ сунца зраки
Што се данасъ надъ Тополомъ шире,
Всѣхъ се оно сія лице сїно
Великога Срба добротвора,
Мила сына ЂОРЂА ПЕТРОВИЧА
АЛЕКСАНДРА данасъ Србомъ Княза.
То Топоу сто обясня,
То Србину лице разведрава,
Одъ тиранства то га избавлява,
То га тїши, то га ободрава,
То га храни, то га одъ пла брани,
Па и зиму летома причиня!

Што с' Опленецъ гордо узвишуе,
У светлу што се дичи своје,
И што скида тавило са лица,

Онъ с' ерла опетъ угледао
И истинна бранителя свога,
У радости онъ се обновляе,
Срб'на славу опетъ предавае!

Што се Космай гордо укаже
И на насъ се лепо осмее,
То с' вила наре растурила,
Оно нїга сумракъ разчистила,
И облаке данасъ узагнала,
Да онъ види свога Господара,
Светла сына да поздрави лично,
Што немого отцу учинити,
Смилу мора да приклана главу;
Незна Космай непогоду зыму,
И зими се онъ раздирит' мора
Кадь сынъ ЂОРЂА нїну с' приближана!

Зашто нїе лежѣть покривена
Ясеница браа вода ладна
У средъ зыме по светомъ Іовану,
То су виле ранно поравиле,
У средъ зыме лето начиниле,
У Тополи дочекъ поправиле,
Ясеницу лепо очистиле,
Да напове кони и юнаке!

А брдине што се узякую,
Оно ти се КАРА ЂОРЂА слуге
И войници по наборъ деліе
Данасъ седомъ нашіени главомъ
Довякую и сѣ брда одвняло,
На радость се опетъ дозвняло!
По долини навітъ што се шири
Одъ дечица и лепы спаница
Место нил и дебела снега
У средъ зыме кадь му ніе време,
Оно ти с' данасъ понунило,
Нїзъ далека поля навітало,
Старо, младо, яко и неко
Безъ разлике рода и година,
Све то яги а Тополи седи,

Да дочека снота Господара,
 Да га тамо давнопожелана
 У светлу поздравити може.
 Тако Србчадъ Тополи сѣдећу
 Довику старци са планина
 У радости суза огрезнули:
 Чуйте децо! не чу ли васъ јди,
 Србска майка кога е родила
 И Српскиѣ влекоњ одола,
 Тамо ајдте ка Тополи крви,
 Ђе 'по леже блажені останци
 Србскогъ отца КАРА ЂОРЂА дична
 И ЄЛЕНЕ адномъ Србске майке,
 Тамо децо брзо корачайте,
 Одъ певана вѣнце преправљајте,
 АЛЕКСАНДРА нашегъ Господара
 Сви у колу лепо дочекајте;
 Ето нѣга, гди онъ тамо сѣди,
 Да учини преблаженој сѣни
 Миле майке, родители слава
 По праву православије крпе
 Споменъ светый по дужности дичној.
 Девочице песме попсвајте
 И пастири свирје удецајте,
 Дође време миломъ Богу нала,
 Да процвѣта соколово гњздо,
 Да Топола светло ужива
 Косъ њобѣзъ ЂОРЂЕ задобио;
 Дође време миломъ Богу нала,
 Да слободу уживати сменю
 За којомъ е гнио КАРА ЂОРЂЕ;
 Дође време миломъ Богу нала,
 Да Срби сѣхъ душоњ диче,
 Да не преза одъ грабљива вука,
 Да с' не боя кровоједца свога. —
 Ошеть душа блаженога ЂОРЂА
 Надъ Србиомъ ево лебди дично;
 У сыну е она оживѣла,
 Онъ а сѣ нама не бојте се врага.
 Онъ нехъ иде стазомъ отца снота,
 Нека земљомъ онъ јонакни влада,
 А ми само да смо нѣлу верия
 Боже милай! на свѣцу ти нала,
 Што е 'чи отет' му се неће,
 Што ѣ за кога допасти му мора.

А. Н.

РОДИТЕЉИМА.

Нема за Родитељъ драгоцѣнијегъ на свѣту
 Блага, него надъ виде, да су дѣца њихова здра-
 ва, весела и добра; а нема напротивъ теже и

горчије жалости за њи, негъ кадъ су имъ де-
 ца болешљива, дурљива, повкарена. И пре-
 да многе причине одесномъ могу пагубно дѣй-
 ствовати како на тѣлесно тако и на душевно
 расположење дѣце; опетъ зато ваља знати; да
 и сами Родитељи могу бити виновници и тѣ-
 лесны и душевны недостатана своје рођене дѣ-
 це. Заръ нећемо опривити Родитељъ, што до-
 лаже на свѣтъ деца са запаткомъ разни боле-
 стий? Заръ не грѣше, што сами буду-
 ћи нечисти повкарену своју крвъ сообшта-
 ваю будућемъ младенцу? Родитељи сваг-
 да рађаю дѣцу себи подобну. И мозањ и
 крвъ, и кости и тѣло, све то получаваю дѣца
 одъ Родитеља. Ако су дакле Родитељи квар-
 ни, то ће неизбѣжно и плодъ њиховъ такавъ
 бити. Ако су Родитељи гниљивы, свосрав-
 ни, упорни, плотоугодници, крадљивци, глу-
 ни, то ће, по свѣдоцанству искусства и породъ
 њиховъ такавъ бити.

А шта ће мо да кажемо о физическомъ
 воспитанію, колико само оно здраву дѣце
 шкоди. Та оно е главнаъ узрокъ преране
 смрти малолѣтне дѣце. Али шта ћемо, кадъ
 люди волу староѣ обычая држати се. Обы-
 чай предака влада неограничено, и мучно га
 се отрести. Ђдва коже на ушъ пада, да се у-
 шьта: да ли бы болъ было децу другѣе вос-
 питавати, негъ што е обычай, или негъ што е
 онъ воспитанъ. По кућама свуда се држе
 староѣ наслѣдственногъ механизма. — Тако
 су мене мои Родитељи воспитали, па тако љу
 и л мою дѣцу. — Лажно ово, на древности
 почиваюће мышленъ тако е яко сѣ людма за-
 владало, да га ни најзрѣли совѣти не могу у
 томъ поколебати. Пороцилъ, бабице, дойлинѣ
 не бы за животь оставиле нѣке празне, на
 давнашности основане обычая, тврде будући у
 томъ предразсућенію, да што е прѣсмически
 сѣ матери на матеръ прѣшло, да то мора бы-
 ти добро и свето.

И будући да дѣца као дѣца не уведу
 правилно ни мыслити ни судити, дакле ни ра-
 зумно дѣлати, то е неизбѣжно, да мораю дру-
 гоме подражавати, па зато тако мѣрно и пачи-

те, штогодъ виде и чую. И за ово имъ не може нико замарати; ерѣ казодѣ што бы о-най отацъ манить быо, кои бы корео одра-стнотъ сына свогъ, заштѣ и онѣ не говори странне самые као и проча дѣца, а овамо зна, да сынѣ нѣговѣ никакаѣмъ странѣ езакъ у ку-ћи отца нѣ ни чуо; исто бы тако манить быо и онаѣ, кой бы закѣтао одѣ дѣце, да зрело мысла и умуствую. Како е то смешно! Ро-дители оне, да су имъ дѣца миролюбива, а овамо се они свакиѣ данѣ предѣ дѣцомъ псују и протерую; уче дѣцу, да буду воздржатели, а овамо се сами данѣ видѣти предѣ дѣцомъ пины; шале се несмыслено предѣ дѣцомъ и разказую несташлуке свое младиости, а овамо су прамѣ дѣцы строги и жестоко наказую найневинниѣ несташлукѣ; жале се предѣ дѣ-цомъ на радѣ и посао и называю сретными оне, кои не мораю ништа да раде, а овамо принуђаваю дѣцу на прилѣжанѣ. Ђдномъ рѣ-чию, они предѣ дѣцомъ своимъ дозвољаваю себя све оно, збогъ чега децу наказую. Бли се дакле чудити, ако су дѣца исто овако не-назала као и Родители? И е ли праведно дѣцу наказивати, кадѣ имъ сами Родители тисућама приликама даю, да се злу науче и навикну. Родители данашнѣе времена по већоѣ части у томъ полажу цело воспитанѣ, што даю дѣцу у школу, да много науче и за-памте. Но школа не трае насданѣ, већѣ три четири часа преко данѣ. Дакле чимѣ ће се занимати дѣца осимѣ школе? Скитанѣмъ по сокацы и по полю, и собратѣнѣмъ са най-развратнѣомъ дѣцомъ! Како се мати радуе, кадѣ ѿѣ дѣте оде на игру па га по насданѣ нека! Радуе се, да богме што га е исподѣ свогъ надзиранѣ пустила, а неће да промисли, канавѣ се тyme убитакѣ дѣтету чини.

Кроимъ оны има ѿошѣ и грднѣ погрѣша-на, коѣ Родители при воспитанѣ дѣце свое чини. Они кадѣ су добро расположени, пра-штаю дѣца много безчинства и несташлуке, а кадѣ ѿнѣ што недовољно снаѣе, а они и за ма-ленкостъ жестоко наказую. Ако е дошао зай-модавацѣ те иште свое паре, онда ти е и отацѣ и мати свирѣпѣи зверѣ прамѣ дѣцы.

Б ли дѣте неотице разбило што, то му се не прашта; а кадѣ изѣ злобе и пакости што поквари, остае безѣ боѣ. Кадѣ дѣте што скриви и признае свою кривицу, онда га био; а кадѣ скриви, а неће да призна, но се ода-пре, онда му праштаю. Кадѣ се дѣца за што моле своимъ Родительима, ови неће да имъ жемо испуне; а кадѣ ногама о патосѣ био и криче одѣ пакости, што имъ се неда што ѿ-бѣду, онда се левымъ речма уиѣцаваю. А пайгоре е, кадѣ се Родители прѣтелею предѣ дѣцомъ своимъ жале, како су ова несташна, упорна своевольна. Слѣдства оваковогъ воспи-танѣя всу печална и за Родителѣ и за обще-ство и за отечество.

Г. П.

ЛЮБОВЬ КЪ ОТЕЧЕСТВУ.

Пре двѣ стотине година, Поляци были су найнеѣи непрѣтели Руссѣ. Велика часть Руссѣ, и сама Москва была е већѣ подпаа подѣ власть Поляка, кои су вароши и села арали, и палили, а съ Руссѣма безчеловѣчно поступали. У ово време живаше у Новгоро-ду иѣиѣи врно богатѣй касаниѣ, по имену Кузма Миньинѣ. Оваѣ великѣй родолюбацѣ ви-деѣи свое отечество у такоѣмъ жалосномъ ста-нию, отиде у судѣ, и яви, да онѣ све свое бла-го жертвуе на избавленѣ отечества, и одна зобнице са златомъ и серебромъ на кола те у судѣ. Нѣговомъ приѣру послѣдую многи други имуѣни люди и родолюбцы, и такимъ на-чиномъ скупе небросно благо у врно кратко време. Саѣ дакле одна почву купити, и ску-пе велику войску. — Чуѣи меѣу тыѣмъ По-ляци, да Русси купе войску, увате, и уансе они Пастыра, и главу Цркви Русске, старога, и добродѣтелиаго Патриарха Ермогена, когѣ су Русси необычайно любили, почитовали, и слу-шали. — Поляци почеше вайпре сванѣта о-бѣжавати, и свакоѣко уговарати, да онѣ нише предводительима Руса да не купе войску; но благочестивѣй Пастырѣ нѣ хотѣо воли нѣѣ-ю испунити. Кадѣ впадеѣе Поляци, да овимѣ,

начинать ништа не могу успѣти, онда изведоше Патриарха на средь пѣще, и почеше му претити, да ђе га одма на парчета изсѣхи; а-ко не забрани да се войска купи. — „Пѣть живя мое отечество, оно е мени скупѣ, него мой животь!“ одговори Патриархъ твердымъ гласомъ и съ найвѣннѣ спокойствомъ. — Сабѣ польске изсѣшоше Пастыра Русске Цркви, но мачевн русски одмастише скоро крвь мученика. — Брѣ мало за тѣмъ Князь Пожарскій, предводитель русске войске разбѣе непріятеля. Польке све у Москви побѣе, и тѣмъ начини освободи отечество одъ непріятеля. —

Пожарскій, и Мининъ умри су прѣ две стотине година; но слава нѣова сѣи и садъ, па ђе јошть много нѣкова у срцу свакогъ Русса сѣяти; и данъ даиашній Руссъ кадъ чуе ова два драга имена, срце му одъ радости заигра. —

Г. Л. З.

НАГРАДА БЛАГОСТИ

(Изъ Еберсберга.)

Года 1733 до 1740 владао е у предѣла полуострова Копакана на Перу еданъ испанскій Гувернеръ, кои бедне Индианце нѣе службама мучио, нѣть облашчу гоѣио нѣти тврдо казнио, него е с' њима као црнимъ солюдма, човечески поступао. С' овимъ су и обраћени у Христіанство Казники задовольни быан. Признательности ова нѣгови заслуга силно се коды нѣи покаже тако, да кадъ се е тео у свое отечество повратити, не имѣио никаквы драгоцѣностей до онда свупѣна, да собомъ повесе, као што су нѣгови преодишцы, гоѣиѣи на то да имъ скупе, чинили; само имъ речъ пресливи, да безъ свакогъ ѣмунѣства одъ нѣи у Шпанію полази, премда е онъ могао то пре преправити, на кое му одма приподашцы са овакомъ утѣхомъ представу рекавши; да онъ само верне Индианце съ Коношцыма преправи, пакъ ђеду га у полъ воѣи на таково место водити, гди они сакривено злато имѣио, да оданде по вољи својой колико оѣе, узме.

Гувернеръ преправи верниѣе свое; Казники око полъ воѣи лаѣу се коды нѣга, вежу му очи, одведу га странпутицама на потайно то место, гди неколико каменя одваде, отворе подземный сводъ, одреше му очи, покажу му готово злато, и дозволе да узме колико му драго. Индианцы на заповѣсть Гувернера комы су при повратку до нѣгове Палате очи опетъ завезане быле, нагрну злата, и у палати нѣговой радостно му предаду.

А. Ч.

С М Ъ С И Ц Е.

Бдиомъ сусѣднѣомъ човеку изгризку мышевя гаѣе, а онъ поплашенъ одъ тога, упыта Катона, каково ђе то предсказаніе быти? Катонъ му на то одговори: што су мышевн изгрили гаѣе, ту нема никаквогъ предсказанія, но да с' гаѣе когъ мыша угризле, онда бы было предсказаніе.

Сократъ упытанъ, кои може тайну у себи задржати? одговори: онай, кои и живѣ углѣнъ на сѣмну може одржати.

Ө. Петровићъ.

(Разсуди пре него што учинишъ.) Погрѣшности понавѣише одъ неразмѣтренности бываю. Редко се погрѣши изъ знаня а јошть реѣе изъ незнаня, но найвѣише изъ недостатка себи представаня о каквой ствари, или изъ вѣтеча. Сократъ е имѣо еданъ обичай, кои се за примеръ узети може. Кадъ се по обичаю грчкомъ у двизаню тела свогъ трчаюѣи угрело, нѣе одма піе, кадъ е хъ извору дошао, него е найпре узео аконъ еданъ, пакъ га водомъ полагаю нануѣио, и ту исту опетъ полагаю изручио. Ово филозофъ овай нѣе тога ради чинио, што е шкодливо да вруѣи піе, но само и у обште зато, да се навикне, никакву желю пре удовольити, докъ се на то времена не употрѣби, да се о ствари промисли. А нигди оборительности толико не треба нѣать, колико у говору; одъ кудъ е и истинна она пословица. „Свагда се кажемо што смо говорили, а нигда што смо ѣутали.

А. Ч.

№ 4.

У Суботу 23. Януарія.

1843.

МУССА-ЕФЕНДІИ УСТАВОВАЧКІЙ ПОПЪВЪ.

Духъ што пѣва
Серце укрѣпляетъ.

Людско спако
Садъ отворсе око,
Тамъ по свѣту
Разгладяи свѣту,

Како банста
Росса на цвѣту,
Како д' нѣста
Творца воля сѣ.

Што Г' за кога
Намъ и сава давъ.
Израиль се
Избавіо робѣтѣ.

Ал' не быо
Спасенъ одъ безбожтва,
Допле Мойсей
На Синай не поѣ,

Те му божій
Овъ-тамъ законъ наѣ,
И прійни га
Съ мунимъ и громовѣ.

Сербъ е лишень
Правце оданна,
Єдна милость
Садъ му с' даде славна,

Земскій Уставъ
Сербѣву ꙗзъ животь правый,
То намъ разунъ
Сини свѣдоци здравый,

Но давній га
Утвердѣтъ га ина.
Намъ с' Мойсей
Мусса Ефендія,

Богонъ избранъ,
Царемъ Сербѣву посланъ,
Да и златногъ
Низвергне намъ телѣ,

Да намъ пѣва
среѣа свакогъ сѣла:
„Слава Богу,
И чествогъ Цару! —.“

Сочинію

У граду Београдскомѣ 1840. год. 17. Сеп-
тембра

С. М. С.

Г. Елмацимъ Фотіади, родомъ изъ Сереза у Македоніи, у единой, нѣмъ 1830. године изданои подъ именомъ „*Zovaβiou Zvξη-τῆσις*“ книги *) наводи слѣдуюцій до-габай :

Месеца Маія 1830. године наѣсе се случайно не тако далеко одъ Монастыра Светогъ Іована Предтече, кодъ Сереза, едно дивль дѣте одъ 10-11 година голо наго, раваче се само травомъ и вошемъ. Случай овай одъ уста до уста развешень, причини обще удивленіе и побуди физическо любопытство жителя на-роши Сереза, да су многи у предреченый мо-настырь одлазили, само да виде ово чудно дѣ-те, и да се своимъ очима увбре о ономъ, о чему су многе казиваюше слушали. И кадъ су се ови мало далъ у испытываню о истомъ дѣ-тету упустили, изважу, да е оно родомъ изъ единого Славенскогъ села Никопола (Невроко-па) у Македоніи, и да е у седмой година поз-раста свогъ, безъ отца и матери останувше, подъ надзираніемъ старіегъ му брата было. Овай, не знавъ изъ когъ узроча, баца га без-човечно у рѣку Нѣсть, коя га е за одну ми-ну посила, и потомъ живо и невредимо предъ подножіе горе Пигмея избацила. Но одъ тадъ ужасна идея, кою е оно одъ случая овогъ у себе противу люди умлю, свагда га е одъ о-вы удалявала; и тако готово 3. године дана живило е у гори, дружећи се съ дивльми звѣрюма и ранећи се, у есенъ травомъ и во-шемъ, а зими земломъ по прихѣру медведа, съ пойма се е понавйише и дружило.

Измѣшу овогъ времена многи су чобани рече-но дѣте видали, и хотѣли су га ухватити, но

никако ни су могли, будући е оно, видѣвши ий іошт' издалека, одъ нѣи бѣгало; и колико су га годъ пута юрили, свагда су имъ трудн су-етни бывали, збогъ невѣроятне брзоће ногу нѣговъ. Бдва по времену едаи чобанинъ на-ѣсе га спаваюба, и ухвативши га веше, и до-веде на зоръ (будући се е отимало и тому противило) у село, и преда га нѣговомъ роду, кои га сирѣчь родъ одма обуче, и даде му леба и другогъ зготовляюгъ ела ести, но оно ни едно одъ овы нѣе никако хотѣло узети. То-лико му е овай начинъ живота тежакъ чиніо се, да е опетъ, кадъ е видяло, да су сродни-цы нѣгови вниманіе нѣвою съ нѣга уклонили, побѣгао у пустыню, да по нѣговомъ донде о-бычаю живи; и другій путъ ухвати га другій чобанинъ и доведе га, а оно опетъ утече, као и пре; и тако е више пута бѣгало и опетъ довожено.

Но ово вишекратно доваѣанъ учини га мало питоимъ, и потомъ почело е већъ са-мо безъ икаквогъ нагона долазити, съ люди-ма се дружити, и, кадъ е хотѣло, опетъ одла-зати. Блудећи тако по шуми тамъ овано, до-ѣе у околику реченогъ монастыра, и ту га ка-зуѣри ухватѣ и ограниче тако, да већъ нѣе могло бѣгати; и одѣвувши, разняли су га пи-томомъ равномъ. Необычно ово ограниченіе и проиѣла діете баца га у велику болестъ, но оздравило е и живи съ казуѣрима и данъ да-нась.

Примѣнено е кодъ нѣга и слѣдуюће :

1. Съ почетка кадъ е наѣено, да е сачу-вало само нѣке мрачне сѣнке очиногъ езыка, нѣе могло изговорити ни едаи очленный гласть. Може быти многогодишнѣ бутанѣ и див-ля раана, кою е оно као скотъ пасео, да су му одебале езыкъ и учиниле га неспособнымъ у движенію очленногъ изговора; ербо, као што самъ се мого извѣстити, кадъ му е нѣкій хирургъ исподъ езыка вѣшито кончикъ пресе-ко, да е почело изговарати нѣке рѣчи сасинъ ружно а полагаю.

2. Нѣе се опоминяло средства, како се е изъ рѣке избавило, нити пакъ штогодъ одъ прикло-

*) Истий Господинъ извѣстиванъ у реченой книгѣ славне Поете разны народа, всел: „Кодъ Славено-Срба пакъ крайний епиграфъ и обоживатель богоудохновенъ О-дира, пріятель жой, Сина Милутиновичъ; когъ принци-пальность и неважкно остроуміе у хероическомъ стако-воренію, по праву славу, дае му првенство измѣшу други' соврѣшны егъоны еднородника Кюта, а притомъ и достоинство то: да се сжати као отецъ и начавникъ Сербске поэзіе. Негови илѣ вѣше-сочиненія но досто-славнѣше е Сербянка, у койой итъ описуе достолично быти е хероическа дѣла подвига' еднородный нѣговъ за свободу свою, противу Агарана узканы

челія нѣгови за време баванья съ двѣлчаномъ. Толико е само казнало, кадъ се е видило на су-
ву, да е много плакало, и одъ многогъ плака-
нѣ, да му се е языкъ свезао, и да нѣ могло
нише ни говорити ни плакати; и кадъ га е
вѣнъ гладъ обвладаа, да е почело пасти
траву.

3. Приѣхило и то, да оно траву ру-
комъ начупану, нити пакъ сваку начупану, коя
му е и данастъ понайбола раана, нѣ хотѣло
ести; и

4. Болъ тѣла нѣгового одъ блѣе преобр-
нула се у олововиду, и такове е и данъ да-
настъ.

Өеод. Петровићъ,
Протокол. Ави. Суда.

Д У К А Т Ъ.

Простакъ некій наѣе у блату еданъ ду-
кати, и незнаючи му цѣне, отиде кодъ тргов-
ца, да запнати шта вреди. Трговца даваше
му за нѣга пуну шаку бакарны новаца. Про-
станкъ помисли садъ у себи: кадъ мени человекъ
за калявогъ толико новаца давъ; колико ѣу и
за нѣга добити, кадъ га добро изтргати. Од-
ма узме шаку песка, и истучене цыгѣтъ, те
дукати трѣлъ те съ едне те съ друге стране
што игда може читавъ сати. Дукати поста-
не саятъ као жеравица; алы чрезъ трѣлъ по-
стане тако танакъ, да после ни полакъ пред-
ности нѣ имао. —

Тако люди често просвѣщеніемъ называю
само неку спољашню углавѣненостъ, коя мало
вара очи простогъ человека, и квари еданъ на-
родъ. — Неупутио просвѣщеніе може кара-
ктеръ, добре обычаи, духъ, и народность о-
слабити, развратъ, и безбожіе распространити. —

Г. Л. Зоринъ.

ЦАНДРЪЛЪНВАЦЪ.

(излаганъ характера по Теофрасту)

Цандрълѣвацъ и ту гди му се највеселіе
и повољніе што догоди, наѣе узрокъ и на-
чинъ да гуца. Онъ е у станю своѣмъ најбо-

лѣмъ. пріятелю, кадъ бы му какво ело послао,
казати: чорбе и вина какъ нѣ ми могу посла-
ти, а то зато што бы ме на ручакъ онда по-
звати могао. Приготовиду ли му се добра е-
ла, онда бы рекао, да къ томе, оно и оно
недостае, или да бы друго болъ было. Але
га жена нѣгова срдачно предусретне, онда бы
казао: „Но, то се морамъ чудити, ако те
одъ срца иде.“ Съ небомъ се сваѣа, што се
у овой климѣ родіо, а кадъ бы у другу оти-
шао, онда бы желіо да е у Утопін. Ако ви-
ша на време пада, онда мумла, што нѣ пре-
падала, и у средѣ жаркогъ лета грди и ружи
сурову зиму. Кадъ бы кесу съ новца нашао,
онда бы рекао: „Боже сачувай, я велико бла-
го какво у момъ животу не могу наћи!“ Кадъ
бы по дугой нужди и потреби, какавъ еспапъ,
евтино добио, онда бы рекао: заръ бы онъ
мени тако лако то одиустіо, да е какве вред-
ности?“ Чуе л’ добаръ гласъ, кадъ му ко п.и.
рекне; твоѣ е фамилія са еднимъ новорође-
нимъ сычичемъ умножена: онда рекне: „При-
додай јоштъ и томе, а твоѣ е добро и имаѣ
с’ половиномъ умаѣно, пакъ онда нештъ пра-
во рећи!“ Кадъ бы онъ процессъ с’ побуђе-
ніяма своимъ добио, онда бы Адвокату своимъ
претговарао, да е најглавнѣе мысли изостаіо.
Зелена му е боя у пролѣће врло несносна, онъ
бы радъ быо, да дрва еданпуть и похрвене.
Кадъ бы пао у нужду, пакъ бы нѣгови пріа-
тели поревени ли се, и дали бы му суму но-
ваца, и еданъ бы на то рекао, и не садъ ти е
brate добро поможено; онда бы рећи онъ: „Ле-
по поможено; неморамъ ли я опять свакомъ
свое новце натрагъ дати, и јоштъ къ томе об-
везанъ му остати, канда ми е поклоніо.“ Цео
е человекъ овазавъ наксео. Предстоје му нѣ
право, а препичено ни толико: а кадъ е тако,
онда му ни цео свѣтъ нѣ по вољи, чудно пакъ
дакле быти мора, како е самъ себи повољитъ. —
Овакій характеръ постае највыше изъ потреб-
ности овогъ свѣта, коя са своимъ собственымъ
податкыма у обратномъ отношенію, стоѣ, изъ
суетногъ уображенія такве фантазіе, коя са
умствованіяма своимъ разговѣтно не поступа,
но нѣ као истовѣстности праву мѣру узима, и изъ
недостатка дубокогъ рассуужденія у неизбѣгаемой
свези твари

А. Ч.

СА АВАЛЕ ВИЛА.

Милй Боже! чуда големага,
И досада су зима зыновала,
Али нис о Светоме Сави
У сред' зиме кадъ му нис време
Ни гринло ни севало вгда.
Шта с ово и нашо нашь слуги? —
Текъ изрече ове Србинъ речи
Аль Авала одъ старина дична
Засиасе у светилу красномъ,
У то доба появише вила,
Врину светла изъ грона бела
Вашъ ванда е у суванству била:
„Ой Србине! весела ти майка,
Стани мало и погледай на не,
Мене слушај да ти право кажемъ.
Четрдесетъ ево ниса зима,
Одъ кадъ самъ се появила овде,
Са громови о Светоме Сави;
Онда самъ се зацанила тужна
И познала мов витезове
Да устану да востребе гув
И даје противнике царске,
Па да Цару ослободе народъ.
Што самъ тела, то самъ учинила
Са громови ебацила самъ правъ
Са народа скинула тиранство,
Па нивъ песне после вазнала
Съ нивна мов веселила Срблѣ.
Емо ниса тридесета зима,
Како самъ ти ужукила тужна,
И у дугъ се а сивомила тавный,
Да ни Србче не увиди лица
И моста да не чуе гласа;
Сиротинъ делекъ додѣя ни,
И тридесетъ човечества туга

Одъ тиранства нечупени ада,
Да б' одъ кога ни по ада нога
Веће одъ свога назов' поглавара.
Одъ то доба оладни ми душа
И тело ми у ледъ претворисе,
Начеозше сва чувствила дична
Уиртвише моји нога била;
Да не гледашъ Срба у суванству
Ће се клана наметъ поглавару
И пастыру теке наивъ своие;
Да не гледашъ невоиѣны ада
Ће ни колѣ по избортъ юнаке
И невину ѣе пролила криву,
Да бы зашто, ни по ада мога,
Веће само изъ беснила пуста
Да у роду ре ниса юнака;
Да не гледашъ чуда и повора;
Да не гледашъ грабљивого вука,
Ће отина землѣ и ливаде
И ѣе глоба сиротиню тужну,
Да напунн спое кесе пуге,
Да у роду ниуѣниѣгъ нема;
Да не слушаши плача сиротиньска,
И уадиса немоиѣника уди,
Ће нивъ пали куѣе и куиѣшта,
Ће ий гони како куритъ овце.
Па да б' зашто, ни по ада мога
Веће само зулуну за атаръ
И грабежу себичное свое.

Шта с мене горя стало мука,
Докъ самъ она угледала крива
И соколе на гласу юнаке,
Све на наборъ витозове сазиве.
Шта с мене грды стало мука,
Докъ самъ редомъ одолаа дично
И докъ самъ ий бривно негуѣни
Упознала съ коиѣиъ и оружѣиъ,
А да б' зашто, ни по ада мога,
Веће само на обрану Србства.

Да зна Србство да е край тиранију.
Ено нѣму зенаљскогъ Устава
Нека га чува и нека га брани
На нека се онъ не бои прага,
Са наскресомъ спога Устава
Васкресло е и нѣгово быће.

II.

РАЗГОВОРЪ ДВЕ ДРУГАРИЦЕ О БА- ЛОВИ.

(Савка у соби на провору стои; Любиди улази унутра.)

Любиди. Познае се кон было на балу, нѣ се ни обуко, јошть у негалиже, добро јутро! добро јутро!

Савка. Башъ самъ садъ устала, па гледимъ, оћу а' кога спазити, кон е на балу было, па башъ никогъ. Ал' нѣ ни чудо, друштво намъ е было одвећ весело и тако пріатно да се нисмо могли пре 4 саата по поноћи разставити и разићи.

Любиди. Заръ тако доцканъ!

Сав. Доцканъ! — Та већ право имашъ што се чудимъ, ерѣ оваковогъ бала, јошть ниси видила, а да си којомъ срећомъ на нѣму была, као што ниси, ты бы молила Бога, да се јошть една ноћ настави. — Веруешъ ли ми да бы и дуже остали само да су старији телі.

Люб. Знамъ да су тани старији, они почемъ се најбољѣ човекъ развесели, гледи одна како бы намъ на путъ стати могли. А кадъ су они млади были, нѣ їй ного нико одъ нѣяногъ палила сносити, а садъ се знаду предъ нама извјати.

Сав. И садъ ми на срцу стои, кадъ се сетимъ, како самъ се добро веселила, у ушима ми чисто и садъ Полка зови. Седи овде кодъ мене (покаже їй рукоу на миндераукъ).

Люб. (сиди). Преповедай ми молићъ те како е было, баръ да чуемъ кадъ нисамъ была, да ме мине желя.

Сав. (Мисли у себи мисли, пацъ на еда-редъ) Не знамъ одкудъ бы ти почела преповедати, са сии страна кадъ се промислимъ, было е тако красно, тако дивно, да нисамъ у ста-но овако описати, незна се ил' е почетакъ одъ

свршетна, или овај одъ оногъ, ил' е среда одъ обоегъ лепша была; доста ти е то, да самъ ед-ва стаяла на ногу, тако самъ непрестанно игра-ла, па самъ была опетъ жеала, да дуже о-станемъ.

Люб. Та башъ я то желямъ да чуемъ, накакъ е почетакъ, среда и свршетакъ было, да се знамъ будућегъ бала ако јошть пон бу-де, наћи. —

Сав. Быће за цело јошть у четвртанъ еданъ: та' то ме и тѣши, другіе незнамъ, на-ко бы могла прегорети, и изъ главе избриса-ти овај садъ прошастый балъ.

Люб. Бли была Тинка и Юца садъ на томъ балу? ако нису да идемъ к' њима да имъ пр-поведамъ, нека и њи затишти мало на срцу, и мине їй желъ, као и мене што е.

Сав. Јо! јо! да како да су были! да си їй видила како су се намодирали, — не бы їй могла познати, ту су ти мой брате вепци, пу-кети одъ разны панталыка, коса валяда више него одъ 20 струка оплетена, па на мене ни погледати, канда су у Паризу были, ал' нека їй, нека. —

Люб. А како бы то было! да се нисте пре што годъ завадили? или да ниси ты бољѣ одъ њи обучена была, пакъ су ти завидяле?

Сав. Нѣ! нѣ! знамъ я зашто е, али не-ка — Богъ да прости —

Люб. Кажи ми молићъ те шта е то бы-ло, баръ да имъ и я приосимъ.

Сав. Ко е њима кривъ зато, што су О-фицери и други чиновници са многъ више се пута окренули и играли, него с' њима. Ако е Полка они са многъ ако е Полонезъ ил' Вал-церъ такоћеръ, ако се Лена Маца игра или Лессе они се увате у колу до мене, пайпосле и кадъ се шећемо с' њима се шећемъ, па е њима то целога бала као костъ у груду стаяло, а мени ни брже, нѣ, него се све поносият.

Люб. А ко е њи заблао на балу и по-найвише с' њима играо?

Сав. С' њима су играли, Кадетиѣни Пи-сарчиѣни и гдиокі Офицеры, и то кадъкадъ, кадъкадъ, ал' чекај само донъ намъ тай четвр-такъ радостный дође, па ћешъ видети, подго-

ворићу све Офицере и Чиновиnike, да ми еданъ с' њима не игра, него све с' нама двема, па неки пукије ђаво у њима.

Люб. Савка! Ты си мене чисто распалила, едва чекамъ да дође четвртакъ. Мы ћемо се заједно и еднако напуцовати.

Сав. Само косу да добро с' пукетима направиш и обрве научеши ерѣ глава сво тѣло краси.

Люб. А зарѣ ноге да не ушнирамо? знаиш да се то на балу прво и прво примѣти! —

Сав. Бсгъ, естѣ, имашъ право, кадь е глава с' погана лево украшена, онда башъ да се и лоше обуче, на пасира. Добро си примѣтила, ерѣ кадь се Полка игра, онда се највећина панталѣнке виде, и парадирало, само не треба да су одвећ широкѣ, пакъ онда лепо стои.

Люб. Мы смо све већ наредили, и покла е готова, а ако намъ јошѣ стариј допусте, онда е зацело; зато бы требало, да и тамо, па да се изъ раниа преправљемо, и измисливамо, како ћемо се обући да сваки за нама погледа.

Сав. Моя е мама мени пре обећала, да ће ме и садь водити, ал' не знаиш шта ће ми садь рећи, ерѣ самъ безъ цыпела с' бала дошла, па боиш се да не удари одъ речи на трагъ; а као што се говори, да ће овај балъ, кои ће садь бити, јошѣ много лепшиј бити, то ће ми требати слободно два пара да подеремъ, другѣи не ми вайде ни ићи.

Люб. И не могу више трпѣти, идемъ купѣи да питањ матерѣ оће л' ми допустити, пакъ ћу после подне доћи, да ти кажемъ, а међу тымъ, запытай и ты твою маму, да знамо на чему смо. (Полюби се са Савкомъ) С' Богомъ, оченуј ме по ручиу, (оде.)

П О Р У Ч К У.

(Савка замислила се на столици у свали, и њој ухвати Любѣца с' радостивѣмъ гласомъ и веселомъ лицемъ.)

Люб. Моя е жѣла испуниѣна, а самъ матерѣ намолила, пустиће ме на балъ, и сама ће са мномъ ићи.

Сав. Благо теби! —

Люб. А шта си ты тако не весела? Наси л' погодила, да ће ти мама одъ речи одустати? —

Сав. Право ты кажемъ, да су стариј ђаволи, и да се извѣно само предъ нама. Садь ме жали што самъ много играла, па кадь јој напомену за балъ, она се задера за очи, говори, вальда онећеш да се разболеши, пакъ поредъ све мое неволѣ онда, да и на Апотеку трошамъ. —

Люб. То су њѣни изговори, њима е жае што се и они кои путъ не могу обрнути, па онда имъ е крива Апотека, а нећеду да помысле да су и они млади были, па имъ е онда Апотека и безъ бала добра была, и потребовали су е.

Сав. Не само кадь су млади были и безъ бала но и данъ данашниј карминъ шатвосерѣ и жива изъ руку имъ не изыва.

Люб. Ах! да шта ћемо садь чинити! Ако то моя мати чуе, неће онда за цело, и она мене пустити, нитѣ самномъ ићи.

Сав. И болъ да не будемъ жива, ако на овај балъ садь не узидемъ. Офицѣрима и другѣмъ отмињамъ Чиновицѣма самъ свѣма назала да ћу доћи, и знаду, а садь да се уважитѣ у лажи, и да имъ не смеѣ никадь у очи погледати.

Люб. Идемъ а Савка да зовнемъ маму, па да е молимо, може бити да ће се преволѣти, и да ће те пустити. Само кадь дође, немой нѣшѣта Бога ти противно да јој говоришъ. (Оде.)

(Продуженіе сѣдѣња.)

С М Ъ С Н Ц Е.

(Добаръ обычай.) Кодь стари персѣйски прѣдѣла био е обычай, да се изъ сна, одъ собоногъ служителя, свако јутро овѣмъ речма буде: „Пробуди се Господару, и помысли на дужности твоѣ, койѣ те е ради Богъ на престолю посади!

(Стра за страомъ.) „Я се страшѣиѣ“ рече богатѣи некиј раскошѣиѣи своѣмъ прѣтелю, „я се одвећ страшѣиѣ, да као просѣяѣ не умремъ.“ — „Како ты радишъ“ продужи му прѣтель, „я се јошѣ горе нешто страшѣиѣ. — „Я се страшѣиѣ да ты као просѣяѣ не узживишъ.“

А. Ч.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 6.

У Цетакъ 6. Февруарія.

1843.

РАЗГОВОРЪ ДВЕ ДРУГАРИЦЕ О БАЛ- ЛОВИ.

(Заключеніе).

Мати. Шта си ты девојко полудила? Заръ ты не мыслишь и не бринешь се о другомъ чему него о балу? Вальда не видишь да на погу не можешъ веѣ да стоишь, па ти е іошть до бала? Иди, иди цукавицо, мало ти е што си издангубила цео данъ да-нашній и што ћешъ сутра дангубити, и ед-нако као болна изгледати, него іошть фанта-зирашь; а да се одвалишь у креветъ, онда би морала, а овако стара опетъ на мегданъ.

Люб. Па зашто е не би пустили мамо, неће њой ништа бити, она ће се садъ чува-ти неће много, као јуче играти.

Мат. Неће да, незнамъ ко би е онда за-држао, кадъ засвираю, веѣ ако би е везала. А обешъ ты ићи?

Сав. Зато самъ башъ и дошла кодъ нѣ, да васъ молимъ да е пустите, и мене е моя мати пустила, и ићиће са мною.

Мат. Добро ты можешъ ићи, еръ ниси пре была, а она е была пакъ шта ће садъ, а ты кадъ доћешъ съ бала, ты ћешъ іой пре-поведати, као што е и она теби преповедала.

Сав. Пакъ шта ће іой одъ тога бити вайде, само да іой већма на жао учинимъ што е нисте пустили, да и она буде.

Мат. Знамъ, него она неће мене тамо да слуша кадъ іой кажемъ, да не игра тако мла-го, и да не буде тако здраво весела.

Люб. Тешко свакомъ ономъ момку а и оной девојци, коя на балъ дође, па не игра, нити е весела, она бољ да е кодъ куће оста-ла; та то іой е толико, докъ е девојка и докъ фашанъке траю, да буде весела, а после, ко зна како ће бити; него пустите вы ню, и васъ молимъ покорно, за мою любовь, да будемо само заедно, Богъ зна, гди ћемо о други фа-шанъка бити. —

Мат. Ако ми се обећа, да ће маиѣ игра-ти, него што е јуче играла, пустићу е, а друг-чје ниіако.

Сав. (на уво Любицы). Кажи да ћешъ све чинити, као што она обе, само да идемо, и полюби е у руку са мною заедно.

Люб. (матери, любећи е у руку). Я ни-самъ никадъ упорна вашой воли была, а ћу се и данасъ и свагда њойзи покоравати, само ме пустите на балъ.

Мат. Е кадъ се тако лепо молишь, до-пустићу ти, ићићемо. (оде.)

Люб. Ђути добро е! садъ смо безъ брига.

Сав. Шта безъ брига! чекай да те нешто пытамъ. Знашъ ли ты добро Полку играти? —

Люб. Те како, не стидимъ се ни едне.

Сав. Но садъ можешъ рећи да си безъ брига, кадъ Полку знашъ. Оди да пробамо (играю). А! врло добро, само на кузету ма-ло бољ подскочи.

Люб. Идемъ кући да се іошть одъ да-насъ почнемъ спремати, пакъ ћу у четвртакъ после подје доћи къ теби да се облачимъ (пође).

Сав. Та стани іошть мало отићенти. Ви-дишь ли како се моя маја прекосела.

Люв. Дабогме! само треба оно нѣ лепо и покоравъ їй быти.

Сав. Но садѣ смо непословали, само Любице, штеди се немой да играшъ доцѣ на балѣ не дофенцѣ; а знамѣ ты хешъ одѣ радостѣ, однако сама по соби играти, а кадѣ дође балѣ а ты хешъ се каяти, кадѣ не узможешъ.

Люв. Зато се не бой, я могу три дана играти да се не уморимъ само кадѣ ми є добаръ тенцерь.

Сав. Добро, добро, види ѣу те.

Люб. (опрашта се). С' богомъ Савка у четвертакъ самъ ту. (полази)

Сав. (на пооду). Радостно ѣу те очекивати, само лепе ружице и пантальки за пукете. —

Лювица. То неће фалити. — (одо.)

ЧЕТВРТАКЪ ПО ПОДНЕ.

Сав. (Спремаюћи альине за балѣ пева по соби, Лювица с' марамомъ у руци на врата к' нѣой.)

Сав. Знамѣ ко є знамѣ, и да не гледамѣ, Любица, Любица, носи венце и пантальки да се пунуємо, (окренесе) право, она є. (узме одѣ нѣ мараму) Да видимѣ шта си донела.

Люв. Пантальки и венце, него башъ ни-су найбільи.

Сав. (шири по асталу мараму.) Лепи єу лепи, не бойсе, неће їй лепши на балу быти.

Люв. (показуюћи рукою на венацъ ногъ Савка дрижѣ). Само да зна овде пуполякѣ одѣ ружице а овде данѣ и ношѣ, на онда бы врао дичавъ быо.

Сав. Остави се молимѣ те ко не то смотрити.

Люв. Но! зарѣ не знашѣ какви єу ѣаволи Тенцери, они на сванити назе.

Сав. (оставля венацѣ). Да си рекла они кои не играю, то бы ти пре веровала да єу ѣаволи, єрѣ они имаю каде све опазити, а сиромъ Тенцерь, не зна ни гди му глава стон, часѣ са мномъ часѣ с' другомъ игриюћи.

Люв. Садѣ већѣ што ну драго, како є тако є.

Сав. И я тако велимѣ, како є тако є; него айде да се ми облачимо, єрѣ неће намѣ быти доста времена, знашѣ да найманѣ два до три саата треба намѣ, докѣ се украсимо.

Люв. Бав донело дете мое альине.

Сав. Боте! (донеси изъ друге собе) Ево їй; него облачи да те скончамѣ, пакѣ онда хешъ ти мене, а пукете не мо напоследу.

Люв. На богати ову пчіоду на ми преден на струку острагъ овай крогнѣ.

Сав. Немой се шалити! какву пчіоду? Болѣ да ушїемъ него преденемъ.

Люв. А зашто?

Сав. Идицо! — Зарѣ не знашѣ кадѣ се Тенцерь увати с' тобомъ да игра; може се найлакше убости, на после неће выше смети с' тобомъ играти, болше се, пакѣ куда хешъ онда горе каштиге, него кадѣ будешъ на балу и не играшъ, а овамо си повела два парѣ цыпела.

Люв. Право кажешъ богме. А ти ушїи, ушїи молимѣ те, како знашѣ.

Сав. (ушїива). Е садѣ си цыгурна. Дай садѣ пукете.

Люв. Ево.

Сав. Пантальки ове не вали да єу дугачке и да здраво нузѣ леѣа писе, єрѣ то стои гадно, као у просте какве мапарице. Айде узми и ты єдно огледало, на предевай пукетѣ, пакѣ немо онда ићи да молимо старїе, да скорїе одемо.

Люв. (предева пукетѣ). Я самъ готова.

Сав. Е и я самъ. Жалостна већѣ палѣ да єу почели, айдемо врїшко, айдемо. (оду)

А. Ч.

ЖЕРТВА СЫНОВѢ ЛЮБОВИ.

Найлепша награда, кою деца родительма принети могу, єсть сыновля любовь.

Намѣѣу несрѣбника они, кои су у време владани Павловогъ у Руссїи осуѣени были, назлаю се и неїй козачїй Полковникѣ, кои є подѣ оружіемъ оседїо быо. Онѣ є єбогѣ подозрїива некогѣ изъ Черкаска у Петроградѣ допрашенѣ и суду преданѣ быо, гди є искано

да се брали. Према е онъ свою невинность заклетвама исповедао, подмиѣни су сведоци опетъ зато противно говорили, и тако никаквогъ призраѣня на дубоку старость њгову не имаюћи, баце га у тавницу.

Њговь е сынъ бмо еданъ красанъ и благородногъ чувства младићъ, кои е много знаке рабрости већъ у животу своѣмъ показао, и подъ владѣніемъ Катарине Царице Владимировымъ орденомъ одикованъ бмо. Текъ што е онъ о заточенію свога оца разумео, таки е погнао у Петроградъ, и дуго се трудио, да бы молбомъ своѣмъ старогъ оца свогъ ослободио; но кадъ у томъ не успѣ, почне са сузама просити милости, да са оцемъ тавницу и сужанство дели. Судіи овимъ реднимъ великодушнѣмъ убогостремлѣнъ, чудіо се шта оваѣ младићъ зактева, но ніе му мого њговою молби задоста учинити, ренавши, да судъ само с' њговымъ оцемъ а не с' њиме посла има; ербо е онъ самъ виновникъ. Речь ова „виновникъ“ раздражи чувство честиности младића оного тако, да е горећомъ любовію сыновльомъ, овако напрасно одговоріо: „Шта, мой отацъ виновникъ? Онъ, кои е цео животъ свой отечеству жертвовао, и њга собственомъ крвю бранио! Спасѣну, та снаѣну я њгову честь, накаръ се самогъ могъ живота тичало! Насиліемъ љу я окове оца могъ разбити!“

Судіи овимъ речма налюѣнъ, заповеди стражарима да га счепаю и у тавницу, ал' не к' њговомъ оцу, баце. Ко се садъ за несрећнигъ држао, него изгублѣний оваѣ смѣтъ, кои е натечомъ свогъ или њговогъ оца стави погромаю. Мисль ова, да е садъ свуда путь спасенія затворенъ, да не отацъ старшору и сужанствомъ претиснутъ, последнѣ дане живота у окови, безъ да му благословъ свой поклати, окончати, пртила е на срцу њговомъ смртне ране, нити му е инакъ мировати дала.

Две е године живіо оваѣ у тавници, не чуѣни ништа о своѣмъ оцу, нити оваѣ о сыну. Силе су њгове бмѣ већъ слабѣе, воздухъ е тавничкѣй руменъ лица потавнио, ал' на едаредъ чуе гласъ да е Павле умро, и да на престолъ младый Александръ, диже се. Оваѣ гласъ га

мало обнадежди, еръ се онда, о подизаню Александровомъ на престолъ, когъ е доброта срца с' великодушнѣмъ склопчана была, много добра очекивало, нити се у томъ осуетило: еръ текъ што се на престолъ младый Монархъ попео, првыи му е погледъ бмо тай, да осуѣне сужанства ослободи, и своима поврати.

Као годъ што кадъ сунца топлый зрачъ бѣлѣный и весуѣи цвѣтъ у животъ поврати, тако е исто гласъ оваѣ о слободи, духъ младића већъ обумрлый, натрачъ повратио. Одъ радости готово ванъ себе, похити, да оцу радость ову пригласи. Ко бы могао тако живо описати узхиѣность ову старца, кадъ су се врата тавнице отворила, и смѣтъ у наручіямъ њговима лежао, кадъ е себе у блаженномъ часу овомъ не само ослобоѣна видіо, но и препрасну жертву сыновске любви искусио. Кои му е радость већа была, то онъ самъ може знати. Пунъ овако радости пригрѣио е сына срцу своѣмъ, и безбройнымъ благословима одаіо, кои се заиста за наѣлениу награду любви сыновль, коя га е целымъ путемъ до на край живота њговогъ пратила, сматрати могу.

А. Ч.

ПРЕВАРА У РИСОВАЊОУ.

Ко у рисованю природы тако силно подражавати уме, да се чрезъ то што е изрисовао вара, онда е оно добро и лепо, а то дознати може, кадъ види да се свима допада. Превара у свакој другој сфери мрска е и не pogodна, а у художеству рисованія пріятна е и весела.

Одъ тудъ се јоштъ ју стара времена врло велика важность на оваке преваре полагаа, с' коима се често обладе о преимунству рисованія препирајуће, прекидале. Нойстаріи одъ препирајући облада, о којој Плиніе опоминѣ, была е она, коя се између два знатна грчка живописца Зеуксеса и Пархасіуса, догодала. Зеуксесъ рисовао е грошѣе, коя е на угледъ метуо. Ово е было тако пророчно израѣено, да су птице долећале да га шицају,

№ 7.

У Суботу 13. Феврарія.

1843.

НАДА БОЛЬН' ВРЕМЕНА'.

Взвѣшайте Сръбляи храбри! вѣрно Бога слав'те
Скрушеннымъ срѣзомъ смирнонь душою;
Мрачна ерѣ завѣса вѣкъ наше будуще тѣмнѣе!
Згору крыломъ некрые црнѣишь.

Сунце наше блистаюч' освѣтитъ край широкъ
Срѣства радостнымъ своимъ блескомъ!
Правда и вѣрность гранучѣе, укрась пресвѣтѣнь лю-
ства,

Величѣя трепетѣе побиѣность.

Отцу неба славне не дигнути храмѣ потомцы,
Скромна ну гдѣ не хвала слат' се.
Свестручна просвѣта блескомъ своимъ правду любѣ-
льнѣ.

Чедомъ обилно даѣе благо. —

Народе нашъ храбрый! ты вѣше не цвѣлишь надъ
твоимъ

Несрекомъ, нѣтъ трупѣе боле —

Кадъ тирана негале бѣсни вѣкъ твоѣ вѣстѣно,
Славу честь, и цѣну мужества! —

О браго! света къ роду насъ е побудила любовь
Храбро Устава браниг' точе!

Одишу прекрасну, сребу завета цѣлѣну
Вѣчна вамъ пружа зато бытность! —

Скѣло емо скупѣе, сачуваеѣ народа права,
Жуѣну сани! свободу вратѣе
Сръбляи; ерѣ саргоѣе йѣг' огромнѣй ярамъ тиранства!
Тако се сѣлѣа роду образ! —

Милошъ Поповичъ.

СЕНЕКЕ МУДРОГ' СМРТЬ.

(Изъ Еберсберга.)

Благо вама народе конна е свепладаючѣй
промѣсао благогъ и доброгъ Краля даровао;
блажена землю, гдѣ се правда са отечествен-
номъ добротомъ дружи, гдѣ са светаогъ пре-
стола зрѣчнѣи примери добродѣтели доле сѣи-
но разсѣпаю се, гдѣ поверенѣ и Владѣтелю и
любовь народа у братену слогу ступаю! Пре-
срѣтна землю! у теби не трудъ свое благо-
слове и графѣнство сребу наѣи; миръ и лю-
бовь бѣду поля и лугове твоѣ радостнымъ вѣ-
комъ мѣстоима устрѣены, пролазити, нѣтъ икоя
струка сребе оскудѣвати оныма, у кой среди-
ни взианна любовь у разнѣномъ зраку благо-
сти, царствовала буде!

Како ли напротѣиъ страовито изгледа коц-
ка онога сдружества, у срединѣ погъ, немиръ
и незаконѣе влада; гдѣ насилѣе место закон-
ногъ Владѣтеля, угнѣчаняюча поля место за-
кона, човѣкоопраза место любви и свирѣпость
место устрѣваняюче благости и милости, прѣва
заузимаю места. Ту озбиљнаа поединѣи рев-
ность разсѣпае у смутну неурѣдѣность, ту су-
за угнѣчене невинности бадава се пролива, бла-
женный миръ бежи одъ него и места неописа-
не тѣмѣе тугѣе и лука. Са предосторожнѣи
претомъ показуе Исторѣя, оне, кон су изъ зо-
бе и беснила или слабости духа, често у нѣи-
номъ зловољствѣ, оно, што нису ни сами зна-
ли шта, желили и захтевали, показуе и страш-
не оне дане насилногъ владѣтеля Нерона. Но,
нѣе цѣль, прѣстица оны, да оне Неронова зло-

чинства, но мудрогъ Сенеке смерть душу.

Неро кадъ е наступію да влада, ніе му нише было одъ седмицаишть година. Нѣгоуъ учитель, Луційусъ Аппеусъ Сенека кои е после толико обольтія чрезъ писаня своя славанъ остао, и Бурхусъ Генераль царске гарде, занимаи се меѣутимъ с' добрымъ успѣхомъ и правичношю у одираваню дрязаны дѣла. Ал' Неро на скоро удаи верне ове советоподатель одъ себе, распусти свое войъ и жель однеиъ слободно тако, да су найгрозниъ позоріа у Риму и околнымъ мѣстама ове дрязве, у чудной и страшной изаймности, као ланцемъ скончана, разрезила се.

Време е было жель настало, гди е свакій любитель добродѣтели и правде страдати морао. Бурхусъ падне; Сенека смртно благородногъ овогъ мужа загуби podporу у дѣлаио и уваженію своемъ. А и Неронове мысли сложили су се у найопорниой противности са мысляма светскогъ овогъ мудраца тако, да е благодарный ученикъ овай неприятели таковой прилицы, темію, како бы се, одъ мужа овогъ, когъ су га погледи и упоминая, совѣстно гризла и мучила, когъ е уваженіе меѣу народомъ завѣщено было, и кои е као строгій природный судія свакогъ уболвао, за свагда ослободіо.

На последку противоставилъ Каюса Пиза противъ Нероновы предпріятія испунити желю, и да узрокъ окривити Сенеку. Не само союзницы Пизе, него и свакій овай кои му драго, кои бы сбогъ своей мысли или богатства свогъ оспитному на путь стао, было е живота лишень. Садъ су лицемѣрни пріятельи и робови слободу играли ролу. Ако се само казало за кога, овай се негда на приврисице Пизове насмево, или да су надгродъ с' нимъ говорили, или да іи е случайно гди еусрео, за единымъ столомъ као гости да су сѣдили, или при буди каквой позористной игри, заедно были; то бы онда све, да и найинишій и случайный узрокъ за кривичи дрязали, и самогъ смрху казнили.

Поводъ главный коимъ се осуѣненъ предъузело, было е тай, што е Пиза Сенеку, да се лично саставу замолію, кое овай ніе прійімо,

но на овай начинъ одбіо, говорени, да бы тай коранъ, за нѣя обшюу опасенъ было. Трибунъ Грани Силванъ на то добіе палогъ, да одма Сенеку неже, кое му се при пещери у дружеству свое супруге и два пріятельа и догоди. Силванъ му изнакѣ узрокъ долазка свогъ. Неустрашено одговори му обтуженый на главну точку противъ нѣга бачене кривиде. Овъ му ніе тео крити да ніе одъ Пизе на уговоръ званъ, прихода али іошть къ томе, да овъ никакво участіе у нѣговымъ плановима ніе имао, ербо овъ незаконна и потайна предпріятія никадъ не чени, и да е ученику своемъ некадашній изобилна доказателства о своей нечестности и прѣстудіиу дао.

С' овымъ извѣстіемъ врати се Трибунъ Нерону натрагъ, кои га е нестрпѣнъмъ занятъ: „бли се сповольно на смрть одваію!“ Ал' кадъ му почие Силванъ неустрашимость веселогъ и рабротъ духа незнаго Сенеке хвалити, заповѣди му, да се одма натрагъ врати, и Сенеки смртно изреченіе пресуде и милость у место владателя, да може начинъ смрти свое избрати, не одложно объяви. Трибунъ дршеи за срамя и грешно іошть едвинуть предъ осуѣненогъ изни, и на невиной смрти нѣговой участникомъ бити, пошлѣ зато себя подчинилъ Капетана Сенеки, да му овай пресуду объяви, и изврши.

Са овымъ равнодушіемъ, кое свакогъ добродѣтелногъ и мудрогъ негда не оставяла, и кое сва зла земска и обште коице смртны презире, прійми Сенека ужасну ову вѣсть. Овъ одговори: „*Близъ л улетети драгои мой. Само ли мало времени остави, да последню волю мою исполни.*“ Капетанъ рекае, да му е одвѣтъ жао, што му налогъ нѣговъ никаквогъ одлагаия, не дозволява. Но и с' овымъ се великій духъ осуѣненна не смути. Супруга нѣгова и пріятельи, кои су сведоци позорія овогъ были, вресну одъ стра' и брзину плакати. Овъ се своейси трудію утѣшити іи, и препоручива ииъ, (будуи су му добра одузета была,) споменъ нѣговогъ живота и поуча-

жия, као највише инаџ, кое бы их остави-
ти могло; за тимъ е жалостъ ишину преинаџо,
показао са победителномъ силомъ истине, да
смртъ слободногъ едного и невиногъ човека
не ништа горе ако не болъ, и јоштъ срећне
оде, быће, показао се као правий мудрацъ,
који владу надъ судбиномъ и устрашимосћу
смрти има, и кои у некодубаюћемъ миру без-
прекорне чисте совести, богатію замену, одъ
земскогъ овогъ губятка, налази.

Сенека да обадве жие на руинама отво-
рити. Крв е штедливо изъ тела, умерено-
сти свакој напирнутогъ, текла, ербо е у на-
ломъ подичеству была. За тимъ да и на пога-
на жие расцели, у томъ траюћемъ времену,
вѣрностъ духа му непрестано тавне мысли и
бриге, превазилазала. Праштајући своимъ уби-
ци очекивао е ови мирно смртъ, и забављаво
обстојтелствана разны предмета. Но коначъ
ишгоу чинио се да се не приближуе, а смртъ
као да одъ нѣга удалити се жели. На ово
реши да се у врућу воду мете. Вода е ова изва-
чила и умолжавала одицаџи први. После
краткогъ времена клоне главомъ са онымъ
речма; „Теби о спасаваоће божество, крв
ова тече на жертау!“ на ово прене у болѣй
животъ, гди се не депршаю више крила смрти.

Нѣгова супруга Паулина тела е у првој
својој ярости чувствована, коцку любимогъ
супруга свогъ поделати. Она е никака:
„Сиртна пресуда супруга могъ нека и мене
постигне, и а љу хирети!“ Но зато оиштъ
вренда е заедно с' њимъ жие отворити дала
на заповестъ Перонову забавила се, съ коимъ
е највише показала то, да е мудрацъ и добро-
творъ у свакимъ своишнимъ живота, живогъ
и домашнѣгъ, почести и верну любовь заслу-
жио и добио. — Уништовљенъ Сенеке на-
род е здраво дириутъ био, а спомени е свет-
скогъ овогъ мудраца, у најпознѣи времена,
одъ свою оны, кои за мудросћу теже и кои
су добродѣтелию обкољива, саправаџ, и бла-
гословено одржавъ. И заиста нема друго ш-
шта, што бы у животу знатимъ мужава веће

вниманъ подягло, него што имъ е ова точка
времена, у комо, дѣломъ покажу оно, што
словомъ уче; нити може што радостіе быти,
коимъ бы срце живаѣ куцало, и клонутый
духъ оживило, него кадъ се чуе, да е великій
мужъ кои, рабримъ подношенѣмъ, противче
судбини, и благороднымъ пречернѣмъ смрти,
истинитостъ и силу наука својо, самъ на се-
би осведочио.

А. Ч.

ЗАПАДНО-ИНДИСКО ПУСТАИНСТВО.

(Преводъ съ нелеткогъ.)

Мала едва америкаиска галинца, кою е Ка-
петанъ Шмхтонъ, да у Ямайку дође, управлао,
наџе некако с' јужне брежине одъ Кубе на
морске пустаіе. Галинца ова не више имала
до седамъ люди, по чему не се могла никако
ни бранити, кое и да е радила, бадава бы їй
было, ер е у пустаиској галин више одъ 40
све сами Прика нели с' дугимъ пушкама о-
ружани было, међу коима Капетанъ америка-
скій позна ишного поглавара, кои е подъ иш-
говомъ командомъ на мору као матросъ кадъ-
годъ служио. Поглаваръ овай пустаискій опо-
мене е садъ добра, кое е кодъ овогъ уживао,
и заузме се одиѣть ако да їй одбрани, говоре-
ћи своимъ млађимъ, кои су їй већъ были на-
пала, да їй оставе и да їй неплачкаю. Но при
свемъ томъ ови мумлајући између себе, да е
то неуредно и противно онымъ условіямъ, подъ
коимъ су кодъ нѣга у службу стали, а овай
постално држећи се обране, зграбе америка-
нцѣ и све їй по вежу, на последку и ишного
поглавара с' Капетаномъ, одъ коя последнѣй
бранећи се, двоицу рани. Садъ су обоица
смртъ очекивали; но по дугомъ советованю,
даду ишъ Негери ишайку одъ галие и заповеде
обадвоицу, да безъ свакогъ затезаџа у нутра
уђу, и колико бриге могу козе. Неправедномъ
овомъ поступку, противити се нису смели, не-
го су морали што нгда могу носити, еръ кадъ

су се натрагъ обазрели, опази три дуге пушке, на њи натегнуте, кое су имъ на знакъ да-
вале, шта ће ду добити, ако се натрагъ на-
гајно вратити, усуде.

Све се ово било око подне. Они су-
били већ одъ пушкава три енглеске миаѣ у-
далѣни, гди су садъ подъ платномъ пловили.
Садъ текъ започне се разговоръ међу стра-
далцима опима. Капетанъ Шмихтонъ био е
одвѣћ невесо, што е непогуду овакву своимъ
познанику ирочиши, и изгледао е као уплашењ,
боѣћи се да се чрезъ то благородство о-
ногъ, садъ у яростъ и весило спрема њѣга,
не обрати. Но Негеръ овај само се лютио
на друштво оно његово, кое су ѣй у опа-
сностъ бацили, и рабрио е капетана, говорећи;
„Острови Кубе лежу предъ нама, видите, та-
мо ћемо ми ноћасъ на суву бити, не бонте се;
ви сте мене кадъ самъ кодъ васъ служио, до-
бро пазили, и добро ми чинили, за кое, види-
ћете, међу неблагодаранъ бити, него ћу васъ
одъ свачега сакранити и свугди помоћъ дати.

Целу су ноћ кукавци возили непреста-
но, и едва еданпутъ дођу на едно пусто место
острова Кубе. Пустаја овај утврди ту и ве-
же шайку, пакъ пође крозъ камениту неку
провалију, са своимъ познаникомъ, безъ да ѣй
е каква стазица водила, но напротивъ самъ
бриљант е био, далъ у напредакъ. Овај, ви-
дило се да е био у предѣлу овомъ познатъ,
корачао е тако брзо крозъ њѣга, да га е ка-
петанъ едва стизао. На скоро опази они све-
тлостъ неку гди се помало сіоца; Негеръ
садъ званиче, и после краткогъ времена бу-
ду они, кодъ неки низки рѣво сарађени
колебаци. У едну одъ ови уведо Негеръ Ка-
петана, кои се не мало зачуди, кадъ две Не-
геркињ, неколико люди и деце овде опази,
кои су сонутника његовогъ добродошлицомъ
радошћо предустегали, чудећи се неочекива-
номъ његовомъ доласку. Пустаја се разгова-
рао с' њима езикомъ кои капетанъ ње разу-
мео, а жене оне две преправиле су вечеру. —
„Една одъ ови женски е“ рече пустаја „моја
жена; овде я живињ кадъ на мору плесањ; у
онымъ колебацима држимъ я мои еспањ и моѣ

новце; него ово е место тако сакривено, да
не би сте могли надъ би васъ на бродъ из-
вео, сами овамо, да вамъ ни по путъ не каже,
опетъ погодита.“

На скоро за тимъ седје се за столъ, гди
се добро угости. После вечере, покаже пу-
стаја Капетану место гди ће спавати, и ту га
самогъ остави. Ујутру пре него што е спа-
нуло, дође опетъ на га пробуди и одведе га
на бродъ, гди су две мазге оседлане и еданъ
Негеръ чекали. „Овај ће васъ човекъ“ рек-
не пустаја, „крозъ шуму на едно место кое е
четири миаѣ енглеске одаведале, одвести,
одакле ћете после најлакше прилику наћи, да
у Хавану одете. Човеку овомъ морате као
вашемъ служитељу, за пасошъ побринути се.
Я знамъ ви сте страдали и све изгубили, за-
то узмите ово, да се у колико толико спомо-
ћи можете.“ Са овымъ речма да му несу не-
ку са грошеви, и итно се удали. Капетанъ
седје на мазгу и с' тешкомъ патњомъ у путу,
едва крозъ неку често заращиену шуму, доц-
нањ у вече на место доспе. Кадъ се тео
одъ пође свогъ већ да растане, пружи му не-
што новаца, да га обдари, но овај ни пошто,
ни узео, него тани се врати.

Година е и по прошла да Капетанъ о
своимъ пријетелю и другу на мору ни најманъ
ништа ње чуо. Около половине 1824 године,
предузме онъ путъ к' островима Томзонскимъ
на флоридску брежину, гди су были на рат-
номъ мороплову савожены држава, пустаја
донете. Овде таки падне му у очи његовъ
избавиштелъ у островма Кубе, каква радостъ
за њѣга! смртио е Јохн (то е име Негера) био
ранѣњ кадъ су га ватали, зато му е смртъ
была и опроштена, еръ су мислили да мора
и самъ умрети. Но Шмихтонъ се својски
побрине за њѣга и његову негу, препоручи га
к' томе и своима земляцима, и узне га са
женомъ и децомъ, на своя добра у Месисипи,
гди е Аренду држао.

№ 8.

У Суботу 20. Февруаріа.

1843.

ДАВОРИЯ.

(По одной словачкой народній піснѣ.)

Хой! нашъ Уставъ, браћо Србля,
 Іоште Србскай живи,
 Юначко намъ бѣе срце
 За родъ нашъ любивый!
 Живи, живи Уставъ Србскій,
 Живитьсѣ на вѣки:
 Грома, пакла све су слабе
 Супроть нама ене.
 Нана Уставъ Царъ е дао;
 Царъ нашъ Господаре,
 Тко га гази Бога вреба,
 Цара волю таре.
 Силовити некъ ярагона
 На насъ ято лети!
 Богъ е съ нами! тко протъ нами —
 Громонъ ѿ га стрети.
 Нека грозна садъ надъ нами
 Бура се узнесе,
 Камень пуца, дубъ се ломъ,
 Некъ се лемила тресе:
 Крѣпко, твердо мы стоимо
 К'о стѣна одъ града!
 Нека земли тогъ прогута,
 Тко се кломи рада!

М. Поповичъ.

СЛѢДСТВА НЕРАЗМОТРЕНОСТИ.

(По Еберсбергу.)

Какви су уроцы бедногъ станя несрећника и невалинка, и зашто пронадаю; запитай, бедогъ и готово расточеногъ цѣбрака, изъ

когъ окружени очію гладъ пири, онъ ће ти као и несрећный супругъ и отацъ, коя е страстма одати, жену и децу оставіо, пакъ се садъ мучи и тужно каюћи се с' њима дане проводи, они ће ду ти велимъ казати, и ужасно овако одговорити: „Дайте намъ изгубљене године наше натрагъ! мы ћемо садъ другѣ и бољъ живити; младости наше неразсмотреность е насъ у бедно стаиъ ово довела!“

Кадъ единогъ младића, коиъ се ружичва руменъ среће на образу, и пламенъ у младомъ оку блиста погледимъ, да се изъ родителъски наручія, у пространый, ладанъ и себичанъ светъ овай, гди гласъ любве родителя не иде за њимъ нити га чува више, отискуе; кадъ предузимаиъ ово његово разсмотритиъ, како брзо и драго коракъ у обхожденіе светско и ствари, које іошти не познае оће да пусти, како ли њѣне своє груди сили борба подмеће, и с неаконъ мишцомъ путъ среће отвара; срце ми се тада цепа, и радо бы га чуво, благосилаиъ краніо; но често све ово чуванъ и благосилаиъ бадава бы бывало! Као што рѣка собомъ у дубляину морску све што зграби одвлачи, тако исто и ватрена ревность младића и неразсмотреность, найбољъ таланте у пропасть баца, и единымъ задаемъ леденимъ, на неки цвѣтаиый животъ одкида и несрећнымъ чини. Да и сами зрели нека не мысле, да ни су близу погрешности и неразсмотрености, нити се кон за сигурногъ у томъ држати може, коме вруће срце грудъ бѣе, и жестока кривца жылу преза.

Предосторожанъ дакле валя быти, да и у наймаловажнѣйшій погрешности, ерь често овакове у магновеніама учинѣне найгорчіа сабдства целогъ человеческого живота са годишама, у коима се тужно и бедно станѣ проводи, променюя. Између многи примѣра, како младост цео животъ упропашчуетъ, нека овај кои слѣдуе, за угледъ буде.

Некій е отацъ послао сына свогъ на науку, кој е добро срце имао, но притомъ е и на свашта драновенъ быо, кое му е и учинило, те е несрећнымъ целогъ живота постао. Онъ е у место да науку просветомъ и поведениємъ добрымъ себе срећнымъ учини, то у хитрости и прелари, постигши овымъ начиномъ намеравая. Придворной и великой единой Дамы напише онъ писмо, у кое прашаѣтъ некій мете и заедно на пошту преда, да га ова добе, на кое после самъ собомъ къ нѣкой оде, и ласкателно јој рекне, да е видіо две персоне, кое су прашаѣтъ у писмо когъ ће с' поште скоро добити метуле, с' томъ намеромъ да јо отрую, него да буде предосторожна, кадъ ово приими, мыслећи овымъ речма ће се нѣкой умилити, нѣтъ на веѣкъ постати, и тако лажнымъ начиномъ срећанъ быти. Но ова чувши ове речи и на нѣга подозрѣваюћи, рекне му, да надписъ нѣтъ напише — неразсмотреный младикъ то учини — писмо с' поште дође, и безъ сваке сумњѣ увати се, да е нѣгова рука с' овымъ еднака. Дамы ова коя е у двору кралѣвскомъ здраво препозната была, да ову стваръ испитати бољ, и Ханриха (тако е было име младика) бацы у таваницу.

Поредъ свегъ овогъ кое е до садъ почино, быо бы онъ, одъ Даме ове помилованъ и изъ таванице пуштень, да ње прѣу свою погрешку и нерасудность, другомъ приѣомъ и горомъ, потврдити усудио се. Онъ утече изъ таванице, напише великаншу едномъ писмо, у комъ како Даму тако и отѣла лица нека кодъ овогъ опрѣи и изпусе, на кое по другій путъ уважень и у таваницу у 24. години бачень буде, одакле е у седмѣ власна и погуренымъ леѣма, на молбу рода и познаника нѣговъ, кои

су сожаленіе и любовь прѣма человечеству имали, изведенъ быо.

Све е ово лепо, похвале достойно и благородно дѣло, али ко ће му нѣгову цвѣтајућу ону младость, здрављѣ и у сужаеству изгубљѣне дане повратити! Бежи дакле младежи црњи оваквы мысли, и примеромъ овымъ научи се предосторожнѣмъ быти, да свагда прѣ разсудити него што учинити намѣривашъ, наѣкъ нећеш онда никадъ доброгъ Генія твогъ ето не изгубити, нити живота часть проплѣнѣти.

А. Ч.

СТАНѢ НЕГЕРА РОБОВА, ПРИ СЕЯНЮ ШЕБЕРА И КАФЕ У АМЕРИКИ.

(Переводъ с' немецкогъ.)

На грозномъ злоставляю робова, нису обычно прѣтяжательи овы прини. Они готово по найвыше нису при сеяню, кое се опять зато тако добро изрази, да се ови на гоненіа, коима су Негери изложени, и не омышляю. Надзырательи, кои се Маіорали зову, они су ти, кои тако бездушно са робовы поступаю. И заиста е жалостно позорнѣе видѣти, како ови са дугачки бичевы оружани, до 20 Негера, са оборенымъ главама, коимъ чисто показую осећанъ свога понижень, предъ собомъ на посао гоне, и часть овогъ часть оного, да бы брже или лажше ишѣи шибѣю тако, да веѣкъ одъ непрестаногъ и свѣкаданнѣгъ шибѣи, крѣвъ изъ отворены раны каплѣ. И самъ быо сведокъ такогъ позоришта; срце ми се было уключило и уледенѣло, кадъ самъ то видіо, и одъ то самъ доба изгубіо волю да баштованъ будемъ, и да се такимъ начиномъ обогатимъ.

Найгрознѣи су надзырательи одъ овы, Европейцы, кои су у нашимъ земляма као бунтовниці изъ отечества у колоніама изслати. Нѣ могуће веровати, да овы слободниці, кои се у Европи ни су могли са постояннымъ и добрымъ у коиню толико законма сложити, садъ овде тако развратногъ духа постаю.

Требао бы свакій собственимъ очима да види радость нину, кадъ они управляютъ преко селія единого, добию.

Вера и законъ найвыше сыrote Негере крани, и сурову нину судбину умекшава. Као што е познато, Шпаньолцы имаю светаца с' неделами заедно, читаю четверть годиче. Сви су они праздники марии дани за Негера; у овима се може уколнко толико за слободногъ држати, ерь свогъ маіорала за то време не види, нити цуцканицу бычева чуе.

За ове прице има нека уредба, кол се свакомъ человеку благородномъ донасти мора. Нима е дозвољено, да могу свагда, кадъ бы се одвећ безчовечво гонили, себи другогъ господара избрати и заклевати. Само што не могу ово увекъ употребљавати, ербо су одъ судіе доста удаљени, и кадъ бы покушавали к' њѣму отити, пакъ бы се упатили, као бегунцы сматрали бы се. То се исто догодило на мое очи. Негерь еданъ побегне да се судіи тужи; и текъ што е было већ изишао изъ места гди се селало, спазн наедаредъ предъ собомъ свогъ господара, и таки сырома принућенъ буде вратити се, гди после окую му и ногу и руке, и тако е морао шесть недель издржати, у комъ времену свако јутро е по 30 каңція добило.

Но Негери имаю са свимъ другу и далеко болю обрану, сирѣчь жене баштована. Како ова дође одна бычь изъ руку Маіораловы испадне, да и сами мужеви владу онда немаю. Овай е обычай еданъ драгоценый остатанъ старе галантеріе шпаньолца. Често буду ове женске намолѣне одъ овы Негера. Кадъ се Маіорале пита, едали бы у место строгости овакве, мекше поступанъ бољ было? одговараю, да мекше поступанъ нѣн одвећ нѣн, и да бы ѡй живота ставало. О овой точни сви одинаво мысле. Но и се о томъ не могу уверити.

А. Ч.

ПРИНЦЕВСКИ ОСТРОВИ.

(По Шуберту)

У мору Мармари коды старогъ Пропон-та, не далеко одъ азіатске брежине, лежи еднѣхъ предѣлъ с' деветъ острова, кои се у старо доба Демонессой знао, а данашъ му се то име у Принцевске острове преврнуло, зато што су ови у време Царевъ базантійски за место прогнанія многи принцева, великаша и богатоша служили, одъ кои, свакій по неко жалостно опоминанъ представлѣ. Острови су ови мали, плодоносни и до 5000 грѣа у нѣма живехи садрже. Найменшій е измежу овы островъ Хайбелѣ-адаси, негда Калхитисъ или Демонессой довомай, кое е име на послѣдку на цео предѣлъ острова пренето; форма е предѣла овогъ, на комъ су острови, тришестикаста, и има три узвышяна вра, на коима по еданъ грчій Манастиръ стои. Успоредни Кипреси и вите еле, баште пуне цвѣта и смокова дрва као и друга многа одличія украшаваю ѡй. Име е Калхитисъ, по свой прилцы добио овай островъ одъ баварне рудокопнѣ, кое е негда у време овде раба. Овои острову наворотнѣ лежи великій принцевскій островъ, когъ су Турцы Кислѣ-ада, т. е. прѣвнѣй островъ, а Грцы и Французи Принкипо звали, кои е одъ своіу други понайвыше посѣћиванъ. Овай е три миль дугачакъ, и едномъ плодonomъ измежу два реда брегова лежеюмъ долиномъ снабдѣнъ, гди се винограда, кипреси, смокве, шуме, маслины дрва и друга похва растѣнія, налазе. У едномъ на островима овымъ манастиру живѣла е у изгнаніи Царица Прива, супруга Леона IV. — самовластна царица, коя га е сама зидала, и современнича Караа великогъ, с' коимъ е у супружествѣ ступити хтела, да восточно и западно царство саведини; ово е исто и Зою супругу Мѣанѣ V., као и Ану мать Компенову с' ѣнѣмъ Бериз постигло. Найближе Цариграду лежи островъ коя се Кинали-адаси, другіа Проте зове, у комъ су царици Романусъ I. и Романусъ III. с' Діогеномъ философъ, комъ су очи ископане были, бедно по-

мрля. На Бахтан-ади, другіе Антигоні, у-мро е с' престола свргнутый Царь Романусъ Лавашенусъ и ѿговъ сынъ Стеванъ одъ Константина Порфирогенита овамо изгани; у пре-башиньмъ времена чаміо е овде познатый писатель Методіе 7. година. Равный и пустый островъ Плате, Рангабесу и ѿговымъ сынов-ма; іоштъ горый и оутошениі островичь Оксея, овде роженъ и смиренъ Патріарху Михайлу Оксити; а островъ Пяти овамо про-гнатоъ бунтовнику Кнафею, саужали су нмъ за нина станилишта. Последна су два остро-ва Антиробидосъ и Ніядро голі каменити бре-гови, у коима само птице живе.

А. Ч.

ХЕРЦОГЪ ОДЪ МОНТМОРЕНЦЫ.

(Одъ Канк-веръ.)

Благородный Херцогъ одъ Монтморенцы найвече е задовольство у благочинію (Wohlthun) и усређиваю осчао. Бдаредъ види онъ на полю своѣмъ четири простака, кои су весе-ло, подъ еякомъ лисате лице, оно мало своѣмъ удогъ ела потрошили. Монтморенцы приближи се овима и упусти се с' нима у раз-горъ, питаюћи їй, да ли су они са судбиномъ своіомъ задовольни? Три одъ овы одговоре, да су с' онимъ, кое нмъ е преблагій Богъ да-ровао, найсовершенство задовольни, и да ништа више зактевати ни желити не могу. А четвртый рекне. Мое найпуіе задовольство и блажен-ство причинявала бы мѣ часть овогъ добра, кое е собственость предкова мой была, и одъ мене се процессомъ одузела. Херцогъ запята простака; „нолика бы сумма новца требала, да се добро ово испути?“ „Две тисуће франка“ одговори простака. Монтморенцы исплати о-номъ две тисуће франка, и рекне своимъ пра-тіоцима: „Споменъ овай да самъ и я едногъ у свѣту сређнымъ и задовольнымъ учинію, о-стаће ми занста найпріятнѣй.“

Бѣтъ, благочиніе е еданъ капиталъ, кои найбогатіе приходе доноси.

А. Ч.

ПЧЕЛА, СКАКАВАЦЪ И МУШИЦА.

(С' немецкогъ.)

Текъ што е сунце изишло, пчелица една трудолюбива, летела е већъ, по новопо-врабеномъ ѿжмоу цвѣтку, пуждиу матерію, за нѣнь посао скупляюћи. Скакавацъ и му-шица дођу к ѿной у раной оной посѣти, и почну миѣнѣи своя часть о справляню меда, часть о художественомъ зиданію воска, разно представляти. „Бѣтъ до душе, рекне скакавацъ, „твой медъ заслужу хвалу, али ѿговъ е ми-рись тако силанъ, да, веруй ми, може убити едногъ, али ако ништа, онъ ослаби жае, и грчеве преузрокне. Ина много рузмарина и бибера помешано; него да узмешъ мало тика-ва и краставаца пакъ бы са свимъ забу-нила онай убиточанъ мирись, еръ тай сокъ чисто раствара онога, кои бы медъ окусио.“ — „А и восакъ“ придоа мушица, „есть као не-ко художественно зданіе, али текъ опетъ со-вршеніе е оно, што я знамъ, ушлювцы“ Оба-дво е ово учени наставе и далъ разговоръ да-ваюћи миѣнѣи о меду и воску, безъ да е пче-лу и найманъ лудо ово нѣно брбланъ любо-питнымъ учинило; она е едногъ и истомъ ревншоу по светымъ правиламъ нѣнымъ, далъ радила, да тако сврши, као што е и почела.

Немойте се дати одъ незналица критича-ра у вашемъ добро умышльномъ дѣлу уане-миравати, макаръ да они, ушлювке с' воскомъ и краставце с' медомъ мешати умеду.

А. Ч.

С М Ъ С Н Ц Е.

(Памятствованіе.) Великій Юлій Кесаръ, могао е 4 до 7 писамъ на едаредъ, безъ да се забуни, точно диктирати.

Лайбницъ и Анлеръ у своіой старости знали су Виргиліа одъ речи до речи на па-метъ.

Ученый Скалигеръ за 20 дана Хомерову Иліаду и Одисеу на паметъ е научіо.

А. Ч.

№ 9.

У Суботу 27. Февруарія.

1843.

О Д Г О В О Р Ъ

Господину Евгению Ивановичу на pytania поради њѣки назначены као неразумителни мѣста изъ стихотворенія Мушицкова, у Ч. 4. Народнаго Листа.

Ромуль и Либеръ отаць, и са Касторомъ Поллуксъ

Тужине горко, што за заслуге свое наклоностъ Жуѣну искусили нису. Онай, што Идру надлала Страшу, и явна чудовишта срећныхъ покори трудомъ, Познаде, да е укротити најпосле најтеже завистъ. Муньомъ сръ својомъ пали, кон с' надъ наукамъ явни, За собомъ њѣ оставивъ: по сврта ће любљѣнъ битъ истый.

ОРАЦИЈ.

У Народномъ Листу Ч. 4. проговоріо е Г. Ев. Ивановичъ нешто о Мушицковымъ стихотвореніама. Онъ Мушицкогъ истина именуе најбољимъ нашимъ стихотворцемъ, али опетъ мене му налази, наводећи да будући се дѣла његова као класическа поезія младежи школској у Сербіи предају и толкую, неће безполезно бити, *мало запитати се за свѣдок мѣста, кон су њѣму, а може бити и другама невразумителна, изяснивши се, да о внутренњој средноји ние говорѣ.*

Да стихотворенія онакова, као што су Мушицкова, кон на себи носе печать савршенства, кон изображавају и издају духъ свога времена, и тако исторически живе, и означавају карактеръ и дѣјства и отношенія лица, и

њѣка онога, у коме су постала, чимъ се праведно са производима Римскога великога стихотворца Орація Флакка успоређую, зактевају зреле и способне, и нарочито са временомъ и окрестностима, у којима е Поета живіо и радио, добро познате читатељу, о томе нема сумњѣ. Дакле е и умѣстно, да се сваки онай, коме су обстоятелства колико толико позната, постара по могућству притећи, како бы оно, што е у себи савршено, заедно и за младый нараштај и поздніе потомство разумително, слѣдователно у свој обширности полезно было. И ово се праведно одъ оны зактевати може, кон су са покойнымъ Поетомъ у свези пріятельскогъ сношенія были. Ова е мысао опредѣљала и Г. Георгія Мушицкогъ, те е кѣ І. књязи, а и мене, те самъ кѣ П. књязи стихотворенія Мушицковы додао њѣка историческа примѣчанія, кон бы кѣ разумителности што прилепа, и младомъ нараштају трудъ олакшала. Да ли е и Г. Ивановичъ ту исту благу намѣру предъ очима имао, надъ е њѣка мѣста, као неразумителна навео? — Я поне небы помыслити, а како ли погодити могао, да бы ова наведена мѣста и другима съ маньомъ преправностю, а како ли Г. Ивановичу, кон се доста асно и за исправителя стихотворенія Мушицковы издае неразумителна, была. Садъ на pytania:

1. Зашто у кнѣ І. стр. 35. каже Мушицкій: „Са бѣдствомъ самогъ могъ живота.“ — Онде нестои „могъ живота“, но „са бѣдствомъ самогъ свогъ живота.“ Ово „свогъ“ односе се на Живковића, коме говори, а не на

иѣга. И то право, и сходно и исторически истинито; ерѣ в Живковиѣ Стефанъ своимъ роду ревностъ и истинну услугу занста са бѣдствомъ самогъ свогъ живота указао, почему знамо, да е онѣ у Сербіи онда слушио, и онде, где е пуцѣва была и воююћи ватра се просицала, као што е и кодъ Айдукъ-Велька на Банки бую, где се и побоео, па е онако боланъ постелею оставити, и изъ очевидіе опасности бѣгати морао.

2. „Отпакъ славномъ Стефанъ сайный ми возложи крестъ на перси, стр. 38. Оно е, вели, безпослено.“ — То безпослено ние. Но говорити о томе, доста е безмѣстно; ерѣ то принадлежи къ внутренней предѣоѣ, о којој овде, као што е напредъ назначено, ние говорѣ. Мысао е пакъ та: Ево има већъ четири године, како самъ Архимандритомъ постао, дакле као исподъ стеге зависимости изишао, па ми е могуће было, и опетъ јошѣ на славы монастырской за цѣло то време до данасъ писамъ бую. Оно се неможе рећи безпослено; ерѣ друго е кадъ зависи одъ другога, да видѣ славу, а друго е кадъ зависи то одъ иѣга самого, па опетъ видіо ние.

3. „У кои часъ ме Вуковимъ поздрави ты Меценатомъ, престадо въ тойже бытѣ, стр. 41. Зашто то?“ — За ово ево объясненіа у првој строфи, где наже: „Наѣ Шишатовца Вукъ отиде;“ па зато и престаде му онѣ быти Меценатомъ. У ово време е Вукъ у Шишатовцу кодъ Мушницомъ живіо. Онѣ е до нео одъ Копытара изъ Беча Рѣчникѣ разне, као Микаѣ, Ямбришѣ, Беллостенца, Делла Беллу, Хайма, Велеславина, Стуали, Бандтне. И Мушницѣ га е као правый Меценатъ цѣлу годину ту држао и издржавао, и у самомъ послѣ, т. е. у сачинаваніи Рѣчника и Грамматикѣ подпомагао. О овомъ извѣстивши се Митрополитъ пише Мушницомъ, да одма иде Вукъ изъ монастыра, да нав онде на трошкѣ. Да-кле га е престао подпомагати, и тако престао е Меценатомъ иѣговимъ быти.

4. „Кое съ бореніемъ я повесо и носимъ, стр. 42. Какова су то (т. е. какво е)?“ —

То значи: Четриѣсто е лѣто, како ние Лукиана носимъ, т. е. како самъ у чину овомъ, и единако се боримъ, т. е. съ неудобностио живимъ. Неудобности те и у двору Митрополитскомъ и у манастиру доста е овде напоменути; онѣ исповѣда да су были неудобности, као што иѣ е онѣ осећао; нити о осећаніи иѣговомъ неудобномъ, кое онѣ исповѣда, икако е сумиѣ има, башѣ да бы ко и виѣшнѣ причине у обрану узети хотео.

5. „Зашто назива на стр. 45. Вука крматымъ, а на стр. 48. бѣднымъ?“ — Крылатымъ зато, што е Вукъ найвыше у оно време путовао, дакле као прелетао, кое прелетанъ предпоставля крыла. Да се пакъ бѣднымъ назвати могао, о томе нема сумиѣ; ерѣ е бѣданъ у свакомъ смыслу бую.

6. „Кон су то Милоши, Юговини, Топличани, стр. 49. и како свезаше?“ — Толкованъ слѣдуе за ними съ овима рѣчма: „Мышце нмѣ познѣ Стамбуле бѣснѣи, ты, и гордый Галле!“ — Дакле сии они юнацы нови, кои су у Сербіи противъ Дали отечество и народъ бранили, и они храбри витезови Србѣи, кои су у Аустріи противъ Француза храбро воевали, подобни су Милошима, Юговинимъ, Топличанимъ. Свезаше цѣлѣмъ народну, т. е. данацѣ, или союзъ скопчаше, утвердише. Ово се све односи на ратъ Србѣи са Турцѣма, и Аустріе са Французима, дакле све найдалѣ до 1815. год. — А на стр. 67. ние. II. гди наже: „Свергнѣ съ Европы цѣлѣмъ, вси Ирон уже всюдѣ починаѣтъ намъ“, разумѣва одъ год. 1813. и 1815. год. овамо, почему е союзнымъ силама Наполеонъ побѣдѣнъ, и миръ после Бечкога конгресса 1815. год. утврѣдѣнъ, да већъ рата нема, но да Ирон одпочиваю у миру.

7. „Какова е то правія рука стрелу напрегнула? стр. 54.“ — То су тушбе иѣговѣ калуѣра, кое су ишле на иѣговъ убитакъ.

8. „Идралъ, ние ли конѣ? стр. 70.“ — Бѣсе конѣ, то е само наже.

9. „Божество намъ е душа у тѣлу и пр. на што то? стр. 72.“ — Ово дакле истреба толкованъ, ерѣ некаже се, као да се неразу-

ме; но пита се, на што е; дакле принадежи питањ њ ово кь внутренней предноби, о којој овде ние говорѣ.

10. „Цѣновъ спокойности мое дадо му сыйность, стр. 73. гдѣ е та сыйность?“ — Наравно у болѣмъ виду, оправляно монастыра, као што знамо баръ то да е келіе нене доправіо, и нову ракициницу начиніо. Но и ово принадежи кь внутренней предноби, а не кь неразумительности.

11. „Само духу свобода да ми се врати; стр. 74. Да ли ние бмо свободанѣ писати пріятельмъ?“ — И ово е разумительно, но мана се налази вредноби внутренней, о којој ние рѣчь. А правданѣ лако бы се нашло у самой простой пословичной истины: весело срце кудесю преде; на Божіе и духъ слободанѣ одъ брнге, бѣде и напасти радо пріятельма више.

12. „Дай Мецената ми найди, стр. 74. На што ли?“ — И ово ние неразумительно, но побіи се само внутреня предноба, о којој ние говорѣ; желаніе се њговой замѣра, као да му ние потребанъ бмо Меценатъ. На ово бы простъ одговоръ бмо, да свакій зна наиболѣ, шта га тишти, тако и Мушинскій е наиболѣ знао, шта му е нужно, па то е и желіо.

13. „Да е духъ мой самъ Богъ, стр. 75. Како е то?“ — Ово е тако, као кадъ зверина каква насрне на човека, па овај стане и оштро е погледи, а она се ужасне одъ величїи и важности њгове, и повуче се натрагъ. Но ние требало овде изоставити: „Нл' му с' чини, да е духъ мой самъ Богъ.“ —

14. „Заръ да га ладнымъ назове таки, стр. 77.“ — Заръ есть турско, чини ми се, као и тека, а таки есть греческо тахи.“ — И ово е разумительно, но дира у внутреню преднобу, о којој овде ние рѣчь. Да ли Г. Іоанновићъ изъ истинне мысли, да Мушинскій ние знао какове су то рѣчи „заръ и таки;“ или е само радъ да другѣ о томе увѣри, ано онъ е немисли. Оно бы было чудно, а ово разумно.

15. „Гдѣ е каведра Србскогъ езика? стр. 90.“ — Ово е лако было разумѣти. Како се разумно предпоставити мора, да е Мушинскій знао, да у оно време, кадъ е оно писано, нема каведре Србскога езика, то се и само каже, да се разумѣва каведра, кол треба да буде или кол не быти као што се види ясно изъ Оде 29. кнѣ. II. стр. 79. кою е писано те исте године „о заведеніи каведры Србскога азика и пр.“ —

16. „Гдѣ ли Панвасонъ? 79.“ — Разумѣва се похвала и споменѣ, коимъ е онъ самъ заслужене у роду мужеве овѣковѣчию и безсмертію. Та онъ е пѣвао Стратимировићу, Владици пригорскогъ Петровићу, Живковићу, Телеліама, Савви Продановићу, Вуковићу, Добровскомъ, Кошцтару, Шафарику, Марку Сервийскомъ, Болићу, Путняку, Цару Францу, Лудвику, Чести народной и т. д.

17. „Меће электронъ; а доле стоя цитѣ, стр. 93. Ђли то тако?“ — Электронъ ние цитѣ, но толкованѣ одъ толкователя свои собственны мысли можѣ прїимити; и цитѣ брани одъ непріятельскогъ оружія и нападаня.

18. „Дону рода вѣранъ буд', стр. 128. Шта е то?“ — То е то исто што: Роду твоѣмъ вѣранъ буди свагда.

19. „На што овај стѣхъ: vincit amor patriae, laudumque immensa cupido, стр. 121.“ И ово Г. Іоанновићъ разуме, но као за несходно држи, дакле дира вреднобу внутреню, о којој овдѣ ние рѣчь.

20. „На дасци плывамъ по мору несреће, стр. 122. Какове и зашто? — За Архимандрита и настоятеля монастырскагъ доста е велика несрећа, кадъ га Митрополитъ презре, дигне руке одъ њѣга, и одузи е управленіе монастыра, было то зашто му драго.

21. „Садъ се спремамъ правственна Милоша ко слави, стр. 128. Што е то?“ — То е то: Садъ радимъ, да себе оправдамъ и очистимъ одъ напечены ми яга' кодъ мога Надлежательства како да се славѣ покажемъ у правственности, до онога степеня, као што е Милошъ (Обилићъ) у юначеству свѣту се по-

казао, синиуши са себе лягу, коя му е опада-
нѣмъ и клеветомъ нанесена и наметнута.

22. „Украшенъ мужъ многимъ добродѣ-
телями и пр. стр. 137. Кон е то, или е то
вообще речено? — Ово се лево разуме, да
е вообще речено. Али коме пчела за кло-
букомъ, онай свакиъ некъ се пише, а ако онъ
неће, другій ће га напипати, и онога, кон е
онда такавъ био, и кон ће кадгодъ такавъ
бити.

23. „Когъ срећанъ првогъ добыхъ у
Карловци, стр. 139. Ты овдѣ е излишно.“
Излишно е у мѣри стиха, но смысла неквири,
шта више, јошће се болѣ разуме, него кадъ
га небы было; дакле ни ово ние неразумител-
но, но дура у вредноћу внутреню, о којој овдѣ
нне речъ. Може бити, да бы ово „ты“
принадлежало на край пригоа редка исте стро-
фе са елизіомъ овако: Небойсе, Друзе вѣри-
и любезный, Ты, —

24. „Кон е оно клеветникъ? стр. 142.“ —
Клеветникъ е његовъ свакиъ онай и свагда бмо,
кон е његову заслужену цѣну и важность не-
праведно умалити, оборити, и овалати старао
се. Кадъ га онъ ние именовао, то е знакъ да
е одъ единого на све однео, и да се она мы-
сао и на свагдашнѣ клеветнике однети може,
и кон су были, и кон есу, и кон ће бити.

КНИГА ВТОРА:

24. „Чувствителностію киплякый стр. 2.
Шта е то?“ — То е то, да е Равнѣ одвѣ-
чувствовао или къ срцу пріймію, што е Срб-
ско племе мракѣмъ помырено лишавајући се
Исторіе, и зато е редко ово бремене на своа
рамена узео, те израдјо Исторію Србску.

25. „Сербскій Велизарій, кон е то?“ —
Валда е свакиъ онай витезъ Србскій, кон бы
судбу Велизаріевоу подобну искусіо. А где
таковыъ нема? —

26. „Ясву благость яко свѣтъ, стр. 3.
Е ли благость ясна као свѣтъ?“ — И ово
спада у исчитиванѣ внутренѣ вредноће, о ко-

іој овде ние речъ. Но толкователь или учи-
тель небы погрѣшио, кадъ бы дѣли то и ова-
ко изясніо: Ясно, бѣло, чисто у преноси-
тельномъ или троійскомъ смыслу замѣнюю се.
И будући да е боа свѣга бѣла, зато се и са
чистотомъ и ясностію сложити може.

27. „Принѣромъ ли добрымъ кто слѣду-
еть стр. 5. нестон згодно.“ Шта ће ово да
рекне „нестон згодно?“ Свакојко ние нера-
зумително, но види се да дура у внутреню
вредноћу, о којој ние речъ.

28. „Духомъ Павловымъ — Апостола
разумѣва стр. 8.“ Тако е, дакле е разуми-
телно.

29. „Какова е была клевета? стр. 26.“
Та бы се пайболѣ изъ Архиве Митрополитске
дознати могла, коя е Г. Примѣтителю на ру-
ци была.

30. „Дышутъ ние славенски, тако и
глазъ е російско стр. 37.“ И ово е разу-
мительно, нетреба толковани, и принадлежи къ
внутренюй вредноћи, о којој, као што е рече-
но, овдѣ ние речъ. И овде бы се могло
пытати, да ли Г. Іоанновићъ изъ истине мы-
сли, да Мушицкій ние знао какова е то речъ
глазъ и дышутъ. Славенскій е языкъ пуиъ
русска речей и форій; кое чудо, да е и изъ
Мушицковогъ пера една две ли речи руске
кануле. За овакове ствари лепу намъ науку
дае Орацій говорећи: Sed ubi plurā nitent, non
paucis ego offendar maculis.

31. „Титава знаменованіе различно упо-
треблява; сравни стр. 44. 50. и 159.“ Исти-
на, тако е, дакле нетреба толковани, ние
неразумително. И ово принадлежи къ внутре-
нјој вредноћи, о којој овдѣ ние речъ.

32. „Какова е то была милость Царя?
стр. 58.“ И ово се могло изъ Архиве Ми-
трополитске дознати, слѣдовательно найприлич-
нѣ е, да е то самъ Г. Ев. Іоанновићъ обясніо.

33. „Подъ Тарсинаномъ разумѣва Апостола
Павла стр. 61.“ Тако е, дакле ние неразуми-
телно.

34. Чтима жъ доблестъ реши. 6 ли о-
во погрѣшка, щта ли е? стр. 65.“ — То е

латко было погодити, да е типографска погрѣшка нѣсто „реци“, съ тѣмъ лакше, што е ова Ода печатана была већь еданпутъ испре безъ ове погрѣшке.

35. „А зашто ние праздиство видіо? стр. 67.“ Зато, што одъ 1812. до 1818. за шесть година, како е у Шишатовца изъ двора Митрополитска отицао, ние на праздиство долазио. А долазио ние зато, што е презрѣнь бмо, слѣдователно небы га Митрополитъ радо видіо.

36. „Шта е было у Земуцу да се каже лсно стр. 69.“ У Оди доста е речено, да е выше и опредѣлительнѣ, кварило бы можда внутрешно цѣну. Кады е одъ царства налогъ изданъ, да се мртви покланаю 1811. год. онда су се Земуци извршено тога налога яко противили, тога ради е самъ Митрополитъ дошао у Земуцъ, те е Земуцѣ миріо, склано, и совѣтовао, да се Царской заповѣсти повиною и покоравою.

37. „Труди исчезнуть вси стр. 71. а на стр. 134. и 145. другачіе говори.“ Труди у Шишатовцу и око Шишатовца чиниш исчезнуть; ерь се ти состою зъидано ракицинице, оправлянио нели, качаре, и правлянио катаріе, кое се съ временомъ порушава; то ние кадро одолѣти крону (времену), као што додас. Но „пѣснь моя поживеть съ родомъ“, каже. Дакле ови су труди за време, а пѣсна за вѣчностъ; слѣдователно овде се они труди узимаю у сиотренію производа умны, душевны, пѣснословны. — А на стр. 134. и 145. каже, да не и они труди врло дуго траати, паравно по своіой вредности, не у отношенію на пѣснь нѣгове.

38. „Опасность грозить Сербской обители; какова? Кон е то бмо врагъ несносенъ? стр. 113.“ Опасность грози, што е дугы учинио, те оправало манастиръ, правіо ракициницу, качару, катарку, а године не приватиле, ледь вінограде потукао, шильве озебле, ла дуго остао неодумевъ. Ето опасности. А врагъ несноснъ у манастиру, то е бмо Партеніе са своимъ дружствомъ, кои е устао противъ нѣга са тужбама и сечатуромъ. Ето врага несноснъ, нога е радъ бмо изгнати.

39. „Умболдъ, безъ сумнѣ Александеръ Умболдъ и пр. 125.“ — Ево на стр. 219. у примѣчаніама самъ Сачинитель подъ 4, каже, да разумѣва Александра Умболда, кои е прошао Америку и намѣрава посѣтити Индію.

40. „Чти Делиля 125. Шта е то?“ — Ево на стр. 219. у примѣчаніама самъ Сачинитель каже, шта е, назначивши подъ 5, Делиль (Delille) славный французскій Пійта. Здѣ подразумѣвается сочиненіе его: *L'imagination*, рочѣе par Jacques Delille II. edition 2 vol. a Paris. Изъ овога се види, да Г. Іоанновићъ ние ни читао честито примѣчаніа, а каже да су недовстаточна.

41. „Шишатовецъ, ели убожайшій во Фрушкој горѣ по Реметъ? стр. 145.“ Ово е разумително, шта Поета каже; но сумня се диже, ели онъ истину казо; дакле се дира у внутрешно вреднобу, о којой овде ние речъ; преида вредноби внутрешной ништа сметало небы, башъ да бы сами рачуни манастирски са числани и противъ увѣренія нѣговога што доказали. Убожество е относительно. Гдѣ су велике потребе, ако не приходъ и повеіиъ быти, па ако потребама неодговара, може већь убожество быти, него другде, гдѣ е приходъ поманій, али и потребе тако мале, да онаѣ овима одговара.

42. „Стѣла вѣцати будутъ тму лѣтъ; шта не вѣцати, и е ли тако? стр. 145.“ И ово се разуме, него се пориче истина, дакле внутрешно вредноба дира, о којой овдѣ ние речъ. А шта не вѣцати, и колико дуго, већь е горе напоменуто.

43. „Какове су то тяжке борбе одъ десѣтъ лѣтъ сущаго Лукиана? стр. 150.“ За десѣтъ година, како е у манастиру Шишатовцу, искусио е тежке борбе. Ко е у манастиру настоятель бмо, па су се противъ нѣга калуѣри дизали, онаѣ же добро знати, какове су то тежке борбе, съ калуѣрима се своина терати, а съ ними за единомъ транеомъ као са браћомъ ести.

44. „Зашто яницій пѣвецъ? стр. 151.“ Зато, што е имао манѣ него ништа; ерь е

іюшѣ дужавъ бмо, а манастирско управлѣнѣ одузето му е было.

45. „Кои су то али бѣде Рачу наносили? стр. 152.“ На ово упућуемъ Г. Іоанновића, да прочита рѣчи самога Рача у кн. IV. Голубице стр. 15 до 21, где између осталогa говори: „Тогда Г. Архіепископъ воспоминавъ отрицаніе мое отъ Топографіи отвѣръ уста начать ядѣ свой изливати на мене, називалъ мѣсломъ за мое туповосіе, казнукомъ за широкообразіе и татарчетомъ за маленочіе, и ни къ чему годнымъ чловѣкомъ, — и т. д. И далѣ: „Смертію его (Іоанна Архіепископа) и Ковилскій Архимандритъ избависа ужаснаго гонѣнія бышаго на него отъ Архіепископа Іоанна. Велически бо старалеся лишити его креста и достоинства. За что чрезъ цѣлый годъ процессъ водилъ съ Путникомъ. Но еще самъ невозможне совершити предхищекъ смертію, то ели насѣдное остави своему тогда бывшему Архимандиту, иже по двадцати лѣтъ, то естѣ въ 1785. Іулія 26. дне и дѣйствительно соверши яко Епископъ Бачкій, и наругася бѣдному Архимандиту.“

46. „Кои су то три рыса? стр. 153.“ Онъ ѣи ние хотео именовати, на єдномъ мѣсту говорѣни, да му имена ѣкова не спьерне стиха, и да остану у враку на ѣли. Треба а да ѣи мы кажемо, и ако некажемо, смета ли стиховима? Та мы знали, та не знали, да разумѣва три калуђера, своя гонителя, Партенія, Ісаія и Нинифора, све е єдно.

47. „Какое су то хуе талънге бмѣ, и зашто? стр. 154.“ Хуе су талънге, на коима се онъ возіо. А возіо се на талънгама зато, што му е са управлѣнѣмъ манастира одузетъ и подвозъ наручный, кои е као Архимандритъ и настоятель имѣо, као што и други настоятели имѣо. Ђли му праведно или неправедно то одузето, и іюшѣ кметовима забранљиво, да му никакова подвоза не даду, то е друго питањѣ, о коме наравно овде ние речъ, ерѣ се ово све разуме и безъ тога.

48. „Кои е тай бмо Осица стр. 159.“ Валада га већѣ можемо знати. Тай Осица бмо е Митрополитъ Стратимировићъ, кои е

Путнику Епископу, кадѣ се овай за Мушицкова предѣ ѣлѣмъ заузео, казао, да Мушицкій мирѣнствуе, све коєшта пискара.

49. „Кои ли е тай Мизанеропъ стр. 160.“ Валада е овай истый, кои и Осица.

50. „Кои е то члѣпъ, коме присутствіе дщере духа Лукіанова не бѣ годно? стр. 175.“ Валада опетъ овай истый, кои и Осица и Мизанеропъ.

51. Зашто каже Ав. Стойковићъ у второмъ плачу на смертъ Іоанна Рача: „Тѣбѣскъ невѣрный“? — А како ово доѣ међу неразумителна мѣста стихотворенія Мушицкови? Међу тимъ Тѣбѣску приличи овай епитетонъ „невѣрный“ по томе, што збогъ низки брегова или обала нагло прелива, многе земљѣ топи, рони и токѣ свой мѣли.

Уважавајући достојно Г. Евгениа Іоанновића, надамо се, да ова питања, премда већа часть изванъ круга неразумителности замаха, неће бити съ тимъ намѣреніемъ свѣту предложена, да Мушицкова дѣла стихотворна, кои су єдинственна у своемъ роду помрачи, и уцѣни својою внутренною поколеба, или карактеру, духу и срѣцу ѣеговомъ моралну важность побіе, и понизи; ерѣ то нити бы сходно было изображенію нити достоинству ѣеговому. По моему мнѣнію приличіе бы было, да е Г. Іоанновићъ како по своему знанію, тако и положенію, самъ ѣлика мѣста Мушицковы дѣла, о коима е мислю, да ће дѣлѣ, а може бити и самима учительима, коима су обстоятелства непозната, неразумителна быти, изяснити и протолковати потрудіо се. То бы показивало праву и искренну желю къ већемъ напредку и къ обучаванію младежи неискусне, отворяюћи јој путь къ ясномъ и точномъ разумѣванію онога, што е важно и савршено, и тимъ уливанію јој вкусъ къ правомъ савршенству. Та доста е већѣ у княжеству Србскомъ пѣцѣла безъ рада, и настанѣ горы на болѣга, суете на праву цѣну, све подѣ покриваюмъ ревности! —

Светићъ.

КУИЦЪ ОДЪ КАУФИНГЕНЪ И НЪГОВИ СОЗАКЛЕТНИЦЫ.

(Съ немецкогъ.)

Около половине петнайстогъ столѣтїа владао е у Саксонїи Кур-фирштъ Фридрихъ, кои е два сына: Ериеста и Алберта, имао. Првиѣ е био у осамнайстой а другиѣ у дванайстой години, кадъ се слѣдуюћїи случаи догодїо.

Куицъ одъ Кауфингенъ био е богатъ и знаменитъ Саксонецъ, когъ Боемци заробе. Овай надаюћи се да ће га Фридрихъ, кои се чинїо, као да о томъ ништа и незна, искупити, морао е самъ за себе постарати се, и велику сумму новаца, да се искупи, дати. Текъ што се одъ Боемаца ослободїо, оде Фридриху, и ердито сумму ову новаца кою е за себе дао, заште. Овай му то одрекне и левости нъговой, сбогъ кое е зла допао био, преговори, придодавши јошть к' томе, да ако му е новаца, с' коима е себе искупио жао, нека иде оцетъ у Боемїю натрагъ у робство, на неѣ вонце те исте узме; ербо и онако, нико се нъговомъ овдебыху не радуе. — Куицъ држећи ово за увреду, разари се, и тргне го махъ на Кур-фиршта. Овай, лудогъ овогъ продразливаца увати, одузме му добра, и заповеди, да се у нъгоной Држави више не нађе. Безъ свакогъ размышляванїа и далѣгъ препираниа, оде Кауфингенъ у Боемску.

Овде е мыслио онъ, како бы овой срамотѣ нѣму учинѣной осветити се и добра спол натрагъ добити могао. На скоро нађе онъ оное прилику.

Кадъ се Фридрихъ посла ради свогъ у Лайпцигу бавїо, живили су нъгови сынови небутиѣ у старомъ и слабо утврѣеномъ двору Алтенбургу. Ово употреби Кауфингенъ на свою поазу, и договори се, кадъ е добро расудїо ствари, са своимъ прїятельма, кои су такоеръ изгнани Кавалѣри были, да се узъ мерделине поину у дворъ Алтенбургъ, и оба сына украду. Предпрїятїе нѣино за цело се учини, и Принцева ноху у двору буду поватами и одведени.

Старїестъ оправн Кауфингенъ са нъговимъ созаветницѣма у Францїю, а млађеѣ, кои о робству брата свогъ нїе ништа знао, узме са собомъ у Боемїю. Пре него су се обадеѣ партаѣ оне растае, завере се међу собомъ, ако бы кон одъ ѣли био уваженъ, да нипошто украденогъ Принца, други не даю, докле се годъ, оваѣ уваженїи не ослободї.

Кауфингенъ приспе већъ на атаръ боемски, гдѣ Принцъ одъ умора нїе могао већъ више на коню усправо седити. Овде мыслѣћи да е сигуранъ садъ, допусти младомъ Принцу сашити с' коня и пешнице ѣли, а онъ самъ удали се мало у шуму, да агода Принцу, когъ е мећъ морїла, набере.

Међутимъ докъ е Кауфингенъ агоде брао, и другъ му спавао, прође на коню поредъ Принца угларѣ некїѣ, когъ оваѣ замоли, да бы му одвећъ жедрномъ воде мало дао, и покаже му се кое, обежаваюћи му, велику награду, ако га одавде избави.

Докъ се онаѣ разговарао, пробуди се онога другъ, и кадъ опази, да се Принцъ са странымъ некимъ разговара, потргне на онога сабљу, кое ударацъ угларѣ нешто избегне, више на слуге свое, они брао долете и вежу га, а онъ самъ отри ономъ у шуму, кои се у бршлану, све свое оружіе оставивши у мамузама заплео, на га безъ сваке муке слада, и с' Принцемъ у манастиръ Гринхамъ одведе.

На скоро приспе овамо и Кур-фирштъ Фридрихъ, да ону стваръ извиди и испита, и почема се уверїо одъ самогъ Кауфингена кои о Ериесту ништа нїе говорїо, да е Алберта самъ одвео и украо, одма га е јошть онаѣ данъ сирти предао. Кадъ се е на место губїашта поцео био, рекне Кур-фирнту: „Моя ће ти сирть срце изъ тела изчупати!“ гдѣ у непрестаномъ искованю, оцриѣну свою душу и изпуста.

Садъ поити Фридрихъ са срећно избављенымъ Албертомъ у Алтенбургъ; но како се ужасне, кадъ любимогъ Ериеста ту не застане, и о нъговой се несрећѣ, да е и онъ украденъ, извести. Као громомъ пораженъ стало е ов-

де и оплакивао смртъ любинца свогъ, а особито, кадъ е заклетву крадљивца, којомъ су се заверили, разумео. — „Завста“ рекне онъ „ты си ми срце изъ тела начупао; ты си смртъ твоју ужасно надъ несрећнымъ оцемъ осветио!“ Често е онъ речи Кауфингенове повтарао, но ни мислети нје престао, еда л' још има средства, да би се ја којомъ ценомъ Ернестъ спасти могло; на ово гласъ тромбете одъ стражара с' торња зауи, преназивајући госте. Курфирштъ изиђе предъ дворъ гди су се долазећи скупили. При његовомъ долазку сунтали су мачеви изъ корица и сева-ли у воздуху, к' заклетви готови, а Ернестъ е трчао у наручја очина, овако говорећи: „Мои крадљивци, Кауфингенови созаклетници, као се злочинства свогъ, и надају се милости оца могъ и опроштаю!“ Курфирштъ кои е любиниогъ сына садъ већ у наручјама имао, заборављујући све, радо имъ опрости, на кое и Албертъ дође, гди су садъ видећи га злочинци славили и благосиљали часъ онај, у комъ су се одъ безчиинства њиногъ одвратили.

П А С Т Ы Р Њ.

Једно прекрасно јутро пасо е пастыръ свое стадо. Величественностъ излазећег сунца, лепота предъла, богатство њива и поля около њга лежећи, веселостъ стада, кое е скакајући и шалећи се рану своју тражило, благоприятна песница шеве у воздуху, све е ово његово срце дирало; онъ помисли на Бога кои е своју ову створена биће дао, њи обдржава и многостручнимъ благословомъ својимъ предива, па се опомене онога, што е прошасте недељъ преповедниѣ о благодати и величју божјемъ говорио. У његовој души развио се смирене мисли и благо намеренї: „Боже, Боже,“ рекне онъ „ты си превеликїи и пренїдлостивъ! Како ли е красно све оно што си саздао, и како самъ срећанъ, да те могу као таковогъ познати и величати! Я самъ овде усамљенъ, но ты Господи призриши на мене, и дашеши ми благословъ твой и у самомъ усамљеномъ ономъ

животу, кадъ твоју вољу испуњавамъ. Тако е, и љу узвику ономъ момъ веранъ остати, зли љу се чувати, а добро љу чинити; еръ то е божја воља; а и да с' чимъ би могао я сиромашакъ мою благодарностъ прама Богу показати другчїе, развї чрезъ искрено срце мое и покорностъ?“ По ономъ крене свое стадо на бољу пашу, тражећи добро, а и избегавајући зло и шкодавно коренї, за болестива, кои е у селу лежао; онъ е одсадъ најревностнїе сваку прилику употребљавао, како би добро својмъ сочовеку учинити и на позу му бити могао. Ово се допадне одвећ свима његовымъ селянина; они су њга искрено любили, нити су му у слабости и старости његовой, какву нужду трпѣти дали.

Дакле може се и у најсиромашниѣмъ и бѣднїемъ стану, смиренъ бити, добро чинити, да, и међу својимъ солюдма, заслуге имати.

С М Ћ С И Ц Е.

Крезусъ Краљ Лидїе имао е сына едного лепогъ, предепогъ, кои е одъ рођеня свогъ немъ био. Каква се средства нису употребљавала само да би му се взмъгъ одрешїо, и да би говорио того, но све е было бадава. Кадъ су Персијанци Крезуса побѣдили, Лидїу освоили и главну варошъ Сардесъ на јуриштъ отели, замети се еданъ одъ персијски војника на Крезуса кога нїе познавао с' голымъ изчѣмъ. Сынъ његовъ, видећи животъ милотъ родителя свогъ, да се у грозной опасностъ леделу, уплашѣнъ, викне: „Војниче, поштеди Краља Крезуса.“ При овимъ речма испадне мачъ изъ руке војника, и Крезусъ се спасе. Дакле любовь благодарногъ сына прама оцу, већма е дѣйствовала, него све до садъ употребљане лекарске помоћи.

(Памѣтствованї) Профессоръ Шрекъ у Виттенбергу био е у стану, Историю Реформата за цело полъ године, кол е у 100. табака списана, заедно са именма, числама, и наводенїмъ мѣста изъ други књига, безъ да ѣй предъ собомъ има, најточнїе предавати.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 10.

У Суботу 6. Марта

1843.

МОЮ МИЛОУ.

Мила моя, што си невесела?
 Казуй урокъ, непарай ми срѣца.
 „Како не бы была невесела;
 „Свакъ живъ, мыслимъ, дѣтао се на насъ,
 „Што те любишь, што ты чезнешъ за мною,
 „Зато самъ ты, милый, невесела,
 „А и закъ што любви заеку. —
 „Ман' се туге, све не добро быти
 И мы ъсно, мила, оживити
 У законномъ безпорочномъ браку;
 Майна твоя мен' е омила,
 Сел нѣна радо же погледа,
 А и сродный склонитъ се майцы,
 Сосѣди нашъ не завиде любви.
 Убриш' сузе, буди ми весела,
 Вежъ пролеће нашей среѣи сѣи.
 Онда ъсно прижѣръ быти могомъ,
 Како треба двоѣ да се любе,
 У бракъ што су недавно ступили,
 Пакъ б' и Вышній свой благословъ излитъ.
 Мила моя, не буд' невесела!
 Убриш' сузе, разведравай лице!

Владиславъ Стоядиновичъ.

ИНОСТРАНАЦЪ.

(Съ вѣжачкогъ.)

Бѣда одъ найлѣпши добродѣтельней непо-
 кварены народа есте гостолоублѣ. Оно ебыло
 упрасъ древности, и садъ се палази само та-
 мо, гди прости и благи обичаи, добро срце, и
 вѣрность у дѣланю и говору стануе. Ино-

страный путникъ удалѣвъ одъ оны, кои су му
 нѣкада животь и законъ дали, удалѣвъ одъ
 оны, коима е мѣо, дође у вароши и села доб-
 родѣтели народа, и гостолоублѣ поврати му ту
 изгублѣно веселѣ, кое су му сродници причи-
 нявали. — Не пыта се: кое си вѣре? — ко-
 юй страни спадашь? Не, страный человекъ не-
 ма родителей, нема браће, нема сестара у оной
 краини, у оной вароши, зато му се милосердно
 и любавно на еусрѣтъ излази, и свакий сажа-
 ливо съ нимъ поступа, свакий е иностранцу у
 мѣсто родителей, браће и прѣтеля. Занежъ
 га, равнимо, прѣтельски савѣтуемо, путь му
 показуемо, и чувамо га одъ опасности. Ин-
 дѣнацъ, кога мы презиремо, равнѣногъ ино-
 странца, когъ е на путу нашао, милосердно во-
 ди подъ кровъ свой; отровъ му изъ ране си-
 са, и мелемомъ превѣи. Онъ непознатого ле-
 чи, и съ благословомъ га одъ себе однушта,
 безъ да се захвалности нада, и да то тражи. —
 Дивный Арапинъ прѣтельски позыва уморе-
 ногъ путника у свою колибу; онай, кои преко
 сто камила имати може, самъ му ноге пере,
 еломъ и лифѣмъ двори, и у ютру га на пра-
 вый путь изводи, безъ да награде чека — и
 прима.

Иностранцако ако е удалѣвъ одъ оны, кои
 су га любили, и садъ за нимъ можда плачу,
 дође нама, стонъ усамлѣвъ, безъ сродника, безъ
 прѣтеля, кои бы га посавѣтовали съ мирномъ
 повѣреносчу приступи онъ нашей доброти, на-
 шемъ срцу, — треба ли да га у повѣреню
 преварино? — Не, буди му ты, коме се е
 обратѣо, заштитникъ, ерѣ као сироче како
 онъ предъ тобомъ стонъ; — буди му заступ-

никъ, ерь никогъ, нема кон бы за нѣга што говорію; — подай му добарь савѣтъ, ерь овде у околицы онъ нема пріятеля; ! — добротворно га развеселявай, ерь они, кон бы га радо веселили, родители нѣгови, сестре, жена и дѣца, сви далеко одъ нѣга живе.

Ко намъ добарь стои, да и мы нећемо кагдогъ судбомъ праћени, морати у странимъ земляма становати? Нехвали се са садашнімъ добрымъ станімъ, пріятнымъ бываиштемъ, и мирномъ земљомъ. Какву безбѣдность уживамо у дане страшнаго рата, какво благостаніе у дане обштегъ паданія? —

Можешь ли осебати како бы срећанъ быо, кадъ бы се на страни великодушный накавъ мушъ тебе прихватіо, можешь ли чувствовати како бы ти ерце заиграло, кадъ бы чуо, како су ти сынови, ид' сродници гдигдогъ у дальнѣмъ мѣсту помошь, пріятельство и утѣху изъ руке когъ доброгъ човека добыли? — За што и ты небы у твоимъ околостима подобіу радость другомъ чиніо? Будимо дакле срдачни и услужни према иностранцу, когму му драго стани и реда. И сиромѣ треба наше благодети и услуге, — да, јошъ више него богатъ.

Помажимо иностранца негледѣи му на отачбину, на родъ, ни на нѣру, са савѣтомъ, и дѣломъ, ако му е помошь наша потребита.

Тврда е и жалостна постела болестнику и у самой домовини; али опетъ баръ любезна рука лена пружа, и драги насъ пріятель тѣше. Ал' иностранца лежи усамљенъ у постели, нѣму текъ задушна рука пружа чашу съ лекомъ, — ахъ! постела е нѣму много тврѣа и жалостна.

Ако смо у нашемъ пребываишту у гонѣни и гнѣчени, опетъ се нађе баръ една душа, коя милосердно съ нама тугу дели, баръ едне груди, на коима се сити наплакати можемо. — Али несрећный иностранца, ко не съ нѣмѣ судбу му делити, ко не нѣга сажалѣвати? ко ли тѣшити? Ахъ, кон бы могли, кон бы хѣли, далеко су одъ нѣга земљомъ и водомъ разстављени! — То му мы будимо на мѣсто пріятеля, сестара, браће, седы родителя. Онъ

е тимъ несрећный, што е удалѣнъ и остављенъ; тимъ му е ближе свако меѣано ерце сродно.

Дай, да овај добрый и користный иностранца, коя хоће да съ нама заедно живи, кон хоће да нашу домовину и своимъ учини, да овај, велимъ, у средини нашей нађе новъ и болю отачбину! —

Нема луђе гордости одъ оне, коя слабиѣмъ духовима влада, и нѣшто на то зида, што е дуже са своимъ породичомъ у каквой вароши живіо, и што право грађанства одъ дужегъ времена ужива, него другій ко. Не на оно, што су предци наши были и што су они уживали, него на то, што смо сами добро и користно учинили, можемо што оснивати, ако хоћемо, да се међъ наметна створенія броимо.

Иностранца е нама равана, чимъ условія изпуни, коя законъ збогъ нѣговогъ населѣни у нашу домовину прописуе. Онъ већъ престае иностранца быти. Онъ већъ друге домовинѣ нема осимъ наше. Онъ дели, и съ нама заедно носи единаке явне терете; онъ се съ нама заедно приближава Богу кодъ единакогъ олтара; нѣговъ не се прахъ покрай нашегъ предъ обштіи узкрсъ раздремати.

Уколико дакле више штогодъ смета яру и задовольству иностранца, у толико е свѣтія дужность свакогъ поштенногъ човека, да га закланя, да му горку тугу разблажуе. — Ты му буди пріятель, ако га други ладно одбѣля; ты му подай пріятель, подай му твое сродне, да не бы остављенъ и преваренъ у новой отачбини тужио. — Ты са дужность изпунио, ако нѣга и нѣгово добро осигурано видишь.

Но у свима обвезаностима, коє према иностранцима на себи имамо, не треба да обазрива у владаню са непознатима не будемо. Ако ћемо іймъ помоћи, невала да све нѣма слепо повѣримо. Ако ћемо ій савѣтовати, невала да іймъ одма сво наше ерце дамо. Не треба одма да нѣи ради старе пріятель оставимо и заборавимо, а себе у нову стрменъ пустимо.

Старогъ веѣ искушаногъ пріятеля позашешъ, новогъ морашъ тебѣ изкушавати. — Иностранца треба да поштуемо, али не обожаватели нѣгови мыслій, и подражатели нѣгови обычая да будемо. Онъ е нашу домовину себи изабрао, то некъ онъ и обычае наше домовине штуе и цѣни.

Овако треба да се влада младийъ са иностранцемъ. —

Горе теби, Отче на небу! сви джу руке, пуни дѣтинске любви! Ты све любишь, у којој годъ земли они живили, и кое годъ вѣре были. — Мени неће нико бити странъ, осимъ оногъ, кой е теби странъ; мени неће нико странъ бити, осимъ оногъ, кои свое дужности и добродѣтели избѣгава, — а ко свету твою волю, добро, чини, тай е мой братъ; томе а ширимъ руке на краткомъ овомъ по земљи путовано као любезномъ путнику, кои у вѣчности тежи. — Та писмо ли мы овде доле сви иностранци? Ние а' своју насть права домовина тамо горе?

б. П.

ЛАЖЬ И СЛѢДСТВА НѢНА.

(Съ гръкогъ.)

Лажь се е далеко разпространила. Гражданствуе на пѣцы, обитава по дуѣанима, улази у куѣе простака, улази у дворове Царске и други Великаша, наоди се и у Судовника; гдигодъ станешъ, ето и лажи. Лажь изаѣе изъ уста едногъ, а допре до наяду. Лажь говори се, пише се, печата се, чита се, изъ вароши у варошъ иде, и по цѣлой вселенной путуе. Дакле ко може описати и испричати лакова и колка зла причинява лажь?

Она шкоди говорѣнемъ ю, и пагубу приноси слушаюшемъ ю. Кой лажь, тай бива презревъ, безчестанъ, подозрителанъ, нише у замятъ, но нико му неда; обещава сващта и све, а' никогъ неможе на то да склони; нише облигацие, а' се сваки о нѣмъ сумни. И истину ало кои путь рекне лажа, опетъ му нико невъруе. Лажь упрощае выше пута

цѣле градове, и у силнымъ царствама што е доле, горе обрѣе; пріятельима своимъ неприятель бива, потреса сродства, раздвая бракове; лажь упрощае све.

Ө. Петровиѣ.

СПИСАТЕЛЬСТВО У ХИНИ.

У Хини, коя наравно у цивилизациѣ яко е заостала, заузимаю списатели сасвимъ друго мѣсто, него у Европи; ерѣ Хивезки списатели сачинявао наивышу классу гражданства. У едномъ Англезкомъ дѣлу: „Ten thousand things relating to China etc., by B. L. Langdon“, (хиланду ствари у одношенію на Хину и т. д. одъ Б. Л. Лангдора) говори се о томъ: „У провинціямъ сваке године, а у Пекингу сваке три године држе се испити, на кои се мнозина честолубивы наученика скупи. На ове испите може сваки доѣи, осимъ прости служителя, вѣнове дѣце, унука, нижи полицайны званичника и позоричника. Садашня династія, коя се яко труди, да сталну войску задржи, завела е и меѣу войнике, подобне испите и наслове. Читаю царство е едакъ великій университетъ; ко сребно крозь многе потребне испите проѣе, буде оданкованъ. Дас му се часть на трошакъ народа; нѣгово име и побѣда разнесе се по своей земљи, нѣму се ласка, и онъ е способанъ за свако званіе, кое владоу дати може. Найучени джу се на найвыше степенѣ книжевногъ достоинства, као на Ханъ-лингъ, на членство народногъ колегиума. 14,000. граѣански мандарина сви су, готово безъ изузетка beaux esprits — добре душе — найбільы наученици у царству. Членови найвышегъ книжевногъ достоинства могу на капи носити извѣстный бѣлый камѣнь. Такавъ е у Хини у найвѣнемъ уваженію, сви други наслови, сва друга званія и т. д. у сравнѣнію са овимъ ништа су. Хивези много читаю, и брой Хивезски книгъ знатанъ е. У исторіи, биографіи, драми, поезіи, роману никакве оскудице нема на списаниама. Хивезка materia medica — лѣкаріа — голема е осамдесетъ частей. Вроло много има такоѣръ и штати-

Ш О Д У Н А В К А.

№ 11.

У Суботу 13. Марта

1843.

СЕРБІЕ АТЛАСЪ.

Своеюно грине издъ хаосомъ свѣта
Гласъ творца сильный: „дѣти се направи!“

Живо послушность одна робска
Све уведо у породахъ вѣчный.

У блеску лѣно небо разшири се,
Засяну сунце свѣтлоску ниломъ; а!
Схруванѣмъ наглымъ грози да ће
Садъ подчинѣно на земљу с' срушит'.

Но гле! премудра творца узвела е
Прегрдыи атласъ горе веѣ десница,
Тврдъ вой велику дрип, своиѣ
Надъ раменомъ устави премѣномъ.

Тко нашъ е атласъ? тко наша подпора?
Слободу драи Сербіе тво? славу
Сынова тко подже нѣмъ?
Тво е и цѣлога Србства атласъ?! —

Пронастио на насъ сязе нагнуше! —
Ударъ лѣногъ! — Дичне пограбити —
Ромулу хтѣде вѣнце Неро,
Свою да навити срамну главу! —

Србъ мутный потокъ суза' пролимаше;
Смотри, да народъ лети му къ паду, и
Довъ, Уставъ, прѣлю купѣмъ! — а! се
Понѣриг' свѣа несунѣа своіою.

Авраме, ты си съ Вушѣвѣмъ инао
Только моѣ! — Богъ вѣсъ е Сербіи
Посла, да пронасъ съ нѣ одгате,
Славу прискрѣпау сачувае!

Срб о л ю б ѣ.

СЛАВЕНСКИ НАРОДИ.*

Съ прѣвѣбана изъ различиты' списаніа.

Славенски народи заузимаю веѣиъ просторъ на земљи, него у исторіи, измѣшу други узрока и зато, што су были удалѣни одъ Римляна. Мы ѣи увиѣамо прво на Дуну, доцнѣ на Дунаву, тамо подѣ Готина, овдѣ подѣ Хунниа и Бугарина, съ кониа су Римско царство весна често узнемиривали, понавѣише као заробѣли, помажуѣи или служеѣи народи. У пркосъ нѣиовымъ сѣмо тако учинѣнымъ дѣлѣма, никадѣ нису были одважанѣ, ратоборанѣ и необычанѣ народѣ, као Нѣмци; волѣи су ове напредѣ пуштати, а они да населе нѣиова оставлѣна мѣста и землѣ, (1) докъ найпослѣ онаѣ големыи просторѣ незакрылише, кои се одъ Дона до Лабе, одъ източногъ до адранскога мора протеже. Одъ Линебурга починѣио прѣко Менленбурга, Поиорна, Бранденбурга, Саксонске, Лужица, Ческе, Моравске, Шлезке, Польске Русске, простиру се нѣиова жилишта съ ове стране карпатски гора; (2) съ оне пакъ, гдѣ су јошѣ прѣе у Влашкии и Молдавскоѣ сѣдѣли, разширивали су се, различитымъ славаиѣма подпомагани, све далѣ и далѣ, докъ ѣи Царѣ Хераклѣи и у Далмацію пустію ине, гдѣ су они мало по мало Краљѣвине Славонію, Босну, Сербію, Далмацію основали. У Паионѣи такоѣрѣ ѣи е много было, одъ Фриаула починѣиои закрывали су они югоизточну страну

*) Изъ I. G. Herders Ideen zur Philosophie und Geschichte der Menschheit. Wien, 1830. (I. G. Хердера мысли о философіи и исторіи човѣчества. Бѣчь, 1830.) Часть 4. стр. 20 — 24.

Нѣмачке, тако, да се нѣнова област са Штаерскомъ, Корушскомъ и Краинскомъ заключава. На ономъ големомъ простору землѣ у Европи и данасъ понајвише единый Славенскій народъ живи. Туда су се Славени населили, да землѣ, кое су други народи оставили, задрже, ни као насељеници, као пастири или земљодѣлци обдѣлавају, и њима се користе. И тако наконъ своје догодишине се пустошења, войне и ратова нѣново мироно, марљиво пребивањемъ земљи пробитачно быше. Они су любили польско домоустройство, стада и жита, јоште и гдѣкоу кућевне занате, отворајући свуда съ производима свое землѣ и марљивости користну трговину. Узъ източно море одъ Любека (Lübeck, иначе Србски и Буковацъ) починиши подигли су она были морске градове, међу коима Винета (3), на отоку Риги, была е Славенскій Амстердамъ. Тако су и са Прусима, Курима и Летима скупа и у пріятельству живили, како то езикъ ти народа показуе. На Диѣпру основали су Кіевъ, на Волхову Новгородъ, коя мѣста на скоро су постала цвѣтающе трговачке нароши, будући су црно море са източнимъ састављала, и производе истока (4) сѣверной и западной Европи доносила. — У Нѣмачкой су одиравали рударство, (5) знали су топити и лити руде, сготовљавали су со, ткали платно, варили медовину, сажали воће, и живили су по начину своје весело (6) и пѣвајући. (7) Они су были милостиви, до разкоши гостолоубиви; любители польске слободе (8), али подложни и покорни; непријатељи грабежа и крађе. Но све то нисѣ љзбавило одъ угњѣтавања; шта више јоште помогло е томе. Брѣ не отимајући се за господство свѣта, никадъ неимаѣху ратоединогъ и наслѣдногъ владоца, и радѣ су данакъ плаћали, ако само на миру живити могаху; и за то су многи народи, а особито одъ Нѣмачкога кољѣна, ако на њима сагрѣшили.

Већъ подъ Карломъ Великимъ почети су ратова гнѣчени, коя су, подъ издикомъ разпрострањѣнія вѣре христіанске, вођени едине трговине ради. Брѣ витежскихъ Франкина морало е да како угодно бити, съ марљивимъ земљодѣлчѣмъ и тргујућимъ народомъ као съ

робовима поступати, у мѣсто да бы се сами томе умѣштву научили, и радили га. Што су Франки започели, обавили су Саси; изъ своје предѣла Славени су изстребљени были, или заробљени, њѣнове пакъ землѣ међу владике и племиње раздѣљѣне. Нѣнову трговину на източномъ мору разорили су сѣверни Германѣ нѣновой Винети Данци (9) су жалоставъ копацъ причинили, а остатци нѣнови у Нѣмачкой наликъ су на оно, што су Шванѣолци одъ Перуанаца починили. Е ли дакле чудо, што е народъ овай после толико љѣзова како е подарили, после многогъ огорченія противъ своихъ христіански господара и разбойника, њѣговъ мекій значај у лукаву, свирѣлу трпну робства обратио се? Па и пакъ свуда, особито у земляма, гдѣ мало слободе ужива, приѣтити е на њму старо њѣгово знаменѣ. Несрећанъ е зато овай народъ постао, што покрѣя любѣва къ миру и домаћој марљивости военати не могаще, ако му храбрость у жестокой супротивности оскудѣвала и нисе. Несрећанъ, што положѣи њѣговъ међу народима съ едне стране быше врло близу Нѣмца, а съ друге леђа му сваними нападеніями източни Татара отворена стояху, подъ коима е, и подъ истимъ Монголима (10), много поднео, много претрпио. — Међутимъ точанъ времена окреће се не престано; а будући да Славенски народи на најѣвшемъ простору Европе обитавају, кадъ се овай обдѣлавао, и трговина одутѣя отворила буде; и будући да иначе ни мисляти нисе, него да ће у Европи законодавство и политика у мѣсто ратоборногъ духа све више тиху марљивость и миру свезу народа подушпирати морати, и подупрети хоће: то ћете се и вы тако дубоко падиши, љѣкадъ марљивы и срећни народи Славенски, већъ едипутъ изъ нашегъ дугогъ, тежкогъ сна пробудити, и ваше старе благе дѣе мирнога приѣзжанія и трговине на далеко раскрылѣнимъ областима нашимъ славити. —

П Р И М Ъ Т Б Е.

{1} Schlöisers Probe. Russ. Anal. (Шлецерова покушенія Руски лѣтописца.) „Славени спадаю, као што ми се не престано чини, међу народе и старосѣдѣце Нѣ-

мачке. Говори се, да су Славени текъ доцније у Нѣмачкој познати — дакле у њоу су се населили! Ово неистин.“

(2) По Нѣмачкомъ изговору Карпатске или Кробатске, а по чисто Славенскомъ Хрватске горе.

(3) Bösching Erdbeschr. Бишвинговъ земљоп. Хамбургъ 1791.) ч. 8. стр. 749. „Одъ Дамерова 460. рута' нъ сѣверу на источномъ мору, на едномъ маломъ отоку, јоште у старо доба, лежала е велика и славна трговачка варошъ Винета. Она е по свој прилици између г. 1100. и 1200. пропаала. Доцније одъ времена на време виђаху се при малој води њне развалине: а г. 1771. двѣ Холландске лађе на њоу насѣла.“ — Aug. Wil, Tappe Gesch. Busslands (Ауг. Вил. Таппе историја Русіе): I. ч. гл. 49. стр. 258. „Винета была е по казивању една одъ највећи и најоудачнији трговачки вароши у Европи, гдѣ су Славени живили. На почетку 12. вѣка говори се да е буга одъ тврде земљи одцѣпила, и море прогутало. Микрелій, Профессоръ у Штеттину (†1658.) приповѣда: да су у извѣстно доба и лађари, при тихомъ времену, спробиу Дамерова, едва по милѣ далеко одъ брега, саспипи чисто виђали, и кривене куле, куће и улице разазнати могли.“ — Anton, über die alt. Slaven, (Антонъ, о старимъ Славенима). II. стр. 100. „Трговина Нѣмачки Славена' весма е яко разпрострављена была. Помислимо само на варошъ Винету. Овдѣ се е скупила роба са своју страна' свѣта.“

(4) Schafarik über die Abkunft der Slaven (Шафарикъ о пореклу Славена) Будимъ 1828. стр. 32. „У Грца јоште одъ незнањя' временъ приповѣда се, да Хирибаръ сѣ затока долази изъ земљи Ванда (Славена). Ово лита е измишљено, много мањ безъ темела; будући се слаже сѣ именомъ и сѣдиштама Ванда' на источномъ мору, које поздњи Грци записали нису, како изъ Херодота видимо, ерѣ њимъ е тровина была пала, а запрему приморја бегери су њимъ изъ руку отели, те тако е свана свеза са Грдима пренкинула се. Доцнији списатељи, по географіској тами славно блудећи, пронађоше да се то казиванъ тиче Венета' (Венециана, Мачана) на адранскомъ мору; дру-

ги пакъ себи противословени држаху Венето за саме прекупице. Къ овоме безъ сумњи су зато заблудили, што на примору, одъ куда е се Хирибаръ доносио, нису више нашли Вене-те, него Естере. Али кадъ размыслимо, да робу и производе по правилу ненамнену прекупици, него исти производители; то ћемо допустити, да стари Хирибаръ нису сѣ адранско-га, него сѣ балтійскогъ мора доносили, у кои се е онъ за цѣло и налазио.“

(5) Gottlieb Hense, Gesch. des Fränk. Kreises. (Боголюбъ Хензе, историја Франкскогъ края) стр. 96. „Рано су Славени рудокопнији се предали. Богате Унгарске руде они' су нашли, на скоро су се и Ческе подигле, а наше стародавнѣ красно цвѣтајуће рудокопни одъ њихъ сигурно произходе. Брѣ су Славени прии были, кои су се у рударству особито одликавали; и у истоми и данасъ се јошмъ много Славенски рѣчи задржало, као: Флецъ, Куксъ, Кисъ, Киприхтъ, Шахтъ, Швадентъ, Кобалдъ, Сайфенъ, Шпатъ, Штолленъ, Майтеръ и т. д.

(6) Anton, über die Slaven (Антонъ, о Славенима) I. 33. „Срце Славена' нъ весело е створено. Сви су единаке нарави. Тако е Русъ весео и радостанъ, тако е Далматинацъ и свакій Србинъ живъ, тако клече и најпростіи Полякъ —. Србинъ у Лукицама весели се, и мио му е животъ, макаръ да свакій своимъ не Србскимъ господарима робски саужити, и често одъ своји' господичина' много трпѣти мора. Народна пѣсма носи на себи савъ његовъ значај: „Ивко, моя мила, буди весела, ако и лиси њи зрипа посылла.“

(7) Bohrer, slav. Bew. Oest. (Бореръ, Славенски жители Аустрије) II. 7. 17. 28. „Већа часть Славенскогъ народа има очевидно велику способностъ къ пѣваню. Народне пѣсме Славонаца и Хрвата' често су тако узвишеногъ хода, да помислити морамо, да смо постављени у пренева Барда, одъ кои су намъ њике Оссіанове пѣсме на срећу спасене. — И у Бечу пѣла народъ, али понавнише пѣсме изъ опера' са Шинандријскогъ или Марицелскогъ позоришта. Но у Лавову чуо се међу простимъ народомъ заиста народне пѣсме. Пѣсникъ (Dichter?) и сѣваоци (Komponist?) ест,

истый простъ народъ.“ — I. Grimm, serb. Gramm. (I. Гримма Сербска граматика) стр. 14, 20. „Сва Славенска племена као да су одъ направи пѣсничтвомъ одарена, къ пѣваню и играню расположена. Пѣске се пѣвшею одинаку тихимъ, дубокимъ осѣханѣмъ. Женске пѣске представляю лиричну поезію, како се јоште тако ясно и срѣаю ни у едиога одъ новій народа измлаи ине. Шта е сѣйско народно глѣсничтво, како се ствара и развѣя, какоу и наравни, заштићујућу силу изобрѣтенія, кол се ни коіомъ хитримомъ постићи неможе, моћнѣмо научити изъ мужки и јуначки пѣсама Србаи, кон' садржаи заузима причице, сказне и новию историю, а и споменика' дальнѣи народа' прикошњава се.“

(8) Linhard, Gesch. v. Krain II. 211. (Линхардъ, исторія Краинске) „Славенскій народъ осѣхао е свою цѣву, и по томъ осѣхано е и дѣлао. Онъ е любіо свою славоду, и заштићавао одъ угнѣтаваня съ безнадежносћу, коіой приѣра нема. Славени су врло кротки и повнзани были. Али осѣханѣ собствене цѣве, любови къ славоду живи јошъ у ѣвнѣ, јошъ се одприва у любови къ угнѣтеной домовини.“

(9) Lützow, Gesch. v. Meckl. (Лицовъ, исторія Мекленбурга) стр. 135. „Богата Винета или Юлинь у Поморанской землѣ Венда' нашла е свою пропасть у проети Данаца. — Joh. Dom. Fiorillo, kleine Schriften aristischen Inhalts. Götting. (Јов. Дом. Фіорилла мала списании аристократическаго садржаа. Геттингъ.) 1806. стр. 301. „У Винети было е главно сѣдиште Славенске образованости. Жители ове вароши, кон' су е само упримора Англезка и Французка, него и у исту Грчку долазали, толкоко су си богатство набавляли, да су ѣмъ и найпростиѣ справе одъ сребра и злата были. Каніе одъ ове вароши были су позлаћеномъ мѣдомъ обложено, и разпростираваху сѣйный бѣлшть, на вѣакъ ѣи е са неизброенимъ драгоценостима Данскій Краль Хенрихъ год. 830. раззоріо.“

(10) Kopitar, Gramm. Vorrede (Копитарова граматика, предговоръ.) XII. „Права несрећа за Славенскій народъ, и ѣновъ лѣпши языкъ, была е, и естъ, што су ове миролюбиве

не земледѣлце, кон' у увѣренію свое невинности заборанише на ратне случае помислити, съ юга Маѣари и Турци, са запада Нѣмци, а съ истока Монголи, истина не у едно време, али съ одинакимъ послѣдствама, подарили были.

ФРИДРИХЪ ВЕЛИКІЙ И БУРМУТИЦА.

Англезъ Т. Камбелль издао е у четири части дѣло о „Фридриху Великомъ, ѣеговомъ двору и премену.“ Овдѣ између многи остали познати приповѣдаки нашоу самъ и сладоућу, кол е мени баремъ нова была: Кадъ е сестра Кралѣва, Херцогиня Брауншвайкина, у Берлину была, Фридрихъ Великій поклони е данцутъ грозу Шверину бурмутцу, на коіойе магарецъ насилкованъ быо. Грозу опрости се съ Кралѣмъ, на одма по слуги своје пошлѣ бурмутцу живописцу, да магарца съ нѣ склепе и Кралѣвъ образъ насилкуе. После ѣколко дана при ручку грозу навлашъ, као да инѣ хтѣо, остави бурмутцу на столу, и Кралъ, хтѣвши да се Херцогиня за инѣ грозу насилѣ, приповѣди, како му е бурмутцу поклоніо. Херцогиня зажели ю видѣти. Дадѣ јоу, и чимъ ю погледа, окрепе се Кралю, говорѣи: „Башъ истый! заиста, братацъ, ово е најлѣпша твоа слика, кою самъ досадѣ видѣла.“ Кралъ се наравно смутѣи; и држао е да се съ ѣмѣе дебѣла шала збѣа. Херцогиня даде бурмутцу своје пошнѣи; ова е на тай начинѣ оббила савѣ столъ, и сви присутствующи исто потврѣиваху, да никадѣ истовѣтнѣи образъ Кралѣвъ видѣли нису. Онъ незнаше шта да суди, довѣ бурмутца найпосмѣе и до ѣвѣ дошла, и онъ видіо инѣ, какавъ му е приосъ Шверинѣ учиніо. И самъ е изъ срца се смѣао.

ОБЗІРЪ НА ПРОШЛОСТЬ.

13. Марта 1516. умро е у Будиму Владиславъ, Краль Унгарскій. Предѣ смртъ свою поставіо е кардинала Тому Бакача, грофа Ђорѣа Браценбурга и барона Јована Боремиссу за тѣторе своѣ десетолѣтнѣи сыва Людевита, подѣ надзыраніемъ Аустрійскогъ Цара Максимилиана, и Польскогъ Кралѣ Жигмунда.

(Об. Т. Н.)

Ш О Д У Н А В К А.

№ 12.

У Суботу 20. Марта

1873.

С О Н Е Т Т О.

У духа полеаю любовь тражи
Премію предметъ, съ явнѣ заручена выше
Упнѣ се, у нѣму яви, душе,
И чувства земна съ томъ прохладомъ блажи.

Аморе срца любви се сажи
На жертвеннику истощъ, суза выше
Бытье неслѣдъ, куцатѣ срце типе.
О, слъ истина? ты Миланце кажи.

Блаженство, што уаина се у раю,
Бытье ми у частъ, мысли кадъ ватрене
Правила будещъ мое, што с' садъ тако;

Къ роду и отачини жаръ мой неке
Мрзакъ быти дѣян, за коюмъ мене
Робъ, у любви трагедіѣ оскѣ ерефе.

У Пешты.

Божидаръ М.

ПРИДАТЦИ КЪ СРБСКИМЪ СПО- МЕНИЦИМА.

1. РОБЕНЪ МИЛОША ОБИЛНЪА.

(Сазбѣшено одъ Тодора Влашића, учитеља)

Мѣсто роженя Милоша Обилића приповѣда се, да е кодъ Мирочъ планине при Поречкой рѣки лежеће село Српника, у Окружию Неготинскомъ. Име оца нѣговогъ и матере незна се, но само се толико о матери споминѣ, да е была Ернина, жена горостасна и крупна, по чему е и Милошъ особито високъ и крупнѣ былъ, и да га е мати дуго донаа. Одрастањ овако Милошъ чуваюћи единомъ оцѣ на свѣтой не далеко одъ села лежехой ливади, снавао е подъ тополама, кое су на истой

ливаци были, и кое су до самогъ Караѳорђевогъ рата остале, а и данасъ се останци нѣгови показую, гдѣ се и кула една налази, за кою приповѣдаю, да е Милошъ доцнѣ, као воевода зидао. Снаваюћа овако младића угледа Кнезь Лазаръ прошавши туда путемъ (кои и данъ данашнѣй показую), и удивя се крупности тѣла, а и красоти лица нѣвогъ; на пошлѣ нѣке одъ свое свите, да виде, ко е онъ, и шта е, и да га нѣму доведу. Кадъ Милошъ Кнезу Лазару предстане, и на питањъ свое племе изнаже, допадне се Кнезу тако, да га одна за войника узме, и са собомъ поведе. А кадъ то мати нѣгова чуе, одна за Кнезомъ пође, да моли за сына свога. Изнѣвши тако предъ Кнеза, сна свита, и самъ Лазаръ удивя се величини тѣла нѣвогъ, и онда Лазаръ рече: „Богъ ме одъ кобиле и ждребе.“ То поводомъ буде, те Милоша Кобилићемъ прозову, подъ коимъ именомъ и данасъ га многи называю. Но кадъ Милошъ войводомъ постане, промени се ово у име Обилићъ.

2. ПОСТАНЪ ТУМАНА.

У Окружию Пожаревачкомъ налази се Манастыръ едѣнъ, кое се Туманъ зове. О постаню нѣговомъ ово се приповѣда: Кадъ е Милошъ Обилићъ войвода, и зетъ Кнеза Лазара постао, даде му тастъ самъ онай предѣлъ, гдѣ се родио, и одаде узъ Дунавъ до великогъ Градинца; одъ овогъ пакъ узъ Пея, рѣку малу, до нѣвогъ опетъ предѣла, да нѣмне управяа. Овадъ Милошъ сагради едѣнъ дворъ у садѣнѣмъ селу Дворишту, кое е одъ

истогъ двора име свое добыло, и овде в сѣбѣ красоте предѣла више обываю, него по другимъ дворовима кое гдѣ, имаюти по сата далеко у планини и купаницу свою, при потоку единомъ у камену ниже едне стѣне издублѣну, съ кое вода съ фата и по у издублѣннй камень пада, и кое се мѣсто и данасъ зове: Милошева баня. Купаюти се единомъ Милошѣ у той банѣ, зашущи нѣшто у лѣстѣу выше нѣга у планини, на кое Милошъ превне, и мыслеи, да в папка зверь, узме стрелу, и путивши е одѣ приваке онамо, гдѣ се шуштаи чело, примѣти, да стрела ние бадава бачена. Изивавши доцѣе изъ купатила зажели видети, шта е то было, што е устрелю, приимѣти на истомъ мѣсту кровь, зато трагомъ далѣ поѣ, но препадне се, кадъ наѣе човека устрелѣногъ, кои е бежаюти изнемого, и на оно мѣсто пао, гдѣ е садъ црква Манастира Тумана. Милошъ превне овогъ мртвогъ човека, и позна у нѣму Пустыника Зосима, кои е ту близу у пещинѣ одной зовоймъ каменца живю, прешавши у Сербію изъ Синайски Манастира; чега ради и звали га у оно време „Преподобный Зосимъ Синайскъ“, а и данасъ се тако одѣ Свештеника при отпущу цркве спомяи. Тако Милошъ, кадъ види убіеногъ овогъ пустыника, кога е народъ за праведника држао, приими себи то за грѣхъ, и не само, што му великолѣпну гробницу сазидати даде, него предузме ту и цркву начинити. Зыдаюти тако Милошъ цркву, пре него ѣе е савинѣ довршити, стигне му писмо одъ Кнеза Лазара, да войску купи, и на Косово поѣе задужбине чинити, бранеи Царство и землю одѣ пропасти, „а ту мави задужбину“ рекне му у писму. Милошъ доста жалостивъ поѣе, што не може цркву довршену видети, но кадъ се рать несрећно оконча, и онъ на Косово погине, окольный народъ устане, те е доврши, и и за споменъ Лазареви речѣи „ту мави задужбину“ назову Манастиръ Туманъ. Народъ паятъ и данасъ почитуе ту у гробницы лежебегъ преподобногъ Зосима, зато и желе, кадъ оне о празнику у Манастиръ да иду: Айдемо светомъ Зосиму.

Примѣтба. преданія и приче, кое у устия народа живие, и кое се одѣ оца на потомке превно се, ако историчне достовѣрности савршенно и не могу имати, онегъ су за свакога тымъ више занимиве, што оне образъ народности на себи носе, и у оно време зачете, кадъ е точно описиванѣ забитности пренебрегнуто, найлѣпше Споменике прошасты времена представляю.

Попечительство Просвѣщенія желеи овакоє Споменике сачувати, препоручило е Учителѣма нормалны школа у Сербіи, да се постараю сваку причу о Краљѣвима и Деспотамъ, о градовима и разпанинама, о биткама и юнацѣма, о коима народъ као паметодостойно приповѣда, вѣрно пописати, и нѣму доставити. Сабране овако приче и сказке изда ѣе се попремено у нашей Подунавки, и мы мыслимо, да ѣе овакоый сбиръ народны приповѣдокъ не само ономъ, кои за поезію чувства има, но и будућемъ Историкѣ Србскомъ міо и добродошавъ быти, поклемъ су извори за исторію нашу и онако плитки и сущи, а критично ѣе перо лако знати нѣвову историчну истинитость опредѣлити. У осталомъ твердо е постављено, да се свака прича онако, као што е послата, изузимаюти гдѣкое поправке у слогу и штилу, читаюћемъ свѣту спріобити.

Овомъ припомъ не можемо пропустити, да све Срблѣ, коима е цѣна свога рода осимъ свега мила, къ ономъ лѣпогъ предузетку учтиво не позволено. Некъ изволи сваиѣ, кои прилику има важниѣ приповѣданя о подобнымъ предметима слушати, такова вѣрно, и безъ свои уметана, съ описаніемъ колико е могуће, истогъ мѣста, о комъ се што приповѣда, назначити, и Попечительству Просвѣщенія припослати; а свакога ѣе се име съ признаніемъ споменути, кои таково што спріобити, кое ѣе вредно быти, да печатано на свѣтъ изиѣе.

ПРАВИТЕЛСТВО ФРАНЦУЗКЕ.

(Изъ Бабліа)

Правительство Французке е уставна и представна држава, основано на картѣ, кою е Лю-

девятъ XVII. год. 1814 даровао, а представ-
ници народа год. 1830 модифицирали.

Краль е глава државѣ, његова особа не-
прикосновенна и света. Све правосудіе дола-
зи одъ њѣга, и у његово име се извршує. Су-
діє, кое онъ поставя, не могу се сбацити.
Онъ има право помиловати, и ублажити каш-
тигу. Онъ самъ има извршуючу власть. Онъ
заповѣда съ войскомъ, обявлює рати, уговара
миръ, чини условія свезе и трговине, попуња-
ва сва званія; онъ потврђує и оглашує зако-
не, но онъ самъ нити њѣ може установити ни-
ти укинути. Његова плата опредѣљна є за
цѣло време владаня. Саданѣмъ Краля Люде-
вита Филипа є преко 12 мил. франка, нерачу-
наюћи доходакъ крунины добара, кои износи
14 — 18 мил. франка. Краљевскій Принцъ, кои
є заедно и наслѣдникъ круне, добыл осимъ то-
га јошъ и придатакъ одъ 2 мил. франка.

Законодаелну властъ дѣли Краль са двѣ-
ма великимъ народнимъ скупштинама, одъ кои
прва се zove Камера Пера, а друга Каме-
ра Депутираца. Краль изименує Пере, и
може њѣ само изъ едне, год. 1841 опредѣљне,
класе избрати; такони су докъ живе, а чис-
ло њѣмъ є неопредѣљно. Съ 25 годиномъ
ступе у Камеру, а текъ 30 могу гласъ дава-
ти. Сви Принци кралѣве породице єсу Пе-
ри Французке.

Избираюће общине наименуо депутирте
на петъ година; ови число износи 449. Да
може ко депутирацъ постати, мора бити Фран-
цузъ и 30 година старъ, а 600 франка поре-
за плаћати. У случаю ако у коємъ окрузію
нема 50 людій означене старости, кои плаћаю
ону даждбину, кол се изискує, да могу избра-
ни бити, то се число њѣново попуни съ ови-
ма, кои мало мањ даждбине плаћаю. А да ко
избирачъ буде, мора бити Французъ и 25 го-
даръ, а 200 франка пореза давати. Число
избирача год. 1834 чинило є одъ прилике
190,000.

Краль наизменує Попечителѣ, којима онъ
извршєніє закона повѣрава. Попечителѣа су
подъ одговоромъ, и могу се осудити. Каме-
ра Депутираца њѣ тужи, а Камера Пера осу-

ђує. Узъ Попечителѣ стои Државный Совѣтъ,
гдѣ се проекти о законима и уредбама сачи-
няюу. Његова четири одѣљни суде о спор-
нимъ точкама своју јавну управитељства, о обу-
женимъ управителѣма и старешинама, као и
о надлежности судова између судейски упра-
вителѣвы и духовны властей.

Свакиъ Французъ може грађанску и вой-
ничку службу одправати. Французи су предъ
судомъ равни, ма кога достоинства были; сви
безъ разлике носе државне терете, по размѣ-
ру свога иманя. Они имаю подпуну слободу
извѣданія њѣре, и право, свое мысли о вѣ-
ри, моралу и политики јавно изражавати и
штампати, ако се само при томъ по законима
владаю. Они се изподъ наравногъ свога суда
немогу узети. Кривинална дѣла и преступлѣ-
нія штампе подчинѣна су заклетоме суду (Jury).
Преступлѣнія противъ сигурности државѣ осуђує
Камера Пера. Никакзъ данашъ неможе се
увести нити укинути, ако обадиѣ Камерѣ неса-
изволе и Краль непотарди. Свакиѣска дажд-
бина само се на едну годину допушта.

О свакомъ се закону мораю обе Камерѣ
савѣтовати, обадиѣ га примити и Краль по-
тврдити.

Краль сваке године сазива обадиѣ каме-
ре. Онъ њѣмъ рокъ одлаже, и може Камеру
Посланика разпустити, али у овомъ случаю мо-
ра другу најдуже за четвртъ годинѣ сазвати.

КОРИСТОЛЮБИЄ ЛЮДІЙ.

(Съ Незнакогъ.)

Церковный учитель Августинъ измыслио є
ѡ ѡну особостъ. Онъ є на јавној пјани дао
театеръ сазидати, и изъ свега гласа винати
почео: „Овамо! овамо люди! Я ѡу свакомъ ка-
зати, шта кои мысли.“ Таки многи навале,
єрь є свакиъ радъ бѣо чути, како то човекъ
учиняти може. Кадъ є неѣъ у народу велика
тишина бѣла, свакиъ се великимъ нестерпѣ-
ніємъ очекиваще, да види како ће то бити, и
да чує шта ће Августинъ говорити: онда онъ
поче, и рекоє јаснымъ гласомъ: „Сви обете ва-
шѣ до купете а скупо да продаете.“ На то

се сви грохотомъ насмешше, и сваци мораде признати, да е ояъ истину казю. — Користодюбце е обште.

Феодоръ Ф. Анимовићъ.

ЛАЛАА, ТУЛІНАНЪ.

Красно е блистала у своје узвишаю ед-на лаала између разнобојногъ цвѣа; гордо подижући и повосећи се, гледала е презрительно около себе доле. „Какавъ е цвѣтанъ, изговарала е она повосно, мени блескомъ и красотомъ раванъ! О како све посрамљено, у земљу гледи! — Имашъ право любичице! што се съ твоимъ незнатнымъ и маловажнимъ изгледомъ између прочегъ цвѣа сакривашъ, а тко бы опетъ на тебе и погледо!“ —

Но јоштъ ова честито ни изговорила ние, алъ ето ти јој се приближи баштованова кћи, и узбере е; гди е морала горда лаала врло наскоро увенути, и грозу судбину искусуши, на страну бачена быти. — А напротивъ любичица, кою е затимъ девојчица брала, пазљиво и марљиво е у води чувана бивала; коя е, и кадъ е увенута была, опетъ высокоцѣпна; ер њо е иста девојчица збогъ пріятногъ и ароматическогъ мириса увекъ при себи држала, и да се неизгуби бринула. — — —

Чему се дакле ты садъ можешъ надати, ты, кон тако сувише само-за собствениу користъ только си се упое и брбљашъ, суетный и слепый сребролюбче? Вальда оснивашъ на твою прасоту лица, на твой высокій и витій стасъ тѣлесный, на твоє богатство, и на твою породъ новаци добивену моћ? — Знаи, да бешъ ово тренуће она, као дымъ предъ лицемъ ветра исчезнути, гди ће ти гордость унижена и поправка быти, и заборава се гробу предати.

Гражи дакле за отгѣнносћу, добродетелью и мудросћу, гди бешъ, ако бы ти и стручаки увенуо, опетъ навѣки живи! —

Д. Чобинъ.

ОДЪ СВАЧЕГА ПО НЪШТО.

Мала Сансонска силне новце годишнѣ на школе издае. Одсланикъ Тилау не давно е у

другой камери рекао: „У попечительства просвѣщенія заноси сума за школска заведенія 243,208 талира, у попечительства унутрашња дѣла 122,500 тал., у попечительства финанси 18,417 тал., у войничкогъ бюджета 96,852, свега дакле за школе и подобна заведенія изда држава годишнѣ 480,977 талира.

За споменикъ, кон ће се у пивалидскомъ аданію Цару Наполеону дѣли, было е опредѣљено 500,000 франка, али ће јоштъ трипутъ толико, дакле управо два миліона, да коштуе.

Бданъ Камчадалаць тужио се њкоме Рускомъ трговцу, да му риболову два самура сваку ноћ много штете чине. „А зашто њ не ухватишъ?“ запита смѣлюи се трговаць. „Шта ћу чинити съ њима?“ одговори Камчадалаць; „и дуга немамъ.“ — Трговаць да му по оне дуванѣ. „Па,“ рече, „садъ си дужанъ.“ После два сата донесе Камчадалаць самуре.

Пре два вѣка книжество Турака превладало е Европейско. Дѣла Ченеби Ефендіе родила су у д'Аленберту идеу Енциклопедіе.

ОБЗОРЪ НА ПРОШЛОСТЬ.

20. Марта 1350 изтрагъ су донесени были изъ Минхна повраћени знаци Кралѣвскогъ достоинства съ највећомъ свитомъ у Прагъ. Доцнѣ су исти сваке године по едвипутъ у нововарошкой цркви излагани бивали, да ѡмъ се народъ плаши; и овај данъ на свою е у Ческой значіо великій црвѣный празникъ, кон су многи славили. Хуситскій рать учинио е оной светковини конаць.

(Об. Т. Н.)

20. Марта 1457 Кралъ Владиславъ затвори сынове Сибинианиа Яна, Владислава и Матию Корвина, зато, што су убили грофа Цеза. Првога е одма погубио, а другога у ланцима у Прагъ оправио, гдѣ е чинити морао, докъ на Угарскій престолъ ние поднинути быо.

(Н. Пр.)

Ш О Д У Н А В К А.

№ 13.

У Суботу 27. Марта

1843.

! . . . ?

О П Л А Ч Ъ.

О достойный князъ Николе сыне,
 Пои' Наія изъ села Зека
 У Сербіе Београдска круга,
 Прасымовче Кнезъ Станоя лажна,
 Ког' Дахіе найпре погубише,
 Кад' одъ свога Цара одступише,
 Свештенство е' двоино на світу,
 Духомъ Сербству, а срцемъ божеству,
 Законъ Христа држеи' спасительскій,
 Шъ нивн' и Устанъ бранеи' земальскій
 Одъ затыра назоли-настира;
 Пакъ изнуренъ, али не надборенъ,
 Останіо е' родъ и отечество,
 Да га очна не гледашъ злосретна,
 У тушину нашо е' пріятельства
 Кога ти е одказао Сербе,
 Там' си пао главоу на земляну,
 Гди е воля князодайца была,
 У Грцима селу Видинскоме,
 Ту си врутакъ сузам' отворио,
 Нек' ти теку до послѣднѣг' данка
 Изъ средъ гроба, ко' изъ тужна ока,
 Те самого да уколе Бога,
 Свѣтоу правниъ да просѣитъ Сербе,
 Да познаю праву милость Божю,
 Да презиру сваку злобность вражю,
 Обшта полза у небо е лоза,
 Ту да саде, ту да пресагаю,
 У срдаца и у душе братске,
 Н ту собомъ за све да ибгую,
 Ко' пристоя одъ людій къ людима,
 Како л' нише любивъ одъ ближнѣга;
 Уставовче, моралный юначе,
 Тирранство те радо заколава,
 Но и себе тѣмъ осирѣтава,
 Пакъ буд' вѣчний покой и спасенъ,
 Пои' - Наія, твоіой вѣрной души.

С. М. С.

ПРИДАТЦИ КЪ СРБСКИМЪ СПО-
 МЕНИЦИМА.

ОПИСАНІЕ ГРАДА ГОЛУБЦА.

(Скобштено одъ Тодора Влашка учителя.)

Обште е мнѣніе народа нашегъ, да е овай
 градъ звадала Брина. Приповѣда се, да е у исто
 време сазидала и нѣколико кула съ оне
 стране Дунава (у садашньої држави Аустрий-
 ской) спрону града, одале е повела еданъ ла-
 нацъ преко Дунава, и скопчавала га съ оне
 стране за градъ, а съ оне за речене куле, по-
 нимъ е пролазебе Дунавомъ лабе зауставляла,
 и мытъ (хумрукъ) одъ нѣи заплаивала. Овай
 градъ лежи изподъ велики, каменити гора, у
 самомъ почетку каменито-тесногъ ушѣа пла-
 нина, край Дунава. Оиъ е порушенъ, али се
 и данасъ виде остатци нѣговы тврды стѣна.
 Особите су знамените капи е куле (нѣи осамъ
 има и сада); една кула, звана „Шеширъ кула“
 стон на врхъ града, и приповѣда се, да е у
 нѣой Брина живила. У оной, и у юштъ нѣ-
 нима налази се стѣна, нѣки частій оружія, и
 остали коекаквы гвоздены, бакарны и одъ дру-
 гога метала начинѣны стваріи за потребу чо-
 века. Измежу кула пакъ у среди града никак-
 ва трага или мѣста нема, гдѣ бы се прииѣти-
 тило, да е кадгодъ кула была, но само за-
 општавше голе стѣне стое, по коима пениош
 се човекъ на Шеширъ-кулу, и съ оне слазеши
 се, мора готово пузеши преко изтрощены на-
 мечака и песка нѣи. У исто пакъ време има
 се болати страшни као руна дебелы аміа. Са-
 мо изванъ кула одна подъ града край Дунава
 има една равнина, подоста велика, на којой су

и мали люди куће и остале ствари своје, одъ кои и данасъ знакова има. Амаѣт и памѣи и садъ стон до полвѣкъ развалина. Съ друге стране града ниже Шешир-куле извире една врло прѣятна вода, и низъ стѣне сасвиѣмъ стрмено доле у Дунаво тече, гдѣ ю люди заитаю и пію. А мало далѣ одъ града съ исте стране близу Дунава изподъ стѣна има една на два аршина широка руна, коя, као што люди кажу, нема дна, и ако га има, мора да е далеко, и за то, и што често воду бюе, народъ ю зове Бездана. Приповѣда се, да е пре двѣ стотине година, съ обычными своими бюванѣмъ воде, избювала потоцѣну нуделю неомлабену. Осимъ тога има ту јошѣ и ѣликоко потока, кои одозго изъ планина извирю и прено стѣна у Дунаво утичу. У овимъ потоцима, леже се убиточна нѣка мушица у синой множини, кои као жабицѣ нагледа; аѣ не само ту, него исто тако и на Аустрійской страны. Покрай ове убиточне мушице палазе се у истимъ планинама јошѣ нѣке бубице, много отровниѣ. Оне су мале као гусеница, и налику на шкорпиона, по чему се и назывлю шкорпіе; имаю подугачакъ репъ, коимъ кадъ боцну човѣка или другу какву животиною, тако силно смртанъ отровъ у истый махъ изъ себе пусѣ, да оная чась она животины мора скапати. Зейтиномъ се найлакше утаманюю; ерѣ како овай на нѣи канешъ, одма імъ тиме и силу кретава тѣлесногъ, а и животь мало чась одузмешъ. —

У време кадъ е Аустріа, пре сто и ѣлико година, завладала Сербію одъ Турчина, видеѣна да люди у граду Голубцу, о комъ е говоръ, живити, и она свой судъ устроить неможе, крене люде и насели съ кућама на равници едной край Дунава, и више нѣ на брду, по сѣта одъ града; и ту судъ свой устрои и приувазида. Онда су и Србляи, као и Нѣмци, саградили свою црkvу и школу, и назвали то мѣсто „Новый Голубацъ“, кои еи данасъ, а оставшии пусть градъ Голубацъ „Старый Голубацъ“, како га и данасъ зову. На томъ брду јошѣ у време Римляна быо еякій градъ, кои е доцнѣ до самого темеля разрушенъ. При свемъ томъ виде се и данасъ знаци твердиѣ и у нѣкой кућа; има такоѣрѣ и гробни-

ца на сводъ здания, у конна, а осимъ нѣи и свуда по граду и око града непрестано се налази стары златны и серебряны, и одъ другога различитога метала начинѣны прстѣи, минѣиша, ланаца, новаца, ибрика и коекаквы други стваріи.

ПРАВИТЕЛСТВО У ШВАЙЦЕРСКОЙ.

(Изъ Вальба)

Одъ године 1798 Швайцѣрска е представлала свезу, коя е изъ три, сасвиѣмъ различиты частіи саставля се, т. е. изъ 13 кантона, изъ поданика или *вазала* ти 13 кантона, и изъ присоединѣны мѣста или *союзника* ти 13 кантона.

13 Кантона представляли су 15 республики. 8 е было демократійски (т. е. таковы, гдѣ найвышу власть народъ има), као: *Гри, Швицъ, Обер-и Унтервалденъ, Гларусъ, и Апенцель, такоѣрѣ и Шинер-и Аузерходенъ*. 4 су была аристократійска (т. е. такова, гдѣ су владали само племиѣи и друга велика господа), као: *Цюрихъ, Луцернъ, Базель и Шафхаузенъ*; а *Бернъ, Фрайбургъ и Солотурнъ* были су олигархійски, (т. е. таковы, гдѣ су само нѣколици сву владу у рукама имали). Жители свега брлоу се на еванъ миллионъ.

Поданици или *вазала* 13 кантона были су землѣ, кое су скупа подъ власѣу више кантона ставале. На сѣверу и истоку находило гроѣство *Баденъ* са *Баденомъ*; *свободне срезове* са *Бремгартеномъ* и *Муріемъ*; *Турсау* съ *Фрауенфелдомъ*; *Райнталъ* съ *Райнекомъ*; гроѣство *Сарганъ* са *Сарганомъ*; земальско поглаварство *Гастеръ, Уцнахъ и Гамсъ* съ вароши *Ранперсвилъ* на езеру *Цюриху*; на западу земальско поглаварство *Муртенъ, Гразанъ, Орбе и Шварценбургъ* съ варошиа исты имена; на югу земальска поглаварства *Лугано, Лукарно, Мендрисіо, Фалмаггін, Беллинзона, Фал-Бренъ и Рувѣра*. Жители свега у овимъ земляма било е до 300,000 душа.

Союзници или присоединѣны мѣста 13 кантона были су: аристократійске республики *Ст. Галленъ, Виль и Милхаузенъ*; демократійске республики *Оберваллисъ*, одъ кога е *Унтервал-*

лись зависю, *Герсау* на озере *Луцерну* и три *Граубинда*; демократійска, представниа республіка *Генфъ*; *Владика Базельскій*, *Абатъ Санкт-Галленскій* и *Абатъ Бисселбержскій*, кои су были неограничени господаи земаѣ; *Владика Сатенскій*, чіе е власть не само на ту варошь; него и на много части *Валлиса* простирала се; найпосле княжество *Найенбургъ*, кое е одъ Прусскогъ краля зависило и уставну владу имало. Жители у свима овимъ земаля джало се да има одъ прилике 500,000 душа.

Године 1798 промѣна е Швайцерска свое правителство, и одъ нѣ е нѣшто одѣльно было. *Владичина Базель*, республіке *Генфъ* и *Милхаузенъ* буду съ Французомъ скончане, и Швайцерска была е онда ратный театръ туђе силе и позориште свакояки неурядности 1803 поравнательнымъ антомъ ступи у свезу, кои е изъ 19 кантона састоала, т. е. изъ 13 старыхъ и 6 новыхъ, *Граубинденъ*, безъ *Веллинга*, *Арго* са *Кристаломъ*, *Вадъ Ст. Галленъ*, *Турго* и *Тессинъ*. *Веллингъ*, кои е са графствомъ *Борміо* и *Шавена* одъ *Граубиндена* зависю, бы е са *Италиомъ* скончанъ, а остале земаѣ у различити времена были су Французкой приеданіе. *Фриктагъ*, двѣ старе шумске вароши *Лауфенбургъ* и *Райнфелденъ*, и госпотиине *Трасъ* и *Рецикъ*, нѣкада *Аустрійске* области, были су єдине наикнаде за толике губитие.

По паденію *Наполеоново* и чрезъ *Бечскій* конгрессъ Швайцерска не само е натрагъ добыла оне предѣле, кои су Французкой подпали были (изузимаюћи *Милхаузенъ*), него іошть и комадъ *Гекса* и *Савоя*, кои е къ окруженю *Генфанскогъ* кантона служю, тако; да она садъ свезу одъ 22 кантона представли. Саязнымъ антомъ одъ 7 Авг. 1815 ова 22 кантона учинили су свезу къ уздержаню свое слободе и независимости. *Саборъ* управлѣ общита дѣла свезе, и састон изъ посланика одъ 22 кантона, кои по унутствію свои надлежны властїи дѣлаю. Свакій кантонъ има по єданъ гласъ. Саборъ се скуплѣ сваке двѣ године у главномъ мѣсту управительного кантона или старейшинства. Нѣговъ предѣдатель, кои се као поглавица свезе сматрати може, носи насловъ *Лан-*

дманъ. Саборъ єдиный има власть чинити уговорѣ мира и свезе, али то истомъ може съ вишиномъ $\frac{3}{4}$ гласова; онъ само заключава уговорѣ трговине. Кантони могу за себе съ туѣмъ владама уговорѣ збогъ войничке капитулаціе, као и о економійскимъ и полицайнимъ предметима заключавати. Али они несмеду противни быти уговорима свезе или правительственнымъ правама други кантона. Найпосле саборъ наименує и натрагъ позыва дипломатійске агенте, укрѣплює унутрашню и спољашню сигурность Швайцерске, уређує организацію войске и поставлѣ іюй генерала. Кадъ саборъ ние сакуплѣнъ, мѣла се управителство између кантона *Цюрихъ*, *Бернъ* и *Луцернъ*.

До год. 1830. они 22 кантона саставляли су 24 различити джава, неузимаюћи у прирѣнїе оне три свезе *Граубинда* и они 13 *Валлійски*, што су десетакъ давале, ерѣ строго узимаюћи оне се области могу опетъ као различите джаве сматрати. Усмотренію правителства могле бы се ове 22 джаве на слѣдуюће классѣ разредити:

Осамъ демократійскій республіка, као: *Ури*, *Швицъ*, *Гларусъ*, *Цугъ*, *Аппенцел-Аусерроденъ*, *Аппенцел-Иннерроденъ*, *Обвалденъ*, и *Нидвалденъ*.

Дѣѣ демократійско-представне республіке, као: *Свезе Граубинденъ* и десетакъ даваюће области *Валлиса*.

Шестъ представны республіка, као: *Ст. Галленъ*, *Арго*, *Турго*, *Вадъ*, *Генфъ* и *Тессинъ*.

Три представне республіке, чїе главне вароши велика преимущества у представничтву имаю, као: *Цюрихъ*, *Базель* и *Баухаузенъ*.

Четири аристократійске республіке, као: *Бернъ*, *Луцернъ*, *Фрайбургъ* и *Солотурнъ*.

Єдна уставна монархійска джава, а то: кантонъ *Найенбургъ*, чїе е поглавица краљ Прусскій.

Политични дотаѣан год. 1830 произвели су знатне промѣне у правителству поєдины кантона, кои сви садъ на демократійскомъ основу почивлю, и томъ приликомъ укинута су сва преимущества, а устанавлино е прегледанъ правителства снагда после нѣколико година. Кан-

тотъ Базель раздѣляю се на двѣ сасинь еднѣ одъ друге независиме державе, т. е. на *Базель-Штаттайл*, кою варошъ Базель съ нѣсколко сусѣдны община заузима, и на *Базель-Ландтайл*, гдѣ е Листаль главна варошъ, и куда остале земаьскѣ общине принадлеже. Само е Нейенбургъ свое старо правительство задржао.

ДВА ГОДИШНЯ ВРЕМЕНА.

(По Немецкомъ.)

У колеби край замрзнуте еднѣ реке, усамѣльнъ е седю некій стараць. Было е веѣхъ зими на измаку. И ватра юштъ помало предъ нимъ таяше. Вро е старъ и слабъ изгледао. Власи су му одъ старости сасинь побѣлѣе, и свайъ му удъ дритае. Данъ по данъ тако му е у самоѣи пролазіо; ништа чуо нѣе осимъ зижданѣи страовитѣ буре, кадь бы годъ снегъ испредъ колебе одгртао.

Едною, башъ кадь му се ватра угасити ителе, доѣе нѣму младѣиъ еданъ у колебу. Овога су образи горили одъ млаѣане крице, очѣи му се блистале пуне живности, а усне умилаго осмеванъ просипале. Коракъ му бышье лаганъ и итаръ. Ово чела му се венаць одъ роснѣе травнице место ратногъ украса обвѣише, у руцы е носіо киту цвеѣа.

„Драго ми е,“ — рече стараць — „да те видимъ, сыне! Оди ближе. Приповедай ми о чудноватимъ твоимъ догаѣяма, и о странимъ земляма, кою си обихаю. Айде да ову ноѣхъ тако у разговорѣ проведемо. Я ѣу ти приповѣдати о моме юнаштву, и што самъ я кадаръ учинити, а ты можешъ замномъ.“

Затимъ изнесе особито израѣену стародрену едну лулу, напуни е дуваномъ разблаженимъ са другимъ коскавинъ лишѣемъ, на е даде госту. После тога почне стараць:

„Кадь я дишемъ, онда реке стану, вода се стврде, и постане као провидный какавъ камень.“

„Кадь я дишемъ“ — превати младѣиъ — „по сѣма ливадама красно цвеѣе яче.“

„Кадь я главою дринемъ“ — рече стараць — „целу землю снегъ обасе. На мой позывъ лишѣе съ дрва пада, те га нара моя разноси. Птице се дижу съ површѣи воде и у дальне землѣ бегая. Зверинъ се одъ мога

гласа крые, и сама земля быва тврда, као иста стена.“

„Кадь я главою дринемъ“ — доскоча младѣиъ — „топла кишица землю пороси. Бѣлѣ сѣину главицу свою изъ землѣ диже. Гласъ мой тице натрагъ дознава. Топлина паре мою скида окове съ река. Свириа испунава лугове, куда годъ порачинъ, дела се природа у радости топи.“

Найпосле и еунце се роди. Блага топлога прсне на све стране. Бзыкъ старчевъ овеми. Кротка лапа и малый црвендаѣхъ исподъ стресъ колебие запевая. Рена стане тиѣо поредъ колебе жуборити. — А пролѣнный аракъ на лаганы крылы развеваше прѣтатъ мирисъ нового цвеѣа.

Сунчана светлостъ покаже младѣиу съ кие е говоріо; садъ опазн ледено лице зиме. — Потокъ су старцу сузе изъ очію текле; и што се еунце выше пеняло, све е манѣиъ бывао, па се найпосле сасинь растони. У колеби гдѣ е мало пре ватра горѣла, садъ се само еданъ стидакъ, малѣиъ бео пролѣнный цвѣтакъ, видити могао.

Н. І. П. Б.

ПОУЧИТЕЛНА ИЗРЕЧЕНІЯ.

(Съ грчкомъ.)

Треба мыслити, да, колико више добыламо, за толико више имамо одговоръ дати; и колико можемо више добра учинити, а нечинимо, толико веѣхой казни себе подвргавамо.

Економія и трудолюбіе два су велика подупирача едногое благочастливомъ землѣдѣиу.

Ө. Петровиѣхъ.

ОБЗІРЪ НА ПРОШЛОСТЬ.

27. Марта 1357. освѣѣена е была царско-кравѣиска тврдица Карлштайнъ кодъ Прага у Берунскомъ окружію, кою е Царъ Драгутинъ IV. сазидао. Зиданъ травао е деветъ година. На чуванъ ове тврдинѣ одрѣѣени су были нѣки стражари, названи манове, кои су подъ сиртномъ канѣгаомъ обвезани были, дано и воѣу стражарити, и свакогъ сата морали су винати: *Dále od hradu!* (Далѣ одъ града!)

(Об. Г. Н.)

Ш О Д У Н А В К А.

№ 14.

У Суботу 3. Априла

1843.

КЛЕВЕТНИКУ.

Паленый роде, питомче Ерисе,
Зависти пуный, подла и строптивства,
Мраости, лажи, пакъ бѣсвила,
Што палишь груди жаромъ освете,

Што тразишь двери твои злобетва,
Што главу пуну гнуснымъ пороцима
Врговашь тамо, гдѣ Астрес
Правична крыла веѣ давно лебде.

Мыслишь ли шкодит', на' мене спалит',
У яку гадимъ твои умилцала,
Бесчесту людскому ли предати,
На' на нѣкъ срама негут' ни врать

На шю мою, добротомъ поспажну.
О знай ты адскій народе несрећный,
Да шкодит' никадъ нећешь ономъ,
Грудъ кой ограђену Музам' нѣма,

Музам', на' чистомъ савѣшу, истинномъ;
Да нећешь, велимъ, доскочит' ономо,
Нит' твогъ пера сѣмѣномъ трулымъ,
Нит' другимъ чимъ, на ни самомъ рукомъ.

Но о! много пут' може се случити,
Немезись кивна рукама да спомн'
Чедо изъ наручя Астрес
Зграби, и за вратъ му поможъ стане.

Тако Аристидъ, Сократъ и честитый,
Тако Діогенъ, славный и Сенека,
Клеветомъ такымъ занковаца,
Освете гвојѣ на се андоше.

Безсиртний исте вѣнацъ страдалце садъ
Красн; садъ славно нѣе нѣно зум,
Пуца по сѣтѣу и градовы,
Славу иѣтъ уноси на свое стране.

Зато безбожний сынѣ и хулаче,
Напрегни стрѣле, гађай ме у прси,
Истине шитиѣ нѣе одбацит',
А тебе спалит' у самий тартаръ.

У Бѣограду, 20 Марта 1843.

Ђорђе Џенићъ,
Слушатель Поэтиче.

ПРИДАТЦИ КЪ СРБСКИМЪ СПО- МЕНИЦИМА.

ЗАШТО СЕ ЗВИЖДЪ ТАКО ЗОВЕ?

(Сабитено одъ Тодора Вазѣна учитеља.)

Народъ три случая о томъ приповѣда.

1) Кадъ е Кнезь Лазаръ узео себи за вой-
ника Милоша Обилића, даде му одъ нѣговы
царски кони да избере единого пайачегъ коня
за себе, као за најболѣга онда у войсци быв-
шегъ юнака. Но Милошъ немогавши међу сви-
ма кнежевимъ коньма за себе доста якогъ на-
ћи, замоли Кнеза, да га пусти кући својою, да
одтуда свога коня доведе, и на нѣму се слу-
жи. Кнезь му дозволи, и онъ отиде кући сво-
јою; а кадъ тамо дође, ценаѣе ни коня свога,
ни остале стоке, коя е после нѣга, кадъ е стао
Кнезу у войке, кодъ куће остала была. Ова
сва, ерѣ у нитко нѣао нѣе кодъ куће да чу-
ва, разбѣгне се по околнимъ мѣстима. Онда
стане Милошъ разпытивати коня свогъ и сто-
ку; и едина најпосле чуе, да му се иста нахо-
ди у предѣлѣма данашнигъ Звижда. Отиде та-
мо по нѣ, и тражећи по по ливадама и плани-
нама, тако е яко звиздукао, да су сви люди
онде живећи чудили се, и за спомень тако я-

когь нѣговогь звиндукавѣ назову мѣста та, куда е онда звиндукао, сва уедно Звиздѣ, како се и данасъ зову.

2) Приповѣда се да е Милошъ Обзилић, кадъ е войвода био кодъ Кнеза Лазара, ишао крозъ предѣле садашнѣ Звизда, и сматрао-ћи у њима дивне, паравло богатоукрашене ливаде и дубраве, и остала поля и мѣста, коя тудѣ трудолюбивыи земледѣлци обильно ужи-ла, чудіо се врло томе, а чудећи се звиздао е тако јко, да е то поводъ дало людма, да оне предѣле, кудъ е онъ ишао и звиндукао, чудећи се о њима, назову Звиздѣ. Тако се и данасъ исти предѣли зову.

3) У истоке Звизду, има село, кое се зо-ве Дубока. Одъ Дубоке на по сата хода, има една пећина у самогъ камену, коя е на врати до 30 и више аршина широка, и до 40 вы-сока. Овомъ пазъ шириномъ и высиномъ др-жи дужина одъ 60 аршина, докле се може ићи, гди е пећина мало ужа. Одавде после има ед-но езеро, широко као пећина, толико исто и дугачко, а дубоко и незна се колико е. Одъ езера овогъ види се оветъ онака иста шири-на и высиа пећине као и напредъ, дужина пакъ протеже се крозъ высоке стѣновите и гороните плавине до рѣке Дунава и села Бри-њинце 4 сата, гди пећина такође врата своа има, шириномъ 2 аршина, а высиномъ 3 — 4. Народъ приповѣда, да е у овој пећини нѣкадъ налазила се царска змѣя, коя е временомъ на-полъ излазила, и као изъ нѣкогъ увеселѣнѣ тако јко звиздала, да се на 2 сата хода чуло. Дотле су она мѣста названа Звиздѣ, збогъ тога звиздани. По чему и данасъ ти предѣли называю се тако.

НѢМАЧКА СВЕЗА.

(Изъ Балбѣ)

Нѣмачка свеза саставляла е нѣкада Нѣ-матко Царство, кое е пре Французкогъ бун-товногъ рата на 10 окружіа раздѣљно было, Аустрійско, Баварско и Швабско на југу, Франкско, горно- и главно-Райнско и Бур-гундско у среди, и Вестфалско, горно- и дол-

но-Саксонско на сѣверу. Осимъ тога јошѣ иѣне землѣ, ако ни у едно одъ оны окружіа и спадале јису, были су части овога царства, између кои Ческа, Шлезка, Моравска и Лу-жице есу најзнаменитѣ. Овы 10 окружіа до-была су јошѣ много како свѣтски тако и ду-ховны областї, одъ различногъ простора, кое су ставле подъ власћу независимы князевѣ, и 51 велику варошъ, кое су толико република представляле. Све ове различите државѣ, кои е брой одъ прилике 300 наносіо, были су, об-штега ради интереса, подъ единымъ поглави-номъ савединѣне, кои е насловъ: Нѣматскій Царъ носіо. Оно достоинство одъ старине заостаю е кодъ дома Аустрійскогъ.

Линевалскій миръ год. 1801, кои е Фран-цузской лѣву обалу Райне прѣлюбіо, учиніо е велике промѣне у Нѣмачкомъ царству. Гото-во све духовне државѣ на десној обали Рай-не были су у свѣтске обраћене, и готово све велике вароши укинуте. Ове су землѣ дате были за панаду свѣтскимъ князевина, кои су землѣ свое на лѣвој обали Райне погубили. Електорати Триеръ и Кельнъ исчезнуше, а на њново мѣсто створе се четири нова, а то Салцбургъ, Виртембергъ, Баденъ, и Хессен-Кассель. Шесть слободны велики варошї, кое су заостале, были су слѣдующе: Хаи-бургъ, Любена, Бременъ, Франкбургъ на Май-ни, Аусбургъ и Нирнбергъ.

Године 1806, мало после Пожунскога ми-ра 1805, Нѣмачко царство было е сасвимъ у-кинута, и велика часть држава, изъ кои е ис-то се саставляло, савдини се, подъ заштитомъ Французке, къ Райнской свези. Заключенїя Тилзитскогъ (1806) и Бечкогъ (1809) мира спо-ла су јошѣ нове државѣ са овомъ свезомъ, подъ којомъ е год. 1813, кадъ се иста оветъ развила, было 34 таковы државѣ, између кои најзнаменитѣ су: краљвина Саксонска, съ херцеговиномъ Варшавскимъ, краљвине: Ба-варска, Виртембергска и Вестфалска, велике херцеговинѣ: Баденъ, Бергъ, Хессен-Дарм-штатъ, Вирцбургъ, и Франкфуртъ. Незави-симый господаръ послѣдїй велике херцеговинѣ имао е насловъ: Князъ Примасъ, и председа-вао е у краљвской коллегїи, коя е изъ кня-

зена саставља се, што су у гореспомених државама владали. Остале, много незнатне државе састављале су княжеску коллегію, гдѣ е Херцогъ Нассаускій предсѣдатель бмо. Она е ннала 24 државе, кое су данашњој Нѣмачкој свеи принадеже, се изузеткомъ Лайена, Изенбурга, Райс-Лобенштайна и Саксен-Готе, кое су изчезле, одъ части што су изумри владајући домови, и. пр. Гота и Райс-Лобенштайнъ, одъ части ерѣ су ови као полузависими, другимъ државама присаединѣни, князеви были, и. пр. Лайенъ и Изенбургъ.

Услѣдъ догађаја одъ год. 1814 и 1815, кое су политична одношенія Европе промѣнили, састављена е у Бечу нова свеа, подъ именомъ: *Нѣмачка свеа*, чја е цѣль садржати сполишню и унутрашню сигурностъ Нѣмачке, и независностъ и невредимостъ сасединѣни држава. Сви членови свеи имаю као такови еднака права, и сви се еднако обвезују, актъ свеи ненарушимо сачувати. Послове свеи одпирала скупштина, кое се држи у Франкфурту на Майни. У истой имаю членови одъ части посебице, а одъ части у скупштини гласове; као:

<i>Аустрија</i>	има	1	гласъ.
<i>Прусиа</i>	"	1	"
<i>Баварска</i>	"	1	"
<i>Саксонска</i>	"	1	"
<i>Ханноверанска</i>	"	1	"
<i>Виртембергска</i>	"	1	"
<i>Ваденъ</i>	"	1	"
<i>Куртессенъ</i>	"	1	"
<i>Велика херцеговина Хессенъ</i>	"	1	"
<i>Денмаркска</i> , збогъ херцеговине Халштайнъ и Лауенбургъ	"	1	"
<i>Нидерландска</i> , збогъ велике херцеговине Луксембургъ и херцеговине Лимбургъ	"	1	"
<i>Велико-херцеговатки и херцеговатки домови Саксонски</i>	"	1	"
<i>Брауншвайнъ и Нассау</i>	"	1	"
<i>Мекленбургъ-Шверинъ и Стрелицъ</i>	"	1	"
<i>Олденбургъ, Анхалтъ и</i>			

<i>Шварцбургъ</i>	"	1	гласъ.
<i>Хохенцоллернъ, Лихтенштайнъ, Райсъ, Шаумбургъ-Липпе, Липпе-Детмоладъ и Ваденъ</i>	"	1	"
<i>Свободне вароши Любекъ, Франкфуртъ, Бременъ и Хамбургъ</i>	"	1	"

Свеа 17 гласова.

(Продуженіе слѣдуе)

КНЪЖЕВНА ИЗВѢСТІЯ.

Голубица съ цвѣтомъ книжества Србскогъ. IV. 1842. Григоріемъ Возаровиѣмъ книговеземцемъ и книгопродавцемъ. УБѣоградъ; у книгопечатни Княжества Србскогъ. На 12-ини, стр. 324.

Ова четврта књига Голубице изишла е изъ печати, и налази се већ у рукама пренумеранта. Прочитавши ю неможе се уздржати, да е са најлѣпшимъ цвѣтемъ добродошлице непредусретнемо и необаснемо. Ерѣ заиста у свакомъ смислу она се може као најкраснѣ и најсавршенѣ появљени у книжеству нашемъ сматрати. Сва књига одлѣпна изпуњена су са таковица и толикима прилогима, да ови своимъ разнообразнимъ предметима свакога читателя подпуно задовољити могу; и заиста показују ову мѣру, на којој се разне струке книжевне наше снаге налазе, и до кога су степена допрле; и надѣо богатый источникъ за езикословно и исторійско познаванъ народа нашега. Праведно се о њој казати може, да она ученима науку богати и разпространява, неучене пріятно забавља, страннима право стањ и важностъ производа Србски мѣрно представља, и свакога рода и реда читатель задовољити и увесѣљити, и све то тако скромно тако безшумно чини, као она дѣвојка, кое лѣпотомъ и добротою својомъ сву околину плаљива, а при томъ стыдомъ и учтивосту покрывена и невѣшта се чини, нити знаоћи нити марећи, да е она прекрасна. Овакови намъ се книжеви производи множили, и овако намъ родъ и книжество красили! По важности она се најважнија, а по величини најевтинѣа кодъ насъ књига назвати може.

ДЕТЕ КАО РИБОЛОВАЦЪ.

Мало едно дете пецало е рибу у отсутствије отца свога. — „Ха, како бы се радовао ја“ повинно, „кадъ бы срећу имао велику рибу уловити! како бы ме мои старин другови чествовали, кои по цео дуги данъ само малу рибу пецају.“ Текъ што оно то помисли, али велика штука повуче, пловацъ потоне, а дете поче трзати. Но ранѣна риба, која са својмъ силомъ себе избавити трудила се, повуче удицу и дете са собомъ, и съ тешкомъ мукомъ ово едра се изъ дубоке воде курталише.

* * *

Што хасин превелика срећа безсиној души? што ли туђе велике мисли слабой глави?

А. Ч.... съ.

ОСРАМОЖЕНІЙ БАКЪ.

(Съ Грингоъ)

Бданъ селякъ, идећи са својимъ магарцемъ на пицу, прође покрај едне школе, изъ кое е мноштво ђака са учительмъ излазило. У истый на поче магарацъ лио рикати. Бданъ одъ ђака хтеде се селяку подменути и рече: зашто лиси ты твогъ магарца болъ васпитаю, и научио га да е учтиви? Селякъ незнајући шта да му одговори, стоао е съ отворенимъ устма. Но еданъ варошанинъ, пролазећи онудъ, прехвати му речъ, говорећи: магарацъ е тако радостанъ што е овде другара нашао, да одъ велике радости пева.

Тодоръ Т. Аѣмовићъ.

ОДЪ СВАЧЕГА ПО НЪШТО.

Год. 1811 узайми нѣкий Енглезъ, по имени Тома Јобсонъ, единомъ коишинъ своемъ, Њорџу Вилсону, кои е у Америку отишао, 7 талира, и рече му, да му врати кадъ узима. Јобсонъ е онда био банкеръ, али после е осиромашио, и морао се одъ посла руку свои раяти. Никадъ више о својемъ душнику ништа чуо нисе. Но пре краткогъ времена добые писмо изъ Филадельфе, гдѣ му се явил, да е Вилсонъ

уири и нѣму цѣло свое иманѣ (50,000 тал.) оставио.

У Руской садъ излази 140 журнала, а новина између кои има 8 Французи, 23 Нѣмачки, 4 Енглезки, 1 Талијанске, 4 Польски и 3 Летске.

Слѣдуюћи дани у седмици кодъ различити народа богослужению су посвѣщени: Недѣля кодъ Христіана, Понедѣльникъ кодъ Грка (стары), Уторакъ кодъ Персіана, Среда кодъ Ассира, Четвртакъ кодъ Египћана, Петакъ кода Турака, а Субота кодъ Еврея.

Бдиогъ запытаю: како е то да му е носа сѣда а брада приа? Одговори: „Нисе чудо, носа ми е 20 година старіа одъ браде.“

Свега езика, колико се на земљи говори, има 3065, одъ кои су 487 у Европи, 846 у Асиі, 284 у Африки, 1282 у Америки, 164 у Аустралиі.

Славный живописацъ Давидъ хтѣо е Наполеона изобразити као юлака съ мачемъ у руци на бойномъ полю; но овај му рече: „Волимъ да ме мирна упишешъ на бѣсноме коню.“

Бданъ младићъ наслѣди после отцине смрти силне новце, али оне наскоро разточи и страшило се задужи. Приятель му еданъ рече: „Я немогу да понять, како ты у твоимъ обстоятелствама јоштъ мирно спавати можешъ?“ „О я спавамъ врло добро,“ одговори лакомысленый; „ял' како кредитори мои могу спавати, то непомямъ.“

ОБЗИРЪ НА ПРОШЛОСТЬ.

3 Априла 1291 главну варошь Ческе Прагъ страшило е пожаръ поштію. Краль Венцелъ II. збогъ оне несреће бѣднимъ жителяма сваку е даждбину опростио.

(Об. Т. Н.)

ПОДЪ ОБЛИКЪ КАРАЂОРЂА.

Међъ безсмртнимъ ево безсмртника,
Ево т' исто Карађорђа лице;
Нейма Србу већегъ споменика:
Вѣимъ ће вѣчно купати му срце!

С. М. С.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 15.

У Суботу 10. Априла

1843.

МИЛАНЪ И БОЯНА.

(Баллада, одъ І. С. Поповића.)

Бурно уи вѣоръ-вѣтаръ,
Тресакъ млати дубъ и растъ,
Сву природу обузела
Олуиѣ прека страсть;
Модре Дунавъ полене груна,
Срећанъ, кога домъ свой чува.

Средъ Дунава на чамчиѣу
Простире се тужный гласъ:
Помогайте, помогайте,
Сустиже насъ лютий часъ.
„Богъ нек' вамъ у въ помоѣи,
Ту су слабе друге моѣи.“

Буря бѣсна, таласъ лупа,
Слабъ се чанацъ пренѣи,
Часъ се хукомъ у виѣстъ вряи,
Часъ у бездну сабиѣ.
И као бурѣ силна влада
Стра Милана пробада.

Са чанца се дозвѣи чуе,
То е лѣна Бояна,
Мозаница старе майке,
Заручница Милана.
„Ко ми ное спасе благо,
Да ѣу, што е нѣму драго.“

Али свакогъ стра снебива,
Невѣранъ е буря другъ;
„Сама нек' е царска круна,
Не диву ти воде пругъ.“
Блѣдный Миланъ чанацъ слѣди,
Срдце мртво, лице блѣди.

Заръ се небо затворило,
Те милости крѣ зракъ?
Спаси, спаси вышния сило,
Спаси драго образъ драгъ.
Тако Миланъ клече! виче,
Ал' се помоѣи не прииче.

Буря бѣсна, таласъ лупа,
Слабъ се чанацъ раздире,
Кричъ, пуца, губи с', тоне,
Зѣвъ га воде прождире. —
Врѣ лютиѣи рѣке полна
Трза с' драга садъ невольна.

А Милана мртво срце
Мртвыѣи страомъ цѣна се;
Тугоѣи сладаѣи неѣи палове,
Меѣи свирѣке баца се.
О любови, твоѣи власти
Шта су силе опасности!

Не бой ми се заручнице,
Я самъ твоѣи обраи;
Тако вѣтаръ по воздуху
Сес рѣчи Милана.
Буря, пропасть, волне сила
Ужасомъ га окружила.

О таласъ, траго люта,
Та и вы се гранте,
Не пречите брдомъ пута,
Драга драгоѣи пустите;
И достиже Миланъ драгу,
Любови нѣму дае снагу.

Журно бори с' са олуѣи,
Са таласа гнѣвомъ судъ,
Она птицомъ бы постаѣи,
Да одлакиѣи драгомъ трудъ.
Ал' издаѣи руку моѣи,
Нико живиѣи у помоѣи.

Буря бѣсна, вѣтаръ риче,
Вѣиоръ-таласъ раземе;
Едаѣи глѣи, другѣи цмчи,
Трѣѣи сѣ хукомъ долеѣи.
Јоште дунавъ бурѣиѣи сева,
Ал' любовѣи више неѣи.

ШКОЛЕ И КНЯЖЕСТВО.

Школе и княжество у враг тесной су связи. Као што лађа међу стѣнама из рѣке дижућима се, или по блату и песку мало или нимало бродити неможе, тако и народно княжество, неимало у помоћи народне школе, никудъ отађи неће. Што е риби вода, што човѣку наздухъ, то су у княжеству народне школе, безъ кои оно пасти и погинути мора. — Сваки Србљанин увиђа велику потребу правствених, поучителних, занатлихских, економских и други тако званих народнихъ књига, којима бы се срце народа облагорођавало, потребне и полезне науке по народу разпростирале, а тако душевно и тѣлесно благо народа подупирало. Али да такве књиге до народа дођу, да на срце и душу народа дѣйствую, и желаемый плодъ принесу — то мора прие народъ у школама преправљенъ быти, да књиге такве, народнымъ языкомъ писане, съ ползкомъ и радо чита, и да истине, кое су у њима излажу, узнати може: ние ли тако преправљенъ, књиге разумети неће, и нимало или врло мало њима ће се хаснити. На узораной текъ њивы пшито сѣме клѣ! — Буде ли пакъ народъ у школи како валя преправљенъ, то ће ласно књигу умомъ схватити, правила, коя се у њой излажу, а тичу се његовогъ живота, мудро употребити. Овниъ се само начинкомъ просвѣщеніе народа утемељва! Онде дакле можемо слободно съ Монтекулумъ узвикнути: „*Потребне су намъ три ствари: народне школе, пакъ народне школы, и опетъ народне школы.*“ Да народне школы, и то у правомъ смѣслу народне, у којима е настављеніе народной цѣли сходно! — Кодъ насъ у Срби одъ скоро су се теиъ започеле школы заводити; зато мыслимъ, да валя одна съ почетка у њи увести учевну систему изображенія европейски языка. Брѣ у време кадъ се добро сѣме посеје, благовремено ће и добаръ плодъ принети. У народнымъ школама, гдѣ се мужика и женска дѣцѣ наставляю, нека се уче плѣти само на материнѣмъ языку, а своаго другогъ языка и исти начални основи удале. Тимъ начинкомъ у младе дане, као найприкладнѣе доба, улятѣмо

и пробудити у дѣци нашої и любовь къ народу, и свему оному, што као народно разумѣ одобрава. „*Што материнимъ языкомъ*“ говори Американинъ „*у уво завоени, што одъ срца къ срцу иде, што е наравъ установила, то вѣруй да се срца наиболѣ приима, и наибрже расти и плодъ доноси.*“ —

Но ма како красиво устроение школы безъ користи ће быти, ако мы дѣцу нашу у њи не узнѣлиамо. Духъ времена ниче и позива Србѣ, да се изъ мрака незнаиства и слабости дигну и просвѣте, то ће рећи: да срећу и благоставиъ своихъ укрѣпе. Али мы до того никада доћи немоа, ако се о своемъ изображеніи старали небудемо; ербо е изображеніе онай изворъ, изъ кога различити потоци народногъ живота изтичу. Мы сию засаду юишѣ прости, али къ науци и учено имамо велику склонность и ласкость. Србскій языкъ у богатству и сладоути единомъ одъ европейски языка неуступа, али му оскудѣва достаточно развиѣе, да се съ изображеніемъ языцима споредити може. Мудро и народолюбиво правительство наше, къ развиѣу языка и образованію народа, свуда по отечеству настои завести школы, кое су народу, као хлѣбу ео, потребне; зато бы заръ грѣхъ къ небу вапиюћій быо, кадъ и поредъ наравне учевя ласкости, и поредъ толлихъ средства небы прилѣжно у школы ишли, и тамо се за будуће уздржатель премилогъ, драгоцѣномъ криво отаца наши изнуѣлиамо? отечества и народне слободѣ изображавали? Сваки родитель, ако желя, као што наравно мора, да му сыновя што више одъ њѣга знаю, нека иѣ охотно и нѣрливо у школу шаѣ, па ће онда весело предъ небесногъ отца ступити съ рѣчма: *Се азъ иѣ дѣти моѣ, аже ми далѣ сѣи.*

(Конецъ сѣдѣу.)

НѢМАЧКА СВЕЗА.

(Продуженіе)

Аустрія у скупштини предсѣдава. Сваки членъ има слободу, предложенія чинити и у претресанѣ доводити, а предсѣдаваюћій обвѣзуе се, такова у опредѣльно време скупштини саобиштити, да се о њима савѣтуе. А надъ

дође до саставка и промѣне основнаго закона свеже, до заключенія, кога се самога акта свеже тичу, до органичкогъ устроєнія свеже, до общеполитески уредба другога вида, састави се велика скупштина, гдѣ ипакъ, у смотренію различне величине поедини соединѣны држава, на слѣдующій начинъ гласови се раздѣлю:

Државе, одъ кои свака по четири гласа има:

Аустрія, Пруска, Баварска, Саксонска, Хановеранска, Виртенбергска.

Државе, одъ кои свака по три гласа има:

Баденъ, Курхессенъ, велика херцеговина Хессенъ, Холштайнъ и Лауенбургъ, Луксембургъ и Лямбургъ.

Државе, одъ кои свака по два гласа има:

Брауншвайгъ, Мекленбург - Шверинъ и Стрелицъ.

Држава, одъ кои свака по еднѣ гласъ има:

Саксен - Ваймаръ, Саксен - Кобургъ, Саксен - Майнингенъ, Саксен - Алтенбургъ, Мекленбург - Стрелицъ, Олденбургъ, Анхальт - Дессау, Анхальт - Бернбургъ, Анхальт - Кеттенъ, Шварцбург - Сондербургъ - Хаузенъ, Шварцбург - Рудольштатъ, Хохенцоллерн - Хехингенъ, Лихтенштайнъ, Хохенцоллерн - Сигмарингенъ, Вальдекъ, Райсесъ старейша линія, Райсесъ мала линія, Шаумбург - Липпе, Липпе - Детмольдъ, Любека, Франкфуртъ, Бременъ, Хамбургъ, Хессен - Хомбургъ.

Свега 69 гласова.*)

У колико предметъ кои по горѣшій опредѣлено у велику скупштину спада, рѣшава се

у малой скупщинѣ вишиномъ гласова. Проектъ, кои ће се у великой скупщинѣ предуимати, найпре се у малой скупщинѣ преправляю, и за приманъ или одбачанъ израћую. Како у малой, тако и у великой скупщинѣ заключенія се опредѣляю вишиномъ гласова, али на тай начинъ, да у прийоу снѣ, а у другой $\frac{2}{3}$ више гласова рѣшаваю. Кадъ су гласови единако раздѣлѣны у малой скупщинѣ, онда предсѣдавающій рѣшава. А надъ дође до приманъ или промѣне основнаго закона, до органичкогъ устроєнія свеже, до права поедини, или до вѣрозаконски дѣла, неможе ни у малой ни у великой скупщинѣ вишина гласова заключеніе учинити. Скупштина свеже е постоянна, али се и може, ако иѣноме савѣтованію подвергнути предмета нема, на извѣстну време, али никадъ на дуже одъ четири мѣсеца, одгодити.

Сви членови свеже оброчу, да ће како цѣлу Нѣмачку, тако поедину, у свежѣ стоєћу, државу противъ свакогъ нападача бранити, и еднѣ другоме еми за сва нѣнова притѣжанія, на кои се свежа простире. Кадъ већ чатава свежа коне рать обили, несме се ни еднѣ членъ у еднострану договаранъ се неприятельмъ упустати, или за себе примиріе или миръ учинити. Членови истина задржаваю себи право, учинити свежу кога му драго рода, али су ипакъ дужни, у никакво соединѣніе неступати, коб бы управлено было противъ сигурности общѣ свеже или поедини союзны држава. Членови свеже такоберъ несмеду се еднѣ съ другимъ подъ никакимъ видомъ заратити, нити свое препирке силомъ разправляти, него се мораю у скупщинѣ тужити. Ова е онда дужна, у одбору на то одреѣеномъ, поравнанъ покушати, аколи ово покушенъ небы за рукоу изишло, а при томъ бы еудейско рѣшеніе нужно было, то бы се добро устроєній поравнательный судъ опредѣляю, кога рѣшенію тераче се стране подвергнути бы се морале. Нѣмачка свежа, као иѣна укупна сила, има право, обавляти рать, правити миръ, у саюзе ступити и уговоре свакога рода заключавати, а све то клонити се има къ собственной обра- ва. Кадъ е свежа дужна свакога члена свога

* Онда јошѣ прихитити вала, да два княжество Райсс-Шлайс и Райсс-Лобенштайн - Еберсдорфъ, иѣ чѣс се калаѣ линіѣ дома Райсскогъ састов, само еднѣ гласъ има у скупщинѣ, предъ су обадва изишу себе независно државе. Далѣ гроѣзъ Бентинъ притѣжанію сопостину Кини хаузенъ истина звелдо са немаломъ властѣ и особинѣ правама, кога су му и пре истечуша Нѣмачкогъ царства принадлежала, иѣнѣ властѣ надъ ономъ господаиномъ назрѣну великій Херцогу Олденбургскій иѣ онѣ истѣмъ начинъ, како то е при царѣ и царство извршавало. Гроѣзъ свою самову силу предружѣ Олденбургъ, кога исту господаишту оскувала. И јошѣ прихитѣнъ треба, да гласовѣ у великой скупщинѣ изишѣра линіѣ Саксенотско три Готске посебне линіѣ (Мейнингенъ, Кобургъ и Алтенбургъ) у еднѣ встававо, што данѣсъ 70 гласова чина.

противъ туѣнца бранити, то се и обѣхава, да туѣ славе на рать дражити неће. Што се членова свеже тече, кон и изванъ држава, кое Нѣмачкой сѣзи принадлеже, области имаю, то сѣза у рату, кон еданъ членъ у свойству своѣме као Европейска сила води, ништа неучаствуе, осимъ кадъ бы се у скупштини вишиниомъ гласова увидѣло, да и нѣкой опасности како-ва грози, у комъ случаю и она на обрану устае. Ако државе, у сѣзу спадающе, туѣ слава нападне, то истимъ случаемъ рать е започеть. Згоди ли опасность само ову или ону савидиѣну државу, и заште ли една или друга препируѣа се страна ходатайство одъ скупштинѣ, то ова може исто предузети, безъ да се тимъ и найманъ повреди обща сигурность.

(Конаръ слуха.)

ЯБУКОВО ДРВО И БРШЛЯНЪ.

„Допусти ми се обмотавати по твоѣ стаб-лу, драга ябуко!“ молю е бршлянъ; „я ѣу ти заиста знати благодарити, и тебе одъ ветра, кише, и одъ сваке непогоде закланити и бранити!“

„Неће ли и мене оно исто постигнути,“ одговори ябука, „као и оногъ онде — могъ сусѣда, — кон е такоѣрь теби равногъ ердечно примю, пакъ збогъ чега е сасвимъ и утаманѣнъ?“

„О веруј, да до тога доѣи неће“ придо-да преварливый бршлянъ; „како бы я могао тако неблагодаранъ бити!“

И тако ти се садъ започне сасвимъ ѣу-таюћи лагано узъ ябуку обмотавати, а затимъ и добро се укоренявати.

Ябуково дрво, сасвимъ задовольно овимъ новымъ познанствомъ, особито се радовало, изъ узрона тогъ, што е бршлянъ быо увенъ прѣланъ и угоданъ. Но погледай садъ! у крат-ко време започне оно поболѣвати, увенъ зло-патити, докле на еданпутъ и свою пропасть неувиди. На то се ябука бршляну започне тужити; — по овай поднимиваюћи и са сме-іомъ одговори: „Тако свима онимъ быа, кон на примѣръ и увѣштаніе други не мотре, и

іюште съ почетка одма свакоѣ поступанъ доб-ро не расуде и не испитаю. Не мора се сва-кой улагателной речи одма веровати, и прѣ-тельство искренно са свакимъ утврдити!“ — На што се опетъ осмене и започне далѣ об-мотавати, разширивати и у высъ растити.

Садъ ябуково дрвце зачне скорбити и ту-жити дабогме; алъ е веѣ доцканъ было! Ма-ло затимъ осуши се, сасвимъ обмотано рас-кошншоу и безобразукомъ зеленого брш-ляна. —

Димитріе Чобиѣ.

ГОЛУБЪ И ЛИСИЦА.

Бдномъ и голубъ усуди се писатель жи-вотни быти; и почеше веѣ общте ѣгово без-пристрастіе похвалявати. Но само лисица кою е онъ збогъ лукавства ѣного явно похудо, наѣе се увреѣена. Често му у трагъ поче ѣти она зато, и кадъ га е дочепала повикне: „Ха хуло, плати садъ све животомъ твоимъ! Садъ си у момъ рукама, я ѣу ти по заслуги твоѣ лажн наплатити.“ „Поштеди ме,“ рекне сиромъ голубъ; „я друго ништа нисамъ, по само истину говорю.“ „Башъ зато будало и оѣу да те угу-шимъ.“

* * *

Зашто вѣчу на мене, говоришъ, кадъ я ѣи едну речъ безъ истине рекао нисамъ? — Башъ зато брайко, еръ они само ласканъ примаю.

А. Ч....съ.

ОБЗІРЪ НА ПРОШЛОСТЬ.

10 Апрѣла 1217 годѣ владомъ Пржемысла Отокара I. Пражкѣй владина Андрія баѣо е на Ческу крѣльвину анатему.

10 Апрѣла 1598 князь Жигмундъ Ба-тори уступіо е велико княжество Ердѣль ца-ру Рудолфу II., а зато е одъ ѣга добыо Шлезна княжества Ратиборъ и Апенъ, съ го-дишнимъ платомъ одъ 50,000 талира.

ПОДУШКА.

№ 16.

У Суботу 17. Априла

1843.

СПОМЕНЪ.

Алпе боє, райске аناкѣ вряне,
Майскій цвѣте, спомен-цвѣте, съ Богомъ!
Кадѣ блаженства дикомъ данѣ засне,
Быо пѣжкомъ. Милке сатртѣ погомъ.

Радѣ бы и самѣ тадѣ на твоє место
Стао, ал' бы задовољство неѣе
Достигнуо, кадѣ бы у махѣ место,
У спомену тражех' изворѣ среѣе.

У спомену славе се зарѣ друзи,
Мили души, пичимъ пераздойни,
Сѣ узидеи, ал' при бисер-еузи,
Сѣ дапомѣ разстанка, на докѣ траю дни.

Божидаръ.

ШКОЛЕ И КНЬИЖЕСТВО.

(Ковачъ)

Кадѣ е на овыи начинѣ народѣ у школа-
ма за кнѣижество приуготоваѣнѣ, кадѣ е по-
буѣпа у нѣму вода къ читаню, онда му валя
волю и заситити, а то ѣе реѣи, кнѣиже по на-
роду разпрострети, и тако народно кнѣижество
основати. Мы народно кнѣижество *имати мо-
жемо* — *имати морамо* — и *иматѣмо*. *Има-
ти можемо*, ерѣ народа нашегѣ (Србскогѣ),
кое у Сербїи и Турциимъ осталимъ покраина-
ма, кое пачѣ у Ёсгарїи и Руссиї има до
6,000,000, на нанѣ доста голема публика пред-
стон за снѣстрано кнѣижество; *имати морамо*,
ерѣ безѣ свога изображенїя у Европи остати
неможемо, а туѣимъ се ѣзыкомъ богѣе неизо-
бразисно; *иматѣмо*, ерѣ све силѣ, сва сред-
ства, оцолности, вѣтъ то одѣ насѣ иште, та-

ко, да на будуѣиность безѣ кнѣижества ни по-
мыслити неможемо. — Сваѣи даке Сербїиѣ,
подаѣи онѣ быо на кое владе, ако се наро-
долубаѣнѣ звати жели, несме сѣ прекрштенимъ
рукама на обаѣи рѣке стояти, на давити се,
наѣо лаѣа кнѣижества нашегѣ усиљнымъ на-
презанїемъ нѣколицине мужева, кои су се за
благо рода жертвовали, изнеѣу набурены тала-
са напредѣ дере: неѣо сваѣи нека у лаѣу уѣе
и посла се прихвати, да бы лаѣа у обѣтовану
земљу среѣио одбродила, гдѣ ѣе златно руно
просвѣте, душевногѣ и материальногѣ блага бы-
ти прекрасна одмѣла тежке бродитбе. Но да
непомысли ткогодѣ, даѣ — ово говорѣи — ве-
лимъ, да се сваѣи пера лати. Сви неможемо
спасѣтели быти; али подупиратель, разпро-
странитель народногѣ образованїя сваѣи може,
и валя да буде. Нека пише само онаѣи, тѣо
на то у себи позванїя осѣѣна, или коѣа къ то-
ме особитѣи наговѣи нучѣ! Кадѣ бы сви у
лаѣу нагнули, сваѣи се весла ухватѣи и во-
зѣти хѣи — родила бы се смутѣи, и ласно
бы путь напредѣ очїю изгубити могли: —
зато нека едни веслаѣо, други воду, коѣа се у
лаѣу заѣила, на подѣ грабе, треѣи рану работ-
ниѣица сѣготоваѣлаѣо, и тако сваѣи нека соби
другѣи посаѣо избере, сваѣи по своѣи свѣи и
вѣштѣи. Народноѣи ѣзыкѣи любати, кнѣиже ку-
повати, о свомѣ и снѣродника своѣи образова-
ню старати се — то су дужности, коѣи сваѣи
задоста учинити може. Особито пачѣи
оны, коѣи е Богѣи моѣи и средства даѣо, све-
та е дужности о томѣ радити, да кнѣижеѣи
наша лаѣа, коѣа се садѣ теѣи одѣ брега отис-
куе, на чисту и тиху воду ступи. —

Изъ свега досада реченога видити є, да намъ дѣѣ главне дужности предстоє, а те су: *устройство школы, и распространіе народное книжества; школа, да се народъ у нѣѣмъ обучає и за отечественіе изображає; книжества, да нѣѣмъ народъ оно сѣѣмъ науке, кое су школе у нѣѣмъ усадиѣ, нѣѣмъ, подраное, до цѣѣмъ и развитка доведе.* Овако само поступаніѣ, ове дужности изпуняваніѣ дѣѣмъ величанствено заданіе народногъ благостаніа. То пакъ нште одъ насъ потомство, народъ, отечество; потомство, ерѣ не тимъ душевне свое силе успѣшно развити; народъ, ерѣ не одъ тудѣ просвѣта и честитостъ душевна слѣдовати; отечество, ерѣ немо му крѣпостіе сынове одрванти.

Крепимо се дакле, браћо Србска! за благо рода и отечества нашегъ, крепимо се охотно и ревнисто цѣлогъ живота, да намъ се роди ново Србско суице и озари слободниу Србадиу, крепимо се подобно Апостолу, наоружани мудрошћу, и опасани мачемъ свете правде. Любимо народъ и драгоцѣно отечество наше, те на жертву нѣгогогъ просвѣщеніа ништа неуштеујимо принети. Богъ свѣлатіѣ, кои и невидимогъ црквиѣ у праху цѣлѣмъ незабавляи, благословитѣе труде наше!

Родолубѣ.

НѢМАЧКА СВЕЗА.

(Продуженіе)

У одношеніѣ на иностранѣ дѣла скупштина є общіѣ органъ свезе. Скупштина назѣ да се миръ обдржи и пріѣѣтѣлска сношеніа са иностранимъ државама; ова прѣмѣ посланиє тужѣ сила, и ове важеніє тамо, гдѣ находи да су нужни; ова руководи договараніа, заключаєа уговоре у имѣ свезе, и обраћа се къ иностранной власти за свое сѣдинѣмъ членове, кои су нѣмъ ходатайства тражили, као танѣрѣ и къ сѣдинѣмъ областима, кадѣ иностранѣ власти нѣмъ посредничтво ишту. У внутренности свезе у общѣе неповредимо садржаніѣ мира главниѣ є предметъ нѣмъ сѣдинѣмъ. Къ достиженіѣ ове цѣли скупштина уграує сваєе дрѣзности; она свѣма онимъ членовима долази у

помоћѣ, чѣ су области у опасности; брѣне се о томъ, да се прѣпрѣне путемъ поравнѣтелногъ суда рѣше, и наипослѣ о томъ бди, да се прѣсуда, кою є поравнѣтелниѣ судъ изрекао, у дѣло приведе.

У внутренности поедини сѣдинѣмъ држава дужно є само правительство порѣдаѣти и миръ уздржати. Свеза у овой цѣли сѣдинѣмъ камо онда, кадѣ ю правительство занемари, или кадѣ су опасна прѣтани, коѣ заєдно више негѣ єдвой државѣ опасносћу грозе. Правительство, кое є подобну помоћѣ добиѣло, мора скупштину о узроку немира извѣстити и къ укрѣпѣніѣ ометѣ повраћеногъ законѣмъ порѣдѣ узете прописе означити. У случаѣ кадѣ се правда неїздає у којѣ сѣдинѣмъ државѣ, скупштина тужѣ прѣмѣ, и правительство до тога доведе, да судѣйскимъ и законнимъ путемъ правду издає. Требаѣо бы у свѣмъ сѣдинѣмъ државама да има скупштинѣ чиновѣ; али владаѣу прѣстои, ову стваръ унутрашнѣмъ законодавства по интересима свои односитѣлѣ земѣла уредити. Налаже се уредѣе чиновѣ могу се само уставнимъ путемъ промѣнѣти; али будућѣ, по основнимъ началама свезе, да све силѣ суверенства у наивышѣй глави правительства сѣдинѣмъ быти мораю, то суверенъ само по уставу допустити може, да и чиновѣ у изврѣнѣваніѣ посебно опредѣлѣны права сѣдинѣмъ. Никакаѣ особитѣе уставѣ неможе суверенѣе саюзѣе владаѣе нѣти укинути нѣти ѣѣ ограничитѣи у изпуняваніѣ дужностей, коѣ ѣѣмъ сѣдинѣмъ свезе налаже. Никакаѣ скупштина чиновѣ неможе своимъ владаѣу одрѣѣи повчанѣа средства, коѣ су на изпунѣнѣ нѣмъ саюзѣи дужностей и на сходно земѣлѣскимъ законѣмъ управлѣнѣ државѣ потребита. О зависѣмѣмъ бунѣту у скупштинѣмъ чиновѣмъ говоритѣ се несе. Внутренѣе законодѣвство сѣдинѣмъ држава несе стоѣти у противѣсловно са цѣлоѣ свезе. У земѣла, гдѣ є обявѣнѣнѣмъ санѣтована уставѣмъ припознѣно, мора се о томъ старѣти, да се нѣти у прѣтресаніѣ, нѣти у времѣ обнародованѣ средѣствомъ штѣмѣе, миръ земѣлѣ у опасносћѣ доведе, нѣти да се споѣлѣносћѣ свезе доверѣи.

Наипослѣ у случаѣ, гдѣ се измеѣу владаѣ-

ца и чиновна преширке родити могу о толко-
вано управителства или о границама чиновног
садыствована у извршваню опредѣлѣны пра-
ва владоца, къ удалѣнію оны г. 1834 осно-
ванъ е *разправительный судъ*. На овай коначъ
13 гласова мале скупштине мораю свакій, одъ
три на три године, по два судіе, единого изъ прав-
дословіе, а другога изъ правителствено стру-
же, одредити, изъ кои 34 судія онда, ако се
разправительна пресуда одъ скупштине иште,
шесті разправительны судіа, три правителство,
а три чиновни беру. Њнова пресуда има силу
поравнательног узнаніа. —

Њмачка свеза представља намъ готово
све начине правителства, одъ демократіе до
аутократіе. У њо спадаю 38 држава, кое њо
составляю. Ове се могу на двѣ главне класе
раздѣлити:

I. На *Монархіе*, гдѣ разликovati треба:

1) *Аутократіе* безъ државны и провин-
ціалны чиновна, куда спадаю: велика херцего-
вина Олденбургъ, Княжество Шварцбург-Сон-
дербхаузенъ и земаљско гроцество Хессен-Хом-
бургъ.

2) *Ограничене монархіе*, и то:

а) *Истинитиѣ државниѣ чиновниѣ о-
граничене монархіе*, куда принадлеже: краљъ-
вине Баварска, Виртемберія, Саксонска и Ханю-
веранска, Курхессенъ, велике херцеговине Хес-
сенъ, Баденъ, Луксенбургъ, Саксен-Ваймаръ,
херцеговине Нассау, Брауншвайгъ, Саксен-Ко-
бургъ, Саксен-Майнингенъ и Саксен-Алтенбургъ,
княжества Валдекъ, Липпе-Детмолдъ, Шаум-
бург-Липпе, Хохенцоллерн-Хехингенъ и Хохен-
цоллерн-Сигмарингенъ, Шварценбург-Рудол-
штатъ и Лихтенштайнъ.

б) *Одъ гаси представителствѣ или про-
винціалниѣ чиновниѣ ограничене монархіе*,
као што су Аустрійске и Пруске покрајине,
велике херцеговине Мекленбург-Шверинъ и
Стрелицъ, княжества Холштайнъ, Анхалт-Дес-
сау, Берибургъ и Кетенъ и Райсска княжества.

II. На *Републикѣ*, кою класу само сло-
бодне вароши Любека, Франкфуртъ, Бременъ и
Хамбургъ заключаваю.

(Коначъ сѣдѣно.)

АРАПСКЕ ПОСЛОВИЦЕ.

Бѣзъкъ надшто одѣнца главу.

Ако ти е пріатељ медъ, гледай да га све-
га непоедешъ.

Кадъ су мишъ и мачка у любви, стра-
даю жита.

Кадъ ти сыяъ пусти браду, ты твою од-
ма брѣй.

Ако по несрећи имао будешъ пріатеља лу-
догъ, буди ты паметанъ.

Рѣчи, кое си изговоріо, тобомъ владаю, а
кое писи, ты њиѣ владашъ.

Време учи оногъ, кои учителя нема.

Минару права, а градъ квари.

Азъине одъ другога узете незгреваю чо-
века.

Майка убиеногъ спава, а убице бди.

Пріатељи они су добри, кои еданъ дру-
гогъ на добро упућуно.

Ухвати лопова, докъ онъ тебе ине ухватио.

Неаши на коншійскомъ седлу.

Дѣъ године како е отишао, а съ дѣъ жу-
те чизме дошао.

Піанство младости превосходи піанство
вина.

Т. Петровићъ.

ОДПУШТЕНЫЙ КУРЯКЪ.

„Што ти тако лдикуешъ?“ запята лисица
курика, когъ изъ неада сретне. „Што ме непра-
ведна судба гони“, реке овай; „шестъ година
самъ лаву вѣрно служю, бмо самъ у великомъ
достоинству, а садъ самъ у немилости пао! Безъ
да знамъ зашто, отерао ме е гологъ и нагогъ.“
„Пакъ зато се ти тузишъ. Шестъ година си
бмо кодъ њѣга у служби, па си садъ у неми-
лостъ пао. Занста е морао лавъ добре волѣ
быти, те е само съ изгнаніемъ задоволялъ бмо;
добро те ние, по обычаю сылеціа, едно уво или
погу за споменъ одъ тако вѣрного слуге за-
дражао.

А. Ч... съ.

ОДЪ СВАЧЕГА ПО НѢШТО.

Нѣкій отаць своіе по свѣту путующему сыну писаше: „Ние ти нужно око вароши обилазити, да видиши, ели варошь велика или мала, такоѣрь и ние ти нужно тога ради на торопъ се пенати. Погледай само крозь прозоръ на улицу, дал' се люди приляжию поздравляю. Што су каие и шешери одъ скиданя више поабани, тѣмъ е варошь мая.“

Шта е ново на свиѣту? Ово пита сваки људски човек, кога много времена, а мало посла има. На ово питањѣ свагда се двојно одговара, ерѣ као што е познато ништа се новог под сунцемъ не догађа, а све, што се за ново држи, и за таково издаје, у ствари већ се давно збыло, па само се тек у форми измѣне. Овај велики познаваѣ свиѣта и људи Шаскирић одговорио е на ово питањѣ у свое доба, као да е у нашемъ вѣку живио; овако: „Ништа новог нема, осимъ то, да е поштенъ тако љу грозавицу добило, да га разтеривањемъ ове љичити морамо. Само се види што е ново, и тако е исто опасно у ма коме обхођењу начину старѣ бити, као што е добродѣтелно, у ма комѣ предусетку сталати остати. Ђва јошѣ има толико добродѣтели међу људма, да е друштво доста постојано; али постојанства е доста, да се друштво и побратимства изопаче.“ — Ова заговетка понављивше занима мудростъ свиѣта; ова е новостъ доста стара, али е ипакъ новостъ свакога дана.

С М Ъ Ш И Ц А.

Кады є Ное посадіо лозу винову, — говоре Равнини — да є десинійий се онде Сатана Курбань четири животинь заклао: ягнѣ, лавна, маймуна и свиню. Животини ова представляю различите степенє пѣштва. Кады ко почиѣ пити, по смирености и простоти своєюй приличн на ягнѣ. Кады се мало понаніє, буде усудливѣ и храбрѣ као лавѣ; кады мало више, храбрость нѣгова преобрѣсе є у лудость маймуна; а кады мало іонѣи више, си-

рѣчь кадъ претера, онда се као свиня по бла
ту вала.

Т. Петровићъ.

ОБЗОРЪ НА ПРОШЛОСТЪ.

17 Априла 1809, по славобытнѡмъ ослобоженію Тиролске, была е разгледана народна инсурекція Тиролска. У предѣлу єдномъ, гдѣ се найважнѣи споменили земаљскє исторіа находе, гдѣ свѣтый палладіумъ државє, старятинна Тироль на горовитимъ стѣнама узвишена стои, стояли су у три реда люди изъ сусѣдны мѣста у сѣковнои пошвыи свои гора. Юшть очекиваху Хофера са нѣговимъ Пассаима. Наведаннѣмъ обива изъ яруга Пассайске долине подижуи се прахъ долазакъ очекиванъ. Хоферъ яши предъ нѣма. Одѣло га неиздаваше за воѣу чете, коя му е слѣдовала. На главѣ е имао приѣ, округао шеширѣ, те-ребинимъ перѡмъ и приѡмъ и зеленѡмъ пѣ-таљикѡмъ накићеный. Подъ прѣтвѣмъ, свѣтло-зеленимъ Тиролскимъ папутѡмъ покриваѡ му є прѣвний прслухъ нѣгово вѣрно, поштоє ср-де; а на ширѡнимъ, зеленимъ раменицима одъ чакшира носіѡ е коситерный образъ свѣтѡга Ёрѣа. Црне, кратке чакшире одъ дѣпо-козѣ коже, црвєне чараєе и нѣгове тежкє Ал-пійскє ципеле заключаваху му одѣло, а цр-ный, кожний поясъ, съ ушлетенимъ писменнимъ нѣгова имена, опасаваху му колосєаный стѣсѣ. Али нѣгово у очѣ падаюѣе подлѣбье, нѣгово тврдо, витецкѡ дриканѣ, и нѣгова дуга брѣда, коя му е на прѣи падала, показѣе войводу. Съ неописанымъ веселѣмъ домашнѣмъ будє при-дѣлѣ. Радѡсто єе одѣє суочи онѣ и нѣгова чета са скуплѣнимъ рѣтнѣцима. Слѣниє, не-го што су се надали, планѣ їймѣ за рукомъ из-паде, и побѣдоносно ступє у варѡшъ Ме-ранѣ, гдѣ торжєственѡ благодарєніє Богу у-чине, съ єдиногласнѡмъ одѣвѣкомъ пѣсѡма: „Тебє Бога хвадимѡ!“

(Бечкій Зритель.)

СЕРБИНУ КРАШНИКУ.

Срца лийко, и душениа дйко!...?
 Саме вйле, и Србкнй лйре
 Ты поносе и ваките сйиний,
 Та сйини одь сви блиставаца (дйаманти)
 Серб-Никола, Слав-Бороснй!...!
 Свакь те живий, вадо я слаю,
 Но и свакь те колнк' я любю,
 Нйгда т' айнше ни отац' ни майка,
 Нис т' слађе братац' ни сестрица,
 Ни любила ни тебе волила;
 Богданость си Серба прославю,
 Пйспомь доба с' остьнйю своя,
 Да нам' сню, докь звйзде траю,
 Сербь и Сербство твоє в свещенство,
 Права Серба Славя ти герба,
 Поштености, на све юначности,
 Славности теб' су честности,
 Што невиди, што л' нечує нитко,
 То нам' твоє топрйть стои лйре,
 То с' разнй изь нутрости твоє,
 Сербскй свйсть пунй милуоднй,
 Серб-срданца нйжна и чуйственна
 Преванала свакнй лйпотаме,
 Понайвише л' божйимь истиннава —
 Савь у накрсть отворенъ в свйте
 Твоим' клнйна, и твоим' пйвама
 Устотнйишъ свазе душе сласти,
 Упитомлншъ и найднйшъ страсти,
 Све чествуншъ праве изредности,
 Верть си райскй нам' людского ума
 И богопопй гиблого нам' словца,
 Духъ пчелично ту с' набира неда,
 Киме груди текъ Орфеа таю,
 Кнй ли паче вйле надюно
 Серб-Омйре, Серб-Народне гусле —
 Духъ ти даромъ, ка' и мачень мишца
 Да владува одело до вйека,

Све славуи си нам' Боросъ пйвай
 Досвйта вйшито преобнавлй,
 Ты л' нам' пйв'о додлегодъ живен'о,
 А живю докь Србство пйню.
 Людство ї днйно текъ са такнм' людма —.

Снйеонъ Милутиновицъ
 Сарайли.

ФРАНЦУЗКО БЛАГОРАЗУМІЕ И ЕНГЛЕЗКА ПАМЕТЬ.

(Съ грчкогъ.)

Предсѣдатель Мондескйосъ Французъ, и
 Лордъ Кестер-младшйсъ Енглець упузнаду се
 нйвно, кадъ су по Италиї путовали. На пу-
 ту стану се препирати о цйни и важности ова
 два народа, сирѣчь о Енглези и Французи,
 предпочитуюнй свакй свой народъ, као што є
 по природно. Лордъ призна, да Французи пре-
 восходе Енглеце у благоразумію, но Французи,
 рекне, да немаю наравне памети. На то при-
 стане Предсѣдатель, но никако нису се мог-
 ли согласити у томъ, шта знача єдно, шта ли
 пакъ друго. Пре, него се ова препирка изме-
 ђу нйи оконча, прислѣду у Млетке (Венецію).
 Предсѣдатель како дође, одма по варони про-
 ѣе, све, што є годъ гледаня достойно, види;
 обстоятелно испыта, и съ многима се у раз-
 говоръ пусти, а предъ вече опише све, што є
 годъ онай данъ знаменито видіо.

После єдиногъ или два сата дође му едаты
 Французъ у сиромашномъ одѣлу, и рекне:
 „Господине, я самъ вашъ саотечественнй.

мѣню, и то *старш* изъ поглаварскогъ стола, и *млађи* изъ старѣшина. Законодателно тѣло има 20 членова изъ совѣта, 20 членова изъ грађанске коллегіе, и 45 членова изъ осталогъ Христїанскогъ грађанства, кои се сваке године бираю, и 9 посланика селени. Грађанска коллегія састои се изъ 60 членова, одъ кои 9 *варошк*у *прадословк*у коллегію сачињаваю. Евреи, као такови, уживаю готово сва права грађана, али не права државногъ грађанина, т. е. они немогу никакво лично званіе добити, и немаю право гласа у изборима.

Брауншвайг. У овой херцеговини правителство е *монархійско-уставно*, съ државнимъ чиновима у одной камери.

Ханноверск. У овой краљвини правителство е *монархійско-уставно*, съ државнимъ чиновима у двѣма камерама.

Олденбург. Правителство у овой великой херцеговини есте *монархійско-неограничено*, досадъ безъ државнимъ чинова.

Госпоштина Книпхаузен. У овой малой државици, безъ сумѣлѣ найманшой у Европи, монархично влада гроцъ Бентинк, али подъ врховнымъ начальствомъ и законодателномъ властѣ велике херцеговини Олденбурга.

Свободна варош Времен. Овде е правителство *республиканско*, и то *демократійско*; сенатъ и на тако назване грађанске соборе скупљно грађанство, надъ коимъ стои изъ 18 избрани членова састоѣа се *коллегія старѣшина*, едиано участвую у законотворству. Али *сенатъ*, кои се изъ 5 на сво време живота и избрани градин конзула, одъ кои сваке године другїй предсѣдава, 2 синдика и 24 сенатора састои, има извршную власть, и, подъ участвованїемъ грађанства, изборомъ попуњава се.

Свободна варош Хамбург. И овде е правителство *республиканско*, и то *демократійско*, будући *сенатъ* и наслѣдственно грађанство заедно законодательну власть имаю. На врху грађанства стои *коллегія врхоуны старѣшина*, *коллегія шестдесетолитна* и *стоосащдесетолитна*. Извршную власть има *сенатъ*, кои се изъ 36 членова, т. е. 4 градска конзула, 28

сенатора, 4 синдика, и 4 секретара састои.

Свободна варош Любека. И овде такођеръ е правителство *республиканско*, и то *демократійско*, будући *сенатъ* и грађанство законодательну власть притяжава. *Сенатъ*, кои извршную власть има, састои се изъ 4 градска конзула, 16 сенатора, 2 синдика и 4 секретара, и има право, да самъ себе попуњава. Грађанство заступаю 12 коллегія.

Мекленбург-Шверинъ и Стрелицъ. У овой великой херцеговини правителство е *монархійско*, али ограничено чрезъ іошть у старо доба уведене државне чинове, кои са државнимъ чиновима Мекленбург - Стрелица одъ год. 1523 стое у непрекидной свези, *Земальска Унія* названој, и ова изъ дволика чинова, войнички и грађански, састои се.

Саксонск. У овой краљвини правителство е *монархійско-уставно*, съ чиновима у двѣма камерама.

Саксен-Ваймар-Айзенахъ. У овой великой херцеговини правителство е *монархійско-уставно*, съ државнимъ чиновима у одной камери.

Саксен - Кобург-Гота. У овой херцеговини правителство е *монархійско-уставно*, съ државнимъ чиновима у одной камери; али у княжеству Кобургу имаю државни чиновни вѣше утока на порезъ и законотворство, него у Готи, гдѣ су и селяци безъ заступљнїя.

Саксен-Алтенбург. У овой херцеговини правителство е *монархійско-уставно*, съ државнимъ чиновима у одной камери.

Саксен-Майнинген-Хилдбургехаузен. У овой херцеговини правителство е овано исто, као и горе у Саксен-Алтенбургу.

Шварцбург - Рудолштатъ и Сондербургехаузен. У овима двѣма княжествама правителство е *монархійско*, и то у првомъ *уставно*, съ државнимъ чиновима у одной камери, а у другомъ *неограничено*, досадъ непрестано безъ државни чинова.

Райсск старіе и млађе линіе. У овима двѣма княжествама правителство е *монархійско-уставно*, съ државнимъ чиновима, кои су іошть и у старо време били.

Анхалт-Дессау, Бернбург и Кетент. У овина трима херцеговинама правителство е *ионархитско*, и само у смотреніи пореза чрезъ іошть одъ старо доба постоеће државне чиновне нѣшто ограничено. Ови чиновни важе за све Анхалтске државе, каквово име и посе; али одъ год. 1698 іошть прavoга собора нив было.

КЪНЬЖЕВНА ИЗВѢСТІЯ.

Прегледъ земљи-и државописный Еуро-пе. Одъ Акима Павлетиха. У Загребу, тискомъ изъ пр. прив. имирске народне тискарице Дра. Людевита Гал. 1843. (Латинскимъ словима.) На 4-тини, VIII стр. XIX таблица.

Подобный овоме прегледъ мы на нашеть Србскомъ езыку имамо іошть г. 1817 изданный одъ Г. Иована Половића Мостарскога на двѣма таблицама. Она дакле књига садъ, ако ћемо се правила узаймности држати, друга е, а не *права*, како Народне Новине Хрватске (бр. 33 стр. 132 одъ 26 р. Апр. т. г.) пишу, у књижеству нашеть. Како у оной, тако и у оной описане су све Европейске државе съ нѣиновымъ границама, съ нѣиновымъ просторомъ землѣ у квадратнимъ милями, съ числомъ жителя, државногъ прихода, расхода и дуга, и силе воене како на мору тако и на суву. Ту су означене тако-ћеръ поглавитіе рѣке, горе и градови, кои се у којој држави налазе, къ томе іошть и тко е данашъ владѣтель, и кои е въврозаконъ у свакой држави царствующій. Овай на кратко изложеный садрай показуе, да су овакове књиге свакоме, а особито онима, кои политичне новине читаю, одъ велике користи. Но да видимо, могу ли се и колико читателѣ на ову Г. Павлетиха основити? Мы виемо пропустили сравнати ю са наибольшимъ данашнимъ штатистичима и географима, и нашли смо, да се у табеларнимъ означеніама Европейске штатистичне доста точности, а доста и недостатка налази. Именито прийтити имамо, да краљина Португалска нележи у дружини межу $8^{\circ} 15' - 11^{\circ} 20'$, него $8^{\circ} 46' - 11^{\circ} 51'$,*) такоћеръ и Шпаньолска да нестон у дужини межу $8^{\circ} 26' -$

21° , него $1^{\circ} - 12^{\circ} *$) и т. д. За ово бы се Г. Списатель ласно оправдати могао, да е назначіо, по комъ е Ауктору писао. — Далѣ државный дугъ Аустріе вноси више одъ 317,360,000 фр. ср., то есть 1,021,000,000 фр. ср.**) Подобне погрѣшке, ако се и мале быти чине, у штатистичи много значе. Али комъ се штатистичку оне, особито последиѣгъ рода, неподкраду? Све, што о приходу, разходу и дугу државна знамо, понайвише е нагаѣанъ, и іошть не заръ дуга таково остати. Тога ради и ово нека nebude речено на пониженъ цѣне споменутогъ дѣла. Оно е нама добро дошло; еръ ни у чему књижество наше толику оскудицу неосѣћа, колико у политичнимъ наукама, а особито я прво у земљи-и државопису (Länder- und Staatenkunde). А безъ ове науке може свакій слободно рећи да ништа незна. —

(Копиѣ слѣдую.)

ОДЪ СВАЧЕГА ПО НѢШТО.

Спромаха у Паризу, кои у ютру незнаю, изъ чега не овай данъ прожити, има 30,000.

Нѣий Арапинъ своимъ погледомъ застыди едну дѣвоику, на іой рекие: „Мой погледъ е ружу на твое лице посадіо: заръ ми нећешъ дати, да ю узберемъ? Та законъ нашъ допушта жиѣти, што смо посѣляли.“

Г. Тьеръ са своіомъ исторіомъ Француза не дотерао е до год. 1808.

У Сетубали у Португалской находи се е-данъ воинникъ, кои е год. 1739 роѣнъ, а 1753 у воиничку службу стао. Онъ е сада старъ 104 године, а 90 има како служи, на непре-стано е и садъ у служби.

ОБЗИРЪ НА ПРОШЛОСТЬ.

24 Апріла 1809 заключило е Аустріјско правителство, да се изъ метала задобыенимъ топова, крстови скую, и, као знакъ одличія и усомене, онымъ воиничима дѣду, кои су у последнімъ рату противъ Француза повсали.

(*) Вазля стр. 676.

(**) Аустрія и в. б. Хамб. 1843. стр. 85.

(*) Вазля стр. 668.

ЂУРЂЕВЪ ДАНЪ НА ЈАСТРЕБЦУ.

Ни зорице ни бела данка,
 Ни Даница помолила лица,
 На Јастребцу огрануло сунце
 И већ сјајне разпрострело зраке.
 То видиле посестриже виле,
 То видиле, па се зачудиле,
 И одъ чуда то беседило:
 „Милий Боже на смену ти пала,
 И на твоје дару великоме;
 Одъ кудъ сунце на Јастребцу гордомъ
 Пре зорице и данце звезде?
 Србъ антеза КАРАЂОРЂА дична
 Бранитеља Србадије тужне,
 Родитеља слободе истинске,
 Одъ како е нама нестало
 Одъ то доба потавни намъ лице,
 Нит' идосмо сунцу на угледе,
 Нит' слависмо великога ЂОРЂА.
 Па какво е ово предсказанъ?
 Одъ кудъ сунце о Ђурђеву дану
 Пре зорице кадъ чу ние време?
 Ой светло давно пожелано,
 Шта насъ мучишъ са сјајомъ твоимъ,
 Шта а' насъ будишъ изъ дубока санка,
 Поври лице, бежи изъ очју,
 По Србн не показуй сјаја,
 Не простири твој ярке зраке,
 Да е' не виде она дела крива
 Што Г' Обренов' Милошъ починио,
 И његово дете Мило;
 Людито ће се одъ нн заплашити,
 То ће у томъ животъ огрешити.“

Кликну вила са Јастребца горда:
 „Богомъ сев није насъ не било;
 Заръ се нисте доста напакале,
 Заръ се нисте доста напукале
 Гледајући Србадију тужну,

Ће по цини подъ њгомъ тиранства
 У окони самовластелина
 Обреновићъ до лко Кнезова?
 Па што сте ми данасъ умукли,
 Зашто ли се не дижете пусте
 Изъ нашега пребивања ирочна?
 Зашто а' амо брао не летите;
 И яркомъ се не приближите сунцу?
 Поктајте веселе ми биле,
 Поктајте у коло Ђурђевско,
 Емо опетъ ограну намъ сунце
 И светло указа се дично
 Како што е у блажено време,
 Кадъ е ЂОКО земљомъ управљао.
 Земљан дође, да се неселимо,
 И Ђурђевско коло да водимо,
 По старински песме да певамо,
 Невестъ венце опетъ да плетемо,
 Србадию опетъ да кренимо.
 Земљан дође да се састанемо,
 КАРАЂОРЂУ споменъ да дижемо,
 КАРАЂОРЂА дѣла да певамо,
 У слободи коло да водимо;
 Смислова се створителю благи
 На толике сузе спротинске,
 Те укрепи Вучићеву руку,
 И Аврама онъ умудри дична,
 Па нн рече избавити народъ
 Одъ адова крвопијеска ярма,
 Одъ зулува адски помоћника
 И палени зала поджигача.
 Добротвори Бога послушаше
 И његову вољу испунише;
 Саравина избавише правз,
 И слободу одъ цара дану.
 Изъ ђанолске пачупане руке,
 Те ю опетъ оногъ предадоше,
 Кос за њо проливао крву.
 Што е воли Бога великога

Тако мудро наредити дала,
 Да Милан одъ ирвинича дѣла
 И зулуна свога починица
 Изневери лѣну Србадию,
 Изневера своју отачину,
 То е она Србе саслушала
 И њиве иде услашала,
 Те е она гонителя правде
 И слободу искупилне крвају,
 Изъ Србје изгнала на веки,
 Да не гая Србе добротворне,
 Да не сече по горама люде,
 Да не жуя Србадию бедну.
 Што е воля великога творца
 Обреново породице крвие
 Изъ Србје истурила вечно
 Изъ руку имъ владу одтригла,
 То е опетъ крвца напѣла
 Преблажена КАРАЂОРЂА снажила,
 Те е небу врата отворила,
 До Божијегъ с' лица дотурила
 И одъ Бога правду исплакала;
 Крвопѣи земљомъ да не влада
 И насиникъ стадо да не чува,
 Да не гивни безъ невољѣ оце
 А све горе одъ самога вука.
 Кадъ е творацъ крвцу угледао
 Онъ се сети КАРАЂОРЂА дична
 И заслуга његови познати,
 И његови дѣла прослављени,
 И његова сына АЛЕКСАНДРА,
 Ману прстомъ и десницомъ рукомъ,
 Те прекрсти на Врачару Србе,
 Благослови земљу онају
 Благослови цивилине Србе,
 И указа Србству АЛЕКСАНДРА,
 Србади кадъ угледа сына
 Великога добротвора свога,
 Повлочи се њему до землице
 Место отца целива му слуга,
 Па попила изъ гласа юначка:
 Боже милый на твојѣ дару вала,
 Дай намъ сына несто отца Кипза,
 Да у њѣчу отца прославимо,
 Подъ закрилѣмъ ЂОРЂА да живимо.
 И његова сына да слушамо,
 Не бы ли намъ опетъ добро было.
 Онда творацъ взиа кривоце блугу
 И дарова Србаѣмъ АЛЕКСАНДРА,
 Да онъ иде стопамъ отца свога,
 Да уреди Србаѣ жукаюће
 За слободомъ давно пожеланомъ."

Клину влада са Јстребца дична,

Клину вено изъ гр'оца бела
 Вашъ канда е на весело была:
 „Ой Бога ни виле посестриме,
 Погледајте по Србји светлой,
 Сложне песме садъ ми удашајте;
 По њој ода породѣ КАРАЂОРЂА,
 И доноси беријета стара;
 Нейма више тиранскога яриа,
 Слобода се опетъ похватила,
 Весели се и старо и младо.
 Ратаръ оре своју њиву стару,
 Задовољства песме певачи,
 Добротворе своје споминути!"
 ЂОРЂА слави и дела му валя,
 А Вучица свога бранителя
 И Аврама мудра уставоца
 Благосила за њиве труде.
 Ђе сте све веселе ми били,
 Ево ярка ка Крушевцу сунца,
 Постајте жени полетите,
 У коло се весело ватајте,
 Да Ђурђеву опетъ прославимо,
 Задовољне песме да певано."

Залети се са Авале влада
 У светилу својемъ приобитномъ,
 У напиту одъ старина својихъ,
 Придружи се њојимъ друга бела
 Са Космај накинѣна влада,
 Па у друштву светле полесѣше
 На Јстребацъ свѣтлий допадоше.
 Залети се са Овчара влада,
 Са Каблара друга подиже се,
 И одъ Цера треба опреми се,
 Певачи оне полесѣше
 На Јстребацъ у друштву падоше.
 Залети се са Рудника влада,
 Сустиже ю друга изъ Китога,
 А у друштву одъ Гучева горда,
 У свечаномъ кѣту накинѣне,
 У весело сложени песама
 Одметнише ка Крушевцу бѣду,
 На Јстребацъ красне допадоше.
 У то време допадоше се
 Съ Медведника и са Штурца сила,
 Съ Копоника и са Плоче красне
 Накинѣне у светилу својемъ,
 Како еу се миле угледале,
 У бела се лица наљубиле.
 Сестринска се оне поздравиле.
 Па се одна лепо пригрлише,
 У коло се любно уватиле,
 Поведоше коло пожелано,
 Певачи ногамъ цупкалои;

Изъ белаго грла подвикую,
Сложномъ песномъ славе творца свога:
„Милый Боже на твоѣмъ дару пала,
Каждъ намъ таву изгна изъ Србїи
И явнѣ насъ ты обаеи сущемъ,
Да те опетъ сложиси величаю,
У слободи тебе да певамо.
Поживи намъ племе КАРАБОРЪА
АЛЕКСАНДРА давашигга Кнѣзѣ,
Кога народъ нише себе любѣ
И у нѣму славу очекуе,
Да се слави по своимъ навичаю,
Понось Срба у нѣмъ да оживи
Уживаюмъ' сѣзко задовољство
У любви и слоги юначкой
На потрѣцу ѣаволскогъ створена
И злобна сѣзкогъ завистника.
Кудъ одіо среѣа га пратѣла
Благословомъ Бога свѣташигга
Съ бериѣтомъ свѣтнѣмъ изобѣдѣмъ
На утѣху рода и породе.
Поживи намъ и Вучѣа Тому
Свѣтнѣмъ зѣла на обрану Србства,
Бранителя отачбине свое,
И невольне спротѣи уде,
Бранителя народнѣе прѣна.
Поживи намъ и Аврама мудра,
Што е жертве за родъ приносїо
У Стамболу у Цара просѣи
Срб-народу Уставъ и слободу:
У старости да ужива мира
И награду свои мучни труда.
Поживи намъ любитеѣ прѣаде
И Устава бранителѣ храбре,
И юнаке по гласу деѣа
Што Устава опетъ воскресеи.
У роду нѣмъ нише останаю,
Да се слави, споминѣмъ на векѣ.
И упокой створителемъ благѣи
Све у место вечнога блаженства
Оне душе бранителѣ правде,
Што су жертве за слободу бѣле.“

Текъ што сѣе песму удесение
Долѣе нѣмъ вѣла одъ Столова
Накиѣна сва пролѣтнѣи цвѣткомъ
У свѣтлу свѣчаномъ одѣлу.
Не здрави се одъ Столова вѣла,
Нѣтъ се любви у бѣла лица,
Вѣкъ укорнѣмъ прогонѣа гласомъ:
„Ой Бога нѣмъ посестрине!
Што сте с' овде данасъ сакупили?
Вы сте силу данасъ изштѣили?
Окайте се кола и цупкани,

Вѣкъ плетите одъ песна пенце,
По путѣи лепо просѣняйте
И Крушевѣцъ дично навѣстите,
Ето иде Србско арѣо сунце
КАРАБОРЪЕВЪ сѣне АЛЕКСАНДРЕ
Данасъ Србѣмъ благовѣрнѣмъ Кнѣже!
Понтайте за Крушевѣцъ бѣлу,
Те га лепо онде дочекайте,
Ѣе га чека народъ са сви страна,
Да поздравѣ место отца сына.“
То су сѣе одна послушале,
Изъ кола се оне распустѣле,
Понтаѣе брати леѣа цвѣла
Да понесе на поздравѣи Кнѣзу.

Текъ да поѣу посестрине вѣле
Дочеѣи Кнѣзу да пригѣтовѣду,
Ето нѣма са Рѣани сѣе,
Уморене одъ далнѣгга пута.
Нѣмъ пытаю посестрине вѣле:
„Ѣе си была посаѣд посестрине,
Камъ се за рѣанъ у коло Ђурѣвско,
На познаѣи осѣана сунца?“
Ал' бесѣди са Рѣани вѣла:
„Богомъ мѣе вѣле посестрине,
И самъ пошла на свѣтѣло сѣйно,
На свѣтѣло данѣо показѣаю,
Ал' се мало заустѣвиѣмъ путѣѣ
Гѣдеѣи' свѣду у радости народъ.
Неважѣи у слободи дичной. —
Разлежу се брѣа и долине
Одъ песана и сложна ускѣлика
А у здравѣи КАРАБОРЪЕВЪ сѣна
АЛЕКСАНДРА свога Господѣа —
А у здравѣи' свои добротѣора,
Све по наборъ Устав-бранитѣа
И слободѣ свѣнароднѣи общѣе.
Ой Бога ви посестрине вѣле
Да видѣте чѣа голеѣаго
Како живи у безбрани народъ;
Подъ вѣладѣрствомъ КАРАБОРЪЕВЪ сѣна
Све е душомъ одѣнуло листомъ,
Задовољствомъ свако живѣо душе,
Олакшѣнѣи садъ се опорѣаѣи.
Юштъ како е КАРАБОРЪЕ вѣаѣо
Нѣе такъѣа задовољства бѣло
Како нѣто е сада у зѣлѣнѣи.
Кудъ годъ оди КАРАБОРЪЕВЪ сѣне,
Свѣау носи собѣи' плоѣоносъе,
Бериѣта данѣо неѣѣѣна;
Кудъ годъ оди КАРАБОРЪЕВЪ сѣне,
Одъ свѣау га любѣа прѣти Срба,
Дочекуе и испѣаѣа дично,
Одъ свѣау га вѣльно чека народъ.

купати се; па, заставши све лице заузете, приступимъ къ единомъ столу, за коимъ е Юванъ Корманъ, онда тамо меандія и надзиратель лице бывший, сѣдо. Тенъ што самъ подъ нѣга сѣо, продужи Корманъ свой разговоръ слѣдующимъ рѣчи: „Кожарницу (разумна ондашно Крагуевачку) тако самъ лепо у редъ поставио, и послове израживати зачео бмо, да су се сви томъ добромъ успѣху радовали, и мене тако пазили и почитовали, да бы савршено задоволять быти могао, само, да ми е плата мало неба была; но та е тако малена была, да поредъ све мое велике штеди, едва самъ си потребе задоволявао. Желя дакле стаиъ мое поболшати и будућность обобѣдити, побудила ме е, да молимъ, да ми се плата повиси, на немогавши то одъ наддешательства могъ добыти, обратимъ се, по упуству истога, на самогъ Кнѣза. Почемъ дакле Кнѣзу Милошу лично предстанемъ, и молбу мою съ найнеомъ поворосеу и учтивосчу изразимъ, погледи ме Кнѣзъ врло любезно, и, безъ да ми што одговори, рече о нима, кои су ово нѣга были, найумѣренимъ гласомъ: „Водите га, и подайте му ову плату.“ Незнаюћи а шта то значи, похемъ къ нѣму, да му скугъ подлюбимъ, и съ тимъ се опростимъ, но служитель, поима бяху паштодъ и велики ножеви за повсь позадеванн, недопусти ми съ мѣста се маи, него навале на мене тако, као да бы ме хтели целату предати. То нечаяно нанаданъ оны суровы и грубы людѣй толико ме е абунило, да самъ готово изавиъ себе бмо, и да нисамъ знао, шта се самномъ ради, и куда ме вуку; толико само знамъ, да самъ доле свалѣнъ и батинама дотле биенъ бмо, докъ се нѣма самича ние допало да престану. Почемъ су ме быти оканули се, одведу ме у затворъ, гди я текъ къ себи додемъ, и мою несрећу, ное ме е постигла, савршено увидимъ. Незнанъ шта ме е већна мучило; на боли удараца, или боли срца? Помышлай: но самъ? како самъ воспытанъ? и шта самъ доживио? срце ми е парало; а помышлай да е честь моя поврећена, да самъ я, као краљевске вароши грађанинъ и майсторъ,

батинама биенъ, и явно обезчещенъ, и да ме подсмѣй и поруга у свѣту чека, побудио е у мене желю, да себе убиемъ. И я бы заиста онде у затвору животь окончао бмо, да солитникъ Јокса у тай махъ къ мени недође, и дошавши стане ме подсмѣвателно пытати: „*Швабо, хоѣши веку плату?*“ Па почемъ му одговоримъ: да садъ нипавну небу, и да бу у Аустрию натрагъ да се вратимъ, то онъ яви Кнѣзу Милошу, а Кнѣзъ Милошъ повиче да ми се одна пасошъ даде. На ту нѣгову заповѣсть потрче нѣгови служительи, и мене на ново на мѣсто, гди су ме пре тукли, одвукну. Я самъ се садъ молио, коимъ правомъ, као странный поданикъ, браню, и да бу се цару моему тужити, претю, но Кнѣзъ е на све то равнодушно одговорю: „*Подайте вы нѣму, на некъ му нѣговъ царъ веди.*“ Слѣдуюћи дакле тирани нѣговомъ нечовечномъ налогу, тако ме изпребѣху, да нисамъ се самъ съ мѣста маи могао, и едва самъ туломъ помоћу до мое постѣдъ доведетъ бмо. Садъ се текъ тѣлесна боля съ душевномъ саюзи, и мене у тежку болестъ бацъ; но Кнѣзъ ме ни ю на миру преболети ние оставио, већ ме онако болна приволи, да у Канцеларію одемъ и актъ, кои е гласю: да самъ я съ нѣговымъ поступанѣмъ задоволяи, и да ништа одъ нѣга тражити небу, подпишемъ.“ Ове последиѣ рѣчи Корманъ е одвећ лагано изговорю, и дубоко уздануши на еданиуть унутао; у лицу е као крпа бѣдъ постао, и цѣлымъ тѣломъ тако дретати почео, да смо се мы за нѣгово здравѣ поплашили были, но скоро е къ себи дошао, а е тако слабъ бмо, да е морао у постелю лежи. После тога састало самъ се више пута съ нѣме, но никада нисамъ покушао навести га, да повѣсть свою продужи, будући ми е жена нѣгова казала, да споменъ тогъ несрећногъ догабалъ велико упечатѣлѣ на нѣгову душу чини, и да онъ свагда, кадгодъ по несрећи коме то прича, одболовати мора. Далѣ што се на нѣму особито примѣтити могло, было е то, да е самоу любю, и да е више пута започетый разговоръ превидао, и изъ дружтва безъ „съ Богомъ остаъ“ одлазио, и свагда напрогѣнъ и замышлѣнъ бмо.

Димитріе Станиславовићъ.

ПРАВИТЕЛСТВО У АУСТРИИ.

(Изъ Вальба)

Правительство оного царства истина у поединимъ областима, изъ кои се састои, доста е различито; али у общте е више или маиш. неограничено монархическо, възимаючи Унгарску са Славонію и Хрватскою и Ерделомъ, гдѣ е ограничено монархическо. У Унгарской, по тамошнимъ уставу, свещенство, плебство, кралѣвске вароши, иѣке варошице и привилегирате корпорацие саставляю *народъ*, чимъ правама принадлежи изборъ краля у случаю кадъ изумре владаюћа династія, законотворство у споразумаиію са кралѣмъ, и опредѣляиіе даждбине за діету, коя се сваке три годише дрижи у Пожуну. Краль има право рать водити и миръ заключавати, племянску инсurreкцію скупляти, али сваку изванредну даждбину мора діета одобрити. Нико неможе ливо званіе одправляти, ако ние рофенъ Унгаринъ, или урођеникъ. Правліиіе у Ердемо неразликуе се башъ особито одъ Унгарскогъ, такофери и у Славоніи и Хрватској, гдѣ владаю и стари муниципалии закони. Напротивъ краина има одъ осталихъ областей у свему различито правліиіе, и управо е воина населбина, коя сасвимъ и едиіно одъ придворногъ военногъ совѣта зависи. Найпосле іошть прииѣтити валя, да женскій полъ ние одъ наслѣдія престола изключенъ, ако царъ безъ мужскогъ чеда умре.

КНѢИЖЕВНА ИЗВѢСТІЯ.

Прегледъ земльо-и државописный Еуро-пе. Одъ Аліма Павлетика. У Загребу, тискомъ кр. прии. илирске народне тискариіе Дра. Людевита Гал. 1843. (Латинскимъ словима.) На 4-тини, VIII стр. XIX таблица.

(Копачъ)

Што се примѣчанія о државама, на краю сваке таблице ставляимъ, тиче, чудно намъ долази, да е Г. списатель савршеніе и основаніе и. пр. о Белгіиской и о свима другимъ удад-

нимъ државама, а о Сербіи, коя му е у помилунку, и у коіой иѣговъ родъ живи и влада, овано неистинито и безъ свакогъ темела писати могао. „Сербіи,“ вели онъ, „коя подъ царомъ Стѣпаномъ Душаномъ Силнимъ (1336) наивышій ступанъ свое силе достигну, изгубила е свою самостоятелность по издаи и неслогѣ свои сыінона на Косоконъ полю г. 1389, и едина у наивонія времена послужила е срећа народу“ ослободити се „али не посве, будући да іошть плаћати мора Турскому цару харача 16 мил. пііетра (1,523,809 фр. ср.)“ Далѣ: „Осимъ харача мора дати у време рата 12,000 мом.“ Оване грдне погрѣшке тежко се штатистику опростити могу. Мы се овде нећемо пуштити у исторійско претресаніи народа Србскогъ, т. е. како е онъ на Косову пао, далъ по издаи и неслогѣ, илъ по наслоти, слабой и занепоглой силы своіой, и ели онъ подъ Караѣорђевиъ противъ Турака или дахл и зулумѣара, што добро разликвати валя, воевао: све то оставлямо мы богини исторіе, да намъ она вѣрно и беспристрастно обьяодани; но то само примѣчавамо, — и неможемо никако докучити, изъ когъ е избора Г. списатель поіриіо: да Сербія плаћа „харача Турскому цару 16,000,000 гроша (1,523,809 фр. ср.),“ и осимъ тога да „у време рата 12,000 монана“ у помошь дае? Мы можемо свакога основано увѣрити, да Сербія Порти, као своіе суверену, неплаћа нише данка до само 2,300,000 гроша чаршійски, што по данашнимъ течаю новаца износи 191,666 фр. и 40 кр. ср. (данас 13,703,000 гр. или 1,332,142 фр. 20 кр. ср. маиш, него што реченый Г. списатель у своіе дѣлу наводи); а у време рата Сербія Порти не само никакву помошь недае, него е іошть Порта дужна Сербію, као свою покраину, кадъ бы ю неприятель напао, бравити. Прво, т. е. да Сербія Порти воіеіе помоћи недае, могао е Г. списатель дознати изъ Мехмед-Аліиногъ, а и садъ изъ Персійскогъ рата, гдѣ ни едиіногъ Србскогъ войника небылиіе, а помоћи е Порта требала, кою е одъ други држава искала и добыла. О свему пакъ, као и о томъ, да Сербія осимъ Митрополита има три Владике, да она истина

садъ има само 1300 регулярны войника (ерь
той пише къ уздержаню унутрашнѣго мира ние
потребио), али, да ю нужда потера, у станю е
и 300,000 све по изборъ оружаня глава дѣли,
такоеѣрь и о томъ: колики е разходъ, коли-
ки ли приходъ Сербіе? и да Сербіа инакавогъ
државногъ дуга нема, могао се Г. списатель
точно извѣстити, да се само на кога Србина,
у правительственной служби находеиѣрь се, пас-
мено оброти; а сваки би му у такоѣмъ послу,
збогъ народне користи радо послужио: па бы
му тимъ кнѣга далеко савршенія изишла. —
Што наипосле примѣчава юшть о *данку* и о
направленю путова, мостова, школа народны
и остале полезны заведеня, то пришива дѣ-
лу бѣлгу опаданя. А овога у штатистици
небы смѣло быти.

У.

ПРЕПРЕЧЕНЫЙ ДВОБОЙ.

Бдѣ недѣль око 7 сатій изъ ютра отиду
два младића у Буковску шумицу да се бѣю.
Обовца су были ѣаци, еданъ медицинѣрь а дру-
гій юриста, и изъ добры кућа, 18 — 20 стари.
Двобой између нѣхъ родіо се одъ части збогъ
политике, а одъ части збогъ суетне любви.
Кады они на опредѣльнѣо мѣсто добоше, и е-
данъ одъ свѣдока увиди, да су сва противна
свѣтованя бесполезна, замоли їй да за еданъ
сать постое и небію се. Они се сѣтише на
што ће то изни, па рекну му, да, кады оваї
ропъ прође, еданъ ће одъ нѣхъ мртвѣ пасти.
Реченый свѣдокъ дакле одма отрчи къ старо-
ме свещенику возпитателногъ заведенія, гдѣ
су и та два супарника позпитана была. Онъ
е добро знао шта оваї добродѣтельный човекъ
у такимъ случаяма учавати може, ерь е истый
стараць и два офацѣра, кои су се такоѣрь
быти хтѣли, до тога довео, да су се опять
любали, и врстни войници и пріятельи остали.
Присутствіе нѣгово могло бы смртной бор-
би и овы напрасны младића, кое е овъ тако-
ѣрь нѣгда воспытао, на путъ стати. Свѣдокъ
дакле одрчи одма старомъ овомъ свещени-

ку, кои е тада башъ у прави бѣю, и преправ-
ляо се службу божию читати. Овай чимъ се
одъ свѣдока о стѣпари извѣсти, рение: „Я ѣу
после служити, кады добѣмъ, зато хайдемо,
пріятелю, што брже, ерь можемо се одоцити.
Сѣдне са свѣдокомъ на кола, па брао прис-
пѣду на мѣсто, кое ће крало единогъ одъ овы
двоборца орошено да буде. Чимъ угледаю
важнѣога мужа овогъ, кои е украсе науке и
заслуга свои на преима носію, побуде се и дру-
ги свѣдоци, пунѣ почитанія према овоме, а два
супарника чиняху се као безчувственна. Овай
почитанія достойный старина почне одма часть
едноѣхъ, часть другомъ умилене рѣчи говорити,
— ирвити їй, ономинити, колати и закланити,
да дружности пріятельства, дружине, и закона
богъ расуде, наипосле ние пропустио изъ свегъ
срца свогъ неизчувствительнѣе рѣчи изустити,
коима бы се тежко гледаюћи нѣжну старость
нѣгову, противустати могло. Бдалъ одъ мла-
дића овы поврати се, но други твердоглавъ ни-
како нехѣде поустити се. „Нека ти буде
дакле,“ викне свещеникъ, раздражняюћи пр-
са свои: „кады неѣшъ безъ крви, ево ти, про-
ли мою! Бръ а самъ помилованъ, а младићъ
оваї морао бы грѣшавъ пасти, а нужно е да
живи и да се покае!“ Рѣчи ове, кое су сла-
но изговорене были, волшебно су дѣйствовале
на младића, и онъ падне у наручія старине о-
вогъ. Сви оведе околостоећи плакали су; лю-
тѣни и освети свѣдовала е разнѣженость. Сви
су грали благогъ и доброгъ мужа овогъ, кои
се у триумфу обште радости кући врати.

(Об. Т. Нов.)

КНИЖЕСТВО РАЗЛИЧНЫ У УНГАРИН ЖИВЕЊИ НАРОДА.

Изванъ Немачногъ Книжества, кое е
у Унгаріи и по стѣлу, начину писаня, а и по
изображенію, и распространію најсавршеніе,
прво заступя мѣсто книжество Маѣарскогъ
языка. Оно одъ краткогъ времена тако лепо
напредуе, да већъ преко 20 различны поли-
тически, литерарны, экономически, и лѣкарны

новина има, и сваке године до 50 новоиздана, и печатана књига брзи, у једном се у Пешти књижевним друштвом слави, које ово подпомаже, и о напредовању истога отечески промишљава. — После овога слѣдује књижевство Србскогъ языка, које се, при свему томе, што се Србљи и у другияхъ саотечественимъ у Унгаріи языцима изображавало, и тако четири до петъ языка говори, и на овима пишу, сваки данъ све већа умножава, и у свакомъ смотренію добро напредује; ерѣ поредъ једно политически, и двою литерарны новина сваке године најмањ по 15 новоиздана, и печатана књига брзи, и једнимъ се такоберъ књижевнимъ друштвомъ „Матицомъ Србскомъ“ дичи. — Потомъ слѣдује књижевство Словачкогъ языка, које своје књижевностъ друштво у Будиму има, и сваке године по неколико новоиздана, и печатана књига брзи. — Влашко у Унгаріи књижевство на оной истој стои точки, на којој е пре 10 година было; ерѣ изванъ што сваке треће, и четврте године по једну, или две новоиздана, и печатана књиге брзи, ни новина, ни књижевностъ друштва нема. — Грчки е народъ у Унгаріи своје књижевство сасвимъ пренебрегао; ербо на своемъ языку никаковы књиге не издае, а јошѣ мањ новина, и књижевно друштво притяжана. Цинцарскій пакъ, и Циганскій народъ, на своемъ языку ни књига, а јошѣ мањ књижевства има.* Они се као восточногъ вѣроисповѣданія Христіани у богомоленію и прочимъ привенимъ дѣлама и школама једи Србљима, други Влашима, а трећи Грцима сдружавало, а Цигани поредъ тогъ и као Католици Немцима, Маѣарима, или Словацима прилѣплю се. — Евреи у Унгаріи Немачкимъ се књижевствомъ занимаю, и на ономъ языку прилично раде.

Тома Теодоровићъ

ОДЪ СВАЧЕГА ПО НѢШТО.

Наймани варошъ на земљи заиста е *Защверскъ* у сѣверозападной Сибіри, које е 200 географіски миля одъ свакогъ цивилизиратогъ мѣста удалѣна. У нѣой има само седамъ кућа и толико людей, т. е. два свештеника, еданъ поштаръ, еданъ чиновникъ, еданъ трговаць, еданъ судія и една удовица. Ова варошъ е *miniature* (анъ *miniature*, у маелу) јошѣ е и столица окружногъ надлежательства, које нѣколько стотина миля подъ собою има, а на једне живе душе; за то се и оно нѣколько людей ранити мораю само рибомъ, зецовима, лисицама, медведима, и сѣвернимъ еленима, које тамо силу имаю. Одъ била нема ни гдѣ ни стручка, а сѣно за рану дѣла кравама, које се издржаваю, мора се изъ далека довозити.

Нѣка удовица после мужелѣве смрти обливаше се сузама. Еданъ кухевный пріятель, које знаваше, да су те сузе биле притворне, и да е она съ покойникомъ живила злочесто, рекне: „Чувайте се госпожо! Вы роните на судьбу, што вамъ узела мужа! Но шта ће те, ако судьба увиди ваше сузе и плачь, на вѣтъ га поврати?“ Удовица убути, и престане плакати.

Редко се догађа, да подъ једнимъ кровомъ петъ пољна јдне породице живе. То е сада видити у једномъ Генфанскомъ селу. Тамо живе у једној кући трое дѣце, одъ које највеће старо е 5 година; њина мати стара е 23 године; дѣчинъ дѣда старо е 52 године, и јошѣ е тако љѣ, да по Роин између Авла и Дардана чамачъ вози; прадѣда старо е 72 године, а прапрабаба старо е 95 година. Ова е 4 Фебруара 1748 године рођена; и она нѣ садъ погурена слаба бана, него иде сасвимъ право, добро види и чуе, и добре е вољѣ. Овде намъ долазе на умъ оне рѣчи, које е госпожа Севинъ Канцлерки *Cerise*, које такоберъ овакимъ племеномъ обдарена бывше, казала: „Нерно, види и реци твојој вѣри, да нѣне вѣри ни плаче!“

ОБЗИРЪ НА ПРОШЛОСТЬ.

1 Мая 1756 славный Аустрійскій државный канцлеръ Грофъ (доцнѣ Князь) *Баунца* учинио е свезу са Французомъ, на мѣсто досадашнѣ свезе са морскимъ силами, и тимъ е Европейской политики дао другій обраћаи. Ова свеза трала е до државногъ преврата Французе.

(* Овде се Г. саобщителъ являе: ерѣ има е извѣсту оставила повести и то, да е Г. Бовицъ издао граматку Цинцарскогъ языка. За Циганскій языкъ изглаголю књига назате. у.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 19.

У Суботу 8. Мая

1843.

О ЛИЦУ И ДУХУ КАРАЂОРЂА

(Одривак из Одакле Зубанов 1840. г.)

П О П Ъ В Ъ.

Браћо Срби сь край до на край свѣта,
Роде драгій сь прогь до последия,
Одъ искона до у зашчѣе,
Тво текъ збори Юг-Славъ нарѣчѣе,
Подъ названкѣхъ обштинъ РАЗСІЯНА,
Ам' у патѣхъ мы сѣи побрзаймо,
Све Неманѣ, и сѣи Доброслави,
И сѣи сѣи силеніи Душани,
Сѣи предъ лице Срба КАРАЂОРЂА,
Господара на' и Сербска цара,
Богомъ сѣиниъ за тронъ помазана,
Предъ нимъ сѣиниъ ничице падаймо,
По божеству икну с' покланяймо!...!
Богу и нам' само е живію,
Духъ и животь Срба і' пробудію,
Поражао сретно и юначки
Разностручне Сербска рода враге,
Тъ надсѣла затро е и траге,
Сербска гусла' испунио слутиъ,
Досѣтиа вѣдомъ плѣсию,
Досѣтиа себа прилюбію;
Пакъ е вольно, премъ не драговољно
(Ерѣ е ертно, ал' текъ на часъ больно)
Себ' и спога жертвовао свега,
Сѣи Србію, и сѣи задужбину,
Сѣи слободу, и сѣи нову правду,
Отечества Србскаго спасеніа,
А нимъ истинъ ослобођеніа,

(*) Подъ названіемъ Одакла Зубанова знадежъ у послѣднемъ епископскомъ извѣщеніи, въ сѣмъ потѣи у Београдскомъ граду, каде самъ одъ своіи у вѣроудѣ бѣжати и спасеніа тражити маршо, и маршо.

Но своіи брату миліиу,
Миліиу што стѣснѣниіиу
Одъ свѣтлѣ Европейства силе,
Нег' и Србтн и то чрезъ парварство;
Честь одржо і' Србскаго инена,
Чимъ е помошь Срба-брату дао,
Каквој с' онда ни одкуд' ненада,
А нужда му на' и гладу и' рака,
Ка' грѣшнику и' капца Лазарева,
Пренъ е завистъ осушала правду,
Ко' еи' овда, и много штопада —
КАРАЂОРЂА і' образъ истовѣтний
Међ' двоимъ, међ' единственицѣма,
Међ' Франкионцѣ, и међ' Досѣтиа
У Зубана дивной Одакли?*)
Ал' Срб-вождѣ, и Срб-Самодриче,
Іошъ ни међ' нимъ славомъ не другій,
Себ' е паче равнѣ единомѣ,
У нѣгову кругу и времени,
Шъ нимъ се нѣтко поредитъ неможе!...!
Самъ Бонапарть чудѣс КАРАЂОРЂУ,
Іошъ за побудъ и за примѣй живалій,
Одъ свакога, дотѣ постогага,
Французма га, тад' наибольи войсца
Собомъ давъ, собомъ нарочною,

(*) Зубана Лале Одакли есте, но жели асно знати, себа, у којој е на мѣсто «урне огниште, на коме се натражи и гледа у истой соби, и у диоцѣ по турски прострѣхъ дванази (сѣдница), на коме се сѣдѣ угоднѣ; ту се у нече обично скупљало дружество любителей Србска пѣванія, и ту имъ и истей Зубанъ узъ гусла, као ученикъ Србинъ, прѣмъ касниа народки, но и запѣвао е узъ пле Краљевка Марка, Карађорѣа уздигъ на Давіа, како и сѣмъ плуцъ и Омиръ Србскай Филипъ Випшѣа. То ни е дадо поводъ и подстрѣхъ истиниѣномѣ сочинѣнію, у коме е описуиъ ту Одакли найпре, у којој о зладу међу неколима облица редомъ стои онако исто, како е онда напоменѣиъ, и сѣмога Карађорѣа облица. Иста га Зубанова одакли у Крагуевцу іошъ за Паша Малаша едпочела, пакъ у Београдѣ премѣштена и ту довршена, те и зто ижедиана. —

А предъ боемъ при Прусе-коньки-брегу:
 „Та кады пастырѣ едногъ Сербска стада,
 Надъ Османствомъ гораставусъ мышцонъ,
 Да побѣде и Французъ Пруссеръ
 И цыхове поможниче Руссе!“
 Тако и бы нына истога пута,
 Не разбѣниа, али узбѣниа,
 Бонапарта за цара признаше
 Одъ Франціе и одъ Италіе,
 Одъ найближе земль Европейске.
 Колигъ ли си о Серб-КАРАЂОРЂЕ!...!
 Крестъ кадъ свой си, свогъ и Юду вио!...!
 Связи си собомъ жертвовосе майцы,
 Сладкой майцы Сербина земляны,
 Ко' ни еданъ свѣе сына нѣны,
 Одъ зачеди првогъ Серб-Славена,
 Тер' до крайній родонъ и племена,
 Паки найпосле на кралу юй укро,
 И земляны дугъ вратю сродной,
 Да му гробомъ туѣасе недичи.
 Нисе тебе, КАРАЂОРЂЕ Сербе,
 Нисе тебе Милошъ властолюбивый
 Чрезъ Вуицу погубити дво,
 Него себе и Вуицу свога,
 Убили се они замишво,
 На све вѣке погрудилъ оба,
 Стыдъ, и укоръ, и освету божию
 Родъ и породу нѣмъ ѣе ожажати,
 Хрѣа ѣе ии быти за живота,
 Снѣтъ ѣе нѣхъ тавница бывати.
 А животи каштига временска,
 Докъ и за гробъ пресадиле шъ пѣны,
 Бреасм'ртоватъ у адекогъ престола,
 У вѣчнине огню сумпорнине — .
 Ава Милошъ лукавствомъ презнатный,
 Сатану е циглогъ образово,
 А доспѣвши ѣе онъ владка тамо:
 Та сатана негда заратио
 Своме творцу и своему Богу,
 Што г' даницомъ свогъ постави свѣа,
 Текъ да неѣе одъ Бога престола,
 Да по своей самъ богуе воля;
 Алъ онъ пако савѣ уздиже на нѣга,
 Но и тимъ се онъ не помагао,
 Своеногудий циглемъ тренуткомъ
 Сакруши га, паки стропошита озго,
 Изъ высине у ада врачине,
 Ёнео нигда ништа не довира,
 Ни лучъ свѣта, ни ачѣе промѣла,
 Онъ предързлый, ту дае' мучи свѣрзлый,
 До падуха у леду вѣчнине,
 И то саво до промѣне воляне
 Свогъ иного рода навлеченнога,

На' одлюда некого' землянекого;
 Но захититъ и заступитъ воляно
 Башъ Сатану, и нѣгову мучу,
 Тко ѣе нгда за свѣсти своа?...?
 Быгъ мор'о бы одъ Сатане горій,
 И одъ нѣга и одъ свегъ му пака,
 Оли баремъ найнаилчій на нѣга;
 Алъ та Милошъ Обренбеговицу
 Садъ постави, садъ и препазнѣе,
 Завѣни га, на мѣсто му снѣе,
 У дно бездне свевропѣишъ тнуше,
 Врагомъ поставъ свогъ истога Србства,
 Отровавъ га снѣмъ сиртинѣма грѣсна,
 Ратъ отворитъ снѣму човечнине,
 И тамъ себе да нуканъ наслаѣа,
 У рукама по брата дражѣи,
 А у зубѣа свою исту найку,
 Нию жваљуи, а брачу жмѣи
 Одъ нѣка те до край вѣчнине,
 Допле .хъ паче и нѣтъ тко промѣни,
 Ако могше нгдае' нтко найи,
 Да му г' раваниъ или баръ прилчанъ —
 Алъ Сатана оздо изронивши
 Изъ вѣчита леда и мѣртѣла,
 Самъ се сѣда на ненадно мѣсто,
 А на своа мѣдено престола,
 Пакее даде одсвудъ подкадити
 Свегъ свогъ царства жаромъ и пожаромъ,
 Связиѣи ядомъ и чрезвѣрнимъ сирадомъ,
 Паки ета владатъ, владомъ окретати,
 Тер' бы бола и у царству ада,
 Но у князству Милоша Сербсконе;
 Зла г' у паку одъ данъ до данъ нанъ,
 Алъ у Србству све е више того,
 Србство г' Милошъ собомъ отровао,
 Заръ што Србѣа родила га Срба
 Одъ туѣина Србу диманѣна — .
 Ной, куку, и леде до вѣла
 Свему Србству, за' и цѣломъ людству
 Брезъ ралупѣа снѣта познани,
 И коды собомъ себе-величаниа!...?!
 Алъ ты вожде, волюмъ божественный!
 КАРАЂОРЂО Шуваѣе соко!!
 А свегъ Србства топривный Нсианъ!!!
 Судъ и правда Васеленска людства,
 Пространного, но и честитого,
 Духомъ зборѣа ово неперестаню;
 „Штогодъ ина Србскогого поштеиалъ,
 Умученногъ што г' къ слави паштѣна,
 Што .хъ е' пренуао у снѣмъ Юго-Славству,
 Тошъ до чега оно нгда доѣе
 У наприѣдъ одсадъ и до вѣла,
 Ты си вожде, ты си господарѣе,

КАРАЉОКО све Србја соко,
 Ты си собомъ то све наскrecio,
 Ты сву сретность Србства закретio!
 Чия ти родъ савъ бываѣ' буде већиѣ,
 Тимъ товека твогъ в лица сѣбѣ,
 Твоѣ а споменъ правда и монашество,
 Лия си духа у средѣ цѣлогъ людства,
 А знамена сва твоѣга Србства,
 Твоимъ су лицу тебѣ окружна сѣйна,
 Ты си Сербу и Србѣ гербу
 Рая сунце и видно божество! ... ?!!!!
 Нека нѣ и небувай нигда,
 Врлогъ друга брата Славинина,
 То а' да буде никогъ нгда Срба,
 Тко ти образъ у себѣ не виво,
 На тебѣ нѣмъ се на све подонтрао —.

Што Г' достойно Бога и човка,
 Себѣ истога и потомства знога,
 Србска вожда, Србска господара,
 Србскомъ роду и Србскомъ народу,
 КАРАЉОРѢА, тебѣ Марица раѣа —
 Тко ли неће КАРАЉОРѢКВИЦА,
 Давашинѣа Кнѣза АЛЕКСАНДРА,
 Тко а' унука, тко ли све потомке,
 КАРАЉОРѢА крѣце и кољѣна,
 Неће држатъ у прочело Србства
 Како дѣлку и ко' славу чисту,
 Небуди га у цѣломо Србству,
 Небыло га и неостало га —
 Амниѣ Боже, свесъ у тебе може,
 Освештай намъ и ту нашу желю,
 Како вѣрно у те се удамо!
 Спаку си намъ доселе испунио,
 На што Богъ да Србѣа и посада —.

Синеоу Милутиновићу Сараѣа.

РАСПОЗНАВАНѢ ЗЕМАЉА И НАРОДА.

Готово се понавляше свуда вообште она
 земаля у Европи за најпросвештенію дри, у
 којію жителя највише има, кои читаю и пишу;
 ако се ономъ меромъ обратимо и на Хину, то
 мора она одъ свою у свету земаля за најпро-
 свештенію броти се, ер у Хинезскомъ цар-
 ству, одъ цара до найманѣгъ граѣанина, и одъ
 найвишегъ саловника, до найвишегъ простака
 и руководѣца, готово спавѣи, имели свое на пи-
 пишу изразити, или такове туѣ прочитати у-
 ме. На опетъ поредъ свегъ тогъ нѣного зна-
 на у читанію и писанію, поредъ свою непре-

стайно траюћи испита нѣины, коима и сама се-
 дамдесет — и осамдесетољѣтні старцы подле-
 же, са своимъ томъ нѣномъ хваломъ о знанію
 Философѣ, Астрономіе и Медицине, с' нѣнымъ
 классическимъ нѣягма, сматра Хинесце око
 изображеногъ едлогъ Европейца за најглупѣ
 люде. Одъ кудъ е ово противорѣче? пита
 се. Изъ најпростѣа причине: Хинеско се на-
 ставленіе на слепой верѣ, на речма нѣяге не-
 ке осина, по којію се стотинити нарѣштѣи
 наставляю, па по свои прилѣцы юнѣ бе се
 многи други наставляти.

Хинеско дете одъ 7 — 8 година починѣ,
 учити се, сынѣ богатѣа родителя кодъ куѣе,
 а сынѣ сиромашнѣа у школи. У обоимъ слу-
 чаю наставленіе е едно и исто. Свойство хи-
 нескогъ зыка азбуку не допушта, и зато се
 дѣцы такі прѣа нѣяга Сѣшуа (4 нѣяге), у
 руке да, коя садри послловице моралне и пра-
 вѣла чѣтыри хинеска философѣ. Учителѣ от-
 вори прѣу страну ове нѣяге, и толико путѣ
 речи на нѣой написане повтори, докле годѣ
 дете ове на память не изучи. Кадѣ веѣѣ у-
 ченикѣ мысли да е задатѣахъ научію, онда с'
 доле оборенымъ очима и знакомѣ найдубѣѣѣ
 почитаніа оде к' учителю, да му нѣягу, па му
 окрене леѣа, као да не бы заѣривати мого, и
 све му на изуѣѣ повтори што е на память
 изучію. Овымъ истымъ начиномъ и другѣ слѣ-
 дуюѣ се стране на память изуче, догодѣ се
 савѣ Сѣшу не сврши. После овогъ долази
 Ву-цзинѣ (5. нѣяга), 'ков садржаваю истори-
 ческа и поѣтическа изданіа стари хинески спи-
 сатѣа. Нѣяге Сѣ-шу и Ву-цзинѣ, држе се
 у Хинѣ за света классическа писма, а азбуч-
 но нѣно знанѣ, причинѣа целу нѣягу настав-
 леніа хинескогъ. Кадѣ ученикѣ све означѣне
 нѣяге ове безъ погрѣшке одъ прѣе речи па
 до последѣ — ко којію му науцы 7 — 10 го-
 дина треба — научи и па изуѣѣ каже, онда
 текъ почне учителѣ изѣяснявати знаменованѣ
 свалогъ поособѣ писменогъ знака, и самогъ тек-
 ста; у тѣчаю 7 до 10 година учи се ученикѣ
 изъ наставитѣлны нѣяга овы само, речи у нѣ-
 ма наодоѣ се изговарати и писати, безъ да
 знаменованѣ нѣно разумѣ. Изѣясненіе текста

трає такође 7 — 10 година. Одъ овуѣ се ясно видя како е спорѣ и убиточанѣ начинѣ овай наставленіа у науцѣ за добре дарове, овде нема посве никакве ране за духъ но най-више ако веѣ за любопитство. Гола ова позорљивостъ, коя е само на то управљива, да готово непримѣтне различности помеѣу знакови придобию, и теженѣ и' томе, да се протезанѣ гласова утуби, затуплюю наиспособніе духове, и препречую имъ путь к' развііію. К' томе долази јошѣ и поредакъ школскій: двадесетѣ до тридесетѣ дече седе у едној соби, на гледе како ће еданѣ другоѣ надивикати, и будући да сваки за себе свою страну има кою учи, то мора се мыслити, какавѣ се хаосъ одъ гласова на сто коракляи далеко одъ школе, чути мора. — Увекѣ озбиљно, умерено и строго нузѣ носѣ гледајући, уживаю учителя дубоко почитаніе одъ свои питомца и њихви родители: Свакојко али одликую се хинесии ови учителя њивомъ нравственосћу и некорыстолюбіемъ, сматраю свое званіе као свету и ну, а себе саме као іпатріархе измеѣу ученика; тако исто и њихви ученицы до конца њивогъ живота хране почитаніе праму учителяма своимъ и главнимъ испытательма, да, и кадѣ до самогъ званія доѣу, држе за дужность њима, сваке године знамените поклонѣ шилати.

(Конацѣ слѣдує.)

НѢШТО ИЗЪ ЖИВОТА ЦАРА ІОСИФА II.

Царскій неки чинovníкъ, быо е одвѣѣ пиѣу одданѣ, сѣбѣ чега е више пути и дужности свое пренебрегавао. Іосифъ га е сѣбѣ његовогъ оштроуміа и ияче добры своиства одвѣѣ сожаљивао, на му рекне едәредѣ, да се онѣ окане тогъ премлогогъ пиѣа, и болѣ се потруди у одправляю свой дужностій, ерѣ ће пре или после принуѣенѣ быти, да му службу одкаже. „Боймѣ се“ рекне напоследку претѣи му претомъ, „ерѣ крѣгѣ се долѣ на воду носи, догдѣ се не разбѣе.“ — Чинovníкъ на ово живо и неуплашено одговори: „О Ваше величество, у томѣ самѣ сигуранѣ, мой крѣгѣ

никадѣ се неноси на воду, но увекѣ на вино.“ Іосифъ се насмеє и одпусти га. Чинovníкъ се одсадѣ озбиљски поправи.

Прешто ће бана у Бечѣ доѣи, запита архієпископѣ Бечкій цара, бы л' было добро, да при улазку његове Светици у Бечѣ и звона груваю, на кое Іосифъ одговори: „Чудо ми е да ме о тако чему пытате. Та звона су ваша артилерія.“

Неки господичиѣ чисто обученѣ, златомъ и шљокама накићенѣ, избере красну и себи равну девоичицу за невесту, но ње никакѣ мого допустѣи одъ свогъ предпостављеногъ добити, да се с' њомъ ожени, чега ради узме свою невесту подѣ руку и упути се управѣ цару, кои іѣ запита: „По кое одъ васѣ двое невѣста.“

ИСТИННЫЙ ДОГАБАЙ.

У писму едномъ изъ Якуца (у Сибиріи) 30. нов. 1842. год. писаномъ, ово се читало: Колонія Вешняа Лабе была е жалостногъ догабая позоріе. Три човека ишла су у Лабску велику шуму у ловѣ, гдѣ су три илада медведчета нашии и собомъ у свои обывалишта однели. Проѣе три дана после тогъ, и медведчиѣ се почну на люде навикавати. Кадѣ буде четвртій данѣ, стане се ноѣу на едәредѣ у-жасно урлаѣи по селу разлагати. Сибирска су села сва са палисадма ограѣена, жители унлашени изиѣу изъ свои колеба напољѣ, кадѣ тамо, и маю шта видѣти, куѣа едного одъ ловаца ови мложивомъ медведа кои су непрестано као бесни урлази, обволѣа. Посељеници одѣшшиа грабе свои оружія, а еданѣ почне звонити. Козацы се садѣ на конѣма тамо скупѣ. Сви юрише на непріятѣлѣ, и започне се борба съ пушкама. Медведи се храбро бравнише и одважно насрунуше ама на люде; борба буде одвѣѣ страшна, нити се могло беснуѣе ово звериѣи другіе умирѣти, докѣ се годѣ њѣ куѣа, око кое су се скупѣли были, запалила, и тако іѣ пламень разпудѣ. Осамѣ медведа ту убиени остану, но и петѣ людіи мртви падну, а тридесетѣ буду ранѣи.

№ 20.

У Суботу 15. Мая

1843.

ПОДУНАВКА.

Полетела Подунавка виле,
Полетела у недељу младо,
Пре зорице и пре бела дацка,
Полетела са дунава ладна
Преко града Београда горда.
Кадъ е была на вѣрачу славиномъ,
По вѣрачу лети и облаке,
Докъ е иѣка трипути прелечеа,
Докъ е себи место изабрала,
Изъ гѣла се бела насмеяла,
Витка крила онда е санила,
На вѣрачу е спустила съ висина,
Беломъ ногомъ на земљу е стала,
А рукама вѣнце дохватила,
На е онда несму удесила:
„Ой Србию одъ старина славна!
Весели се съ твои соколови;
Надъ тобомъ е сунце обасало,
Изъ тебе е таму изгнало,
Сво насиѣ и неправду горку.
И ви брда и долине красне
Са пастирѣа песне удешайте;
Поточиши са извори ладна
Одана ми по горана дайте,
Хвалу Богу сложке удешайте;
Нестало е земальскога врага
И паклене породице клете,
Што е вашу славу помрачала
И гивила слободу обитанску.
Што е ваша добра отивала
И цепове своѣ напунила,
Съ ваши леѣа рите скидаючи,
У туѣнству добра куповала.
И ви кости Србски праотца
И гробови Србски витезова
Не стѣнѣте и не тужѣте нише:
Србию е сунце обасало

Слободомъ е обрабрило лепо
И народиномъ укрепило правдомъ;
Устава шта е, то Србинъ познае,
На проклѣнѣ годниѣ тиранства
И грози се самовластне владе.
Све е прене са собомъ донело
И у томе духъ се пробудио
И слободу опетъ вискресоа.
Ой Србине! весела ти найка,
Весели се, слободу уживай,
И негледай што незналацъ каже,
Полудивалии што тебе назива,
Кадъ оиѣ незна што беседе люди:
Полудивалии есте оиѣа народъ,
Кон тегла вражъ у суѣзанисту,
За слободу што ништа незнаде,
Али народъ, што Уставъ познае,
И слободу некуплюе краљу,
Ние дивалии, веѣкъ озаренъ светомъ,
Лепиѣмъ светомъ истине и правде.
Ой Србине! милый побратиме!
За времѣномъ у напредѣкъ ступай,
Што е было, да т' не стигне нише,
На несудшай отровна створѣня,
Съ права пуѣа што б' те уѣдилоа,
Изъ руку ти владу отргнуло.
Садъ си пози'о добротворѣ твоѣ,
А познаешъ крипиѣ старѣ,
Оне драп што ти права бране,
Оне чувай, кон за те наре
И за твою капу свиротниѣску
И за твоѣа унорѣа леѣа.
Ой Србине, славный роде старый!
Де погледай по Србинъ снажвой,
Како се е данѣсъ помядила,
На ново се свету изродила;
Ерѣ смѣтъ ЂОРЂА, бранители твоѣа,
И пойнѣде незаборавѣна,
Земљомъ влада и съ тобомъ управла.

Надъ нѣмъ лебди душа блаженнаго,
 Блаженнаго великаго ЇОР҃҃҃А
 Што набави земаю одъ суланства;
 Она лебди надъ юначкииъ сыномъ,
 Надъ юначкииъ сыномъ АЛЕКСАНДРОМЪ,
 Па га светла добру напуѣуе
 И совѣта она нѣму дае,
 Да ти буде и отацъ и майка,
 Да те чува в одъ зала брани.
 Это теби огрѣва суницъ;
 Докъ сынъ ЇОР҃҃҃А тобою господарѣ,
 Ты се не бой прага никаквога.⁴

Кадъ в вѣла песню окончала,
 Узе венце у обадѣ руке.
 Ману крила на обадѣ стране
 Ка дунаиу тѣо полѣтела,
 Изъ грѣца бѣла пошвѣнула:
 „И самъ млада Подунавка вѣла,
 На вѣрачу я самъ наскрѣнула
 Изъ таме самъ свету наскрѣнула,
 Кадъ в Вучиѣ Устанѣ наскрѣнуо,
 И свободу Србству повратио.
 Одъ Бога му здравѣ и веселѣ,
 Што в мене избавио таче.“

А. Н.

РАСПОЗНАВАНѢ ЗЕМАЛЯ И НАРОДА.

(Ковачъ)

Кадъ се свете ове кѣниге изуче, ступа
 ученикъ у занимаѣ практическо собствены
 послова. Ово се предузимаѣ састоѣ у худо-
 жеству реторическомъ, коимъ се морална буди
 наква мыслю в формѣ каквѣ припоѣдѣ из-
 плета. Кадъ в вѣѣ ученикъ званѣ себи до-
 бавио да Венчане писати може, онда оченуе
 време испита, коѣ еданиуть у години быва, на
 коѣ се онъ у найближу провинциалну главну
 варошъ опрема. У свакоѣ подглавитой провин-
 циальной вароши опредѣлено в за ученика, коѣ
 испитъ учинити желе с' првимъ степенемъ,
 особито аданіе, коѣ в свудъ у округъ обзидано.
 У срединѣ дворшита лежи доиѣ испита-
 теля, а около овоѣ у разнимъ оддѣленіямъ
 многе су мале куѣнице особитомъ сиромомъ на-
 чиниѣне. Сваку ову куѣницу раздѣлюе ходникъ
 с' погъ су обадѣ стране неке собициѣ тако
 велике, да еданъ единый человекъ и то, не де-
 бео, унутра као у руѣници места има.

На опредѣленный данъ испита доѣу прво
 испытательни сви засѣдо, коѣ испитаваюѣе у
 нутра къ себи пуштаю, и свакоѣ улазеѣѣтъ
 на прагу найстрожіѣ визитираю. Ученики ни
 еданъ несеи кѣнигу или рукопись никакъ, да
 ни найманѣи номадъ написане хартіѣ са со-
 бомъ, окромъ судиѣа с' тушомъ, четкиѣи и ко-
 мада бѣле хартіѣ, понети; и' томе му се іошѣ
 и средства препитанія допусте, ерѣ онъ за 24
 сата у оной собици стоѣ. Кадъ вѣѣ сви
 коѣ испитъ положить желе, унутра уѣу, онда
 се заключаю капи, шта више и запечате се,
 и и' томе іошѣ стража и съ пола и изнутра
 постави се. Садъ се ученики одъ испытате-
 ли у оне куѣнице разреде и у собице се уве-
 ду, гди по две дасчѣиѣ, едну за седеѣѣ а
 другу у место стола наѣу. Кадъ се овако у-
 ченики разреде, отворе испытательни у пуной
 скупштини еданъ пакетъ, у коѣмъ морално-поу-
 чителный смыслю наѣу, коѣ имъ садъ за тему
 (задатакъ) Венчанъ буде. Овай се задатакъ
 свуда по куѣницама онымъ разнесе, коѣ се од-
 ма забраве, запечате и стража се предъ вра-
 та мете. Све оне строге мере іошѣ нису не-
 вѣляюмъ правленію Хинескомъ довольне, дабы
 давле испытательнима сваку прилику пристра-
 сти одузели, добіѣ свакиѣ ученики яствъ хар-
 тіѣ, на коѣѣ едномъ краю свое фамилиѣрно име
 напише, и ово затимъ запечати. На овомъ
 листу снѣше онъ свой Венчанъ, коѣ се подне-
 се преписивательнима, и ови га на чисто пре-
 пишу, на текъ онда овако чисто исписане до-
 биѣ испытательни. Ови ѣѣ прочитаю, и кадъ ѣѣ
 за добре наѣу, узму подлинникъ, и прай оваѣ,
 гди в учениково име написано, разпечате, на
 коѣѣ в ученика име онде назначено, тай до-
 биѣ степенѣ. Овде се дабогме само по себи
 разуме, да поредъ сви строги уредба ови о-
 петъ нѣѣ безъ никаквѣ преваре. Богати люди
 подкупе такова лица, коѣ су те Венчане на-
 писати вѣшти, наѣѣ се побрину за нѣѣ, те са
 нѣѣнимъ сыновниѣи у еданъ затворъ доспеду.
 Овде подманѣенъ да ученику саставѣѣѣтъ за-
 датакъ, оваѣ га препише, и као свой собствен-
 ный поднесе. Я самъ познавао едномъ Хинез-
 ца, коѣ в до 10 пута на испитъ ишоѣ, и наѣѣ

на десеторици степенъ учености прибавію, а себя ние могаю ни едипутъ. Къ достиженію степеня овогъ не принадлежи само наука, но и ерѣна; испиту предстану 5—6 и 7000. людей, а празны места нема више одъ 100—200. Одъ оны изберу они по уредби своіой подпуно число, а остале, коима и напредъ веѣ пресуда изречена, овано пропусте.

Они, кои испитъ савршили нису, могу се после три године опетъ за овай прівити, ерѣ слѣдуюће се године испитъ само за другій степенъ, а друге год. за третій држи. При ономъ примѣтити нала, да испитъ другога и третегъ степеня не быва у главной провинціальной вароши, но у Пекингу; ови се испити такоѣрѣ у саставляю Венчанга састое; само што се одъ испытываюћи веѣй основъ у мыслима и течіемъ stylu изискуе. Многи си ромаси сва средства своя на то сакупе, да бы а' само изъ дальнѣ ове провинціе у Пекинъ на испитъ отишли, кои кадъ савршити не ужогу, врате се као убиени натрагъ, и често су принуѣени одъ милостивъ живити. А. Ч.

ПРАВИТЕЛСТВО У ПРУСКОЙ.

(Изъ Ваала)

У Пруской е правителство монархійско, и надъ нѣмѣ стои краль кои неограничено влада, будући да нема никакви обшчи земальскі чиновна, него само провинціалны. Ови провинціални чиновни веѣгъ участіа у законотворству немаю, осимъ што се савѣтую о предлозима закона, и то само оны, кои се едне провинціе тичу. Свака провинція има оособитый законъ, кои форму и границе чиновне сѣззе опредѣлюе. У Пруской су трояки провинціални чиновни, т. е. посланци племена, варошій и остале земльодержаца; напротивъ у другимъ долази јошѣ едѣнъ четвртый чинъ, т. е. чиновна господа и медиатизирати князюви*) и грофови, кои онда први чинъ саставляю. Предсѣдателя у провинціалнимъ саборима, кои е у кантерѣ земальскогъ маршала, такоѣрѣ и нѣговогъ мѣстоаступника наименуе краль изъ членовъ првога чина. Кральи-

скій земальскій комисаръ свагда отвори и заклочи саборъ сваке провинціе. Збогъ Нѣмачки провинціи: Бранденбургъ, Померанска, Шлезка, Саксонска, Вестфалска и Райнска, краль е членъ Нѣмачке сѣззе; такоѣрѣ и заедно са царомъ Рускимъ и Аустріјскимъ покровитель ренублике Краковске.

КНѢИЖЕВНА ИЗВѢСТІЯ.

Всеобща Географія, за дѣцата. Преведи отъ Русскій языкъ Иванъ А. Богоевъ. Бѣлградъ. Въ Княжеско-Сербскѣмъ Типографіѣ. 1843. На 8-ни 421 стр.

Данасъ се у своју Славенски народа особита кнѣижевна радниность показуе, накове пре неколико година ние видити было. Овоме заръ времена позыву и у просвѣщенію найзаднѣ Славени — Бугари — одзваше се: и тако се садъ многи млади врстни таленти благу и изображенію рода свога жертвую. Међу овима заиста не последнѣ мѣсто заступа Г. Богоевъ. Онъ, рођеный Бугаринъ, учени се у Одеси превео е съ Рускога языка горе споменуту кнѣижу, да снароднике свои са земльонисомъ, као поглавитымъ темелѣмъ сванога знаня, упозна. Нѣгова е намѣра похвале достойна, и заслужуе сваку рукопомоћ. Мы неможемо нио учинити, него споменуто дѣло свакоме Србину, коме развитакъ Славенске литературе на срцу лежи, наиболѣ препоручити. Сѣтимо се овога времена, кадъ е Србско кнѣижество на тою степену было, на комъ е данасъ Бугарено, сѣтимо се овогъ доба, кадъ су Србљя у тоњ стану были, у коиъ се данасъ браћа наша Бугари находе, опоменимо се, како смо мы онда помоћи и участія изгледали и заръ добыли: на немо радо и свесрдно сваку помоћну жертву принети. Ко немо помоћи, него брату своему. А има ли за слабо човеческо срце веѣга задовольства, него кадъ брату у помоћи бити може? Овде пачѣ ништа се нетражи, него да сваки одъ насъ гореречену кнѣижу купи, у којой ће доста много наћи, и, ако ништа, баремъ ће научити Бугар-

*) Медиатизирати князюви тоу се они князюви, кои као непосредствени државни чиновна са своимъ подчиненимъ подпадоу врховной власти наково велике државе. У.

сно нарѣчіе, ерь в Г. списатель (визуаюмои нѣкое пужие упазавше се русизме, кои се ласно увидити даю) сасвимъ народно употребю; а и то спада межу она Славенска нарѣчія, кои, по духу данашнѣ узаяности Славенске, свакій литераторъ когь му драго Славенского по-лѣна знати мора. Мы пакъ Бугарско нарѣчіе тимъ више дужин смо знати, ерь в на нѣму основанъ нѣшъ привеный языкъ, и овай, како учени филолози пишу, управо изъ нѣга извире.

У.

ОДЪ СВАЧЕГА ПО НѢШТО.

У Англезкой пронашла се една машина, коя паръ чарана за по сата лепше и бољъ, него никакавъ плетіоцъ, оплете. Кодъ нѣ треба само едайтъ посленикъ да буде, и да надгледа да конци уредно иду. Машину ову вода тера, пакъ кадъ е нѣде посленикъ овай вештъ, може и по две машине такове управляти.

Некій Мевоти у Паразу изнашао е такавъ сапунъ, кои сваку матерію одъ воде храни. Киша кадъ на овакову пада, бежи съ нѣ доле, безъ да е пробіе, нити фарбу и свѣтлоу изгуби. Сапунъ тай само онда то дѣйствуе, кадъ се у врухой води разяган, и матеріе се оне у нѣой поквасе.

ОБЗИРЪ НА ПРОШЛОСТЬ.

14 Мая 743 падне Власта у криваной битки, а съ нѣомъ и седмогодишня влада Амазонака у Ческой. После смрти Краљице Либуше, Власта, кою су и Валаскомъ звали, нис рода была да престолъ у мужке руке дође; зато скупи око себе велико друштво дѣвована, кое су се по тадашнѣмъ обичаю іошть изъ малена у граду Либуси у ищениу, рваню, мачваню и другимъ ратинѣмъ пословима обучавале, на онда съ тимъ дѣвоикама Пржемысла, Либушиногъ мужа, у тврдинѣ Вишеграду обѣдье; но кадъ тврдинѣ освоити немогше, недалеко на единой клисури сазидая себи градъ, и назову га Дѣвицѣ (дѣвоика, дѣво-

ичкѣй градъ). Многи су на овай градъ съ войскомъ ударали, а съ се женске снагда тако чврсто држали, да су врло мало одъ оны, кои су юришили, едва живи одтуда изивцали. Одъ то доба нико се нис смѣо дигнути противъ оны витешцины, и оне већъ владу надъ томъ земљомъ себи привуку. Многи су преваромъ домамѣни, као своевольна жертва, у руке лютихъ овияхъ неприятельцама падали. Межу тимъ было е и богатъ некій племињъ, по имену Стирадъ, лютий гонитель нѣновъ и заклетый неприятель. Сарка, најлепша една Амазонка, да се за руке и ноге узъ растъ еданъ везати, а едну малу чету нареди, да се на близу у шуми сакрєе; и ловачкѣй рогъ и чашу съ медлякомъ морали су поредъ нѣ метнути. Кадъ Стирадъ у шуму у ловъ дође, и Сарку о-пази, смилуе се на ню, и особито му се разжали, кадъ притворница са сузама стане говорити, да е итѣла изъ Дѣвица побѣди, на да бы зато на томъ дрвету стрѣљна была, да нис долазакъ нѣговъ привнєе те разтерао. Кадъ одрешена буде, да она Стираду чашу (у кою е іошть пре нешто помешала, одъ чега се човекъ мора тврдо успавати), те се овай напи. На еданнѣмъ сакривена чета изкочи, пратно Стирадову потуче; а нѣга тако обманутогъ зароби, и у градъ одвуче, гди у горкииъ мукама и душу запусте. — Али првава она дѣла нису могла неосвѣтѣва остати. Исто тако преваромъ Пржемысла Власти дође главе. Онъ іой поручи, да ю као кѣрь свою любю, и да е радъ збогъ дубоке старости оставити се владарства, и у пређашнѣй свой польскѣй животъ вратити се; но да нѣой (Власти) Вишеградъ предати жели. Она се препари, и дође сама у замку. Пошлѣ најбољѣ свое другариче напредъ, но оне на части единой буду похватане. Кадъ іой жалостанъ тай гласъ стигне, жеднѣи за осветомъ са мало свои, кое су іой іошть заостале, учини юришъ на Пржемысла, и тако у битки гореченогъ да-на падне. Тѣло нѣно остале несараябно див-љинѣмъ звѣровима на рану.

№ 21.

У Суботу 22. Мая

1843.

НИШТА СЕ НЕСТАРАЙМО!

Ништа с' нестараймо

Съ Врачара юнаци:

Юшть увели нису

Славе наше вѣнци.

Ништа с' нестараймо

Што с' по свѣту ради:

На насъ во нападе

Снаѣће га яди.

Ништа с' нестараймо

Што душмани реже:

Съ Врачара юнаци

Тонъ се само смеше.

Милосавъ Слободия.

ОДЈАЗАКЪ НАПОЛЕОНА У ЕЛБУ.

(Изъ Наполеона)

Донѣ е Европейска дипломатія изъ развалина царства нову краљвину Французу састављала, и ново политично и воено здање на Французкой земљи подизала, остави Наполеонъ Фонтенбло, гди е онъ свою оставку подписао. 20 Априла год. 1814 изъ ютра на дворништу кодъ бѣлога коња, гди е Наполеонъ на конаку био, доле кодъ мраморны скалина, стая уређена кочија. Царска гарда дође подъ пушкама, и коло направи, а руал народа изъ Фонтенблоа и обанжени села нагрне на дво-рацъ. Око 11 сатѣй предъ подне лви генераль-цару, да е све за путь спремно. Наполеонъ устане. Ставе се војници и народъ по обыч-

номъ етикету, кои е до последнѣгъ тренутка пажень. Наполеонъ прође преко галлеріе, и баишъ у 12 сатѣй изиђе на дворниште.

Чинъ се онъ указа, заори бубњава добо-на, да га поздрави. Наполеонъ мора садъ свое старе домаће офицере и служитељъ да остави; онъ се мора са своіомъ старомъ гар-донъ разстати. Сви, кои су му одъ најсильнѣи дворова Европе заостали, купе се око нѣга. Мачетъ, Беллиардъ, Бисси, Гирго, Монтескѣ, Тиранъ, Фулеръ, Месгринъ, Фентъ, Аталентъ, де ла Пласъ, Ледонъ д'Идвалъ, Жоанъ, Ко-заковски, Воицовић ту былаху; Коленкуртъ и Флахотъ были су у дужности, а сви остали из-даше га и оставише. Наполеонъ свакоме ру-ку пружи, и отиде къ Гарди, која е изишла была, да га изпрати. Ратоборна лица свои, кои су различите климе осмуглили, гардисте нису одвраћали одъ чела, кое ѿ е на побѣ-ду водило... ово чело садъ се клони къ про-пасти. Они участвоваху нѣгову жалостну суд-бини; очи оборише на землю, кою Наполеонъ садъ оставити намѣрава. Кадъ е свое витезо-ве разгледао, юшть му еданути сва нѣгова слава предъ очи изађе, и ономе се сви свои витежни дѣла. Међу гардонъ находито се юшть неколико тренадира одъ Арколе, одъ Абунира, одъ Маренга; остали сви были су кодъ Аустерлица, бие, Фридланда, Сомосѣре, Ваграма, Мосиеве, Лицена, Будинина, Драђаве; они су брзо у Французкой у 20 боява десет-ковани были, гдѣ су свою стару славу сачу-вали... Увидивши Наполеонъ свѣдоне то-лико силы славодобитни дѣла, изгуби се у

мечти; могао е помыслии, да е онъ у тако далекий сѣбѣ веѣ премѣштенъ. Межу тими съ преконарувнимъ напрегомъ скупѣ заосташие силе свое; даде знакомъ единымъ разумѣти, да говорятъ желя; сви убуѣте, и разбѣненнымъ гласомъ, као што му е и душа разбѣена была, проговори своимъ старымъ войницима:

„Войници мое старе гарде, съ Богомъ! За двадесетъ година свагда самъ васъ постоянно видю на путу чести и славе. У ова последня времена, као и у она, надъ насъ е среѣна пратила, никада престали нисте быти примѣръ храбрости и вѣрности. Съ людма, као што сте вы, стварь наша пропала небы, али се родю граѣанскій ратъ, и Французка е тимъ юшѣ несреѣнѣна постоала. То цѣль моя ние могла быти. Я самъ дакле мою личну корысть блугу Французке жертвовао. Я одлазимъ. Вы, прѣатели мои, и далѣ служите Французкой; нѣва среѣна была е моя едина мысао, и свагда ѣе быти предметъ мои желя. Неопорочайте судьбину мою. Кадъ самъ желимъ да себе праживимъ, то хоу да вашой слави юшѣ служимъ. Я ѣу она велика дѣла описати, кои смо мы заедно извршили.... Съ Богомъ, дѣпо моя! Я бы васъ све къ срцу пригратю, али ѣу васъ све загляти у нашемъ генералу, у вашой застави. Ходите генерале!“

На ове рѣчи приступи генералъ Петить, са заставникомъ, кои заставу съ орломъ у руци држаше. Наполеонъ загляи Петита, и тронуто полюбивши заставу реке:

„Вѣрный орле! Да хоѣе полюбаѣтъ овай у срцама свою войника одекнути! Юшѣ еданути: съ Богомъ мои стари вѣтзевани! съ Богомъ мои юнаѣ! съ Богомъ моя дѣпо!“

Наполеону полете сузе. Гарда се заплаче. Бѣжеи одъ окружающе га руаѣ, скочи Наполеонъ на кочю и изгуби се очима свои стары ратобораца.

Побуѣѣнъ, кои е одлазакъ Наполеона одъ свои ратника проуарочю, было е неописано. Али не само Французи, него и посланици савезника, кои су одрѣѣени были, да цара одпрате до мѣста, гдѣ ѣе у лаѣу уиѣ, да у острово Елбу одплови: Рускій генералъ Шу-

валовъ, Аустрианскій генералъ Коллеръ, Енглезскій обрѣтартъ Кампбелъ, и Прускій генералъ Валдбург - Трукхезъ, дубоко су тронути были. Обрѣттра Навла Кампбелла при овай сцени нехотице тайѣ е ситузіамаъ обузоо было, да е шепширомъ своимъ по зраку махао.

Упутствѣя, кои су посланици одъ свои дворова добыли были, гласила су: „Наполеону ѣе се свако почитанѣя суверена одавати; онъ има слободу путь, конѣтъ ѣе нѣи, избрати; посланици су само на нѣгову обрану опредѣлѣни; царъ ние заробѣлѣникъ; они нека га само одъ проаива народне бѣсноѣе и партайне о-свете заштите.“

Ова заштита ние текъ само изговоръ было. У Паризу е раздраженостъ и народна мрзостъ веѣ до того дошла была, да су се башѣ озбыльно старали, како ѣе Наполеона убити, и тако се нѣга курталисати. Мало по мало су двојки умышляли противъ нѣга управѣѣни были. Првѣй е произлазю изъ ревности роялиста, а другѣй изъ мрзости ренубликанаца, кои Наполеону опраштали нису, што е онъ демократъ понио. Докъ е првѣй умышляѣй неустышимомъ и драгеновомъ офѣциру веѣѣга степена, Марѣи Арманду Гайрен де Мобреилъ, Маркизу д'Орволту, повѣренъ было, и другѣй е нашавъ свое Бруте. Наполеона убити, чинило се као проста и наравна стварь, да бы Французка и Европа прѣи савршеный миръ добыти могла. Силне памфѣлете противъ нѣгове особе управѣѣе быше. Пописи, даждбине, дуготраѣностъ рата, све е то ушотребѣлно было, да се именито южна часть Французке противъ палого Титана побуѣи, да се Наполеонъ као мрзости достойный тиранъ, и нѣгова смръть као среѣна земѣлъ покаже. Ножъ и отровъ грозю му е. Они умышляли противъ нѣгова живота (1814) юшѣ су као некимъ густимъ облакомъ застрѣти. Юшѣ е препирка о томе, да ли су они произишли изъ ревности подчинѣны, или су изливъ были одъ оны, кои су одлучено мѣсто заузели. У осталомъ Наполеонъ се никакъ у снаѣу упуштао ние. Господинъ Мобреилъ, одъ Роялиста упуѣѣѣнъ, намѣриваше цара и нѣговогъ сына изъ ненада съ пута пренути, али се

у близости села Фоссарда задржи съ некадашњомъ краљинѣмъ Вестфалске, принцезомъ Катаринѣмъ Виртембергинѣмъ, којой е 11 сан-дука узео, одъ кои у едноме было е 89,000 франка у злату, а у другима адиѣари одъ велике вредности, што е све у Паризъ ишло.

(Далѣ сљеду.)

ПРАВИТЕЛСТВО У ХОЛАНДЕЗКОЙ.

(Изъ Валбиѣ)

У Холандезкой е правителство уставно, и много налечи на Француако. Краљ законодавну власть дѣли са главнимъ редовима, кои се изъ двѣ камере састоу. Прва камера неможе мањ одъ 20, нити више одъ 30 членова имати. Ове краљ наименуе на време живота изъ оны особа, кое су заслугама, родомъ или инаѣмъ најодличниѣ. Друга камера састои се садъ (безъ Луксембурга) изъ 58 членова, кои провинцијални редови сваке провинциѣ наименуу. Обадвѣ ове камере саставляю *главне редове*, кои се најмаиѣ еданпутъ у години скупляю. Уставъ обезбђуе и гарантира свиѣмъ грађанима еднака права. Свака провинциѣ има своѣ провинцијалне редове, кои су изъ посланика триѣ чинова, т. е. племства или воинства, парѣиѣи и села састављени, и најмаиѣ се еданпутъ у години, а свакиѣ путъ, кадѣ иѣ краљ сазива, састаю. Правителство у населбинама саснимъ е безъ ограничени у краљевимъ рукама.

ПРВЫЙ ПАРОБРОДЪ У ИНДИИ.

(Съ грикокѣ.)

Кадѣ е првыи паробродъ у западной Индиѣ появио се, уѣ у нѣга еданъ Енглезъ, управитель истога, а съ нѣмъ јошѣ нѣка господа, едѣо пробе ради новогѣ предпријатѣа, а друго забаве ради, да се мало повозаю. Докъ се исеу на средини мора видили, сви су готово као морнари, еданѣ тамо, а другѣи амѣ трчеѣи, морнарски посаѣ извршивали; но кадѣ су се повратили, осимъ управителя и корманѣа, ни еданѣ се другѣи на пароброду ниѣ

видѣи. Ова двојца угледаю лађу едну съ разширенимъ вѣтрилама, гдѣ се упућуе къ обали острова Тријде. Пловенѣ нѣко было е како корманѣу, тако и управителю саснимъ чудно, а јошѣ неѣма су се зачудили, кадѣ су видили, да лађа при краю готово будуѣи, съ разширенимъ вѣтрилама плови. Текъ што су се они у чудено наодили, алѣ вѣтаръ избаѣи на суво речену лађу, и морнари у нѣму бывши поискачу, и као съ ума шедши, кудѣ кои побѣгну.

Видѣвши управитель пароброда оваѣ чудный догађаѣ, стане много мыслѣти о томѣ, и за извѣстѣи се о узроку тога, заповѣди корманѣу, да паробродъ управо къ истуреноѣ на суво лађи управѣ. Присѣвши тамо, уѣе управитель у лађу, и пошто е више времена потрошиѣ тражеѣи по нѣоѣ кога, отвори врата на едной малѣ собици, и тамо наѣе едѣногъ човека на асури лежеѣегъ, кои да е было саниѣ, видѣло се јавно. Оваѣ сирѣма труѣаше се доѣи на молебѣи мѣсто; лице му е блѣдо было; долѣа му вилицѣи о горѣно удараше, и длаке му све управѣ стаяху.

„Помилуй ме Господи и Боже мой!“ аркѣнѣмъ гласѣмъ говораше.

Управитель га упыта Шпанольскимъ языкомъ, зашто су морнари онако съ лађѣмъ поступали, и зашто поутицаше кудѣ кои. — „Помилуй ме! бѣданъ и сирѣмахъ самъ я! помилуй ме и очисти грѣхе мое!“ — то му е было одговоръ.

„Знашѣ ли ко самъ я?“ упыта га управитель. „О — о — о! Господи и Боже помилуй ме! — Богородице Дѣво, радуй се благодатѣа Мариѣ, и помилуй ме робѣ твога!“ — одговори уплашенъ морнарѣ.

Прилично е времена прошло, доѣкъ е сирѣмахъ къ себи дошаѣ, на послѣдаѣкъ приповѣди иѣмъ сљѣдуѣе: Да е морнарѣма за чудо было, видѣвши да лађа иде противъ нѣи само съ два човека, и безъ и едѣногъ вѣтрила; да су мыслѣли, да ниѣ могуѣе, да средствѣмъ людѣѣи тоѣаѣи слѣта тако брѣзо може иѣи; да су чули нѣку хуѣу и буку, и видѣли нѣко особито таласанѣ мора; на послѣдаѣкъ, да су по-

мыслили, да е то нѣко претонаравно показанѣ, и одѣ тогѣ поплашени, упустили су, да ѣмѣ лађа на суво изађе, да бѣже, куда ко зна; да се онѣ съ мѣста макнути неможе, и да е, кадѣ е чуо управителя по лађа ѣти, за цѣло помыслио, да е у руце ѣваскоке запао.

Т. Петровићъ.

ЕНГЛЕЗКА И ФРАНЦУЗКА.

ПРОТИВНЕ ЧЕРТИЦЕ.

Енглезкѣй уставъ основанъ е на аристократѣйской ренублики, Французкѣй на монархѣйской демократији; Енглезкѣй уставъ подигнутъ е на корпораціана, Французкѣй на индивидуина; Енглезко правителство уставомъ неможе ништа учинити, него само политикомъ, Французко уставомъ, а врло мало политикомъ; Енглезко правителство стои надѣ народомъ, контргови-ну свѣта као свой народниѣй интересъ у очима друи, Французко стои надѣ народомъ, у коме се истина чувство трговине свѣта побуђуе, али предѣ интересима партикуларности свеколикѣ земљодѣлне и индустриелне класе пада; Енглезко правителство е трговачко-политично, Французко милитарско-административно. У Енглезкой министри подпомагани биваю као органи партиа, у Французкой бори се противъ ѣи, као противъ органа круне; у Енглезкой они траю дуго и поредѣ оружане силе свои противника, у Французкой мало, кадѣ се само супротивность роди. То одтуда долази, што министри у Енглезкой моћъ свою имаю у себи, а у Французкой ѣянова подпора изванъ ѣи стои. У Енглезкѣй влада парламентъ, у Французкой круна и камера.

ЕНГЛЕЗЪ НА ПОДВОЗУ.

Анекдота о путуюћимъ Енглезиима има нећъ сувише, али се оне непрестано умножаваю, ерѣ су Њизулаи у редности нелицитирими. Пре некогѣ времена путоваше еданъ ѣоште младѣ, али озбыланъ човекъ на подвозу изѣ Франкфурта у Штутгартъ. Њмѣу насупроть сѣђанце

еданъ Енглезъ са својомъ женомъ. Овай, кадѣ е се сумрачило, мирно узме кресиво у руке, укресѣ ватру и упали свѣћу.

„Господине,“ рекне спутникъ Њмацъ Енглезу „вы ѣете несрећу учинити, — кола ѣете запаалити.“

„Oh no!“ одговори Енглезъ, насловивши се на кола, али горећу поштану свѣћу у руци задржавши. Енглезаниа спусти се такођерѣ, и учини се као да е заспаа; и ѣиѣ мужъ брзо очи склопи, и на ѣеговомъ прилично леномъ ркано могло е познати се, да спава. Али горећу свѣћу не угаси; у руци ю е добро држао. Њмацъ полоако отвори пенѣрѣ, и наринувши повѣтарацъ угаси свѣћу. Одама се на то Енглезъ пробуди, кой нашта хитѣе чинити неимаѣаше, него кресиво извадити, ватру укресати и свѣћу опетѣ упалити.

„Зарѣ неможете безѣ свѣће спавати?“ запыта Њмацъ.

„Oh no!“ одговори Енглезъ, кой се опетѣ на кола наслои, и брзо одама на ново заспи. Мало часѣ угаси Њмацъ свѣћу. Енглезъ се тргне, сграби кресиво, на срећу башѣ дођоше на јѣду пошту, гдѣ кола стану, и кочниѣ почне се сваѣати, што свѣћа у коли гори, и забрани Енглезу више ю запаљивати. На што Енглезъ рекне, да ѣе онѣ радѣ кола оставити, него се той заповѣсти покорити. И заоста скине свой пртѣягъ, и узме жѣну подѣ руку.

„Вы ѣете у овой варошци рѣвавъ ковакъ добыти,“ рекне му се; „сѣдите болѣ на наше мѣсто и оканѣте се свѣће.“

„Oh no!“ одговори Енглезъ своѣмъ спутнику, удаляваюи се одѣ кола: „Вы съ моѣомъ Ладомъ, неможете у мраку бити.“

ОБЗНРЪ НА ПРОШЛОСТЬ.

24 Мая 1611 бѣо е Матѣи II. за Ческогѣ Краља изабранъ.

25 Мая 1430 навалили су Хуссите у Улгарекѣу, и после битке кодѣ Трнаве, гдѣ е 6000 Мађара пало, сва долина Бага бѣла е опѣлѣна и опустѣна.

гомъ границе, и тако у савидашиѣхъ межу собною съобхождѣнью есу, него и збогъ други узрока. — Маѣарски повремени листови велико сада учасѣ узимаю на станю Сербіе, особито одъ времена стулѣнія на кормило садашиѣга правителства. Бли къ томе нѣи доведла любовь, кою бы вальда Маѣари къ Сербліма у Сербіи гонди, или симпатіи какиа, каклу су на примеръ некада према Поляцима осеѣали? то ѣе тежко быти; ерь Маѣари у ово доба незнаю веѣхъ ни съ Поляцима, а намо ли съ другима Славянскими народима симпатизирати: него ѣе заръ быти, да е нѣи довело къ томе користолюбѣ, на политика, коя неасни ни Сербліма, ни Славянству, кою коя бы Маѣарима и прочѣхъ неславянскомъ свету полезна была са нашомъ штетомъ. Онай грѣбъ Сербіе, кои се юшъ дандашиѣхъ приликомъ крунисаня Краля Угорского предъ нѣмъхъ носи, подикже заръ подъ Маѣара ону мысао и оно чувство, кое е имео Кутосовъ, кадъ е, пролазеши прозь сѣверну Угорску, вратиши своіой, рукомъ на Карпате показуюши, нарекао: „овое стара Руссія;“ — онай положай Сербіе, кои стародревный Славянскій Дунавъ на югу на полакъ делѣи са Угорскимъ, коя на нѣму трговищу утемельяти жели, принуѣѣа заръ Маѣаре, кои за сада у Угорской супремацию имаю, почети Серблѣ къ себи примамливати и везати, да бы ону идеу, коя е у „*Deutsche Vierteljahrschrift*“ ове године одъ Листа за Немце просута была, овай у дѣйство и у существо, съ скривомъ Сербіи и Славянства, привели, да бы ону реку баремъ надъ ушѣмъ нѣмъхъ изъ руку Славянски изтрѣли, надъ се нѣмъхъ ушѣа дочепати немогу.

Но Сербію саснимъ штегодъ лѣнше и племеніаѣе къ Угорской везати, шо ова саснимъ изъ невини узрока интересирати има. Было е додуше у некадашиѣхъ време, „кадъ слава Срба слава бы Европе,“ полакъ Угорске подъ моѣу Сербски Краљва; было е некада у нѣмъхъ Жуваномъ Царъ Лазаръ, и други; была е у нѣмъхъ некада много шире, него данасъ, разпрострѣа православна црква, кою е Св. Кирилъ и Методіе чакъ у Морави утемельіо, и коіой до данасъ само Сербіи веранъ остаде,

мревши за шо одъ нѣмъхъ почетка; было е у нѣмъхъ народъ Сербскій чѣпше чакъ до Коморана, Доброѣѣна и Токаа разсуть; али су та времена прошла, и люта судбина, казнеѣи насъ, оставила намъ тѣме е само спомениѣхъ разкрушеня нашеѣхъ, кои строгимъ претомъ нама садъ научѣнъхъ примашава, и само тѣме насъ утѣшана, да е юшъ и данашиѣхъ дана, макаръ да е Сербскій народъ разчупанъ, свуда тамо отечество Сербина, гди се нѣмъхъ языкъ говори. — Али часть народа Сербского, кои у Угорской живи, и кои у пркосъ одсечѣни одъ прочѣхъ Сербства, као бродъ на морской стѣни занетъ, веранъ своемо до данасъ остае, кои е Обродовиѣа, Равѣа, Мушицкоѣхъ, Текелію, и проче утемельятиѣхъ просвете Сербске, утемельятиѣхъ живота душевного Сербского, у своимъ недриѣа неговоа; пакъ онда друга браѣа Славянска, именито Словацѣи, Хрвати и Русини, кои веѣмъ Сербина такоѣхъ за свога брата, и нѣмъхъ животь, нѣмъхъ судбине за свое припознаю, кои су веѣмъ уставомъ своимъ, еднанимъ правама, отечествомъ, и Краљѣмъ своимъ межу собомъ, и са Сербліма, у Угорской живѣнима, лѣко скончани, коя сва четворица, у едно духомъ сюжени, новый животь у Угорской, нашо у своіой советной отачбини, у срцу отечества Славянского, почети мораю; на найпосле оно садашиѣхъ борѣнъ Маѣаризма са Славянствомъ, овай конфликтъ елементѣа Маѣарского са Славянскимъ, и нѣмъхъ *dubius eventus* (суднѣтельный конанъ): мыслимъ да су ово найглавниѣи узроци, збогъ кои се Србаи у Сербіи Угорска интересирати има. —

Садашиѣхъ саборъ земаљскій у Пожуну скупѣниѣхъ, наипаче збогъ того, што ѣе се сѣгурно досадашиѣхъ Угорско надустриѣаю и комерциѣао лѣно станѣи у болъ променути, и за лѣншу будущность утемельяти, свакого вниманя достоѣанъ е. И макаръ да е на нѣму, жалѣ боже!, живѣаъ Славянскій противъ Маѣарского засада юшъ слабъ, и само на поклясарѣ краљѣѣне Хрватске ослонѣиѣхъ ништа маѣѣ бытѣе опетъ полезна, изъ точне Славянско Сербске изишавши, у дѣлѣѣа нѣмъхъ слѣдовати му, и результате дѣлованя нѣмъхъ чита-

тељима Србеки Новина саопштавати. Али да би сва будућа овака саопштења разумитељнија била: пужно је најпре и састави, а и лики и устројѣн Сабора Угорског у кратко назначити и описати.

О постанку сабора земальског у Угорској (Dietia, Conubia Regni) быће доста кадь нажењ, да е изъ извора Славянскогъ, истовѣтно тако, као што е и цео Уставъ Угорскій, макаръ да бы нѣга Anonymus Belae Regis notarius и досадашњи нѣгови сльбѣнници, публицисте Угорски, не само одъ ненавнотъ Арпада, него макаръ и одъ Атиле и Цингисхана, одъ Франка ил' одъ Грна доводили. Опромъ прочи доназа, кое овде све наводити ние засада ни времена, ни места, потврђуе то већъ и нѣгова прѣѣшашна форма, кадь се подъ ведрымъ небомъ, као кодь Поляка, и у прочимъ старославянскимъ државана а и данасъ у Србји, на полю „Ракошъ“^{*)}, ил' на другимъ местима држао. Онда е имао свакій племињъ Угорскій приступъ и гласъ на Сабору. Но кадь се е подъ Фердинандомъ I. Краљемъ Угорскимъ (1540 — 1564) изподъ ведрогъ неба у куће и собе преместіо; кадь се онда све племяство у єдиу собу скупити ние могло: долазили су на Саборъ само Барони краљства, Прелати и прочи Великани^{**)}, а остало племяство шило

е изъ свакогъ Округа (Вармеје) о своѣ трошкѣ по два посланика, кои и до данасъ само племињи быти могу, съ упутствіама (instructio). Тако исто чинили су и слободни диштрикти, коVENTи и слободне Краљевске вароши. Осимъ ове промене, догодила се е јошъ и та, да е Саборъ Угорскій на две Табле (Камере), сирѣчь на Таблѣ Сталниа и Редова (вармејски, диштриктѣвални, конвентѣвални и варошни по-славника), и на Таблѣ Великаша разделѣнъ (Unter- und Oberhaus, Deputierten- und Paircammer) тако, да се одъ то доба несавѣтую и недоговараю заедно у скупу, него се учини најпре о каквој ствари заключенъ кодь Таблѣ Сталниа, па онда предае се ово за болъ усавршенствованъ Таблѣ Великаша.

Свакій Саборъ сазива у макаръ кою варошъ Угорску законито крунисаный, или крунисати се имаюћій Краљ, или, кадь Краля небы было, Палатинъ; шилоиш на шесть седмица пре позиваюћа Латинска писма (Regales litterae) Прелатима, Баронима и Великанима свакоме по оебѣ, да бы лично или чрезъ свое намѣстнике (absentium ablegati), а краљвињи Хрватској, вармејама, слободнымъ Диштриктима, Конвентима и варошима, да бы чрезъ свое посланике на Саборъ се скупили. Ако бы Великани безъ важнотъ узроча неприсутствовали, плате за казнь 800 фр. ср., а племињи 400 фр. у сребру.

Предмети, кои на Саборъ принадлеже, есу: крунисанъ Краля или Краљице, избиранъ Краля, кадь бы сирѣчь сада владаюћа династіа изумрла, избиранъ Палатина, круне чувара и т. д., доношенъ новы закона, опредѣленъ данна, даванъ войника, и други за државу нужны подпора и т. д. Изванъ Угорске землѣ Саборъ се држати не сме, и мора се сваке треће године сазивати. Само изванредни случаи, као смръть или резигнація Краля или Палатина, опасностъ отечеству грозећа, допуштаю да се пре, и то у приномъ случаю за 6 месецій, а у другомъ за годину дана, држати може.

На рокъ у краљевскомъ позываюћемъ писму одрѣченъ мораю се сви звани скупити, а посла-

*) Rákos, Rákócz, polnisch Rokosz; von diesem Worte haben wohl die Fester Wiesen, und der freibefreite Bach, der sie wässert, ihren Namen, und nicht umgekehrt. Schwartner, Statistik II. Th. S. 120. т. е. Ракошъ, државный саборъ, Польскій Рокосъ; одъ ове речи имаю Цейтанске аинаде, и пототъ, кои ѣй олакшана, свое име, а не обратнотъ. Швартиерова Штатистика II. ч. стр. 120.

**) Барони Краљства Угорског есу: Palatinus, Index Regni Ordinarius, Banus Croatiae, Tavernicorum — Agazonum — Janitorum — Cubiculariorum — Pincerrarum — et Dapiferarum Regalium Magistri, Капетанъ Краљевске гарде Угорске, и Грофъ Пожунскій. Прелати зове се све выше римо-католичко, грчко-сладиниш и несладиниш епископство. Делъ се на выше и ниже Прелате. Выши су: Архиепископъ Острогонскій, кои е заедно и Принцъ у Угорској, сан Архиепископи. Нижи су: Abates, Praepositi. Прочи Великани су Начальники Вармеја (Supremi Comites), Кнезови (Zápfen), Грофови, Барони.

ници своя опунуомена писма (Credentiales litterae) Кралѣвскоѣ намѣстномъ Предсѣдателю (Personalis Praesentiae Regiae Locumtenens) на прегледанъ дати, после чега Палатину и Примасу подворенъ праве. Обично четири дана после одреѣногъ рота отворъ Саборъ Краљ или лично, или чрезъ Комиссара. Призива се најпре сирѣчь Св. Духъ, па онда Краљ у својој палати у дворани, съ покрывеномъ главомъ на Кралѣвскомъ престолу седећи, скупљне Станише и Редове прими, и у својме, къ њима држаномъ, Латинскомъ слову узроке, збогъ кои се Саборъ сазвао, каже, па жељ и предложенија свои (Propositiones Regiae), о којима ће се на Сабору саветовати, њима преко свога Канцлера запечаћена у руке Примаса предати вели, за кое кадъ му у име Станиша и Редова Примасъ зафази, они отиду у свое Табле или Камере, и тамо се иста Кралѣвска предложена per extensum читаю.

(Конацъ сѣдње.)

ОДЛАЗАКЪ НАПОЛЕОНА У ЕЛБУ.

(наставаѣно)

20 Апр., око подне, отиде Наполеонъ изъ Фонтенблоа; поредъ њѣга сѣдио е генералъ Берtrandъ, напредъ е ишла коѣи генерала Дроута, а за њиме коѣи посланика и кола съ царскимъ пртлагомъ. Око 6 сатѣ у вече дође у Монтаргисъ, али се ту задржавао нѣе. Њгови коњи, съ којима е изъ Фонтенблоа амо дошао, буду изпрегнуги, а нови на последњимъ прау варошѣй ухаћени. Одъ Монтаргиса были су коњи свуда по мезуланамъ у приправности. У овојме мѣсту находила су се два до три ескадрона коняника; они буду упараћени, и Наполеонъ ѣмъ проговори изъ кола старымъ прѣательскимъ и дружескимъ гласомъ войводе, захвали ѣмъ на служби, и каже: да, ако и нема већъ нише средства, чие бы ѣй наградо, онъ ће заста у срцу својме вѣчитый споменъ о њима сачувати; они немогоше сузе задржати, кое ѣмъ по снућеномъ лицу изъ очѣю текоше. Посланици туђи сила зачуде се о томъ позорѣи и о сили, којомъ

е човекъ овај на войниѣ дѣйствовао. И самъ Наполеонъ участвовао е у овојме побуженю; онъ дакле наеданпутъ заповѣди мезулан да тера, пошто войниѣма по двапутъ рече: „Съ Богомъ, мол дѣцѣ! Съ Богомъ, мол дѣцѣ!“ Многи офицѣри, кадъ су се у варошъ вратили, одпашу мачеве свои, и изступе изъ войниѣкѣ службе.

Око 8 сатѣ съ вечера стигне Наполеонъ у Бреръ, и ноћъ проведе у мезуланѣ. Небраниући се о ливнимъ пословима, и готово равнодушанъ према тина, позове сутра данъ обштра Кампбелла на ручакъ (Grüßstück). Према да е био непримиримъ неприѣтель Енглезѣкѣ државѣ, ипакъ любљиве тврды и одважнѣи характеръ Енглезѣи ратѣи поглавѣца. Кампбеллъ се яко зачуди, кадъ царъ ѣмъ сасвимъ пошрѣително о Лорду Веллингтѣну говорити почне. Наполеонова пытанѣа о лорду была су опредѣљѣна и усилна: „Какавъ е характеръ Херцога Веллингтона? како е у войсѣи ѣмъштѣ? Како поступа у битѣи?“ На сваѣи одговоръ Кампбелла царъ е рекао: „Вашъ као и я. Мило бы ми было, да се еданпутъ съ ѣмѣе састанемъ.“ Затѣмъ е пытао обштра: али Веллингтонъ кадаръ войниѣкѣ побудити, и како ѣмъ на полю битѣе говори? Наполеонъ се не мило зачуди, кадъ га Сиръ Кампбеллъ увѣри, да се таково што никадъ у Енглезѣкой войсѣи недогађа, и да бы се войниѣи смѣяли, кадъ бы се съ тимъ начинѣомъ съ ѣмѣе говорило.

(Далѣ сѣдње.)

ОДЪ СВАЧЕГА ПО НѢШТО.

(Средство којимъ се златѣо лако познати може.) Уамѣ се обичанъ кременъ, пакъ се по ѣмъ предметъ онај, коѣ се испытуе, натре. Кадъ се металъ онај на кремену толико отрѣ, да се видити може, онда се уаму дрѣцѣта, којѣа се пѣлу свѣће, пакъ се горѣла на ону белегу метлу, и ако остане белега као и пре видна, онда е предметъ онај златѣо, а друго ништа.

ОБЗИРЪ НА ПРОШЛОСТЬ.

29 Мал 1305 было е Андриѣ II. за Угорскогъ краля вѣнчанъ.

ОДЗЫВЪ СРБСКОГЪ ДУХА.

Некъ се дижу стрело злобе,
Србинъ Србинъ остае,
Не бои се сузна робства,
На оруж'е устае,
Прогая тирано
Добра свогъ душмано
У забвения вѣчный вракъ.

Свободъ чопень есть слободанъ,
Слобода е неба даръ,
За слободу кривъ е телъ,
На Косово и Мишаръ.
Кой назъ робству гони,
Кой назъ лну рони,
Самъ е жертва дѣла свогъ.

Бодро стоймо Србъ-юнацъ,
Гди е правда, ту е Богъ;
Докъ е правда, докъ е слоге
Не бойно се ни никогъ;
Злобе стреле подмо
Нису ништа онде,
Гди истине сја светъ.

* * *

ЗЕМАЉСКИЙ САБОРЪ У УГОРСКОЙ.

(Ковачъ)

Кодъ табле Великаша (Magnates, Proceres)
Предсѣдатель е Палатинъ, а у одсутствию пѣ-
говоме државный Судацъ (Iudex Curiae Regiae),
или Банъ Хрватский. Узъ нѣга на десной
страни седи Примасъ, Архиепископи и Еписко-

пи, а на левой државни Барони, и Посланикъ
еданъ Кралъвине Хрватске, а после оны ос-
тали Великаши. Архиепископъ и Епископи пра-
вославне источне цркве у Угорской су тако-
ђе Прелати, и имаю кодъ Табле Великаша
гласъ, но несede у реду прочи Прелата. Тре-
бало бы да Архиепископъ седи межу другима
Архиепископима или по веку, или по времену
достойнства свога, или макаръ и после свою
Архиепископа, а исто тако и Епископи. По
будући да у призрењу овога досада јоште ни-
какавъ законъ ништа неразполаже, и будући
да су Архиепископа и Епископе православне
после свою Прелата наместити ители; зато они,
налазећи у томе пониженъ свое, воу седити
на левой руци Палатина више Барона и про-
чи Великаша. — Кодъ долнѣ табле председа-
тель е управо Кралъ, но онъ никада не пред-
сѣдава, него има такође свога наместника, та-
ко знагоа Персонала (Personalis Praesentiae Re-
giae Locumtenens). Овай е намештенъ на уз-
вышенонъ, и одъ прочи стола преградомъ оде-
љномъ месту, гди такође и близъници, па
кодъ два стола и присѣдници Кралъвске Таб-
ле (Barones Tabulae Regiae), Протонотаръ Бан-
ске Табле, два посланика кралъвине Хрватске
и мањи Прелати седе. Ниже Предсѣдательва
мѣста за преградомъ намештена су три дугач-
ка стола тако, да за средњимъ посланици
пред- и задунавскогъ окружѣ, за левимъ посла-
ници пред- и затискогъ, а око деснога прочи
посланици варшејски, кои се нису на она два
сместили, седе. На долнѣмъ краю среднѣмъ и
левогъ стола седе посланици варошки, а на

краю десного посланиця на саборъ недошавши Великаша (absentium ablegati). И у сали Сталиши и Редова, и у оной Великаша у наоного седе и стое пристойно одевени и владаючи се слушатели и гледаючи.

Къ обдржанимъ Краљьскимъ предложенимъ (Propositiones) прилажу Сталиши и Редови, као за предметъ Советованя свога, и свое особите желѣ и тегабе, кое подъ именемъ „Gravamina“, или пре или после свршени Краљьски предложени, на испуниѣ и решенѣ Краљу предлагаю. Советованя о свакоме предмету слѣдующимъ начинномъ иду. Долна Таблѣ има право Initiativa, и зато она сваки предметъ найпре у изванреднимъ, или, као што се управно зову, у окружнимъ засѣданіяхъ (sessiones circulares), (* у коима два посланика, еднѣ подунавскіи, а другіи потисскіи, заедно председаваю, у одну систему стави, или крозь одборе (Deputatio) ставити даде. Тако веѣ преправити предметъ предае се Персоналу, кои га редомъ засѣдаю на решенѣ предлагае. Решено приноси особито наименовано и еднимъ одъ клира говорникомъ представлено посланичеству на Таблѣ Великаша, кои истый предметъ са своимъ или соглашавающимъ се, или модификующимъ, или сасвимъ противнымъ мнѣніемъ, крозь истовѣтно такво посланичество Сталишима и Редовима долге натрагъ шилѣ, докѣ се обе Таблѣ неизравнаю, и на едно решенѣ непристану. Кадѣ се овако согласити небы могло: онда се Сталиши и Великаши кодъ едне Таблѣ заедно скупе, и у оной смешаной сѣдници (sessio mixta) предметъ се веѣномъ гласова коначно решава, Маѣарски и Латински напише, прочита, Палатиномъ и Примасомъ подпише, Краљьскимъ печатомъ, кои увѣтъ Примасъ кодъ себе има, укрепи, и тако у формѣ познатоу представлѣн (Representatio), или по пошти, или по посланичеству предъ Кра-

љу шалѣ. Ако Краљ на представлѣнѣ то небы приставо: то онда чини свое рефлексіе, а надѣ га одобри: у својой Латинской „резолуціи“ Сталишима и Редовима свою волю и сазнаменѣ изяснюе. Све оваке Краљьске резолюціи праве тако зване законне членове (articuli), кои се на свршетку сабору, подъ надзирательствомъ Угорске канцеларіе, на Маѣарскій ѣзыкъ преведу, и смешаной сѣдници у формѣ декрета справе, чрезъ Угорскогъ Канцелара и едного Референдара подпишу, у Маѣарскомъ и Латинскомъ ѣзику штампи предаду, на штампане и одъ Краля собственоручно подписане по надлежателствама (jurisdiclio) разашлю, гдѣ се онда оглашаваю и тако силу закона добываю. Ни едни сабора решенѣ и представлѣнѣ мога закона имати неможе, ако га Краљ неodobри и на нѣга непристане.

Кадѣ се сви одъ Краля предложени предмети сврше, последний сабора рокъ Краљ опредѣлява, и дошавши опетъ или лично, или пославши Комиссара, говоромъ своимъ Латинскій Саборъ окочава. Посланици, благодаривши му за отеческо старанѣ, у цркви, оданде опетъ у сѣдницу, гдѣ се прашаю, на коначно кући одазе.

Д О Д А Т К И.

1. И долна и горня Таблѣ има у време Сабора свое бѣлжнике, кои сва дѣла, свакогъ редногъ и окружногъ засѣданя бѣлже и у Протоколъ уведе. Протоколи горнѣ Таблѣ на свршетку Сабора штампане се, и познати су подъ именемъ: „Дѣла Сабора“ (Acta Comiciis). Но Протоколъ долнѣ Таблѣ штампати се несме, премда и преѣданны Сабора, на јошѣ и у садашнимъ о томе су Сталиши и Редови радили, да се не само в ѣнши протоколъ штампане, него да се и Новине Саборне издаю, кое бы сва дѣла Сабора, у свакој сѣдници крозь бровнице (tachigraph, Schnellreiber) записивана, сваке седмице народу саобщитамле тако, као у Енглезкой и у Французкой.

2. Сви посланици држе се при советованю свога унутствія (instructio), кое ѣ ними одъ шилателя (committentes) илины предано было.

(* Земля Угорска дели се на 3 округѣ. Пре су се посланици свнвога округѣ поособѣ сгрупповани, и о предметна договорали. Овако сѣднице нѣко зване су се „окружнѣ“. Но сада обѣтай ѣ тай преставо, и систію се садѣ изъ сабо округѣ посланицы заедно. Него спажоу изванредногъ засѣданю мнѣномъ име „окружно“ опетѣ ѣ остало.

Говоринке пакъ, кои приликомъ дебатирани о каквомъ предмету устаю, бильжи председателъ и редомъ њй изива. Кодъ Сабора Угорскогъ ние такова слобода говора, као што е кодъ парламента Енглезскогъ или Французскогъ, према да и ова слобода одъ давна севећ одъ Краля моли и иште. Но ништа мањ ватрениъ говорникъ у своје разпалѣню много на границе немотри, и подъ узвицаниѣмъ и аплаудираниѣмъ слушателя, мысли свое слободно изражава. Кодъ долнѣ Табле владу сада држи страна либерална, имаюћи најбољ говоринке; кодъ горнѣ више влада страна консервативна. Има пакъ и една и друга Табла свое радикалистѣ, Вхигистѣ и Торристѣ. Но велике политичне главе међу посланицима бадава би ся јошъ трајно.

3. Како су одъ столећа сва јавна дѣла у Угорској у езику Латинскомъ се свршивала: тако и на свакомъ Сабору были су говори само Латински, наузимајући оне Саборе, кои су пре Фердинанда I. подъ ведримъ небомъ држани были, и на кое свакиъ племићъ должили е могао, имавши право говора и гласа. Но онымъ езыкомъ сигурно е свакиъ племићъ говорио, кои е знао. И будући да и онда, као и сада, највише племства было е порекла Славянскога: то заиста су се онда на саборима орили и Славянски гласови. Нема додуше ни данашнѣгъ дана закона, кои би забрањивао ма у коме отечественомъ езыку на Сабору говорити, био езыкъ тай Славянскій ил' Мађарскій, Влашки ил' Немачкй. Но будући да су се између своју народа Угорски најпре Мађари къ народноне чувству и животу пробудили, и збогъ дремана остали народа и супремацију у животу политичномъ енергичнимъ радењемъ себи придобили; зато мораю себе сада посланици сабора, были они рођени Славни, ил' Немци, ил' Власи, вољы Мађара подвргнути, и Мађарски говорити, тако, да сада нико неговори Латински кодъ долнѣ Табле, осимъ Посланица Краљевине Хрватске. А естели ко осимъ овы Латински говорити, ише на нѣга проци тако, да у винаю и ларми заћутати мора. Кадъ би међу оными, кои бы

Латински говорити ктели, еданъ био, кои бы њй у еданъ саюзъ скопчати умео, могли бы, овако партиу едиу правети, и Латинскимъ езыкомъ продети. Али у обште осећа се у Угорској, да е већ време, да и Угри едипуть, као проче у Европи државе, Латинскй езыкъ оставе, и да место нѣга живи, и то отечествени езици владаю; и зато полу Мађарскй. Но доћи ће време, кадъ ће се и Славни сви у Угорској пробудити, у едно саюзити, и на томе радити, да съ Мађарскимъ езыкомъ и Славянско кое нарѣчје достоинство дели. Кодъ горнѣ Табле Латинскй езыкъ съ Мађарскимъ јошъ едиано корача, а Палатинъ никада другчи и неговори, само Латински.

У Бретислави на Св. Константина и Елену 1843.

Ђ. З.

ОДЛАЗАКЪ НАПОЛЕОНА У ЕЛБУ.

(пастављено)

Свакиъ данъ се мало путовало; было е дакле већ 2 сата по подне, кадъ е Наполеонъ са својомъ пратњомъ Бреръ оставио. У вече тогъ истогъ дана стигне онъ у Неверъ, гди у мезулави преко ноћъ остане. Сазове чиновнике къ себи, и каже њмъ се као да е онъ јошъ Князь на Французкомъ престолу; тогъ владоца онъ оставио ние. И сами посланици савезника мораше пазити на нѣгове заповѣсти; на бой спреми ковањници чували су стражу предъ нѣговимъ вратима, а кадъ би заповѣсть издао да се путуе, чепали су га: посланици на краю басамана; онъ њй поздравилъ рукомъ, па сви у кола спашчу, које се одма врену.

Наполеонъ остави Неверъ између 6 и 7 сатѣ изъ јутра, као што е јошъ у вече наредѣо био, ер е онъ заказивао часе путовања, како му се допадало. Посланици га дочекаю кодъ басамана. Кадъ се у кочио пенно, викаху му укућани: „живио царъ!“ што ипакъ учини се да ни пријетио ние. Найманъ 150 особа, кое су се на улици скупиле были, исто су узвињивале, но и на то е онъ слабо пазѣо. Наполеона су 50 стрѣлаца изъ нѣгове гарде

пратили до Вилмаффа сирѣ Алмира. Кадъ бы поредъ страже канове прошао, войници су презентирали, а тамбури ударили парадну попутницу (маршъ). Ово су были последнѣи знаци чести, коє е разбѣсна велика войска одлазедемъ њесару своє одавала. Кадъ посланици, кои су истомъ по одлазку Наполеоновомъ извѣстія своимъ узимнимъ предпостављеницима послали были, Неверь оставише, народъ ѿ е извѣждао и нагрдіо.

Посланици савезника извѣстие се о свему, што се збыло, и сваки данъ своимъ дворовима обьявљиваху све догаѣае, све примѣчала достойне случае.

До сада е Наполеонъ свуда добро примљенъ бывао. И сами жители Неверса, кои су већъ бѣе зане ратногъ противљѣна за шеширъ позадевали были, скинули су исте, догъ се онъ међу њима бавіо. Али већъ у Мулену показао се цару неприятельскій духъ. Изъ саобщителна, коя су посланици савезника изъ южнихъ покраина приняли были, увидише они, да е роллизамъ ѡесаревину одонудъ већъ изгнао, и да е одважний духъ противъ Наполеона побуженъ; они дакле опасность свою усугубити моралоше, да, сходно добывенимъ заповѣстима, Наполеонъ безбѣдно до мѣста дође, гди ѡе у лађу сѣсти, па да на острово Елабу отиде. Задатакъ овај све ѿмъ е тежій бывао.

Наполеонъ дође у Муленъ съ однимъ ешкadroномъ кирасира. Близу вароши натераше они коняници неке люде, кои се на коли према њима возише, да бѣе зане ратногъ противљѣна скину. Крозъ варошъ вѣро брзо прођу. У вече стигну у Роанну, а сутра далъ се крєву. У Тарари, гди у Суботу 23 Апр. стигоше и конѣ измѣнуше, Наполеонъ е съ више особа, коє съ дубокимъ почитаніємъ око ѡгъовы кола скупиле се, говоріо као монархъ и съ владѣтельскимъ погледомъ. Онъ ѿмъ е пытао: како трговина иде, и ели збогъ рата лко пала? Кадъ е одлазю ѡне особе винаху: „живіо царь!“ Садъ га више нитко одъ војника прагю ѡне. У Салвањи, последній мезулази предъ Віаномъ, задржао се вечерати. Посла-

ници мало дуже при столу заостану; Наполеонъ, по обычаю своемъ, дуго се съ еденѣмъ незабавляти, пріє устане, и отиде путемъ, кои у Ліонъ води, шетати се. Небо бываше чисто и пуно звѣзда; онъ сматраше войску овы небесны тѣлеса и изгуби се у хмелю сиваня. У средъ тога опазѣ мѣстногъ свештенника гди се приближава. Наполеонъ ускори свое кораке, ступи предъ свештенника и запыта га: да ли е обштина одъ рата много страдала? Свештенникъ одговори му: „бѣсть, господиє, мы смо много страдали!“ Наполеонъ съ овогъ предмета окрене се на забаву, и показуючи свештеннику на небу звѣзду запыта га: „Господиє свештенниче, некадъ самъ я све ове звѣзды знао, али самъ ѿмъ садъ имена сасвимъ заборавіо.“ Покаже на єдну, и запыта свештенника: „Како вы зовете ову, коя овди доле тако ясно свѣтли?“ Простый свештенникъ неразумѣваше суевѣрна сиваня, коя су Наполеона занела была, и извиниваше се, да у Астрономіи ѡне вѣштѣ, на што га царъ пріятельски поздравилъ и у крѣму се вратилъ. Сѣа се пону садъ на кола, и путонали су цѣлу ноћ. Око 11 сатѣй были су у Ліону; изъ предосторожности коня нису у вароши у мезулає мѣстни; брзо пређу преко моста одъ ла Гуаюльєра на лађу обалу Роне, на препрегну конѣ у предграђу овогъ имена подъ Мадалєне. Њѣни люди, кои Наполеона спазнше, викали су: „Живіо царь!“ Ліонскій народъ бѣо е Наполеону сасвимъ наклонѣнъ и оданъ, ерѣ е онъ варошъ ту изъ сиротинѣ, у кою е ю революція бацала была, подигао, и до цѣтаюгъеъ стала довео.

Изъ Ліона обрштаръ Кампбеллъ отиде напредъ, да види, налази ли се коя Еггєзѣа военна лађа у Марсєлю или Тулону. У првой вароши нађе лађу *L'intrepide* (неустрашимый) подъ заповѣсху капетана Узєра, коєо онъ ѡялогє Еггєзєкогъ министра Кастєларєага каже, на што овај одма у Фреюшъ одплюи.

(Далѣ слѣдує.)

ОБЗІРЪ НА ПРОШЛОСТЬ.

5 Юніа 1348 Карль IV. покони Аустрійсконъ Херцогу Рудолфу Херцєговину Аустрій.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 24.

У Суботу 12. Юнія

1843.

УЗВИКЪ.

Живи Србинъ, јоште живи;
А ко мисли да неживи,
Нека зна, да у тай частъ
Онъ изъ гроба диже гласъ.

Живи Србинъ, вѣще вѣс,
За слободу првцу лѣс;
На отачства миломъ гласъ
Сваки гине измѣхъ насть.

Живи Србинъ, волянъ инни,
Негази га тирани дини;
Каждъ бы съ нова био спеть,
Пропео бы на махъ свѣтъ.

Милосавъ Слободаниъ.

ОДЛАЗАКЪ НАПОЛЕОНА У ЕЛБУ.

(настављајно)

У недељу 24 Априла трчаше Наполеоново и његове пратиџ кола путемъ къ Валенци, наждъ царъ спази једногъ улака, кои е у Францушке халѣине обученъ био. Даде га задржати, да га запита чин е. На одговоръ да онъ трчи предъ Маршаломъ Огеромъ, добие заповѣсть, да се врати и маршалу каже, да царъ съ њиме говори жели. Неколико часова доцѣне сусрѣту се кочѣ; царъ и маршалъ, обоица стари ратоборни другови у војни Талијанској, сиђу се доле. Наполеонъ поздравил маршала, а овај съ учтивошћу пенширъ сини, затимъ га узме пријатељски подъ руку, и вѣшае съ њиме управо путемъ къ Валенци читаво три четвртине сата; ту се помислило

на времена Талијанске војне, и сумнати се могло, да ли се ова двојица несавѣтую, како бы нова побѣда подъ Аркона, Кастиљона или Риволта тробойну саставу обвѣстити могла. Али Наполеонъ само е ово Огероу питао: „Кудъ тако наглишъ? У Паризъ къ двору?“ Огеро одговори: „За сада идемъ само у Лионъ.“ На то рекне њѣкадашњи царъ Француза: „Ја самъ твоју прокламацију читао, она е сасвимъ проста, Людевитъ XVIII. јавно бѣте осудити.“ Маршалъ одговори: „Ја ју право писамъ; мени јо е Мерѣ изъ Лиона послао, и ја самъ се само на ју подписао.“ Онъ затимъ поче Наполеону ты говорити, и њему као узрокъ његовогъ падења његово ненаситно честољубѣ пребивати; најпосле рекне: „У осталомъ у тој е прокламацији велика истина: ты ниси вреданъ био као војникъ умрети, ты си се вавдао као наковъ.....“ Ове грубе рѣчи побудиле су кодъ своју, кои су јѣ чули, велико негодовањѣ. Наполеонъ се врло миранъ покаже, али се мане даљга разговора са овако неучтивимъ и неправеднимъ другомъ, тимъ задовољавајући се да му рекне: „Иди, ја ништа више одъ тебе незахѣвамъ!“ па допне се у кола. Огеро, стары Јакобинцацъ, пријатељ Фушеа, онда, као и сви републиканци Французи, безъ уздржкана, съ јросћу и презрѣниѣмъ изрази се противъ Наполеона.

Иза Валенце сасвимъ е друга воля владала. Горѣо е, као полдневна сунце, у онимъ крајинама глѣвъ противъ Наполеона. Онъ се показао у трѣа узаницама: „Доле съ Николаомъ! доле съ тираномъ! доле съ Корзѣянцемъ!“

Име Наполеонъ было е съ найвѣщоу клетвомъ проношено; али знаци грозіаху; само е требало повикнути, па бы таласи дереѹе Роне прогугала човека, кои е мало пре круну Драгути-на Великогъ носіо. И у Донзеру, гди е Наполеонъ и нѣгова пратня врло доцне у вече приспѣла, чула се вина: доле съ Николасомъ! доле съ тираномъ! доле съ Корзіанцемъ!; чему іошть многе грубости придодаче быше. Одъ сада већъ ништа се друго ни чуло вне. При развитку дана укажу се стѣне одъ Овињона, кое као круна одъ турни старе Кибеле изгледаху, и Наполеонъ између 5 и 6 сатіѹ изъ јутра стигне у вароши. Народъ га е чекао, и овога крѣпниѹ и одважниѹ говоръ опетъ га ние пріятельски поздравио. Ини званичници издали су уредбе, да се народна смутна предупреди. Али докъ су се коњи како е могуће было брзо мѣнали, народъ навали на нѣгова кола, али люди се узпалѣнимъ лицемъ и грозивитимъ погледомъ потегну оружъ и хѣдоше „Николасу“ „Корзіанцу“ и „тирану“ коначъ да учине. Посланици савезника ставе се предъ Наполеона да га одбране; народна гарда гледаше, да свако нападанъ предупреди, а редовниѹ официръ утиша народъ съ рѣчма: да Наполеонъ стои подъ заштитомъ Людевита XVIII. Тренутакъ мира и неодважности употребаѹтъ е, да се коњи упрегну, те сви у скокъ отрчаѹе изъ вароши.

(Далѣ слѣдуе.)

КАКО Е АНДРІЈА ИЗЪ КАСТАНЪ ЖИВОПИСАЦЪ ПОСТАО.

(Съ Исаакъкогъ.)

Славанъ оваѹ живописацъ Талијанскіѹ слѣдује, као део еданъ изъ свога живота, приповеда:

Рођенъ одъ убоги родители, и у зеленей младости као сирота после нѣѹ оставши, чувао самъ стада у селу Кастанѹ; отуда и име добыемъ. Мени се чини, као да човекъ іошть одъ дѣтиньста слутио неку ниа и осећанъ о својемъ будућемъ животу. Никадъ у мени душа ние мировати могла, и само са тадашњимъ

моимъ станѹмъ сабављати се: кадъ бы свако мислио, да е беду и забораѹтъ мени судба одредила, и самъ единако о срећной и славной будућности санао. Алъ као сужанъ накаѹтъ кадъ по дубокой тавници залуду тумара, небы а стазицу нашао, коѹ бы га на видело дана, коѹ бы га слободи извела; тако самъ се и я у тешиномъ и туѹномъ положаю моме окретао, тражећи начинъ како да га се избавимъ; па наипосле паднемъ у канѹе „очаянја“, што ме и са самимъ животомъ омране.

Кадъ самъ тако еданућъ у мутне мисли спустенъ на крапчкѹ дубокогъ некогъ страсто, мило ми буде, гледаћи, како бы ме единогъ само корака коштало, па да се и света и све беде у еданъ ма опростимъ; и тако се занесемъ у мое снове — учини ми се на ма, као да се сва дрѹа, стене, брда и ливаде око мене окренуше, као да ме силна нека рука подиже, и небесна армонія зазвони ми у ушима. Оваѹ санъ прекину на еданућъ болови, кои ми сва чувства одузму. После три дана се теѹ пробудимъ, и садъ разумемъ да самъ се у ону безданъ стропоштао, и да ме е владина изъ Пизе дао у своѹ дворъ донети. Нѣму самъ имао на животу зафалити. Како оздравимъ, изведу ме предъ нѣга. Онъ ме дочека у едной сали, иконама богато испићеноѹ. Докъ самъ благодарност изављивао, нисамъ очію скидао съ оны производа уметности, кою и никако сватити немогъ. Што самъ икоѹе дуже гледао, све се већа дивота у мени рађала, канѹу ни самъ изгледъ прекрасне природе никадъ ние могао у мени побудити; ерѹ никадъ и нисамъ мислио, да човечја рука така чуда чинити може.

Владина е радо и повољно гледао, како се малыѹ пастиръ иконама диви; по томъ ми етисне нешто новаца у руку. Кадъ самъ се праштао съ ѹиме, іошть су ми очи на икони висиле. Та ми икона целу будућность реши. Бдна мисао, едино теженъ одъ тога тренутка сву ми е душу испунивало: онаѹ нестѹ икону я да начинимъ. Знао самъ у гори ди има бела мермера: ту направимъ читаво поселениште (Werkstätte). Съ теѹномъ ну-

комъ изиђе ми наипосле за рукомъ, повеликій еданъ камень изгладити; одъ длапа, кое самъ изъ стада повереногъ ми научао, направимъ кичицу. На потоку надемъ црна и бела камена; и съ тѣмъ мало по мало прве „черте“ одъ предниѣ икове, кою самъ верно и живо у памети имао, на мермеръ пренесемъ. У некомъ билию, што тамо расти, пронадемъ да има бое; научимъ га много, на кое изъ корена њгова, кое изъ цветъ нацедимъ различни сокова, оне мешаюћи добываю самъ свакояке бое. Садъ прионемъ за правый посао.

Какве радости, кадъ полако стає, боя, животь изъ мое кичице теби стане, кадъ већ икову готову видимъ; тако ме е тай образъ првый путь обичаю, да самъ повинуты морао: то е мой посао.

Наскоро поносито мое своелюбљіюшть се већма надме единымъ одъ оны догађаѣ, кои се чине истина као сама сигра случая, но кои не преставо старанъ вышегъ промисла и о найслабимъ створенима башъ наиболѣ показую. Усамљено место, ди самъ се и као населио, было е далеко одъ села; ни самъ путникъ, боѣни се злы людій, нѣ смео тано се приближити, — никадъ не ништа ние у радни узнемиривало, — стада само, коя самъ чувао, была су едина глѣдаоци посла мога. —

Едногъ дана, башъ кадъ самъ посао оставіо, чуемъ на еданпутъ загушену вику и нагло корачанъ, ди се управо моме посленишту упутило. Текъ што уграбимъ времена, да се сакрѣмъ за усправљный камень, на коме е Богородица измолвана была, кадъ а и спазимъ едногъ старца ди га четворица амо вуку. По оделу њиномъ, по оду, и претњи дознамъ шта су наумили учинити. Како се препаднемъ, кадъ у жертви ѡвеновой видимъ — мога избавителя, старога владину. Већ потегу мачевина на кукавиногъ старца, а и вриснемъ што самъ игда могао; разбойници уплашени окрепу се, и образъ матере Божіе предъ собомъ опазе. Тако штогодъ у пустыни, кою су унакрѣсти знали, и тай присакъ, у тренутку кадъ руку на кривично дѣло дигоди, то ѡймъ се све за чудо учини. Оны мачеве изъ руку ис-

пусте, и предъ речену икону на лице падну. У томе я дамъ владици очима знакъ, и онъ га разуме, те се на близу за едну стену сакрѣе. Разбойници устану одъ молитве, а жертве ѡймъ нема. Садъ ѡймъ никакве сумнѣ неостане, да е то нека сила, коя ѡй е, одъ убиства задржала, и да е иста сила и владину законила. Дрѣхући одъ стра іошть еданпутъ се прекрете, и са тогъ места нагло отиду.

Доцнѣ чуемъ да су исти ови разбойници на исповести казали, а после свуда приповедали, како е еданъ човекъ, кадъ су га убити хтели, чудеснымъ начиномъ одъ нѣхъ избављѣнъ быо. Тай се гласъ тако по народу разшири, да ни кадъ више ниси могао у той краини о каквомъ убиству чути. Можда се и данъ данашній у Кастаньи о томе приповеда....

Б. І. П. Б.

НА 43. ЧИСЛА НОВИНЕ СРБ-БЕОГРАДСКЕ УМЕТАКЪ СОЧЛЕНУ ТАТРАНКЕ

ОДГОВОРЪ.*)

Сву историю Караѡрђа и ѡгова времена нѣсамъ я посве и одма ни обећао, на ни списаю, него само послѣдню 1813 годину вла-

*) Нѣкъ пачъ велика любавъ и почитаніе, кое према Г. Мил. оспомо, опрости, што прижѣти неможе, да е одговоръ овай системѣ изапанъ быо. Нѣтъ Г. корреспондентъ — нѣшъ знаю, да Г. Мил. кою пѣсенку предъ сѣбѣмъ вредность умалъ, него е само казано, да е оны (Г. Мил.) жвало о Караѡрђу написало, а нежѣто да жу историю (грозодина Сербіе) нѣе башъ на истини основана. Прво призна самъ у ономъ одговору своею, а друго свидѣо приповѣдани народа и живи люди, кои су се у оно доба за отечество и народу слободо борили. Ако Г. Мил. жели, и буде захѣвао, то смо готови оны рѣчи наше и прихвѣрима нѣхъ саме жѣгове историю потврдити, и показати ѡѣну, а и свѣту, како е оны до исторійски дата дошло и ко жу ѡй е свѣдѣно и дано, па ће се барѣхъ наидти, да Г. Мил. нѣи ни могао (све да е хѣло) истину писати. А „еданъ пѣсникъ“ говори Енгелъ „исторійске истине наше предъ, него пѣснѣ ѡвѣны, усмѣловани и дѣло управленія; али неправотъ описанъ“ — Што пачъ Г. Мил. Г. Вука правда и брани, то жу е трудъ сущати. Аршиштъ Аршиштъ, на га колемо праю и бѣлио. Г. Вукъ свой исторійскій предѣтъ побіо и самъ себѣ нѣмѣвалъ си, опаралѣномъ К. Милану, кое опоминѣно у 7, 8, и 9 брою Србскогъ Улака читаемо; чинѣ е Г. Вукъ покаяо, покаяо се у ѡвеновой истинѣ изали, и покаяо се ѡѣму као исторіу изрѣзати поакъ. „ѡбо правду тогъ, томе се гусѣ о главу обію,“ каже наша народна пословица.

дава њгова, и падење Србје тадашњег описао. Оно е, према цјелој историји Карађорђа, истина доста и мало, т. е. десета часть и година; тек е истина и ово, да е и то мало не само одъ понајважниј, него и одъ понајистинитиј малостиј... Србске нововременске историје. О томе самъ увиђањ баремъ л, кои ова дјѣлја писамъ одъ случайнаго коегога и до триестину и више година испрашао, него иј самсобомъ живио и преживио, па, и преживо упамтвиный, совѣстно и совѣтно и неумитно написао. А што истый братъ нашъ Славенъ у Вуковој Србје историји башъ нимало чистаго зрна ненадлаи, а му се и за то нечудимъ, ербо видимъ изъ тога истога њгова израженл, да онъ Вукову Даницу, заръ што е у необычномъ... формату, ни у сну не снѣо; *) но у којој да имаде нешто и повише одъ нимало чистаго зрна историје Карађорђево и њговаго времена, свѣдоче намъ браћа Хорвати њовимъ прештампанѣмъ Вукове Данице доречивимъ**): али заръ и то братъ нашъ Славенъ при свему својемъ къ ствари урedio... јошъ не догледао. Далъ и више обећава и вели намъ онъ истый јошъ: „Я заслуге Карађорђево друкче цѣнимъ, и у Татранке чланку оцѣништу иј болъ, него што су ласкатели Милошеви оцѣнили.“ И то и му доиста и напредъ вѣруемъ самосамъ све, а за све, и за свагда, ербо Милошеви ласкатели несу давали ни говорити, а то ли писати и штампати штогодъ о истоме Карађорђу и њгову одбу и времену —.

Преко свега тога а брату истоме Татранцу одъ свега срца и душе честитамъ предузетъ њгово, испрости и собити ти оно, што јошъ све ни Срби сами неймаю, тамо свима Славенима њчнога [покойнаго] чисто-истинити и цѣлу историю:

„Волянь быо, желъ испунио!“

Тенъ о едноме самъ я, баръ единый, на-свагда увѣренъ, т. е. да истый а свагда признаемъ, да самъ и у Србјанци мало и едва што,

*) Онда е Г. Мил. жогоа и ениѣмъ изразъ употребити. Кривитъ потреба ишла да се западнъ онъ вала да е миранъ, пријатанъ, штедѣлѣ, безъ страсти, тихаго и благога чутства.

У.

**) Охъ да тврдога доказа, и истине свѣдоче!...?! — У.

према свему омиѣраоуи, казао сврѣ истога Карађорђа и њгова десетолѣтнаго времена, према самъ у истой а о истоме я и скрозно и понајвише и понајважниѣ истине написао, те и то такоеръ совѣстно —. Или заръ остае оно изреченъ башъ за истинито, да неотреба историје тражити у народињима пѣснама*), по коему наравно слѣдуе и ово, да е јошъ манъ наѣ се може у пѣснословниѣмъ списанима, кои баремъ я и мой другъ, природный Србскѣй пѣвунъ, Вишњинѣ, никако неѣруемо —. Али памога, тко е я оволикачо мало, а то ли више одъ иста оба три домородна Србина досадъ о покойноме безсмертнику наѣвао, и написао, и на свѣтъ опремио?...?

А одсада биваѣ шта ће,

Тко узживи гледаѣ —.

С. М. С.

ОДЪ СВАЧЕГА ПО НѢШТО.

У Паризу нема манъ одъ 61,000 подвоза и то: кабріолеа, факера, дилижанца, омнибуса 20,000; талѣга и разлѣчѣтѣ колица 35,000; приватны кола 6,000.

ОБЗИРЪ НА ПРОШЛОСТЬ.

15 Јуни 1389 Султанъ Муратъ ступи са силомъ войскомъ на Косово полъ, гдѣ издаюмъ Вука Бранковиѣа, а не силомъ оружја, одржи рѣшителну побѣду надъ Србљинама. Ту у битки погинуу е Кнезъ Лазаръ и Милошъ Обилићъ, кои последниѣй собственостъ е рукомъ Мурата у шатору пробурзано.

*) Довољне! Него е у томъ составку, кога Г. Мил. силомъ одъ наведе, была рѣчь само о пѣсняхъ, кои народъ наѣ самъ собомъ свѣаа, а не о вѣйснѣмъ производима учени глави; што добро разлѣковати вала. Но Г. Мил. тѣмъ, што себе са карвинѣмъ поетомъ Србско-народнымъ — салѣцовъ Вишњинѣмъ — сравнива, као хоѣо да каже, да е онъ (Г. Мил.) народѣмъ поета. Допуштамо и признаемо, да е Г. Мил. великий духъ и великий поета, али ишло ниа народѣмъ ерѣ народѣмъ разлѣрѣ ниа дозвољено да и поетѣ будѣ народѣа. Ко изъ народа (пука) наѣмъ ракуе, кола, зна шта ће и пр. да рекуи она два стѣха на челу Србѣниѣа:

„Най Европо... Радѣанѣа рондѣа!

Кључе Ева?... а решааѣ Мѣнось.“ — ?

У.

IMPROVVISATA.

Юштѣ Србія нис пала
Дошѣ имъ стојко.
Караѣорѣе приврѣ даде
Какъ да живимо,
Нѣгови сынѣ сѣ Срба Княже
Александрѣ сѣдѣ.
Онѣ не слѣдитъ отца траге —
Нашемъ добру радѣ.
Сѣ нѣмѣ не намѣ общѣ среѣе
Жельный сванутъ данѣ;
Сѣ нѣмѣ немо стару славу
Дитѣ назѣ гроба ванѣ.

У Топчидеру, на Видовданѣ 1843.

Милосавѣ Слободинѣ.

СПОМЕНЪ ГРИГОРІЯ ТЕРЛАЙКА (ОДЪ АТАНАСІЯ СТОЙКОВИЧА.*)

Григоріѣ Терлаинѣ родіо се у Бачкой, у вароши Моолу, не зна се управо, коѣ годинѣ. Юштѣ као мало дѣте изгуби родителей, човека

*) У Библиотеки Попечительства Просвѣщенія на-
меѣу мнози одъ важности кнѣга налази се и ово
сачинѣне покойногъ Стойковича, на Латинскомъ
языку, подъ названіемъ: Memoria Gregorii Terlaits,
natione Serbica oriundi, Doctoris Philosophiae, et
in Caesarea Universitate Charcoviensis Juris natu-
rae, Politici et Gentium Professoris publ. ordinarii;
scripsit Athanasius Stoikovit. Charcoviae, typis
Universitatis, 1842. у 4у, кое заслужуѣ, да се Срб-
скомъ читаюмѣ свѣту у преподу спрѣобита.

І. С. Поповичѣ.

поштенногъ, премда стала незнатногъ. Мати
га за рана ту у вароши у школу пошлѣ, гдѣ
читати и писати научи, и у закону Христіан-
скомъ обучи се; као младиѣ пакъ желомъ
пламѣни наукама посветити се, ступи прво у
Сегединскій гимназіумъ, коѣ варошѣ нѣколико
само мила одъ Моола одстои, а потомъ по со-
вѣсту нѣкогъ разумногъ мужа научи у Будимѣ
отиѣти. Но будуѣи му мати ни толико не има-
ла, да бы га сѣпутнымъ трошкомъ снабдѣла,
а како ли, да бы га могла у Будиму обдрѣ-
жати, онѣ, као што е често искрено исповѣ-
дао, сѣ нѣколико новчиѣа упути се пѣшице у
Будимѣ. Овдѣ не имаюѣи никога, коѣ бы га
подпомагао, нити у толико преправанъ буду-
ѣи, да бы другѣ обучавати, и тѣмъ себе обдрѣ-
жавати мого, више мѣсецѣи патіо се, и нево-
льсѣа, докле га не случайно грађанинѣ Бу-
димскій, родолюбивѣи и поштенѣи Србинѣи по-
койный Василіѣ Пантазиѣи познао, у куѣу нѣ
себи узео, и свакомъ потребомъ снабдѣвшига
прилику му дао, те е науке сѣ нечуеномъ
прилижнѣшѣу продужавати мого.

Овогъ благодѣтеля покойный Терлаинѣ сѣ
таквомъ се благодарношѣу увѣѣи опоминао, да
управо незнаѣи, ели веѣегъ почитанія досто-
яѣи онай, коѣ е младиѣа подпомагао, или овай,
коѣ е благодѣтеля свога до смрти обожавао.
Сѣ накомомъ е пакъ ревнѣшѣу у наукама при-
лѣжавао, показуѣи нѣколѣско свѣдочанство, кое
му е прошанѣи годинѣ, кадѣ самѣ отчествово
посѣтио, ва захтѣванѣи нѣгово Директорѣ Ар-
хигимназіѣ Будимске Антоніѣ Корбель посао.
Юштѣ више показуѣи трудѣи нѣгови и прилѣ-

шаніе ово, што е онѣ одъ Србаля прѣвий бмо, кои е тако названо веће благодѣиіе у Угорској одъ блаженогъ сломена Іосифа Другогъ получіо, кое е до свршетка готово свои наука задржао. Примѣръ е овај у овомъ смотреіи редакѣ, да не кажемъ единый.

Овако преправљѣи у Пештанско свеучилиште пређе, у комъ е као у првој години Филозофіе наисланиіе мужеве слушао, у Филозофіи Крайла, у Математики Дугонича, у Дипломатики Швартиера, у Филологіи Шедіа, и кодь свію е калкуле превосходства задобіо. По свршетку године отиде у Бечъ, продуживши Филозофію подъ предаваніемъ Карпіа, Мумелгера, Амбшела, Ватерота, Барона Мецбургера, Еисла.

Пробавилии тако две године у Академіи Бечкој, почие се колебати, којој ће струци наука себе посветити. Склони се најпосле на православно-политичне науке, надаючи се, да ће одъ дѣтства укороеной жельи својој, да отечеству колико више на позу буде, најболѣ удовољити. И тако се на право природно, право Римско и Аустрійско преда, и изучено просвѣщенъ у Европи езика свимъ силама приіе.

Обогаћенъ овако наукама, хотеи у отечество повратити се, и роду своіе служити незнаи како се догоди, те га Русскій Князь Димитріе Михайль Голицинъ, кои е тада посланикъ бмо у Бечу, упозна, и за Секретара га свога (год. 1790 месеца Септ.) узме. Ово е званіе покойникъ две године дана съ таково вѣрнѣшю одправляо, да е потомъ, почему се Князь Голицинъ престаіо, Князу Александру Михайлу Голицину, главному Коморнику са сировишемъ у Москву, а са грбовима, кое е покойный Князь носіо, у Петроградъ послать бмо, предавши исте тадашнѣмъ Подканцлеру Грофу Іовану Андр. Острману 1790 месеца Мал. Вротивши се одъ туда у Аустрію до године 1799 (месеца Новембра) бавіо се одъ части у отечеству, одъ части путовао е по разнимъ землями Европы.

У ово време догоди се срећна она эпо-

ха, гди се два највећа царства лепомъ и најтепшомъ свезомъ сполчаду, и кои а Србскомъ народу најлепшомъ надеждомъ сине. Разумемъ бракъ измежу Архідука Аустріе и Угорско Палатина съ Княгиниоу Руссіе Александромъ Павловичемъ. Ову прилику као што су многи Угорске сынови употребили, да чувства своя великой Княгини изразе, тако е и Терлаиъ дозвољѣи добыо, да кьеръ сѣверногъ Императора у нме младежи Србске по Србскомъ обичаю, поднесавши іой лѣбъ и со, съ три сына одъ Србски породица поздраві. Но за кратко е ова общта срећа трајала, ерь е већъ године 1801 смръть најболѣ Княгини ове, кое споменъ неће се скоро изтрти, Мађарскій и Србскій народъ оплакивао. Год. 1801 отишавши Терлаиъ у Петроградъ, добие званіе Профессора общте Исторіе и земљописаніа при Пажескомъ корпусу (мѣс. Новембра), одаиде пакъ у царско педагогично заведеніе као заступникъ Профессора исты наука премѣштенъ буде.

Іошъ се налази писмо многозаслужногъ мужа Николе Фусса одъ 18 Септ. 1805 нашемъ Терлаиу послато, коимъ се позыва, да по заключенію Предсѣдателя Петроградске Академіе наука Николе Новосилцова, кога е старанію и заведеніе педагогично повѣрено было, испыту предъ Озерецкимъ и Шторкомъ представе, да бы се увиділо, еда ли му се званіе вавредногъ Профессора уручати може. Потврѣи на исто званіе 1807, а год. 1810 постављѣи е за редовногъ Профессора. Но као што му е срећа крозь цѣло нѣгонъ животъ ненаклонѣна была, тако се е и овде догодило, да, премъ да е знаніе у качеству редовногъ Профессора одправляо, опять е плату као вавредный Профессоръ доиде вуко, док нѣ у свеучилиште Харьковско позванъ бмо. Осимъ историчны наука предавао е послѣдній година у истомъ заведенію право грађанско поособно, съ обзиромъ на право Русско, а у православномъ Атенею одъ цара Александра заведенѣмъ Енциклопедію права.*)

(Понасъ сѣладо.)

*) Овогъ рода остали су различни рукописи, кои не, аю Божіа буде воля, на свѣтъ изиша.

ОДЛАЗАКЪ НАПОЛЕОНА У ЕЛБУ.

(пастављено)

Ове су сцене у Оргону још дивљий карактер узеле; народъ е био највећма побућенъ; едни су човека поставили близу да Наполеона представља, те га криво и блатомъ измажу; свађаху се за његове дрoвљке, кадъ Наполеонъ и његова пратица у варошъ ступи. Простота навали к његовимъ коњима, обколи га, награди га хуломъ и псовкомъ, а разарене жене у очи му викаху: „Разбойниче! дай намъ сынове наше, ерѣ ћемо те на парчета изкидати.“ Посланици савезника стану по среди Наполеона и бѣше множини, али нико на њи ни пазіо ние. Народъ на кола нагрне; скину крстѣ почестне легіе съ храбры прсію славно увѣнчаногъ основателя истога ордена, и баце му га на лице; рула бѣсуюћи жена у гласъ се дѣрала: „Смушениче! де яичи: жавіо Краљ!“ Каменѣ су бацали на кола, батинама и мотинама о кола ударали. На то се покаже гроѣ Шуваловъ у својој Руској униформи, и, у лацу намргоѣнъ, съ одважнѣшу реке народу: „Лепо вамъ стон, човека нападати, кои е мало пре био господаръ вашъ, и коме вы много захвалити имате!“ Чимъ Руску униформу спазі народъ, одна се умири. Господинъ Ламбретъ, еданъ одъ Людевитово риттера, старао се, да народъ умири, говоривши му у провинціалномъ царѣчию. Еданъ њѣкадашній емигрантъ браіо е цара, кои му е допустіо био, да се у отечество врати.

Кадъ Оргонъ оставе, покаже се Наполеонъ врло узколебанъ. Страшно му е било, да смртъ, кои га е у хиляду борбій избѣганала, међу ноктима и зубима бѣсуюћи жена или међу тежимъ батинама простака нађе. Онъ е покој изгубіо био, онъ е необычно побућенъ био, кадъ му генералъ Шуваловъ у нужди рекне, да халѣине своѣ промѣне; ерѣ што се више по предѣлѣма ове краіне ишло, тимъ е мањ животъ његовъ изванъ опасности био. Даду данас цару дугачакъ, до чланака допируйћіи плаветанъ, капутъ, окургао шеширъ са едномъ

бѣломъ жокардомъ*), и овако ишао е Наполеонъ самъ едно по милѣ предъ посланицима, као да бы онъ њиновъ татаринъ био. У Сан-Кану бѣсуюћа простота обколи цара кола, у којима пакъ сѣдіо е само генералъ Бренардъ. Животъ овога генерала, кога за цара држаше, ііо се у великој опасности. Бѣдна одважност Мера, Людевитовогъ риттера, избавила га е. У то стигне Наполеонъ у едну жалостну кочѣишу меану, у ла Каллади, кои е две милѣ одъ Аикса удалѣна была, да у њој руча. Будући е онъ као татаринъ напредъ трчао и преобученъ био, то су га пытали, ко е. „Я самъ,“ одговори онъ, „Енглезкій посланикъ, обрштаръ Камибелъ, кои цара Наполеона у острово Елбу пратиѣ.“ „Добро, господине,“ реке меанѣ, „то одите амо у собу; то е едина, што ю садъ празну имамъ,“ и покаже му едну низку одаю. „Я самъ задоволянъ,“ прихвати Бонапартъ.

Какова чувства у оной одаи могла су садъ оногъ човека узколебати и побудити, кои е мало пре свѣту своѣ законе предписивао; какова туга могла е кроѣ његово срце проћи; и његова душа како му е тѣло мучила! Брѣ кадъ су посланици у ла Калладу присѣли, нађу Наполеона блѣда, шеширѣ у рукама држећа и у сузама. Горке мысли трзале су чело његово као горећа ватра. Онъ е тврдо увѣренъ био, да ова нападанѣ простоте, особито у Оргону, есу послѣдакъ састављеногъ комплота противъ његова живота.

(Далѣ слѣдуе.)

ПРАВИТЕЛСТВО У БЕЛГІАНСКОЙ.

(Изъ Валліа)

Овде е правителство уставно, и врло е еднано са Холландезкиѣмъ. Има двѣ камере, едну совѣтника или совѣтъ, и едну представника. Брой совѣтника опредѣлянъ е на половину членова друге камере.

*) Жокарди зове се кодъ Француза особитый знакъ партоа или ратный знакъ воина за шеширомъ.

ЛИСИЦА И ЗЕЦЪ.

(Съ Туревогъ.)

Лисица видѣвши съ едногъ брда, гди люди по полю камиле юре и хватаю, стане бѣгати. Зець видѣвши ю бѣжеу упыта: „А одъ кога бѣжишь лю?“ „Та пѣлакови люди доле подъ брдомъ юре камиле и хватаю, па збогъ тога бѣжимъ“, одговори она. „А што се то тебе тиче, што люди камиле юре, кадѣ ты ниси камила?“ упыта далѣ зець. „Е мой брате зече“, одговори лисица, „моюмъ се кожомъ ѣурци поставляю, па изъ любви къ овой може ко одъ нѣи реѣи, да самъ и а камила, и потомъ потерати ме, а може быти и ухватити, па докъ я доведемъ свѣдоке, да покашу, да я нисамъ камила, но лисица, мой кожа може отиѣи па пазарь.“

Т. Петровиѣ.

КОРРЕШПОНДЕНЦІЯ.

У Бретислави, 25 Маѣ 1893.

... Немогу да васъ ономъ приликомъ незамолимъ, да у будуѣ изволите у вашей Подунавки, ако е само могуѣ, саобшавати члане о Сербіи. На колико самъ намѣренъ и тежну овога дневника досада познао, и нѣговъ путь, коимъ иде, увидіо, морамъ признати, да Подунавка скупля само као пчела сокъ, и носи га у свою кошницѣ, а нама не дае никаквога меда, него само Сербіи, т. е. нѣна цѣль е само поучавати Сербію, али не насъ остале. Она поучава Сербію о свѣту, али не поучава свѣтъ о Сербіи*). Небы шкодило, кадѣ бы кадгодѣ и о себи приповѣдала, и себе описивала, себе хвалила и кудила. Я изповѣдати морамъ, да е Сербіи terra incognita за остале Славене; и ко нѣи има узнати са Сербіомъ, ако не они списатели, кои су у Сербіи, и прилику имаю саобшавати географіска, шта-

тистична и исторіска о нѣио дата? Изволите, опетъ васъ молимъ, ако е нама могуѣ, изъ ови три рубрика кадгодѣ по нѣшто саобшити. Та тѣшитѣ то и Сербіица, кадѣ прочита географіска описъ свое землѣ и т. д. —*) Ово самъ хѣио само многредѣ вами назати, и съ тѣмъ остаѣте съ Богомъ.

Д. З.

ОДЪ СВАЧЕГА ПО НѢШТО.

Аустрійска држава, како у одной кнѣзи пише, има 140,000 чиновника.

У Бечкимъ листовима пише, колико се у Европи гвозѣа добыа. У преѣшани времена оно се найвише тропило на кованѣ оружїа, а данасъ е цѣль овогъ метала много благодѣтелиа, будуѣи се найвеѣа часть гвозѣа троши на граѣнѣ гвоздени путова. Египтска добыа годишнѣ 20,631,000 центїи; Французма 6,763,000; Руссиа 3,820,000; Белгїиска 2,917,350; Аустріа 1,820,000; државе Нѣмачке свезе 1,113,500; остале области Нѣмачке 1,113,000; Сардинїа 265,000; Парма 280,000; Польска 180,000; Тошкана 120,000; Норвегїа 107,420; Португалска 84,000; Шпаньолска 25,200; Модена и Наполѣ 25,000; Швайцарска 14,000 центїи.

На острову Мартенике примѣтило се особито поплвѣниѣ, као слѣдство земљотреса. На сѣверу острова земал се за две стопе узвисила, а на югу толико исто понизила.

ОБЗИРЪ НА ПРОШЛОСТЬ.

19 Юнїа 1547 обвезала се Аустріа, Оттоманской Порти плаћати данакъ одъ 30,000 дуката.

Поправка. У числу 22 Подунавке на страни 95 у врсти 1 нѣсто Conubia Regni ставити треба Comitata Regni.

*) Како то? Та Подунавка наша, ако ни у чѣну, а оно барѣи у придатциа къ Сербїимъ споменїица и о Сербїи е нѣшто говорила, и говоритѣ.

*) Г. профессорѣ статистикѣ Станикировиѣ, аминѣи зомъ статистика Сербїи!

№ 26.

У Суботу 26. Юніа

1843.

ИСТИНА.

Караѣорѣа кривий^{*)} зной
 За спагу Рода Србена и свободу
 Може а' Србниъ презрег^{*)} надъ ?
 Мишаръ, Тичаръ, широкимъ са Врачаромъ,
 И Пазаръ съ Суводоломъ,
 У срцу Србскомъ вичите му дину
 Споенике, любие храмъ,
 Тиранскомъ рукомъ кон с' ^{**)} необара.
 Добры дѣла твердъ е стубъ.
 О Караѣорѣвъ среѣний Сыне !
 Чунай бодро отчий путь.
 За Твое к' благо радъ гинути Србниъ.
 Твоя влада жила свикъ.
 Свободу подай колеби и дѣору,
 Твоимъ у кругу дѣлай Ты.
 Докъ славно ние, самкъ, вѣру^{***)} Србниъ
 Люби, и поштеия хрѣтъ:
 Славитѣ дично племе Ђорѣа Црногъ.

Иліа Захаріевнѣа.

СПОМЕНЪ ГРИГОРІА ТЕРЛАНЪА

(Копиѣа.)

Неимѣюћи пакъ готовъ за то скраѣненъ
 кнѣига (компедіа), почемъ е принуѣенъ бмо изъ
 многи списателя оно, што му е за предаванъ
 нужно было, вадити и у редъ доводити, то
 можно казати, да е онъ еданъ доволѣтъ бмо
 ондѣ, гдѣ бы многи морали подлѣни, али е и
 све тежке ове послѣе съ убитомъ свога
 здравѣа надвѣаадо; еръ даноношнимъ трудомъ
 и раднѣомъ тако е силе свое изтрошѣа, да е

принуѣенъ бмо меншиъ воздухъ тражити, ко-
 нѣа ако и небы преѣашиъ свое здравѣа повра-
 тити, баръ бы жалостанъ свой живѣтъ проте-
 зати мого. У оваковомъ станѣа една е жѣла
 нѣгова была свеучилиште Харковско, едѣо,
 што овай више на югу лежи, а друго, што е
 у кругу прѣтѣла дѣе свое разгалѣти мысѣаю.
 И тако у академичкомъ засѣданію о. С. иза-
 бранъ, и нѣговымъ Превосходитѣлствомъ Г.
 Надзыратѣлѣмъ явѣногъ воспитаніа за редѣо-
 ногъ Профессора права природногъ общетѣ
 потврѣенъ, стигне у Харьковъ съ концемъ мѣ-
 сеца Юліа 1810 године. Али извурене нѣго-
 ве силе нѣтъ е южѣо сунце укѣршити, нити
 друство прѣтѣла повратити могло. Свакиъ
 данъ слабиъ склонѣи се по совѣту прѣтѣла у
 свршетну Августа, да бы воздухъ промену, усе-
 ло Рѣсно земляку своему Іовану Вуковиѣу
 изиѣи, гдѣ се 28. Сент. у вѣчѣность прѣсеаи,
 године живѣаа свога одъ прилике 46.

Юштъ нао младиѣа обѣасмртиѣо се нашъ
 Терланъ кодъ народа свога не само изданымъ
 кнѣигама, но и особитомъ према нѣму любовію.
 Брѣ ништа му нѣе мѣлѣе было одъ отечества,
 ништа дражѣе одъ среѣе свога рода. Чувство
 ово нао што му е съ едѣе стране много прѣ-
 тѣла придѣбыло, тако му е съ друге стране
 неприятеѣа породило, или е благоволеніе гдѣ-
 кои людіа према нѣму умекнало.

Далеко буди одъ мене имѣе твое овдѣ спо-
 минѣити родѣлюбивый и многопознѣтый муже,
 кои си се яичѣно не по твојѣй воли, но по
 доношенію каковѣога одъ оны, у колѣа си по-
 вѣрѣна имаѣо, неналиѣнѣа према покойнику по-

*) Вѣзѣаа «кривыъ»?

Учред.

**) Небы ли овдѣ за уво прѣтѣлѣа было «што се?» Учред.

***) Долѣе бѣмо по Мушницѣомъ писати? Та време е вѣрѣа за
 шѣгодеа и оригинално произведежи! — Учред.

казываю, іошѣ докле е у отечеству было. Зависти е читаве народе раздвоила, и корыстолюбие е учинило, те су одь други покоравани были. Но среѣни смо мы, и травуѣ среѣни, кои смо у Руссію прешли, и у шѣдрама новогъ отечества силе наше развіати стали. За 10 година, докѣ се покойникъ вѣсть у Руссіи бавію, желію е барѣ едѣнь путь матерѣ, сестру, кумове и пріятель посѣтити, но у оной желіи уперѣ, у последнѣмъ часовинамъ благослове роду своѣмъ шлюбуи.

Не маньомъ, а можемо казати и веѣомъ любовію дысаю е онѣ према новомъ отечеству своѣмъ, кое е и учинило, те е много, и то прѣ люде у Петрограду за пріятель добыю. И да е среѣномъ докле мого поживити, докле не бы свѣа сочиненіа и кнѣжге издаю, надѣ коима се 10 година зною, Руссіи бы не само многостручна нѣгова знаня видила, но и любовіи и приврженості нѣгову, коіомъ е увѣкъ према нѣой дысаю.

У животу нѣговомъ показывала се шпартанска нѣжа простота. Онѣ е былъ човѣкъ старогъ обичая, отворенъ, и ни пайманѣ лукавѣ, према пріятельма любезанъ и дружеванъ, према непріятельма, ако е пакве имаю, а одь добры людѣи занѣста нѣе никогѣ имаю, штедливѣ, и незамерливѣ. Опаданѣ е одь нѣга было далеко, нѣти е никаква лага животѣ нѣговъ онавала. У пріятелскомъ саобращеніи нѣко нѣе одь нѣга разговоріи, нѣко шалывіи и пріятіи было. И у последнѣ дне живота свога разгалываю е жалостъ непоновольногъ здравля веселымъ мысляма. Прерану смрть нѣгову оплакую пріятельи, свеучилиште, но дуго не овлакивати губитанѣ овай се разномъ судбиномъ бореіиіи се народѣ Србскіи.

СОЛДАТЪ

РУСКІЙ И ФРАНЦУЗКІЙ.

(Изъ Гюгъиновогъ Лѣтописа за Славянску литературу и т. д. свѣдка 2.)

Французъ е небрига, Русъ немарина. Овай е на све готовъ, овай се ни на што нигда не тужи. Овай се ослаи на свое силе, а овай

свое силе нѣпада негуби. Французъ има више дружности (Elasticität), а Русъ више тежivosti (Schwerdtaft). Овай е живостанъ, а овай е издржанъ; Французъ нагли брзо, а и Русъ придоѣ.

Особностъ (Individualität) никадѣ се негуби у Французкой войсци; колико е у нѣой людѣи, толико е особностѣи. Руска войска нѣе састанливостъ (Aggregat) особностѣи, она имае само едѣнь духъ и едно тѣло. Французъ хоѣне сваченъ у дво да завирѣ; онѣ разсуѣва, разлаже и прешпресе; нѣгово я свудѣ се изтакне. Русъ неспори и неразмишля, онѣ извршуе; нѣгове силе расту поредѣ извршиванѣ; све су нѣгове силе прѣмљене у чувство дужности своѣ; онѣ незадржава ништа, до способностѣи повиновати се; за страхъ онѣ веѣъ никаква чувства неима. У Французкой войсци царуе любовіи къ слави, и одушевльи поединога мужа; у Руской напротивъ царуе одврженѣи самогъ себе, и одушевльи послушности. Човѣческе страсти подстрекаваю Французе, а заповѣди судбе нѣди се покретати Русе. У онѣи честьъ начластуетъ прѣ свега словомъ; у онѣи заповѣда подчинѣностъ (Disciplin); у тренутку, гди треба, развіе Французка войска више дѣятельности и драговольности; али е свагда више єдиности у Руской войсци, веѣма се нѣомъ господарѣи.

У бою Французка е войска страшна како громъ; а Руска е немотрѣсна како намѣ — стѣна —. Нагла храбростъ Французке войске имае нешто холуднога почетка, чврста пакъ неустрашивостъ Руске подобна е непокретности времена. Французъ е страховитѣ нападомъ, а Русъ неутрудиѣ у борби. Овай е плахъ, како пламѣ — пламенъ —; а овай противостои како желѣзо. Вихорасто напредуе овай, а овога уступаѣ — ретирада — едѣа е маршъ. Несаврѣшена побѣда рѣдко се веима надѣ онимъ, а ласне добитке одь овога никада. У очима Француза све е могуѣно, а одь Руса ништа немогуѣно, и онѣи одма одговори: „можно.“ Овай нѣри опасностъ, да іоѣ пркоси, а овай драко іоѣ иде насупротъ, да е сагаеда. Овай дрижѣ, да му е животъ мачѣ, а овай да му е

тільо шитить. Читаюни Хомера бы се вѣропало, да е Французомъ Ахиллесь, а Русомъ Аяксь.

Французъ заноси се своіомъ фантазіомъ; оны види се са презагегутошну, срепу и несрепу. А Руского характера черта не изъ едне крайности у другу прескакивати; у равной мѣри влада оны и надъ духомъ, како и надъ мишцомъ. Духъ войвоуе дѣйствуе на Французе, како патра на баруть. А команда исто дѣйствуе на Руса, као благочестивость вѣре на човека. Презираюи живота есть слѣдство преузности (Exaltatio) за Француза; за Руса е то дужности слѣдство. Овай се жертвуе, а овай се утухи доушта.*)

Французъ е честодлюбивъ, а Русъ е основатель. Овай хоће да се уздиже, а овай да се развируе.

Французъ тражи славу као покретъ (Motiv) къ надвыщаваню, а Русъ силу као средство къ благостоянію и важности. Французи су еднимъ снокомъ Европу овладали, а Руси обычнымъ кораломъ Азію своимъ границама савдишавлаю.

Французъ освѣжи се слободомъ часть, а Русъ може другимъ постати чрезъ просвѣщеніе.

Чини се, као да е промисао, кадь е ова обадва народа, као два мѣрила (теразіе или Waagschalen) на противположена красточія Европе поставію, великомъ ии силомъ наоружаю, и пима равне користи, и као урођену ииъ наклоность еданъ къ другоме приближавати се ввущію, миръ свѣе знаиниоме отношенію ове обонце повѣрнати хтею.

препео

Симеонъ М. Сарайѣи

ПРАВИТЕЛСТВО У ТАЛІЯНСКОЙ. *)

(Изъ Бабіи)

Правительство е неограничено монархійско у свима Таліанскимъ државана, съ еднимъ изузеткомъ Санъ Марина, гди е републиканско. Острово Сардинія има изъ трію државни чиновъ саставлѣный парламентъ; духовный чинъ, као првыи и найодличнии, заузима владинъ, абате и капитулы; войничкый чинъ, као другій, саставлѣнъ е изъ племина; треій, кои се и краљвскій чинъ зове, састои се изъ савѣтника седмъ пароній краљвице. Обитица избрана између посланника трію чиновъ одобрава правительству сване три годни неку даждбину подъ именомъ Donativi (поклони), чіе обновлѣніе краљ одружыиъ писмомъ шите. Острово Сицилія одъ год. 1815 нема више парламента, и као и краљвица Наполеиска неограничено се управла. Начинъ правлѣнія у црпвеной влсти Папинской држави есте неограничена изборои монархія, чин се поглавица изъ кардиналске коллегии бера.

ОДЛАЗАКЪ НАПОЛЕОНА У ЕЛБУ.

(наставлѣно)

Посланници, видивши да цара одъ корана за кораномъ све већа и већа грозия предупрѣта, издаду нове уредбе, да нѣга, кои ииъ е повѣрѣнъ бмо, изъ краве опасности каповогъ може быти ужасногъ преступлѣнія избае. Овако преобученъ ние доста сигуранъ бмо. Къ томе прихѣтили су они, како га долазебій народъ нећъ и у планетномъ капуту и подъ округлымъ пеширомъ съ бльомъ конардомъ мѣри; свайи новаць одъ петъ франака издаваше му лице, на га е тежко было одъ нападаня сачувати. Зато предлози гроць Шуваловъ ново, чинъ бы се законію. Бданъ одъ нѣговы ашутанта узме досаданъ одъло Наполеона, а царъ самъ обуче униформу Аустрійскогъ генерала Коллера, ноя съ прстомъ Мл-

*) Савиштелъ неће тѣмъ нѣкако сну дѣятельности силу да одрече, и свано честолюбіе одспри. Савиштелъ прѣспадъ и плахѣла за слово; него у прибои мотри се на поволаеица отличаваніе черте, и оны е оны, владю, у свѣтлости аякелье, и у чуйству послушности да е угледо.

*) Читателъ предвѣстия порази, да се оиде не описую оне покрание, кое подъ Аустрійомъ, Французомъ и Египетскимъ стое, будучи су у оныхъ државана опасане.

ріє Терезіє бы уиращена, дубою на очи набіе
путничку капу Прусногъ генерала Трухзес-Валд-
бурга, а замота се у набаницу Русногъ гене-
рала Шувалова. Тако Наполеона они, што
су мало пре нѣгови поданици были, принуди-
ше, да одъ нѣи бѣжи у одѣлу савезника, кон
су дошли были, да-му скиптаръ нѣговъ отму.
Кадъ су се изъ меане далъ на путь кретаѣи,
брао се опреми сва пратія, и полако проѣу
крозь около меане наруѣный народъ, безъ да
е Наполеонъ опажень бмо; при томъ присиѣ-
ду жангдарии*), кон е управитель вароши Анк-
са на захѣбванѣ савезнички посланика оправіо.
Они една съ великомъ муномъ задржаше на-
родъ, кон е нагнуо бмо, да, како у суровомъ
простачкомъ нарѣчію викаше, „Коракканскомъ
лукодлаку“ конаць учини.

Породица Исордова, премда е живо за
крапа заузета была, инакъ съ Наполеономъ у
пріятельству живѣи, понудила е цара, да му
прибѣжиште даде, како да га изъ опасности
изчупа; али онъ ову понуду одбаци.

Изгнугъ изъ рулѣ, кон га у ла Калла-
ди убити хгѣде, потайно се сврати Наполеонъ
у нѣкий малый дворецъ, нѣку просту польску
луѣу у Пропазу, да се опомене свои цѣм-
телны источникъ Булѣдуйски, гди се нѣгова
любљна сестра принцеза Боргесъ, здравая ра-
ди, бавила. Паулина живила е у овомъ двор-
цу већ готово одъ године дана; она любля-
ше Пропазъ, и нѣгову топлу, сулу климу;
она се сѣхаше како е нао сирота дѣвојка у
Марсялю живила, како се сиграла съ морсьямъ
пескомъ, и мерцанима са стѣна обала морски,
у средѣ мирисавогъ тамяна, нао такоѣрь и у
Корзіїи, кон е кољѣнка нѣюга роѣена была.
Нѣой Наполеонъ одкріє чувства своя, кон му
душу разтравяху; онъ е любіо ту вѣрну, до-
бру, великодушну и жертвуюѣу се сестру; онъ
іой са сузнимъ очима изприповѣда опасности,
одъ кон е спасень. Она га нехгѣде више ос-
тавити, и обадвое отиду у Фреші. Проѣу
крозь Сант-Максимень, Брианьоле, де Лу, безъ
неугодим догаѣая. У Фрешіу наѣу Англезну
лаѣу „Неустрашный,“ кон е одрѣена была,

да Наполеона у острово Елбу однесе. Довде
су пратили Наполеона посланици савезника, а
само обрштаръ Кампбелль и генераль Кол-
леръ ишли су съ нѣмѣ у Елбу.

Фреші, гди е Наполеонъ на лаѣу сѣо, да
у малу свою државину отиде, опомене га на
пронѣжу нѣгове сребе. Овде е онъ, враѣаю-
ћи се изъ Египта, гди е чудама Сезостра по-
ва чуда ратне славе приключіо, изкриѣо се, да
гласовитый 18 Бримеръ*) произведе, што е
было почетакъ нѣговогъ владаня надъ поло-
виномъ свѣта; овде е онъ сада окончао свой
политичный животъ. Мала дакле варошица
одъ Пропаза видла е оба края великогъ жи-
вота Наполеоновогъ.

(Далѣ слѣдує.)

КНѢИЖЕВНА ИЗВѢСТІЯ.

*Спомени Народа Србскогъ. У Бизантій-
скимъ списательница. Скупіо и издао Иси-
доръ Николићъ, Батске вариеѣ Великий Но-
тарій. У Будиму, писменъ Краљевскогъ свеу-
чилишта. Године 1843. На 8-ку, стр. VII.
223.*

Кога насловъ овай неѣе на мысао дове-
сти, да е самъ Г. Николићъ учиніо изводъ изъ
списанія Бизантійски историка? Алъ ние тако.
Онъ е, како у предговору и каже, већ по
Штритеру учинѣный изводъ само превео и
печатати дао. По овоже данде онъ ния ску-
питель ти спомена, него е скупительъ пре-
водитель. Но хвала му и на томе; а іошѣ
бы већу хвалу одъ рода Србскогъ добыо, да
е онолике силне латинизме избѣгао, и народ-
ное Србское говору приближіо се. — Кадъ
немо се већ едѣнпуть мы Србля научити
Србски писати?!

У.

ОБЗІРЪ НА ПРОШЛОСТЬ.

26 Юнія 1790 Аустрійскій генераль Клер-
файтъ побѣди Турке у Каравлашной, и оплѣ-
ни іймъ савъ станъ и цебану.

*) Мѣсьєцъ у ново-французкогъ календару одъ 22 Окт. до
20 Ное.

*) Польцакия войска пѣшачка или пѣхотцы.

№ 27.

У Суботу 3. Юлія

1843.

НА ВИДОВДАНЪ ГОД. 1843.

Престан' тужит' Србе милый!
Царевн су изпунили
Твою данасъ жељу јавно,
Кон т' жари срце давно,

Александеръ дуго насъ
Да управља као Князь.

Одъ Косовскогъ Видовдана
До скупштинскогъ оногъ стана,
Протече намъ време много,
Гдѣ е стаиъ было строго:

А данаске набрасмо
Оногъ, кога хотѣсмо.

Некъ се свакиј опонене
Видовданске пре промене,
Кадъ е Србеко пало царство
Са неслогомъ све у робство:

А садъ опетъ Србъ е Србъ,
Нит' е нише чин робъ.

Видовданъ намъ садъ поврати,
На Косову што намъ смлати:
Уста Богданъ, уста Лазаръ,
Уста Прзрениъ, уста Пазаръ.

Миланъ уста, Косачињъ,
И са њима Обиланъ.

Ал' невѣрна несие рука
Да с' поили клетогъ Вука;
Свуда слога, свуда правда,
Васкрсана одъ зла сада:

Некъ намъ жива милый Князь,
Кой управља саде насъ!

Четири вѣка протекосне,
И една намъ то донесе,
Што е наша сва наикна
Одъ Силнога јошъ Душана:

Александеръ нашъ е Князь
Јуче, сутра и данасъ.

Добро дошо Видовданче,
Славе попе началице!
И ты поче намъ помагат',
Срба съ Србомъ мило слагат',
И ты твою бацѣ ћудъ:
Зато садъ ее славишъ свудъ.

Александеръ Князь е правый
На Дунаву и на Сави,
Поредъ Дрине и Мораве,
Гдино Срби све бораве,
И Авала и Космај
Вели: Князь е нами тай.

На Косову с' Срби наши
Неб' съ побѣдомъ злати падиш,
Вучињъ, Аврамъ да с' ту были,
Србеку войску саставили:
Чрезъ њи любви цара дна
Данасъ Србе обаса.

Докле Аврамъ наша живи,
Неће с' бойне дити крии;
А докъ Вучињъ стонъ съ нама
Знат' се неће жуљни яриа:
Србинъ ниа србо њи,
Кос любе краљин сви.

Л. Н.

ОДЛАЗАКЪ НАПОЛЕОНА У ЕЛБУ.

(настављено)

„Неустрасимый“ было е даиъ одъ оны Ен-
глезки бродова, кои за 14 година у никакво
пристаниште улазили нису; капитанъ Ушеръ изъ
краљевске морине управљао га е. Заповѣстъ
Лорда Кастелреага гласила е: „да се Наполе-
онъ као суверенъ призна, и съ њиме се као
съ таковымъ поступа.“ Она е савѣстно изпу-

и́ня была. 28 Апр. у́же Наполеонъ у ла́гу Енглеаке фрегате. Ка́къ е на ню ступіо, най-пристойніе дочека га Сиръ Тома Ушеръ са шеширомъ у руци. Ядра бубу развіена, а ла́гарски момци поздраве га са трипутъ повторенымъ узвикомъ хурра. Цара е то тако побудило, да су му сузе изъ очію роніле, и казивае е, да га іошть ни еданъ дочекъ ние тако обрадовао. Ако ћемо извѣстіама капетана Ушера вѣровати, Наполеонъ е врло хвалио Енглеаку марину; онъ е признао храбрость Французки морски войника, али се чудіо особито точности Енглеа у ньовомъ маневру, реду и пазливости на броду, затимъ подчинѣности, коя изъ сваногъ Енглеакогъ поморца прави вретногъ и савршено марального члена посаде. Енглеазкій капетанъ Ушеръ одъ свое стране чудіо се, одкуда Наполеону таконострано званіе о морнарству, и дара сви ла́гарски люди збогъ нѣгове улюдиности облюбише.

Путуюћи Наполеонъ изъ Фрешіа у Елбу, свагда е добре волѣ био; сви люди у ла́ги любили су га и почитовали. Онъ се чиніо да е са судбинномъ своіомъ помиріо се, и сматрао е люди и ствари, коє се садъ збиване, као неко потомство. Оная данъ, кадъ е изъ далека Алле опазіо, на коима е свое прво новепо дѣло извршіо и свой сыйный животъ започео, сѣвше на нѣговомъ смыслиномъ челу руменость дубокого чувства. У обычній разговорѣ своему ту е онъ съ проникаваюћимъ погледомъ претресао последнѣ догађае, кои су нѣгово паденіе проузрочили. Тонъ|приликомъ измала су му се нека едка примѣчаніа о Французкой и Французкоме характеру; али се чиніо, да осиятъ на Талайранда и саданѣгъ Шведскогъ краля нимало на Французе омрзну ние. „Французи“ рече хуле ме по своимъ повинама и у броширама, а несечаю се, да су ми свашта чинили, што самъ само заискати могао, и да су строге прописе претеривали, коє самъ іймъ налагао да изпуне.“ Онъ пропустио ние, Енглеазу похвалити.

„Честолюбіе невлада већ са многъ,“ реице едавнупъ; „а љу се у самоу натрагъ по-

вући и велика дѣла описати, коя су за преме мога конзулатства и мое царске владе извршене. Борбони имаю доста дѣлати, а іѣ више кивнѣти небу. Њинова влада надъ овимъ вѣтренястимъ и фантастичнымъ народомъ неће ни 10 мѣсецій трајати. Я то врло добро знамъ.“ У овимъ последнимъ изразима примѣтила се нека срдитость противъ Француза збогъ последнѣ догађае, а убитствена кабалука на югу Французке принела е къ томе, да Наполеонъ рѣаво поплѣте о характеру тога народа добие.

О Борбонима свагда е говорио безъ огорченія, да и съ великомъ умѣреносчу, и кадъ бы Людовика XVIII. спомыняо, свагда бы рекао „краля.“

Овако у разговорѣ на крову ла́ге пролазаше іймъ време. Наполеонъ се радо разговарао, и то часть о овомъ, часть о ономъ предмету. Генералъ Коллеръ, обрштаръ Кампбеллъ, неколико ађутанта и капетанъ Ушеръ, кои е врло добро Французкѣ говорио, непрестано су были съ њиме. Онъ се радо шаліо са Сиръ Томомъ Ушеромъ. Еднотъ опазіи изъ далека ла́гу, на реніе капетану: „Дайте зауставити ту ла́гу, и визитируйте ю!“ Ушеръ одговори у шали: „Заръ поричете вапъ законъ, да се неутраине ла́ге невизитирую?“

3-гегга Мая угледа се острово Елба. Наполеонъ узне свой дурбинъ (fernglas), да тай комадићъ земљѣ прегледа, коя е садъ био єдино нѣгово притажаніе, а мало пре е читавимъ свѣтомъ владао. Іошть у Фонтенеблоу, кадъ е оставку дао, гледао е на земљовиду (мапи) положаѣ Елбе, и читао е штатистику нако тога острова, тако и сусѣдне Топикане. Онъ е спе пунктироа и раздѣліо, свако пристаниште, сваки комадићъ земљѣ; географию е врло радо учіо; съ њомъ се служіо онъ на пољу боиногъ, и то га е у нѣой усавѣршенствовало. Онъ е острово Елбу већ готовъ скрозъ и скрозъ познавао, као да бы већ 2 годіне у Порто-Феррау (главномъ мѣсту тога острова) живіо био. Онъ дурбинъ свой управи на острово, да нѣгове заливе, брегове и гдинов куће угледа, коя су се надъ површиночу мора

подизале. Онъ люде на лаѣи пыташе: „кон вась Езбу познае?“, а межу тимъ фрегата са подпунимъ лдрама доплони къ обаи нѣной и у пристаниште Порто-Ферол.

(Конацъ сѣдѣе.)

ПОДЛОЖНИКЪ

СТОЛПА ВЕЛИКОГО ПЕТРА У СТ. ПЕТРБУРГУ.

Къ найвѣшимъ художественнымъ дѣлама нашегъ столѣтія безъ сумнѣя принадлежи образований столпъ великого Петра на коню, кои е на заповѣсть Енатирие II. у Ст. Петрбургу подигнутъ. Славный ваятель Фалло-не, конъ е приготовляніе истога предато было, учиня предложеніе, да Монарха представи, пао да онъ горе на еданъ камень натрчава, на коме конъ едну змію гази. Садъ е текъ пытанъ было, како бы се таковий камень, као што художникъ захтѣва, наби могао. Предложено буде, да се изъ много велики комада састави, ал' се опетъ скоро увиди, да такова художественна масса неможе одъ дуге сталности быти, да саставци рѣаю, и чрезъ многе случаете разорити се могу. Садъ се дакле намысли да се еданъ камень избере. Да е тежко было наби таковий камень, а юшты теже образовати га, то се ласно може погодити. Грофъ Карбури, прии на себе, да ће онъ камень одъ такового створа и величине набавити. У овомъ предпріятію кое се скоро немогубе чинило, бывао е онъ одъ славного механика Бецкой подпомаганъ, преметнуо е све тегобе, и срећно е набавіо, што е было обѣћао. Изведеніе овогъ великого предпріятія онъ е самъ у особитомъ дѣлу описао и съ дѣлнимъ начертаніама спровео.

По дугомъ траженію нађе се на едиой обаи Финшійско-морского пристаништа 6 претій одъ воде, а 20 претій одъ Ст. Петрбурга, у едномъ блатномъ мѣсту, еданъ прло шивастъ комадъ гранита, 42 паризке стопе дугачинъ, 27 стопа широкъ, и 21 высокъ. Было е готово 15 стопа у землю улегнуть. Мѣра е из-посила на 4 миліона фунтій, будучи да су не-

не шилькове одбити морали, да бы му се пристойный видъ дао, те е тако остала масса найманъ одъ 3 миліона фунтій. После, почемъ е камень скоро на свое мѣсто донешенъ было, юшты се много одъ нѣга одбило, и съ овимъ парчетама патосано е мѣсто около столпа. Направили су на блатномъ мѣсту, гди е камень лежао, колебе за 400 радина, а Карбури задрижао се ту за цѣло време, донъ се радило. Онъ и радины много су претрпиви одъ испареній нездравого мѣста, онъ е савѣтовао да се у подобнымъ случаетама найпре блато изсуши. Почемъ е 14 тауза*) далеко (землю около камня одкопати дао, даде га са 12 просты рендета съ едне стране орендесати, и помоу 4 вивта и други алати намысти га на еданъ дрвенъ патосъ. На последанъ буде овай страшный тереть на некій видъ саоница намыштень, подъ кое на мѣсто ваялка буду танета подметнута, коя е изъ бакара, нешто мало олова и платине салитя дао. Ова су инала 5 цоли у скрозмѣру, и шила су по металномъ олуку. Съ почетка дао е было танета одъ гвоздѣа сковати, али ова су се была стинѣла, а ливена танета разпрскаю се на комаде. Иначе лежао е цѣо тереть на 32 танета. Сваній се данъ вукао 80 до 200 тауза далеко, ал' се само 4 до 5 сатій на данъ радило. Чудноватъ е аяста было изгледъ ове масе на нѣномъ путованю. Горе на камени стоао е накованъ и меови, да бы се одма сви алати поправляти могли. Мало више столпа су два добомара, кои су свима радиницама нужнымъ знакъ давали. Четрдесетъ каменосѣнца были су путемъ непреставо занимаи камень изобразити. Двадесетъ и осамъ радина сѣдило е на малы вивсеби саоница са стране, кое су на камени утврѣне были, и тако су съ каменомъ и вучене было, за каменомъ пакъ пукала се множина саоница, на коима су се нуждио посухе и алати находили. Царица, великий Князь и цѣлый дворъ при свемъ томъ, што е сурово време было, долазали су више пута овай транспортъ гледати, вадъ е камень скоро близу на место, гди ће столпъ стояти, дощао было. После 6 недел дође камень на воду, гди е на еданъ

*) Мѣра одъ свон 25—30 обычнъ хватова.

сплавъ нетуть быо, — а! ние могуће описати у кратко, и безъ начертанія, коє су при томъ тегобе и средства употреблявана. На дань, кадъ е царица на престолъ ступила, быо е камень Невомъ поредъ царске палате прошао. Памети достойне су были преправности, да се оная теретъ на земљу изнесе. Трошакъ овогъ великогъ предиріатія износіо е 70.000 рубала, одъ кои две трећине на заоставше материале узимате су.

Д. Авраамовићъ,
Живонисацъ.

КОРРЕШПОНДЕНЦІЯ.

У Бретислави на Св. Константина и Елену 1842.

..... Духъ Славенскій заузима у себе цѣло племе Славенско. Срце, чувствомъ Славенскимъ опоено, нуца едіано къ сваною, а гди тога нема, тамо ние виканавъ Славенскій духъ, тамо е духъ сепаратистичкій, духъ малый, оная духъ, кои е клетву на народъ Славенскій принео, кои е нѣга разкомадо, кои е нѣга у чельсто душмана баціо. Еръ како тамо може быти духъ Славенскій, гди се едіа часть народа нашегъ изключавъ? Духъ Славенскій тежи тамо, да то, што е было на почетку едіо, опеть едіо буде, и да гдно ово величество утѣмлява свѣтъ Славенскій, свѣтъ нашъ, да будемо то, што быти имамо. Духъ Славенскій стреса съ народа свога све ланце, оный животу Славенскомъ дає одѣло Славенско, одѣло одъ скермета драгоцѣнне. Вы тамо Славени нисте! Вы сте сепаратисте, вы сте любители разкомаданости Славенске. Вы нисте іоште сазрѣли за Славенство, еръ вы срећу нашу налазите у малышности, у нязноути и повязности вашей. Вы тамо іоште страдати морате, као што су Мойсееви израилянни на пустыни страдали, да се очистите одъ глупости, да оставите оная малышны, презирали достойный духъ, да поставе одъ васъ генерация вѣрна ступити у земљу Канаанъ, у земљу Богомъ опредѣльну и обѣдану. Славенство разкомадано быти несме нити на четири части, нити на више; него мора быти, напаръ када, едіо, и то духомъ и тѣломъ. Занста Словакы, кои е найчистіе повно идеу Славенску, планати мора, кадъ види, како се Чесы одѣбляю и о нѣкомъ западномъ Славенству саялю, кадъ свакій дань одъ южне свое

браће доказе добляю, да и они о южномъ Славенству низкослове. Quo, quo scelesti ruitis? Словакы, и Србинь, кои е у элементъ Славенскій, источну цркву, завѣнъ, коме е и у душевномъ и политичномъ животу одъ истока збѣда даница засинула, коюга крагуи птице, на миру одъ дивный лстреба, у своимъ лузина се пасу, еръ нѣ Славенска птица, Славенскій орао чува; коя кадъ се збогъ порока свои у преѣшній благо загноре, опеть истымъ великаштемъ извучена и одъ найстрашній смрти избављна бива: — Србинь, велимъ, имао бы идеу Славенску найлѣпше са Словакомъ поинти, еръ едіано су страдали, имао бы идеу чисту Славенску заглрати, у нѣой живити и у нѣой радити.....

Славолюбъ.

ОБЗІРЪ НА ПРОШЛОСТЬ.

6 Юлія 1373 родіо се у Хусину у Ческой Славенинъ Іованъ Хусъ. Бмо е сынъ простогъ тежана. Учіо се у Прагу, гди доцнѣ постане Проповѣдникъ и Профессоръ у великомъ училишту. Многе е езике говоріо, особито е у Баврейскомъ вѣштитъ быо, зато се непрестано са светымъ писмомъ забавляло. Добро се упозна са наукою Виклѣфеномъ, (оная е бмо Профессоръ у Оксфорду (у Англезкой), и трудіо се, да Христовой науци прву чистоту и силу поврати), и наскоро као реформаторъ са красномъ своимъ речитосћу многи наклоность задобыве. За тѣмъ свободнѣ почне пороке свѣщенства укоравати, и цркву римску одъ злы коєкавы обычая чистити. Іованъ XXIII. Папа дао га е у Римъ звати, но Хусъ се му неиде. Кадъ га на концилїумъ у Костницѣ цитираво, онда му Царь Сигизмундъ писно едіо да, съ коимъ да свободно може ити, и безъ икакво вреда опеть се натрагъ вратити. И тако съ тимъ писмомъ 3 Нов. 1414 год. дође у Костницѣ. А! га 5 Дек. подъ затворъ метну. И текъ 4 Мая г. 1415 првый путь изведу га на судъ. Ту доказе нѣгове и основе ни, слухати нечтѣдоше, већъ га накратко понуде, да одъ свога предавана одустане. Кадъ то учинити нечтѣде, 6 Юлія 1415 (на 42 дань свога рођенія) буде на смръť осуђенъ, и то, да се на ватри спали. Сутраданъ, презирући писмо царско, буде пресуда извршена на едіомъ острову Райнскомъ; и тако Хусъ съ юначкимъ постоянствомъ на спалишту псалму пѣваючи животъ сврши.

№ 28.

У Суботу 10. Юлія

1843.

МИЛОШЕВЪ РАЗСТАНАКЪ.*)

ВУКОСАВА.

Кудъ же Милошъ, кадъ се спрема тайно,
Кадъ на себе меће руно сайно?
Ево штита — ту е копљ — начъ,
Конь подъ седломъ готовъ ено вршити —
Мени пакъ слутня срце тишти —
Пролитайте очи горкій плачъ.

МИЛОШЪ.

Драга жено! твоє сузо стежи,
Мое срце на Косово тежи,
Да покосишъ тамо Турскій станъ.
Отечеству съ поля пропасть зія,
А изъ нутра изданаца змія,
Когъ некъ данасъ види Видовданъ.

ВУКОСАВА.

Кадъ е тако, слѣдуй гласу чести,
Но башъ и я небу само прести,
Него съ тобою идишь у тай рать.
Отечества спасеніе веля,
Да и жена опасности дели,
Да се скрѣ душманину вратъ.

МИЛОШЪ.

Драга жено! ты ми чувай дворе,
Вратитѣ се къ нима я до зоре;
А за тебе ние ратный злой.
Слушай! труба къ одлазку веъ труби!
Съ Богомъ жено! надежду негуби —
Зорѣмъ бытѣ Милошъ опять твой!

Око Видовдана (16. Юлія) 1843.

Алекс. Андриѣ.

ОДЛАЗАКЪ НАПОЛЕОНА У ЕЛБУ.

(Конацъ.)

„Неустрашимый“ стигне на острово Елбу
3 Мая по подне. Генералъ Друотъ, кои е та-
коферь у пратнѣи Наполеоновоу бую, отиде
къ управителю того острова, и уговори съ
нимъ, да Наполеонъ сутра данъ изъ лаѣ изи-
ђе, и свой улазъ у Порто-фераіо држи.

Наполеонъ веъ више стрѣльницъ немо-
гаше быти. Овъ 4 Мая на свой телешконъ спа-
зи на обали лепъ польскій домъ, чїи положай
нѣму се донадіе. Заехали га походити, и са
генераломъ Бертрайдомъ, обрштромъ Кампбел-
ломъ и капетаномъ Ушеромъ одлови тамо на
едной шалуви. Наѣу домъ затворенъ, и зато
су морала послати у Порто-фераіо, да се клю-
чеви донесу. На ово се Наполеонъ врло не-
стрѣльницъ показоа. Између 2 — 3 сата по
подне врати се у лаѣу, али ю одна затимъ
остави, и у Порто-фераіо отиде.

Наполеонъ уѣе у главну варошъ своѣ
поногъ малогъ царства, гди га досаданѣи
управитель Елбе, Французскій генералъ Далес-
ме и осталя чиновници дочекаю и приме. „Ге-
нерале!“ рекне царъ къ Далесму, „я самъ мол
права интересима отечества жертвовао, а се-
би самъ притяжаніе и господарство надъ ос-
тровоу Елбомъ задржао. Обзаните жите-
льнма, да самъ и ньново острово изабрао, гди
ѣу живити. Реците їмъ, да ѣе они одсадъ
за мене быти предметъ мои найживильни инте-
реса.“ Управитель Порто-ферая преда му клю-
чеве варошій, и „Тебе Бога хвалимо,“

*) Противоположность къ Шаллеровомъ „Gettord
abchied.“

чему су Наполеонъ и сва надлежательства у саборной цркви присуствовали, было е одиѣвано у славу новото суверена. При овомъ торжествѣ иѣшто малѣшинога показало се. Кадѣ е Діокеціанъ свой скинтаръ оставио, иѣ хтѣо иишта више о овомъ царскомъ пурпуре, о трошной хальви Делвиере ни чути ни знати: онъ е иѣговоа цѣбе у своей башти. Кадѣ е Карлъ Великий свою круну оставио, отишао е са сѣиногъ престола свогъ у миръ усамѣногъ манастира у бреговима Наварре. Слабость е дакле, и дѣтиский посао быо гледати, како Наполеонъ, мало пре царъ Француза, краљ Таляиске, протекторъ Райиске свезе и посредственикъ Швайцарске, иште, да се у маленой Елби суверенство иѣгово церемоніама покаже; али по несрећи за тако великогъ мужа лежало е таково нешто у иѣговомъ характеру.

После оны церемоніа обѣдовали су обрштаръ Кампбеллъ, капетанъ Ушеръ и други кодѣ иѣга. Британскій капетанъ примѣтио е, да е царъ съ великимъ аветитомъ ео.

Управительство Портоферанъ было е за време палата царева. Наполеонъ похити свое ново царство разгледати и уредити. Генералъ Друготъ буде постављенъ за управителя острова, и на велико мѣрило иѣгове преѣшанъ управителствене системе навикнути, наименуе царъ одма едногъ државногъ савѣтника за послоне управљаня у иѣговомъ маломъ царству; маршалъ палате, генералъ Бертраандъ, быо е предсѣдатель овогъ надлежательства. Све сѣиности, на колико су само средства доушѣвала, показиваху се у царскомъ двору; и орао, иѣравъ свое створцу, съ иѣлие е пао на оно лено острово, ко е сво на Французскій начинъ остроно было.

Острово Елба, ко е лежи близу примора Тосканскогъ, иѣе велико. Оно нема више него 15 миль у простору; бреговито е, али билъ на иѣму тако цѣта, и тако е дражество, као и у Таляиской. Погледъ на иѣга е любезанъ, романтичанъ, воздухъ у иѣму чистъ, изузимаюћи у околици оны слани источника, одкуда острово највећий приходъ муче. Видове лозе изъ Тоскане вио се око брестова;

маслине пуцаю одѣ зрѣлине; жита и усѣви даю богату жетву; само гвоздене руде доносе годишній приходъ одѣ 500,000 франка.

Просторъ острова Елбе може се стесниѣи учинити; али за разумно мысленгъ кнеза быо е дополниѣи, и Наполеонъ могао е у овой самои онаи мѣрь и оно задовольство наѣи, ко е бадава на полю битке или на престолу тражио. Иѣму е остао краснѣи задатакъ, свой важнѣи и знаменитѣи животъ описати; а кадѣ га е смртъ у славномъ походу год. 1814 поштедила, то му е душность была, своѣмъ величественомъ кичицомъ узроке начертати, кои су паданіе иѣгово произвели.

Гарда, ко е Наполеону уговоромъ одѣ 11 Апр. 1814 уступљива, доѣе 26 Мая у Елбу. Она е састављала малу, али свету чету иѣриы, кои иѣе было више одѣ 400. Два дана по одлазку царевогъ изъ Фонтенеблоа, ова е гарда изъ Питивѣра одпутовала. Она е прошла крозъ Лионъ, гдѣ су овицири иѣи на великѣи обѣдъ позвани были. Затимъ отиде преко Монцена, и доѣе, мѣсто у Туринъ, у Каманьолу и Савано. Кадѣ е стигла у последнѣи пристаниште, оправи генералъ Камбронне вѣсть у Елбу да гарда долази, ко е тако за два дана присѣбла. Войници буду на петъ Енглезни лаѣа раздѣљени, на поима су срећно и на миру у Елбу одпловили. Наполеонъ е надѣ овиѣи храбримъ и достоинѣи ратницима, кои су подѣ старимъ орловима своемъ цару свада слѣдовати желали, драго разгледанъ войске; — опомена оне велике муштре, кою е на Тилъ-ринскомъ простору али предѣ биткомъ држао.

Присуство савезны посланика чинило се да иѣе више нужио. Наполеонъ одпусти се одличнѣи генерала Коллера и капетана Ушера, а обрштаръ Кампбеллъ остане јошѣ на Елби. Наполеонъ поклонѣи капетану Ушеру при одлазку алатну бурмутицу са своимъ образомъ, ко е съ 22 діаманта, свакѣи 100 фунтѣи штерлинга у вредности, ограбѣнъ быо. Доцнѣи капетану Ушеру даваху за буриутуцу ту 5000 фунтѣи штерлинга, но онъ ю дао иѣе.

Наполеонъ на своемъ острову изгледаше, као да се занима само са войницима свое гар-

де, као да бригу носи, како ће се земљодѣ-
лѣ на острову подѣли, као да га путеви зем-
лѣ и ново правлѣніе заузима, или да му се
мысли прте око послова у рудокопѣма — или
око лѣвни зданія. Изъ ничега се противно нѣ
могло допознати. Али ипакъ ова силна душа
хмлядомъ тайны мыслей, желѣи и надежда напу-
щѣна; овай радопослушній духъ непрестано е
прѣбао трепутать, кадъ же изъ нова нѣгова
Фортуна свою стару игру започети.

Белика революція чинила се да е оконча-
на; партъ Наполеонъ находѣ се одъ 4 Мал на
острову Елби, а краљъ Лудовикъ ХІІІІ одъ
8-га у Тилдрину.*). Орао и тробойна застава
были су у Портоферрау наперени, а ценне на-
раме депршаху се съ прозора у главной парохі-
и Французке. Коловође велике политикѣ,
кои су Паризій миръ заключили, обявили га
народима као почетакъ одъ повратка златнога
вѣка. И самъ царъ Францъ писао е обоици
командираюћимъ военнимъ маршалама, кнезу
Шварценбергу и грофу Белегарду: „Миръ е
заключенъ; силѣи и постоянству савезне войске
захвалитѣ свѣтъ дуге мирне године.“

ПАВО ЕМИЛІЙ.

(Съ Гривогъ.)

Знаменитый овай велможа Римскій отѣра
жену свою. Пріятельи нѣгови стану га уко-
равати, говорѣи му: „Нѣ ли твоѣ жена цѣ-
ломудренна? нѣ ли богата и сасвимъ лѣпа?
Зашто си ю дакле отѣрао?“ Но онъ знаюћи
нѣву погрѣшку, да бы їмъ показати могао,
да они нѣгово намѣренѣ неразумѣнаю, заповѣ-
ди, да му се нѣгова чизма довесе, кою пока-
зуюћи їмъ рече: „Нѣ ли ова чизма лѣпа?
нѣ ли нова и добро израћена? Но нѣко нез-
на гди ми ногу тишти, алъ я, кои ю носимъ,
знамъ врло добро.“

Тодоръ Аѣ. Томѣѣ.

ПРАВИТЕЛСТВО У ПОРТУ- ГАЛСКОЙ.

(Изъ Бразіліа)

Кадъ се године 1820 острово Леонъ по-
бунило, и у Португалской се революція роди-
ла, изванредни кортези скупѣ се и издаду,
по Шпаньолскомѣ одъ године 1812 начинный,
али ипакъ демократійскій уставъ, кои е и вла-
даюћій краљъ Іованъ VI. приміо бмо. По нѣ-
му е была само една камера, снабѣнена са
своимъ законотворнымъ силомъ и съ великомъ
часху извршуюће власти, и ту бы камеру све-
общій изборъ наименовао. Краљъ нѣма пра-
во забране; онъ може само законъ, на кои бы
се кортези согласили, поправити; ако ли бы
кортези кодъ своего вѣтума, и по вторичномъ
разгледаню, остави, то же се узети, да е краљъ
тай законъ потврдю. Онъ неможе кортезе,
кои се у извѣстно време састаю и разилазе,
нити одгодити, нити разпустити. После три
године затимъ ово ново устроєніе сруши по-
буна, кою е Донъ Мигуель, другій сынъ кра-
льѣ, дигао бмо; а у Маю мѣсецу године 1823
протестира Іованъ VI. противъ свега, што е
досадъ было учинѣно. После смрти краля год.
1826 на користъ свое вѣри Доне Маріѣ Пор-
тугалске круне одрекне се Донъ Педро, нѣ-
говъ вайстаріи сынъ, кои е вѣлъ прѣ тога за
Бразиліанскогъ цара проглашенъ бмо, и даде
Португалима карту, коя е старѣ кортезе опетъ
поставила. По овомъ устава анту законо-
творна сила почива на особи краля и на кор-
тезима, кои се из две камерѣ дѣле: т. е. на
камеру пера, коя краљъ у неопредѣльномъ
брою наименоуе, и кои е достоинство наслѣдно
или за живота, и на камеру депутираца,
чѣе членове сванѣ четири годинѣ избирачи
провинціѣ наименоуѣ, а ове опетъ скупшти-
на свію државны грађана изъ парохіѣ избира.
Годинѣ 1828 Донъ Мигуель, кога е братъ за
регента поставіо бмо, овлада престоломъ свое
нећакимъ, даде се за неограниченогъ краля
прогласити, и владао е са страхомъ и ужасомъ.
Али Донъ Педро, принућенъ бывшій круну
Бразиліанску оставити и у Европу добѣћи, го-

*). Кралѣвна резиденціѣ у Паризу.

дине 1833 до тога доведе, да е престолъ свое кѣри опетъ задобью, и Португалской уставъ повратио, кои юй в год. 1826 дао быо. Ово правителствено устроєнїе траало в до 10 Септембра год. 1836, у кое време посада и народна гарда у Лисабони уставъ одъ год. 1820 прогласи и кралъцу нагони, да га прими са некомъ измѣномъ, кою су кортези за добро нашли. И изъ овы измѣна, кое су се нужие быти чиниле, постао е найновїи, у Марту мѣсецу год. 1838 довршеный уставъ, на кои се и кралъница заклеа. Овай уставъ у многомъ е наликъ на онай сасвимъ демократїйскїи одъ год. 1820, али ипакъ постое две камере, сенатора и депутираца, одъ кои прва има 52, а друга 114 членова. Навршујућу властъ, притяжава самъ краль или кралъница, а законотворну дѣла са кортезима.

СЛАВЕНСКА СТАРИНА.

У додатку къ общїямъ новинама одъ 28 Юнїа стої: да се у Римскомъ Ватикану нашао старый рукописъ Славенскогъ превода новогъ завіѣта, кои е наскоро после Славенски Апостола Кирила и Методїа изъ прїобытногъ текста преписанъ. Г. Копитаръ, библіотекаръ царске дворске библіотеке у Бечу, отишао е у Римъ, и тамо већъ прїспѣо, да овай знаменитый, заиста нигди више несуществуюћїи споменикъ языка и вѣре препише. Съ великимъ нестрѣпїемъ очекуемо, да се истый наштампа и ученоме свѣту на критику и разсуженїе саобшти.

СУБЕТНА СВАЉА.

(Съ Грчїога.)

Посвађаю се међу собомъ два сусѣда абогъ кукавице, кои у комшилукѣ кукала бїше. Оду дакле къ судїи да їймъ онъ пресудї; а овай їймъ рече, да е мучно ту стваръ пресудити. По изтеченію некогъ времена, кадъ їймъ судїи доста новаца извукао бїше, ову їймъ пресуду изговори: „Кукавица е за мене, а не за васъ кукала.“

Тодоръ Аѣ. Томїић.

ОДЪ СВАЧЕГА ПО НѢШТО.

Французка има, кое у своїмъ оружиницама, кое у рукама войске и народне гарде, 2,710,165 пушака.

Судаць Вилкинсонъ, у Луизвилли, на ручи кодь некогъ кролча напутъ. Да види како не му стоїти, отиде, у другѣту съ трима прїателяма, къ томе крочу. Шавъ халъние слабо га задовољи, на што се онъ яко жаловао. Крочъ одъ свое стране увѣраваше, да му напутъ сасвимъ добро стої. На то рекше судаць: „Само магараць или мазга може таково што говорити.“ „Башъ што е магараць или мазга халъниѣ обукла,“ одговори крочъ, „на мысли животины, да юй нестої добро.“ По више подобнимъ узиманїямъ почестованїяма обонца се почупаю, сграбе свое ножеве, и съ њима еданъ на другогъ бїсно нападну. Прїатели судчеви хтѣдоше га одбранити; али чимъ калѣе кроччеви то спазе, споче одъ свои столова, и са маказама ударе на њи. Бдва съ тежкомъ мукомъ могла їй е дозвана полиція разнадити. Еданъ човекъ, именомъ Меекъ, пао е мртавъ на мѣсту, другїй такоферь смртно ранѣи после неколико дана умро е. Крочъ и њгови моцїи были су више манѣ ослабѣени. Судаць Вилкинсонъ и њгови прїатели, покрай вики и проклянія скупљѣногъ народа, буду у апсѣ оведени. „Утицаї криваца тако е великъ, да вѣрно неможе мыслити, да не оны осуђени быти“, придоаю овозъ саобштенїю Американске новине.

ОБЗИРЪ НА ПРОШЛОСТЬ.

9 Юлїа 1718 учинѣнъ е у Пожаревцу миръ између Нѣмачкогъ Цара Карла VI. и Порте. Са олимъ миронъ прекїне се рать, кои е Порта противъ републике Млетачке їонїтъ одъ год. 1714 водила. У томе рату Турци одъ Млетчана полуостровъ Мореу отку. Млетчани невазгубе надежду, да не га опетъ повратити. У две (на мору) битке одрже побѣду надъ Турцима. Освоє Первезу и Поницу. И башъ кадъ хтѣше и Дулцѣгнѣ узети, стїгне миръ, и далѣмъ напредѣ њиновомъ край учїни. Мореа, Суда, Шпиналонга и Тимокъ принаду Порти; а Млетчани мораше се задовољити са Їонскимъ островима, Церїго, и освоєнимъ земляма.

ПОДУШКА.

№ 29.

У Суботу 17. Юлія

1843.

ОПРЕДѢЛЕНІЕ ЧОВЕКА

У ЧУВСТВЕНОМЪ СВѢТУ.

Зашто Музо вічна воля
Оде дадо быће намъ,
Где с' палази свака боля,
О криш' біс жића прамъ?

Где кадъ бурно врене прође,
Па настане любий Май,
Не задуго зима дође,
И красоте лишн гай?

Где кадъ често радостъ слети,
Жалости се явил знакъ,
И приць облакъ грозно прети,
Кадъ радостный сине зракъ?

Зашт' неогоде толѣе створи
И промѣни даде на?
Зато а', да насть сано мори,
Доць непродаде смртна тна? —

Ах, не тако! нів зато!
Праведанъ е Господъ Богъ!
Онъ неиде Благій на то,
Да любимица презре свогъ!

Векъ у овомъ свѣту ромомъ
Съ тог' намъ даде быћа знакъ,
Зло и добро да разумомъ
У промѣни позна свакъ;

Да мудроску одарени
Изберемо добра прой,
А вольноску снабдѣени
Да спѣшимо дѣлм той!

Ерь што сада изберею,
То да буде нама даръ
У вічніште кадъ принесемо,
Свете праиде ште царъ! —

Іоанъ А. Навѣкъ.

О Д Г О В О Р Ъ

НА ПРИМѢЧАНІЯ МОЈОЈ ОДИ У 26. БРОЈУ ПОДУШКАЕ ПОДМЕТНУТА ОДЪ Г. УЧРЕДНИКА СРЕДСКИ НОВИНА.

Валѣна критика, кол са основима мисли и израженія претреса, приноси много ползе напреду книжевномъ. Ко е годъ оваквой критики противанъ, коме се грози чути, шта учени люди о њему и његовымъ дѣлама мисле, тай очевидно показуе, да е непријатељ просвете, до зла Бога самолюбивъ, и да жели, савъ светъ у лапъ обути. У колико критику валѣну збогъ обште ползе уважавати и издавати треба, у толико е клоцаѣ, и безосновно исмеванъ презрѣнія и строгѣ казни¹⁾ достоин. Изъ овы основа оглашуемъ се сада у книжеству Србскомъ за непријатеља своју оны, кои на основу критику мре, и кои безосновно критикују; и са овимъ дѣломъ потрудио самъ се доказати, у колико су Г. Учредника Београдски Србски Новина примѣчанія, на мов стихотворенія у 26. броју Подушкѣ учинѣна, рѣвна и презрѣнія достойна. У приомъ примѣчанію Г. Учредника вели: „Валѣда криванъ?“

Кады бы я овако одговараю, као што се пытамъ, не бы Г. Учреднику ништа друго казао, него, да у моме стіхотвореніи нїе „кривавъ“, но „кривий“, да ми е зачудо, да човекъ са здравымъ очима невиди, и да Г. Учредникъ у брой оны Филозофа спада, кои своимъ чувствама неверують; аъ я мыслимъ далѣ одъ носа, и вагаюмъ силу Учредниковаго безосновногъ израженія. Хтео є Г. Учредникъ съ тымъ пытаймъ свету показати, да є боль кривавъ, него кривий зной неакадеичн основъ свога израженія; а я велимъ, да є у овой моёй Оди приличнїе „кривий зной“ него „кривавъ зной“ казати; ерь є „кривий“ зной, „зной савъ у крвѣ претворень, а кривавъ“ є зной, зной съ крвлю помешанъ. Г. Учредникъ є оглашенный стіхотворца непрїатель; ерь имъ недопушта, речи подобно — и еднозначече, гди и кады имъ є волъ, употреблявати невѣжаючи смысла и друга Поетике прѣвила. — У другомъ примѣчаніи запытує Г. Учредникъ: „Небы ли овде за уво прїатїе было „што се“ место „кон с“,“ по и овде недоказує, зашто мысли, да є уву прїатїе „што се“ него „кон с“,“ Нису сначїе уши єдине, аъ се мени чини, да є лажче изговорити, и да є прїатїе за уво „кон с“,“ гди су два согласна и два самогласна, нежели „што се“,“ гди су три согласна, а два самогласна. Тешко стіхотворцѣма, кады люди са станленымъ очима закачє у нїювымъ дѣлама, и кады їй нема, наїи могу! „Кон с“ нїє погрешка противъ благогласїа, аъ и да є, не бы є треба, ако є єдинита она у моёй Оди, на мотїи предъ светомъ тако дызати; ерь стіхотворцы, кои бурїе Оде пишу, нису збогъ завоса (enthusiasmus) кадри, сваку погрешку у благогласїю избежи. Я мыслимъ, да є по Грамматици боль: „Любве храмъ, кон с' необара.“

него „што се необара.“⁴⁾ Требе є Г. Учредника примѣчанїе, да самъ по Мушницомъ казавъ:

Доъ славно имє, езыхъ, веру Србїнь
Люби, и поштења хрѣмъ:
Славїе дично плєме Ђорѣа Црногъ.

Боже, непостави му грѣха сего! Та овай мене подражателѣмъ поругателно назва збогъ речї: Имє, езыхъ, вера. Кады бы я као Г. Учредникъ судїо, я бы Мушницогъ и Светїѣа подражателїма славїи Латїнѣа, Немачки и Славєнски стіхотворца, а и самосвоїма назвати смєо; ерь су ови славїи Србски стіхотворцы по нєїкъ смысао одъ други честиты спсателя у своимъ стіхотворенїма употребїли. У овимъ Мушницовымъ стїховїма, изъ Оде Битковїѣу Мїханѣу начинїєне, узєтїма:

Въ честь отчєї сїни кады нємъ доказати,
Да рода свога Парнасъ не презїрєшь?
На овомъ за те расту лаври.

треба є врста по Хердеру, кои вели: Омиромъ, Пиндаромъ и Архїлохомъ быти, само є на матерїѣмъ езыху моїно. — Далѣ є у той истой Оди: „Невоздѣлаю полє поорите.“ по Овїдіѣ стїхотворца:

Пїєва плодна, ако се неоре,
Трїѣ, траву приносїе само.

И Светїѣѣ є далєе по Пушкину казавъ у Караѣорѣа првомъ прєлазку у Сремъ: „О врати се натрагъ;“ ерь и у Пушкиновомъ стіхотворенїю: „Црїый Ђорѣѣ“ стої:

„О врати се отче мой, врати се“.

По Г. Учреднику и Хорациє и Виргїлїє вису оргїанїстє, ерь є прїимъ изъ Пиндаровы, и Алєопы, а другїй изъ Омїровы стїхо-

5) Народна пїєса (ивъ. I. стр. 257) каже:

„Обуѣте ян танану конулан,
„Што ѣ Мерїа у влѣости далъ;
„Вєште ян асєсу мараму,
„Што ѣ Мерїа у влѣости вєзла.
Далѣ (стр. 300. п. 765):
„Вєѣ за оногъ Стоїахъ рїсарѣ,
„Што у колу сєзновѣхъ вєнєцѣарѣ.
И јоштѣ много прїтївѣ ямъ у нашїмъ народнїмъ пїєсана, гди се „што“ мїсто „кон, кон, кон“ говорѣ; и ово їїхъ јавїєтѣ не мало благогласїє причинїа. Сравни прим. 18).

2) „Ходїе члѣвѣа уцїтїє є лїдїи обїци“ — уєе вѣстѣ Чєсн. У.

3) Нєче тако быти. „Кривїѣ“ зачїи убїицї, прѣа пролїваюћїи, blutvergıessend; одѣуда „кривїѣмъ“ убїица, разбїивїицѣ, der Mordstundige; „прїмо дѣло“ убїїство, die Mordthat. О ономъ се Г. Зах. увїрїиѣа жїєнє и яъ Буковѣѣ у Мажуранїѣѣ-Уварєвїєвогъ рѣчїица. У.

4) И то нєче тако быти. „Кривїѣ“ ачїи прїамъ увїдїицѣ, оправдїицѣ, blutig. Вїдїи мало прє спосєкуєтѣ рѣчїица.

на по нешто узео. Алъ я као Г. Учрединъ неумемъ судити, но држимъ, да люди по гдѣ-кою лепу туђу мисао у свое стихотвореніе ставити могу, ако е плањ њиовъ, и ако су нѣ израженія таква, да речи узете неизгледају као туђе, но као њиове собственне. Заръ ед-нака обстоятелства непроизводе единаке мисли и израженія кодъ своју людій? Гдѣ е Мушиц-кій добмо то право, да се њгове само речи: „Име, езикъ, вера,“ за оригиналне сматраю? И мислимъ, да е и мени, и свакоме Србину Србеко име, Србскій езикъ и Србека вера нај-већа драгоценостъ, и да те Србеке речи сви Србљи саободно употребљивати, и за најдра-гоцѣнѣ ствари споминати смеду и могу не бое-ћи се, да ћеду съ тѣме име оригиналиста из-губити. Непогу я у место ты речій: шљиву, брескву и оскорушу⁶⁾ негути. У овоме по-следѣмъ примѣчанію писамъ кадаръ друго мы-слити, него да ме Г. Учрединъ збогъ самы речій подражателѣмъ Мушицковымъ назва; еръ Мушицкій нема споменуте речи нигди онако, као што самъ се я изразіо, у место: навекъ, а я самъ ѣй у овомъ смыслу употребіо.⁷⁾

(Рѣчица сѣлау.)

ВЕЛИКОДУШІЕ.

Госпоа одъ Геофри наручи славноме Фран-лузноме живописцу Карлу Ванло два живопи-са, на които да предмете по њиовѣмъ задатку изобрази. Едѣмъ представя двору, у којой се концертъ драи, съ много музиканта и мно-жиномъ слушателя, а другій различне забаве и увеселѣнія у Шпаньолскомъ одѣлу.

Художникъ е обадва живописа съ вели-кимъ прилѣжаніемъ израдїо, и зато они при-надлеже къ њиовымъ наибольшимъ послонима.

Ванло е искао за нѣя 3.000 ливрій. Го-споа се зачуди, да онъ тако мало иште, те му пошлѣ іошть 1.000 ливрій више.

Обадва живописа буду общте хвалѣна, та-ко, да се гласъ о њима разнесо и по стран-нымъ землямъ.

Кады е Ванло умро, оставіо е после себе врло мало лиѣніе своіой породыци.

Госпоа одъ Геофри, коя е живописе яна-ла, заключи, явно лиценитрати дати обадва жи-вописа одъ овогъ изредногъ художника, коя су была после њгове сарті іошть већу вред-ность добыла, ербо е она рука, коя е художе-ственно кистъ водила, на вѣки клонула. Те зато буду у одной дворани изложени, да ѣй е свѣпїи видити могао и о њиной вредности у-вѣрити се.

Царица Екатерина II, добые вѣсть о оной лиценитатїи. Она заповѣди, да се они живопи-си, ма шта коштывали, за нѣя купе. При яв-ной лиценитатїи дотерало се до 34.000 ливрій. И тако царица купи живописе и речену сум-му новаца исплати.

Госпоа одъ Геофри одма, пакѣ е новце примила, задрихъ себи 4.000, а 30.000 ливрій даде сиротой художниковой удовици, съ мо-лобѣмъ, да она те новце прѣмѣ као собственну заслугу њиовъ покойногъ супруга.

Д. Авраамовїхъ,

Живописецъ.

НЕНЗОБРАЖЕНЪ БЪ ЧОВЕКЪ КА-МЕНЬ БЕЗЧУВСТВЕННЫЙ.

(Съ Григоръ)

Діогенъ е савѣтовао «даредъ некое бла-городнику, да пошлѣ сына свогъ у школу, да научи Философію^{*)}. Благородникъ га упыта: „Па какъу ће ползу мой сынъ одъ те науке

6) „Нехадѣ се о слово, але о нѣцъ“ — кожу Чеси.

У.

7) На сѣе оно одговора Хорациѣ: „Пуно опасне ризике пре-дупрежѣти дѣло, и прѣто подметнуто явтро иждѣти по пре-дварѣномъ пѣслу.“

У.

*) Благородникъ читателю! Оу не рѣчь (Философія) не превѣщѣмъ, еръ вѣшь е онда у противногъ смыслу и ед-накъ рѣзко толковати. А како то? Ево онако, ако рече-мъ „Философія“ тако не поимувѣмъ съ тогъ рѣчь „муд-рѣлюбїе“, но нешто друго оноемо са самимъ противнѣмъ, т. е. „Тамѣлюбїе“. А зашто? Зато, еръ е не составлѣнъ одъ рѣчи „ѣноло“ (любїи) и „софія“ (мудрѣсти), но одъ рѣчи „ѣноло“ и „ѣнософъ“ (тѣмъ).

иати?" На што му Философъ одговори: „Када га ко у театру види, неће моћи за њга рећи: Каменъ на камену седи.“

Тодоръ Аѣ. Томић.

НѢМАЦЪ О СЛАВЕНИМА.*)

Славенска народностъ долази къ себи, хоће да важи у свѣту, чезне за слободомъ и господовањемъ; али е права несрећа за њу, што су јој, после стогодишњѣ страдалности, изљивања живота понављиче одрицатељна. Славени се наеданпутъ освѣстине, и увидише шта су они могли бити, и шта бы требало да су; али одъ стыда и ѣда, што то јоште нису, заборављало ко е томе привъ. „Вы сте насъ угњѣтали,“ вичу они нама Нѣмцима. По народъ до близу 80 милиона големъ кадъ се угњѣтити даде, непоказуе ли то, да онъ нема никакве силе живота, никаквогъ характера и самосталногъ способа за изображеніе? И угњѣтена была су само неколика закриљна кољѣна Славенска, па ова су претала бити Славени, по-нѣмчила су се. Што су пакъ Славени у цѣлости, као народъ и у својимъ поединимъ кољенима за свима Европѣйскимъ народима заостали, кривца лежи на њима самимъ, на основној бытности њихова характера. Међу њима се никадъ грађанскій животъ побудио нисе, а гди овога нема, ту о народномъ изображенію ни говора бити неможе. Што господа Славенска гварда и свуда туђе изображеніе примаю, а подчинѣна множина глупа непрестано у едномъ станю остае; то е узрокъ, збогъ чега се до дана данашњѣ јошѣ никакво право Славенско изображеніе, никакова Славенска наука, и никакво баремъ у чемугодъ знатио Славенско кљажество развило нисе. Љпо е, и похвале достойно е, што Славени садъ за ово благо боре се, и њима Божій благословъ ѣалити неће. Само нека се непопосе съ дѣлѣна, коя ће истомъ може бити после сто годѣна моћи извршити. Они нека пусте

да ѡимъ народностъ више у путри, него съ пола дѣйствуе; па кратко рећи: они нека нешто важно, човечно-честито буде и раде, а признанѣ неће изостати.

ОДЪ СВАЧЕГА ПО НѢШТО.

Слѣдуюћу приповѣдку казуе Енглезијѣ спѣсатель Тодоръ Хоокъ: „Кадъ самъ се едан-путъ на путу одъ подижуће се буре уплашио, па немотавши на близу никаквогъ крова смотрити, осимъ неку малу, башъ у крај друма лежећу кућину, приступиѣ къ њој, и запитаѣ на врати сѣдећегъ човѣка, дали е онъ господаръ куће: „Бсамъ,“ одговори; „жена ми е пре три недељѣ умрла.“

Па университету Казанскомъ може свакій 14 языка научити. Ту има редовны и изванредны профессора за обычне Европѣйске языке, али, што е редко, и за настављѣніе у Хинезкомъ, и Монголскомъ, Арабскомъ, Персѣйскомъ, Арменскомъ, Турскомъ и Татарскомъ языку, да и у самомъ Санскриту.

Енглези год. 1702 обокле Кадиксъ. А бу-дући е требало кураша за напасти тако важно мѣсто, то е Енглезијѣ генераль нашао за добро, свое войнике словомъ уплатити. „Енглези!“ рече онъ „вы, што свакій данъ говѣђину и добру чорбу ѣдете, помислите, да бы найвећа срамота была, ако се дате, да пастъ ова тепчадъ, Шпанцолци, побію, коя саме попоранце и лимуне ѣду.“

„Онъ е био човѣкъ врло блага нарави, и нисе се знало, да е каквогъ непријатеља овде на земљи нѣао.“ Ко е то овако редакъ? Бѣаѣ убіеный цѣлѣть изъ Оренза у Галиціи, коме новинари горњѣ животолѣсно сажальнѣе придаю. Нисмо ли како коя данъ све човѣчѣи?

Некій сеоскій учитель кадъ е кћеръ свою удавао, мало пре вѣчѣанѣ одведе ю свое зѣту, говорѣћи са сузѣнимъ очима: „Предаѣмъ ти мой найдрагоцѣниѣ адѣрѣаръ, чѣдо мое любѣви?“

*) Изъ писанѣ: Нѣмачко рѣчи едрѣсъ Аустрѣйѣни, Ханбургъ, 1833. стр. 203.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 30.

У Суботу 24. Юлія

1843.

Д А В О Р І Я.

Сва се Србска дигла неће,
Теръ е робства коло стргла,
Чуло се е найдалече,
Кады е тешиій врамъ пргла.

Молба небы ншой заманъ,
Свѣтан съ ншоме ясний данъ.

* * *

Црногорска юште явля
Мирно угодие часе трае,
Нитъ туѣинске руке сила
Како ѣ тежка непознае.

Молба небы ншой заманъ,
Свѣтан съ ншоме ясний данъ.

* * *

И Валачка и Молдавска,
Што садъ слободѣ дриче у рука,
Есу челядь сва то славоска,
Есу ваши сви то пущи:

Молман нису заманъ,
Свѣтан съ ншма ясний данъ.

* * *

А мы како? — Сие у тинни
Остатѣмо прна лица? —
Погледаймо! на высини
Нутъ намъ сви пель даница.

Молба неће бытъ заманъ!
Пулаа ѣ зора — бланъ е данъ!!

У Дубровнику.

О. Гросъ П.

СРБЪИ И НШНОВЕ НАРОДНЕ ПШСНЕ.

ОДЪ АДАМА МИЦКІЕВИЧА.*)

На обалама Дунава насталии Славени о-
стали су у постоянной связи са Грцима, и вла-
дау нима тако звали жупани. Грци су зна-
ли, свою архивность надъ нима разпрострети,
и наименоваху ѣмъ и саме велике жупане, ко-
су другій поджупани рѣдко припознавали. Год-
не 1120 поше се на престолъ србскій Бела
Урошь, протопласта венада у овимъ предѣла-
ма сийногъ дома Неманъ. После нѣга видино
Стефана, кои е помошу източногъ цара за ве-
ликогъ жупана наименованъ былъ. —

Овай Стефанъ Неманъ ималъ е три сына.
Найстарій межу нима, Сава, посвети се мона-
стирскомъ животу, былъ е првый србскій ар-
хіепископъ, и славашъ е у земляскимъ преда-
ніямъ као апостолъ свога отечества. Сред-
ній, таковеръ Стефанъ, названъ првошича-
ный, т. е. првый путь крунисаный, приио е
владу после отца; наймлабій, Вукъ, добыо е
особиту часть землѣ. Доцнѣ умножи се пле-
ме Урошено или болъ Неманѣево на вине
грана, межу коима е непрестано меѣусобна бор-
ба владала. Исторія ове слаѣе подобна е до-

*) Изъ ншоме пововданіе у Паризу вниго: „Часови пре-
даваня о князству и стано Славена, архана у коловѣ
Французкой год. 1830 — 1832.“ Ово многоязычно и у сво-
е роу едино дѣло гледишюе сзвонко, но нѣтъ ся-
но средства на рука буду, да и у Србсконъ языкъ на
свѣтъ изаѣе.

У.

маѣмъ рату Славена на сѣверу. Велики жу-
пани, или овдешњи кнезови изповѣдали су
често противнаположено вѣрозакоње; поганскогъ
елемента нема, само се два различита изповѣ-
данія показую, грчко и римско, цѣла стваръ
накъ врти се око силе, око преимущества. Ђа-
ни су дакле тражили заштиту у Цариграду,
други у Риму, а кадиѡа и настојавали, да њи
како папа тако и патрирхъ миропомаже, да се
сѣ обадве стране укрѣпе или свађу удаде. По-
край тога е непреставо било нападања, пѣдае
и убијства. Сынъ обара отца сѣ престола,
отацъ дае сину очи изкопати, и затвора га у
монастирѣ; братъ убиѡ брата или његову недо-
раслу дѣцу. Ђдиомъ рѣчи, овде се повторива
политичанъ обичај Цариграда, и ева ова ис-
торія може се рећи, да е преврнѣ исторіе па-
дајућегъ грчкогъ царства. Наипосле у 14 вѣ-
ку силомъ се надъ другима узвиси еданъ одъ
Урошенихъ потомака, Стефанъ Душанъ Силниъ,
и подъ свою властъ сачуни све Жупане: онъ
е завладао Босну, Бугарску, Маѣдонию, Ал-
банию, Ердель, Далмацию, а Дубровникъ се самъ
његовој власти подиргао. Назвао е себе ца-
ромъ, и намѣриваше, узевши титулу цара три-
баскогъ и грчкогъ, и Цариградъ освоити. —

Али царъ Душанъ, убица отца свога, нис-
могао владу своимъ потомцима осигурати. Ђ-
дница му сына Уроша, убиѡ еданъ одъ силенихъ
у држави, Вукашинъ, и Србско царство на ско-
ро разоре Турци. —

Ѓѣла племена Неманићевогъ, одъ праотца
Уроша, кои е заиста великиъ човекъ био, до
смрти последнѣгъ потомка његовогъ, ошѣ
Уроша, саставляло повтичанъ кругъ. И та дѣ-
ла много пѣваю Србски народни пѣвци. Ну-
жио е дакле сѣ њима се упознати, и погледъ
еданъ бацити на исторію борбе Србаља са Тур-
цима, именито са Амуратомъ, кои особиту ро-
лу игра у овој поезији. —

Наивнатіе у исторіи Славена подунавски
у свези е, као што смо видели, са домомъ
Неманићевимъ, кои е одъ конца 11 вѣка крозъ
савѣ 12, 13, да и 14 единою у овожъ предѣлу
независимо славенско царство уздигао. Брѣ
Бугари пали су јошѣ у 11 вѣку, Маѣари су

свою уралску народностъ сачували и са Сла-
венима смѣшала се нису; приморѣ напротивъ,
племена пригорска, премда знаменита и по-
пора достойна, у политики башѣ ништа незна-
чиние: едина Србија представљала е подунав-
ске Славене. —

Найсилни измѣђу србскихъ владѡца, царъ
Душанъ, у Цариграду одраиѣтъ, хтѣо е цар-
ство свое устроити на византійскій начинъ.
Онъ се трудіо, да у правителство уведѣ хіе-
рархию и строгъ дворскій етикетъ. При томе
употребіо е пѣна введенія запада; тако е и.
пр. основао орденъ св. Стефана, заштићавѡ
е трговину, и даровао е вароши Дубровнику
велика преимущества. Пошто е титулу грчкогъ
цара узео, мислио е освоити Цариградъ, али
га смртъ препречи, да ту намѣру изврши. Онъ
умре год. 1358, и остави после себе недорас-
логъ сына и големо, на више части раздѣль-
но царство, ерѣ е земальскими поглавицама
достоинство краља дао. Намѣстници, добив-
ши допущеніе, да могу посити црвене чизме,
што е било одличіе владѡца, нехтѣдоше ви-
ше, како су се називавали, босоноси њи, и
преставше, цару се покоравати.

Найсилни измѣђу овихъ вазала, Југъ, намѣ-
стникъ Акараниѣ и Маѣдониѣ, Вукашинъ, сѣ-
верне, и Лазаръ Греблиновѣтъ, сѣверозападне
Србиѣ, покоре се царици Ђлени, Душановој
удовици, коя е у Вукашиновој главној варо-
ши живјала. Ови су међу собомъ были непре-
ставо у свађи, докѣ наипосле Вукашинъ мла-
дога Уроша неуби; и тако угаси се племе Не-
манићево године 1368. —

(Продуженіе слѣдуе)

О Д Г О В О Р Ъ

на примѣчанија мојој оди у 26. броју по-
дунавске подметнута одъ г. учредника срб-
скихъ новина.

(Ковачъ.)

Сада љу нешто о његовимъ скоро изда-
нимъ стиховима и преводима пробесѣдити, да
свѣтъ Србскій види, како се у туђемъ оку
тунъ, а у својемъ базирањѣ не примѣчава. Г.

одъ Србали данакъ. Лазаръ са свој страна помоћу зашито, ала нигдѣ ю победы. Краљ у-горскій, самъ Србію вѣдѣ желећи, остао е на миру гледати, како се Срби съ Турцима боре. Нѣмачии цареви не даше ни войске ни новаца. Польска е у то доба одъ овы послѣова удалѣна была, и истомъ после 20 година указа се у овинъ предѣлима. Лазаръ међу тимъ, пошто е колюмо могоше Арбанаса, Бугара и Срба спуніо, стави се на борбу.

Храбростъ краљѣва, одушевляніе нѣговы чета, може бити да бы побѣда увѣчала, али на несрѣчу роди се распра између войвода. Два зета Лазарева, вѣйскаиніа юнаци и господа у Србїи, Милошъ Обилићъ и Вукъ Бранковићъ, посвајаю се између себе поводоми свои жена. Вукъ изъ мрзости и освете потвори издайство, и бывши са Султаномъ у договору, нападао е Милоша и хтѣо е на нѣга, невиногоа, подозрѣіе издае бацити. Милошъ на ово пребациваніѣ неодговори ништа, само ноћу предъ битиу удали се у свој тихости изъ табора са два пратиоца, каже се турекимъ стражама као ускокъ, и буде у султановъ чадоръ одведенъ, на овоме, кои га е прїятельски дочекао, ношъ у срце убоде. Крѣпко бранећи се оборио е много неприятели, докъ найпосле и нѣга на помози не махнулоше. Ово юначко дѣло инакъ никакву користъ привело ние. Напротивъ войска Милошева, коя е прїе противъ нѣга разнесена гласе чула была, и сада незналаше, шта се съ нѣмъ учини, узколеба се и изгуби снагу. Вукъ на осудиномъ мѣсту у найважниѣ часъ са своіомъ войскою одбѣже; Лазаръ, по дугой и крѣпкой борби, предводећи заоставше чете, изгуби коня и падие у руке неприятели.

Нѣгову смрътъ разнѣ описую историци, али найваше вѣрованіѣ заслужуе вѣкій польскій хроникописецъ, познати подъ именемъ Янчаръ Полякъ, кои е као яничаръ свега, што се случило, очевидно быо. Онъ вели, султанъ Баязеть, сынъ Амурата, кога Србали убише, даде краля Лазара нѣ лешу свога отца и брата, у битки погнувшаго, довести, и после га грозећимъ гласомъ запита: „Како си се смео усудити, оваково злочиство учинити?“ На

то одговори краљ Лазаръ: „Твой отацъ и ты, како смѣдoste, мою краљѣвину напасти?“ Нѣкій вѣранъ слуга краљѣвъ, у бытии и робству нѣговы неразлучимый другъ, закликаяше га да бжеговъ говори. „Краљу Лазаре,“ говораше онъ, „азаръ е вратъ твой вѣрби подобанъ, да мыслишь, да не ти одсѣчена глава на ново нарастити.“ Но ово Лазара упротило ние, и іошъ велише, кады бы онъ на руки имао, што му фали, то бы султана поредъ отца и брата положио. Султанъ заповѣди Лазара посѣли. На то клекне Лазаревъ пратиоць, разшири свою кабаняцу, да у ню прихвати главу господина свога; и кады ова паде, рекоше онъ: „Заклае самъ се, да љу мою главу поредъ главы господина мога положити,“ на приклони вратъ свой подъ ятаганъ, кои е нѣговой одинажности радѣ угодіо.

Тако е у уро последній краљ Србали. Султанъ Баязеть уступіо е доцнѣ нѣговымъ сыну Стефану еднѣ номады одъ отчины прїтяжаніа, подъ титуломъ деспота, а издавцу Вука Бранковића наградо е другомъ едномъ маломъ часу, сасвимъ противъ очекиваніа нѣговогъ, еръ се онъ надао, да не сву краљѣвину добыти. Оне две династїе были су у непрестаной сваѣ између себе, еръ су потомци Лазареви надкада покушавали, да се отму одъ Турана и независими буду; Бранковићи напротивъ свагда су се држали Турака. Борба е трала 156 година. Србљи су морали осимъ того и на унутрашнимъ разпрама Турекѣ участвовать, и за нѣне Азіатскѣ рате у помоћ войске давати. Видимо нѣвову войску у ужасной битки подъ Анцире, гдѣ е султанъ Баязеть до ноги потученъ и одъ Тартара у робство хващенъ быо. После овогъ пораза под-помагали су Србљи султана Солимана противъ нѣговогъ брата Муссе. —

(Далѣ слѣдуе.)

ПОСТАНАКЪ ЯНѢИЧАРА.

(по немачкомъ.)

Урханъ, Османа и Малхатуне синъ, после смрти очинѣ, кои е у 70 години живо-та, а 27 владарства свога преставіо се 1326,

ступи на владарство. Брату своему Аледину давао е половину одъ све стопе, коя е одъ оца остала; овај негдеде тога узети, већ заиште едно село у долини Кефе на равнини Брусној, да тамо живи. „Добро,“ рече Урханъ, „кадъ нећеш стада съ овцама, говедима и коњима, а ты буди баръ пастиръ мога народа.“ Алединъ се склони на то, и постае првиъ Везиръ. Ово се дане достојанство јошъ подъ другимъ коленомъ Османовимъ почело. Речь Везиръ значи: човекъ, кои носи терете; и заоста власти и пословима првога министра доста одговара. Сложена ова два брата, Алединъ съ мудрости послове унутрашнихъ, а Урханъ снагомъ изванешке управљајући, брзимъ су коракомъ раширивали срећу по својој држави. Урханъ освои Никомедию, и стае мислити, како би войску у бољъ стави довео. — Ертогрулъ и Османъ воевали су са туркоманскимъ коњаницима, Акинци т. е. истрнице названимъ, које су сваки путъ, каде су њимъ требали, сазивати морали. — Но Урханъ е саставио јошъ одну войску, коя се звала Пилде т. е. пешаци; ова су уредно плаћу добывали, и непрестано су поредъ њѣга были. Разделио ње на гомиле одъ 10, 100, и 1000 ljudi, и наредио њимъ десетнике, стотнике и тысячники. Поредъ свега тогъ одъ войске те ње било што се желило. Войници су се бесно носили тимъ, што њимъ се плаћа дае; те тако разузданомъ слободомъ и тврдоглавствомъ само већий передъ правили, кои е башъ истиснути требало. Урханъ се о томъ посаветуе са своимъ Везиромъ, и са военнимъ судиомъ Кара Халилъ Чендарали. Овај една бездушну политикѣ и пустыи фанатизма одкриве. „Мы имамо,“ рече, „доста заработѣны ришана, на айде,“ вели, „да начинимо одну войску одъ њиовы синова, које изламу обрабамо. Њи можешъ како ти е воля савијати, па они ће намъ јошъ и друге ришане снагда привлачили. У рату немо имати добегаца“) довольно, а кадъ е миръ, онима ће-

мо ришанима, што међу нама живе, најлакше деу узети; и тако ће османскій престолъ добыти яку подпору, а пророкъ ће се веселити на небу, што му се и наури светоме коралу клавлю.“ Безчовечна та беседа свима се допадне, и одна повсакимъ обрицанимъ, а понајвише силовъ и натериванимъ скупе великий чопоръ бедны ришана, и назооу њѣ „нова войска“ (Бѣли Чери). Ти су преко толико векова были срце и сва снага османскаго царства. Урханъ съ одметницима овимъ отиде у село Сулице-Кензирюнъ, недалеко одъ Амазіе, Дервишу Ари-Бегдашъ, те га замоли, да новимъ юнацима овимъ благословъ, баракъ и њне даде. Дервишъ изведе едного одъ њѣ на среду, метве му рукавъ одъ свога хурчета на главу тако, да край еданъ одострага виснѣ, па онда изъ гласа викне: „Ваше ће име быти Янъичари,“ (исто што и еничери — нова войска); светло вамъ лице было, крѣпка вамъ десница была; сабля ваша неъ свагда оштро сече, андаръ вашъ неъ свагда дубоко пробада; съ боа намъ се свагда весели съ победомъ врагали!“ Тада добыо Янъичари беле капе, на коима е острагъ велика ройта висила, да се сећаю рукава дервишана. Место перашице носіо е свакий дрвену кашкику, за знакъ, да се избобило ране. У томъ су смислу узета и њвѣа њиовы чиновники. Првиъ међу њима звао се Чорбашѣ, као да онъ чорбу прави; после њѣга био е Аширибашѣ т. е. првиъ куваръ, па онда Сакабашѣ т. е. водоноша. На баракѣ црвеноме као крѣкъ сію е сребръ полумесець и Омаровъ мачъ одъ два врѣ. Светиля њидова био е котлоу, гди су месо кували; око њѣга скупляли су се не само да еду, него и кадъ су се саветовали, онъ е на среди стою; знакъ буне био е, кадъ бы у њѣга ударили. Бѣла аспра на данъ была њимъ е плата, по често е и на седамъ пута толико растила. Извѣщѣе њѣ ѡ њѣше было одъ 1,000, али доцнѣе се умноже на 40,000. — Пешаци Пилде, коима е одре плаћано, буду као у покой итнути. Свакий одъ њѣ добые по комадъ земаѣ съ томъ погодбомъ, да у време рата войсци путеве и конане праве. И њѣ-

*) Кљо годъ што се ова девојка, коя остави родъ свой и добегне мизку, за кога јѣ родитеља не даду да пође, томе добегаца, исто тако на окомѣ негу добегацѣе су таки люди, кои остае и надалеко народъ свой, и туђѣа роду и своимъ непријатељу добегну.

овъ брой нараста одъ 1,000 на 20,000. — После пешака буду заведени и коняници, кое уредни, кое извъредни. Уредни было е съ почетка 1000, доднѣ 4000 людѣ; были су раздѣлки на четири реда, свакѣ е редъ брво 1000 момака, и имао е особито име. Први се авао Сипати (коняници), другѣ Силидаре (коняни), Улуфеци (наамници), Гуреба (новайѣ). Было е конянина, кое су као годъ Пиле на поклонъ землѣ добыли, и одъ данка свободни были. Чиновници нѣгови звали су се: Субаше, кое су имали подъ собомъ 100, Бимбаше 1000 момака, а Саипакбегъ былъ е барянтаръ. — Акинци, истрчце, коима се нѣе плаћали, задржани су были. Они, на поредъ нѣи Сипахи и Нѣичари по целой су Европи стра расипали, донѣ су юшъ Турци ачи были...

Ъ. І. П. Б.

ПРАВИТЕЛСТВО У ШПАЊОЛСКОЙ.

(Изъ Балбін)

Пре рата независимости было е правителство неограничено монархійско, осамъ три провинціе Бискайске, кое су у свако доба велике привилегіе притяжавале, међу осталима и привилегіе, да провинціалне скупштине држати могу, гди су заступници ти провинціа, кое жителѣ избараху, о нѣговимъ интересима радили, новаца опредѣљавали, што се за трошконе мѣстне администраціе плаћати морало, и оне новце одобравали, кое су се кралю подъ именомъ своевольнотъ поклоня издавали. Ове провинціе осимъ тога стое са Французомъ у саобраштенію, безъ ѣмручимъ препона. У време Французске инвазіе стари кортези или народне скупштине, кое су одъ давна кнезови дома Аустрійскога и Борбои упишани были, сведине се мѣсеца Септембра год. 1810 на острову Леону, да инсurreкціи едно средоточіе даду, и прогласе год. 1812 уставъ кортеза, подражаніе устава Французскогъ одъ год. 1791. Изъ ѣдне намере састављена скупштина, кое е уставнимъ документомъ потврђена, састои се изъ депута-

раца, кое су юнте парохіа, дистрикта и провинціа за кортезе избирали. По ономъ уставу правителство е Шпаньолскога народа наслѣдна ограничена монархія. Суверенство у бытности почива на народу, кое самъ има право, свое фундаменталне законе опредѣљавати. Краль дѣла са кортезима законотворну властъ и може само одложно забранѣвати. Извршную властъ има самъ онъ. Нѣгова е особа света и неповредима; само су нѣгови министри подъ одговоромъ.

(Конацъ слѣдуе.)

НѢШТО О КОБЧЕМУ.

КАКО СЕ У СВЕТУ ДИЖЕ.

(Конацъ.)

Нимало овде несмета, ако често видимо, како се будале у свету узвишуютъ; ерѣ и будалаштина пристае узъ неке природне дарове, да, често е она сама природный даръ. Бданъ плиткоглавъ може имати талантъ за свирну, па ето му среће, да великимъ поставе. Случаи различно помажу богато одаренимъ людма дзати се. Неке подижу пріятелѣ и подупиру, друге неприятелѣ горе тураю; овима е најпо-сле понаиболь; ерѣ неприятельство дуже трае него пріятельство. Пріятель често повуче руку на трагъ, башъ кадъ бы е највише требали; али неприятель непрестано напредъ юри, докле годъ може. Човекъ е безъ пріятеля несрећанъ — али кое злотвора нема, неча се свѣга окане, — за нѣга нема лека. Тайна дакле, како се у свету диже, у томе е тои, да човекъ зна, како съ пріятельмъ и како са злотворомъ живити вали.

А ФОРМИЗМИ.

Мало їй разуму, а юшъ манѣ могу воспитавати! Бданъ е само быо Руссо, а ни едана Емили!

У вицу и любви најскупчїе е — излѣнїѣ.

И у граматикѣ валило бы женскій родъ да е прво лице. Та онъ е свагда онай, што — говори.

Ъ. І. П. Б.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 32.

У Суботу 7. Августа

1843.

Д У Е Л Ъ.

Нехотчина, како а' простачина,
Алонаа е Нигуль увредуо,
Едномо негда, и то едва нгда,
Низкомъ мысля, иа' грубина слови;
Аа' то г' на зубъ Алоноу узео,
Како шкакльницъ, како а' тугальничъ,
Но и како ватра успамтливъ,
Дома юрие у скровишцу свою,
Прикне дивитъ, ластъ панира цѣпне,
Накъ ти перце сподби одъ гушнице,
Врстетину часомъ нацртао?
„Боляръ Нигуль то ми што и збори:
Алоноу е Капелло де Пал!...
А то значи, што Конте Канан;
Но Алонау на Дуель Нигулае,
Да е' уѣриши о глупости својой,
Твој животъ е садъ у руди нојой,
А ты бирай нѣсто и оружъ,
Данъ е смрти твој Нигуле сутра,
Нвишо ми, оли невншо,
Узнатъ вораши родъ ми аа' и ѣуду,
Ма несазно нишъ никада више —.“
Боляръ Нигуль Конту одписуе,
И то кратко, заръ по уну кратко,
А и просто, те са проста срца:
„У великој кавани народној
Найнише е, и одсудъ е людства,
Свакий дневашъ съ чотры края свѣта;
Тамъ се с'ютра мы обрето оба,
На пидку бѣлаго свѣта,
Пашъ оружъ ту негеба друго,
Веѣ' и хоѣу, да се надилувамо,
Мы одста оба дуелиста,
Па тко б' нога одъ насъ обдвога,
Надилуваши, та заплонитъ онди,
Онъ и славу да дуела носи,
Ты' юнаштиномъ нека се повоеа,

Ка' и пауиъ кадь мачка надкричи,
Кадъ ли прасе за репомъ проциши —.“

Е ли бую, да а' се учинио,
Дуель оный тамъ и некадъ нгда,
Избралъ ѣе то памтати бољъ,
И а' теѣ знадемъ истоѣ Мош-Нигула,
Спакако е нейданъ однесао,
Контъ вољде с' и уклонитъ куда,
Но заплуваши бытъ сашъ и одсуда —.

У Видину 4. Мая 1841. год.

С М. С.

СРБИ И НЬНОВЕ НАРОДНЕ ПѢСНЕ.

(Продуженіе)

Христіјански владаци, умѣсто да се слабшѣ ономъ Турака ползую и ѣнѣма рѣшителный ударъ зададу, само су гледали, да политична одношенія сви на свою користъ обра-те, и подпомагали су садъ Солимана, садъ Муссу, садъ друге наслѣднике престола, а никоме ни на умъ пало ние, да христіјане изъ руку невѣрника избаве. Истомъ у среди 15. ѣѣка сѣтише се найносле ослободити Србе. Папа Силвестеръ пошлѣ гласовитоѣу Ювана Капистрана, да крстоносну войну противъ Турака дигне. Капистранъ проѣе крозъ Њмачку, Угорску и славенске землѣ, у име Бога помоѣшъ за христіјане изплакываѣиши. Али хусите у Ческой и шизматичнои*) кнезови у другимъ землямъ сакатили су ѣѣгово предуѣе. Ческій краль прогони га и изъ самы граница свое дриаве. —

*) 12— У.

Овај велики човек скупљањак четицу пољскога, угорскога и чешкога народа; дође с њоме у Београд и узбје Турке натраг. Али за неколико година после тога смрт његова лиши Србе сваке даљшње помоћи. Удовица последића Деспота србскога, Блена, из дома Полеолога, оправља посланике у Рим, своју државу заштити папиној предавајући. Народ, кога е међутим свештенство источнога обреда научило, побуни се зато, и викаше као и грчки патријарси: „Радје ћемо Турке, него католике;“ силени у земљи и жители знаменити варош својољубно се подиче султану (1459). Мухамед уђе у Србију, и учиниша у словља погавивши, даде вароши и села поплати и одведе 200,000 заробљеника у Турску, гдѣ су сви ови одъ глади и сиротинѣ посклапали. Цјело србско царство, осимъ једногъ мањшиногъ остатка, што е доцнѣ постало кнѣжество истога имена, обрати се у пуштину. —

Овако е историја Србије изъ източника бизантјиски и други кроника поцрпљива; изнећу ове историје и народни преданија ступаю противослова у 13. вѣку, да и на концу 12. Народ и пѣсници другче поимају прошлост и будућност своје земљи. Краљин, кое смо навели, войводе, чја смо дѣла напоменули, друга имена имаю у Грци, друга у Срба. Мало е потешко ова двојка извѣстија о дѣлима у сугласѣ довести, и коме одъ ња више вѣровати ваља, неда се башъ тако ласно опредѣлити. Онде и тамо стваръ се на особити начинѣ приповѣда, и има своју истиниту страшу. Кроника предлажу, тако рећи, само черте одъ образа, а пѣсници пишу га живимъ бојма. Туђи историци бришу својственый значај, почемъ обште видове одъ унутрашнѣхъ народногъ претана дѣле; народъ напротивъ задржао е главне черте значаја свои јунака, подигао њхъ е въ идеалној величини, и у њиовимъ особама изразио е народна осѣбања: пѣсници разлучаваю отечествену историју одъ свакогъ страничногъ снатраја, стискаю тиме видокругъ, а то зато, да га тимъ лакше погледомъ свое силе уображаа схвате. Сгодно бы се могли писатели србске историје онимъ гео-

графима уподобити, кои на карти особитимъ начинимъ рѣке и брегове земљи уписују; народни пѣсници напротивъ живописцима, кои намъ живыи погледъ предѣла, и бою његова неба представљаю.

На тај начинѣ историја пала е сасвимъ на поезију, почемъ по падењу царства србскогъ ни краљва ни политички партия ни књига было нис. Законъ христјанскій право е примио нека митологјиска знамена. Изъ свои легенда, свои чудотворца и светаца саставише пѣсници нешто олимпу подобно. Изъ историје узете особе потомъ дјачу се у измишљеној сљивности. Царъ Душанъ и. пр., овај, отцеубица, гордъ и страшанъ човекъ, примѣръ е величества и силе. Пѣсници ништа неспоминѣ о његовомъ фамилијарномъ преступлѣнију, као што е Хомеръ прећутао фамилијарне страсти Атрида, ту материју остављајући послѣдовавшии трагична. У историји мало познати виезъ Югъ у србски пѣсника е почитанија достойный патријархъ, обидѣвши врлимъ синовина, исто као Аимонъ, отацъ многи гласовити јунака. Кнезъ Вукашинъ показуе се као некакавъ лукавый политикъ и ратникъ, по прилици као некиј славенскій Улизеѣ. Краљ Лазаръ представља савршении образъ правого јунака; им у њмъ видимо идеалъ ондашнѣга христјанскога чувства. На чистоћи правий, страху божјему и храбрости подобанъ Богомиру одъ Буллонга, притажава покрај тога јошъ и славенскій значај, любви гостопримство, пѣванъ и великодушје, и у томъ суглашава се са склоностима свога народа. Све е у његовој поетичној историји пуно тайний: како рођењ његово, тако узвишењ и смртъ. По мишѣнију народа, њга е родіо царъ Душанъ съ некомъ женомъ изъ висока племена, на е зато, као племишко дѣте, у краљевскомъ дворѣ воспитанъ, и оженио се съ вѣрною гласовитою Юга, коју му е овај патријархъ зато дао, ер е нашао у књязи пророка, да е њгова кћи њмъ сућена. Лазаръ е доцнѣ као мученикъ за свой народъ обште высокопочитаніе задобіо. Пѣсници незнаю ништа о томъ, да су њга Турци узхватили, и непрестано вѣрују, да е онъ на полю битке пао, и наброяваю чудеса њгове храбрости. —

(продуженіе слѣдуе.)

ПОЛЗА ІСТОРІЇ.

(по Ротгеу)

ОБШТА.

Право веди Па'ль, да є доказивати преднобу и ползу исторіє за човечій животь душевний тако измишлю, као доказивати, да сунце ползує тїлесномъ животу. Истина да има и таковы, кои презиру и куде исторію, но — они или зато куде, што су ради потврдити своя чудна и несмотрена мышлєня, или амаю предъ очима само онай иданъ посоа съ исторіємъ одъ списателя, учителя и ученика, кадъ она наравно често спада на пусту кнѣгу наметєя, коя ниже имєна на имена а годинє на годинє; или су наипосле меланхоличїи и човєкомраци, кои незадовольни са светомъ и людма, просилю свою жучь на све оно, што є човеческо, и налазе у исторіи само удый означай будадаштина и страсти. Зато не свакояко онай, кои є истинито познать съ исторіємъ и обогаћєнь нїмьмъ благомъ, кадъ га ко двоумємъ за нїну ползу ушты, одговорити или презрительно хутангїмъ, или пролиємъ рїке говора. За оване позвалаце нису слїдуюће точнє; но нека само онима, кои се истомъ налазе на прагу, даду окушати благо, кое Кліинъ храмъ садримава.

Полза исторіє найприроднїє дели се на обшту и особєну. Брѣ осимъ тога, што она дає у грађанскомъ дружеству особате и отличнє прибиткє многимъ редовима и классамъ, многимъ грамама нїжєства, она є и одъ обште и высоке, праве човечїи користа, и — осимъ сматравл на особнє и подчинїє — у обште єнажно образує душу и срдцє.

Неко природно осєћанїѣ, готово бы могли рећи потреба, вучє насъ къ исторіи. Наше се мысли радо бавє при образима прошлости и тада се душа наша благотворно трєнява. Врло лєпо примѣчаєа Ациллаовъ: „Кадъ старїй Целтскїй бардъ — певачъ — оне да нарази дубокъ и сладанъ уражай, кои музика чини на нїгову душу, то онъ само каже: она дїєствує на нїга, као опоминанїѣ старєго доба.“

Но одкуда ова обшта наклоность? — Она є дубоко усаћєна у чувствуюћой и нравственной природи човечїей, коя свуда, гдє є непоковарєна и у нечемъ развїєна, показує се у синпатетичномъ чувству, и себе, кадъ слуша болѣ мнїлїє, любви, не у самоїи свога лица, но у обштини рода свога. Познати овай надалєко распространїѣнь родъ, комы принадлежимо, разумети нїговъ душевний животь, по коєга бури и нашъ малый чунакъ живота бродї, дознати или баръ предчувствовати намеру и цїль, коїей плови́мо — то мора быти одъ найвєше правє човечїє користи. А гдє нашъ се на другомъ месту повилиює човечность у своемъ истинитомъ виду, у своемъ правомъ животу, но у исторіи? — Изъ нѣ, и само изъ нѣ дознаємо, шта є подъ толєкимъ случайнымъ преображанїемъ, у свакокомъ времену и месту постоянна, вечнѣя човечїя наравъ. Прємда ова показує се поважєнцє у многостручинимъ кровєвима, дає се образовати и преобразовати, уставляти и усавршавати; али се налазе свуда оне исте наклоности и силє, дїєствующю она истѣ тежєня и страсти. Видимо свуда гдє се обште добро бори съ приватнымъ користима, но ове га и пакъ подпомаму, и увиђаю у вїзразличнїей смѣси почастны догађая обштый коранъ рода. По томє є, ко незна исторіє, туђинїѣ на земљи и у своємъ роду, и самъ є себи непознать; ништа онъ немари за великє оне користи, за кое се човечество одъ искона борїло, — ма колико иначе врєтанъ быо — участвує у обштемъ животу само страдатєльно и као машина, као точакъ, кои ништа незна о томъ, шта га, кудъ се и како се врти.

Правый животь човечества не само да се може познати у єдної исторіи, но онъ по вєћой части и обєтає само у исторіи. Безъ нѣ бы сванїй нараштай нїшо своимъ особитымъ путемъ, и напалазїо бы све на ново на више пута наступалу етазу. Исторіа вєзує све нараштає у єданъ лєнѣцъ. Она непрестано при свєсти дриѣ човечество и народе. Нїьой принадежни искусство євнїє столѣтїѣ и преданїє са свїмъ нїговымъ благомъ. Зналѣ, идєє, знаа-

ласке своєю премєю и народа и шта су мудраци у седей прошлости мислили и учили — саобитава она позывит потомцима. Садь могу ова наставити, где су нѣгови предци стали, и могу напредовати до неопредѣльного степеня савршенства.

(Продуженіе слѣдую.)

ПРАВИТЕЛСТВО У ШПАНЬОЛСКОЙ.

(Коваль.)

Овай одь сила, кое су некада противь Француза споччане были, признатый уставъ, нао такоеръ и кортеза краль Фердинандъ VII укине, кадъ се г. 1814 опеть на престоль поше и Шпаньольска на ново подь неограничену власть дође. Али год. 1820 побуни се войска на острову Леону у име устава одь г. 1812; краль бы присилъвъ пристати на државный документъ кортеза, кои на ново сазвани буду, донъ г. 1823 херцогъ Ангудамскій са Французкомъ войскомъ ово ново државно устроєніе непоруши и старо опеть неповрати. Будући е Фердинандъ за наслѣдину имао само единицу кхеръ іошть младогъ и врло нѣжного возраста, г. 1832 укине Салискій законъ, што су га Борбони у Шпаньолску довели. Нѣгови братъ, Инфантъ Донъ Карлосъ, живо протестираше противь овога повреѣненя уведены у Шпаньолской права престодонаслѣдія. Пошто краль слѣдуюће године умре, то краљница Христина, кою е онъ за свою савладарку узео и нѣкойн владу предао быо, счєна узду правлѣній у име недорасле кхери свое, Инфантие Маріе Исабелле Луизе, коя е г. 1833 подь именою Исабелла II. на престоль ступила. Но све покранне средиъ и южне Шпаньолске припознаду, али покранне Бискаія и Наварра прогласе Дона Карлоса за крала, съ томъ мысли, да своє старе привилегіе сачуваю, о коима знале су, да не ий правителство, кое е тамо тежило, да све старе обычає уклони, уништити. Донъ Карлосъ, добывши већу часть овы покранна на свою страну, доказиває е съ оружіємъ у руки до г. 1839 своя права на престоль, али ове го-

дине побѣдоносна оружія краљница присиле га оставити Шпаньолску Г. 1834 краљница владѣтельница даде Шпаньолцима новъ уставъ, кои се подь именою краљевскій штатутъ (estatuto real) познать учинио, и тако кортези уважу се опеть подь новонъ формою. Они су на две камере (estamentos) раздѣлѣни были, прва се звала камера великаша, саставлѣна изъ прелата и великаша Шпаньолски, кои уживаю привилегіе наслѣдія, и изъ графама, кое е круна за такове наименовала донъ живе; друга, камера прокуратора названа, саставлена се изъ графама по провинціалнымъ юнтама наименованым на три године, а овы юнта членове избираше су срезне юнте, саставлѣне изъ обштина (ayuntamiento). Само друга камера имала е право, одобравати порезъ; обе пакъ могли су само о таковымъ предметима рѣшавати, кое иймъ краль предложити. Пошто г. 1836 сазвани кортези декретою одь 23 Мая укинати быше, слѣдуюћегъ 13 Августа побуни се войска у Ст. Иден-фонзу, гдѣ се онда дворъ налазаше, и присили краљницу-владѣтельку, да прими уставъ одь г. 1812, кои затѣмъ г. 1837 съ нѣкимъ измѣнама и установленъ буде. По ономъ кортези се састав изъ 2 камере, т. е. сената и конгресса депутираца или прокуратора (заступника), одь кои ни една ние привилегіята или наслѣдія. Число сенатора опредѣльно е на $\frac{3}{5}$, депутираца. Нѣи краль наменує по предлогу троструке листе, кою избирачи депутираца чиниє. За конгрєсъ депутираца избираю се членови изъ сваке покранне (на 50,000 душа 1) на три године. За сенатъ предложити свака покранна на 85,000 душа три кандидата, одь кои после краль наменує единого. Кортези, кои се сваке године скупляю, опредѣляваю крало новаци за трощкове; ни еданъ законъ не ма силе, ако га обадве камере разсмотриле и краль потврдіо ние. Г. 1840 краљница е владу оставила и изъ Шпаньолске отишла; а садъ тамо влада, уиѣто недорасле Исабелле, Вишартеро, херцогъ одь Витторіє.

№ 33.

У Суботу 14. Августа

1883.

СРБИ И ЊИЛОВЕ НАРОДНЕ ПЪСНЕ.

(Продуженије)

За овимъ коломъ херојски пѣсана иде
друго, романтично. За предметъ свой има оно о-
собита дѣла и догађае, кое ни у каквој свези
съ обштимъ народнимъ дѣлима нестос. Посе-
дни юнаци, али сванадъ одъ краља Лазара до-
лазећи, у бою су съ Турцима, или сами прелазе
къ Турцима; они предузимаю походе, љубави,
осветомъ или честолубљемъ и т. д. вођени.

Посмотримо пре свега пѣсму едну приго-
да, коя описуе жиндбу Лазареву. Дѣла се
у двору цара Стефана, кога Лазаръ служи, и
чији ће престолъ онъ наслѣдити. Она се по-
чинъ овако :

„Вино пије свлањ царъ Стѣпане
У Призрену граду биселоне,
Вино служи вѣранъ слуга Лазо,
Па све цару чашу преслужуе,
А на цара криво погледуе.
Царе пивта вѣрна слугу Лазо:
„Ой Бога ти, вѣранъ слуго Лазо!
Што те питањ, право да ми кажемъ:
Што ти мене чашу преслужуеш?
Што ја на мене криво погледуеш?
Али ти е коняњц олошао?
Али ти е руо остарило?
Али ти е мало големна блага?
Шта ти е мало у двору носу?“
Пѣсму вели вѣранъ слуга Лазо:
„Вољанъ буди, царе, на бесѣди!
Када ме питањ, право да ти кажемъ:
Нис мене коняњц олошао,
Пити ми е руо остарило,

Нит' е мало големна блага,
Свега доста у двору твојемъ;
Вољанъ буди, царе, на бесѣди!
Када ме питањ, право да ти кажемъ:
Кое слуге посласе дођоше,
Све се тебе слуге удворише,
Све си слуге, царе, имено,
А и ти се удворић' немого,
Мене, царе, неће оженити
За младости и љуботе мач.“
Бесѣди му свлањ царъ Стѣпане:
„Ой Бога ми, вѣранъ слуго Лазо!
Ја не могу тебе оженити
Савнарицонъ ни говедарицонъ,
За те тражињ госпођу љевојку,
И за мене добра пријатеља,
Кои ће ми сѣсти узъ кољино,
Са којимъ ћу ладно пити вино.
Но чу ли ме, вѣранъ слуго Лазо!
Ја самъ за те нашао љевојку,
И за мене добра пријатеља,
У онога стара Југа Богдана,
Милу сею деветъ Југовиња,
Башъ Милицу милу незиницу;
Но се Југу поменућ' несме,
Нис ласно нѣму поменути,
Ер' е Богданъ рода господскога,
Неће дати за слугу љевојку;
Но чу ли ме, вѣранъ слуго Лазо!
Давашъ некакъ, а сутра субота,
Прено сутра свијста нећела,
Покаћено у локъ у планину,
Позваћено стара Југа Богдана,
Ш' нинић ће поћи деветъ Југовиња,
Ти не иди у планину, Лазо,
Но остани кодъ бисла двора,
Те готови господку вечеру;
Када дођемо изъ ложа планине,
Ја ћу свраћат' Југа на вечеру,
А ти свраћай деветъ Југовиња.

Кады сѣдомо за столове златне,
Ты навали шеферь и ракію,
Па донеси црвенну вино.
Кады се ладна напіемо вина,
О свачемъ ће Юже бесѣдѣти,
Како кон добаръ юнакъ есте,
Нанеће кнѣже старославне,
Да казуе пошлѣднѣ време.“

Ништа се неспоминѣ, каква е то кнѣга
быти морала, пѣсници често само говоре о
нѣой, и то едногласно съ народнымъ мнѣніемъ,
по коме има старославны кнѣга, што све про-
ричу, шта ће се догодити, а и какво ће вре-
ме быти. —

„Ты кады чуешъ, вѣрна слуго Лазо,
А ты трчи на танану кулу,
Те донеси ову чашу златну,
Штоно самъ е скоро куповао
У бисла Варадину граду
Одъ ѣвойке младе куюнѣише,
За ню дао товаръ и по блага;
Наслужи е црвеннѣмъ виномъ,
Поклони е стару Югъ Богдану,
Таде ће се Богданъ замислити,
Чимъ ће тебе, Лазо, даривати,
Те ѣу нѣму онда поменути
За Милцу ѣрцу мезимцу.“
Прође петакъ и прође субота,“ и т. д.

Овде се опетъ све повторава, као што е
уговорено было; наипосле дође и старацъ Югъ,
за столомъ сѣдећи узме кнѣгу, отвори ю, и
овако изъ пѣ читати почне :

„Видите ли, моѣ брако красна!
Видите ли, како кнѣга каже:
Настануће пошлѣднѣ време,
Нестануће овце и шенице
И у полю челе и цвѣста;
Кузь ће куца по суду ѣратѣ,
А братъ брата звати по мегдану.“
Кады то зачу вѣранъ слуго Лазо,
Онъ отрча на танану кулу.“

Овде слѣдуе опетъ цѣла приповѣдка о
чашѣ, по начину хомерова пѣваня; далѣ до-
лази :

„Богданъ прими златну купу вина,
Купу прими, а пити е неће,
Мисли Богданъ, шта е и како е,
Чиме ли ће даривати Лазо.
Югу вели деветъ Юговѣна :

„О нашъ бабо, старѣй Югъ Богдане!
Што не пиешъ златну купу вина,
Штоно ти е покловио Лазо ?“
Вели нѣма старѣй Югъ Богдане:
„Бѣдо моѣ, деветъ Юговѣна!
Я ѣу ласно пити купу вина,
Него кислинь, моѣ ѣцо драга,
Чиме ѣу и даривати Лазо.“
Югу вели деветъ Юговѣна:
„Ласно ѣенъ га даривати, бабо,
У насъ доста конѣ и сокола,
У насъ доста пера и калѣака.“
Тадъ говори силанъ царъ Стѣпане:
„Има Лазо конѣ и сокола,
Лазо има пера и калѣака;
Лазо тога неће ни еднога,
Лазо оће Милцу ѣвойку,
Башъ Милцу илау мезимцу,
Милу сею деветъ Юговѣна.“
Кады зачуше деветъ Юговѣна,
Поскочѣше на ноге лагане,
Потегосѣ ваче коврѣне,
Да погубе цара у столицѣ.
Моѣи нѣмъ се старѣй Югъ Богдане:
„Нете, синци, ако Бога знате!
Ако данасъ цара погубите,
На вама ће останути кѣства,
Докъ извадѣтъ кнѣже старославне,
Да и гледаѣтъ, синци, у кнѣгама,
Е а Милца Лазу суѣеница.“
Кнѣже учи старѣй Югъ Богдане,
Кнѣже учи, грозне сузе рони:
„Нете синци, ако Бога знате!
Милца е Лазу суѣеница,
На нѣму ће останути царство,
Са нѣоме ће царовати Лазо
У Крушцу кодъ воде Мораве.“
Кады то зачу силанъ царъ Стѣпане,
Онъ се маши рукомъ у песове,
Те извади илау дуката,
И извади одъ злата лѣбуку,
У лѣбуци три камена драга,
Обилѣжъ Милци ѣвойци.“

Чрезъ ову хероѣйску пѣсню долази Лазаръ
првѣй путъ у пѣсѣ. О цару Стефану у сбир-
ни србски пѣсана, кою мы притяжавамо, мало
се говори. Али ова сбирна, коѣ све могуће
идеале, о којима смо говорили, садржи, уни-
жава се свакимъ даномъ и ласно може быти,
да ће се јошѣ новы старѣй къ допунѣнио
ти свѣтлы образа наћи. Што се пѣсничкогъ

преображеня християнски понятія у митологію тиче, то ћемо навести примѣръ, како се вѣрозаконска представлѣнія мѣшаю са чувственимъ стварма и дѣлама, а то у малой легенди, познатој подъ именемъ „Светци блага дѣла.“ Светци у србској поезіи много су палили на богове Грке, и изъ тога могло бы дубаѣ и потаѣ познати србске народне поезіе служити иъ рѣшенію многи важни задатка поетичне исторіе Грка. Вѣровало се баремъ, да се и. пр. грчка митологія съ Хомеромъ почива, да су пѣсници грчку митологію створили. Али ипакъ види се већ у најстаріой грчкој поезіи да су вѣрозаконска представлѣнія савнимъ окончана, да е њинова система далеко точније изражена, и да е све савршеніе, него у хомеридана. У последњима источникъ митологіе тражити, толико значи, колико по србскимъ народнимъ пѣсмама писати почетну исторію християнства. Како бы се платко показало християнство, и како бы често његова представлѣнія за смѣшна и неразумна држали! — И ипакъ су ова представлѣнія изъ християнскогъ вѣрозакона узета; само иѣ е народъ пошто е цивилизація у земљи изчезла, сачувавши остатке причина, прерадіо. Подобна сразмѣрность владати може између епохе Хомера и времена Орфеа и Музеа.

(Продуженіе слѣдуе)

ПОЛЗА ИСТОРИЈЕ.

(Продуженіе.)

Но да и несмотримо съ ове високе точке и да негледамо на обширно понятіе исторіе, ова е родна мати познаваня. Праведно се њој приписуе већа половина човечијегъ знааѣ. Брѣ неизмѣранъ е кругъ правы историски вѣмства, на и највећа часть философски наука добила одъ иѣ грађу или податке, добила изяснявајуће примере и ясна доказателства.

Ништа није ниже одъ чувства у човеку, коя незна исторіје, ништа адније одъ његовогъ стаяа, надъ суди ма о каквој ствари у при-

ватномъ или явномъ животу. Онъ незна съ разумомъ и поазомъ читати никакве књиге, никаквогъ у новинама листа; блуди свуда по мраку; садашњостъ му е заговетка а будућностъ сасвимъ затворена: предразсудци свакогъ рода, воспитанія и реда, места и времена устављю његову радљивостъ духа; оно што е најобычнѣе незна изяснити, а оно што е необычно, доводи га изванъ себе. Колико таковогъ превазилази онај, кои е съ исторіомъ познати? — Његовима е очима отворенъ пространъ и слободанъ изгледъ; съ узвышеногъ места онъ прегледа дѣла людска. Никанавъ догађај није му странъ, ерѣ није му никакавъ новъ. Онъ одкрива тайне покреталѣке, и погађа истиновидна слѣдства дневны догађаја; ерѣ прошлостъ има кључеве за садашњостъ а огледало за будућностъ. Онъ спачемъ одређуе пристойно место, нелюби пристрасно ни старо ни ново, ни домаће ни туђе и не да се заслепити ни одъ политичне ни одъ веро-законе обсеи. Нема болѣгъ грађанина, нема искренигъ богопочитателя одъ њга — ерѣ онъ увиђа потребу човечности у држави, а божество появлюе му се у управљию съ човеческимъ судбинама, безсиргіе у общемъ предчувствію народа; — него е онъ равнодушній према политичнымъ и веро-законнымъ образима, коя принадлеже само поединимъ местама и временамъ, и спои оне, кои почитую еднаке истине у различнымъ одећамъ.

Тако различно богатство познаваня мора да утиче у дѣла или практику, и исторія ништа није друго, но учителька мудрости, права и врлине или добры дѣла.

Искусство и познати човѣка, два су главна извора мудрости; а исторія е збиръ искусства и човѣкопознаниа. У њој се налазе за приватный и явный животъ, за поединогъ човѣка и за државу у ономинионимъ и ободрављюнимъ примерима најважнија и најубѣдителија настављія, равнообразна у своимъ основама, аю и различна у случаемъ и употребљію. Брѣ што важи за велику стваръ, то е понайвише истинито и за малу. Ко е радъ на пое-

дике люде, и ко на народе дѣйствовати, тай мора люде познавати, а и домаћу срећу може као и срећу народа подићи и оячати душевний даръ и трудъ, промотреность и умереность, или упропастити неразумъ и небрижљивъ, смиљость и претераность.

(продужениѣ сѣдѣа)

ПРАВИТЕЛСТВО У АНДОРН.

(Изъ Бабѣи)

У овой малой, одъ географа обићеной республики, коя стоя подъ заштитомъ Французаке и владике ургелскога, владаю еданъ синдикъ, кои у савѣту председава, и два земальска поглавара, кои правосудіе одправляю, и одъ кон единого краль Французскій, другога владика ургелскій наменувъ. Андоранци дрвама изъ свои шума и гвожђемъ изъ свои гвожђара наплаћую жита и друге предмети найнужнѣи потреба живота.

КНѢИЖЕВНА ИЗВѢСТІЯ.

Илири и Србѣи или Преслѣдъ народности старосѣдѣца Илирика — и писана, писмена, и напина писаня данашнѣи Србѣа. Отъ Евстатиѣл Михайловича. У Новомъ Саду писаны Катаріне Яковича Вдове. 1843, стр VIII., 109.

Ову кнѣижину поздравлямо съ najveћомъ добродошлицомъ. Она сдржи у себи много занимљиваго и принадлежи заиста међу прве корифеѣ писмености наше. Ту е изпытана прошлость, разгледана садањность и проникнута будућность южны Славена и њѣнова писменства. Ту е ученый Г. списатель показао лѣпа средства, коима бы се южны Славени, судбиномъ вѣнова разкомаданн, подъ единомъ формомъ ссадинити и у писаню сложити могли. Онъ опредѣляе, да кнѣжество южны Славена треба да се зове *србеко*, да сви вала кириллицу, или баремъ кои су западне цркве у латинску абѣцеду изъ кириллице она писмена, кои тѣло нема, а нашь ѣй есѣкѣ нужно потребуе, да приме, и да сви едно нарѣчѣе, а то „подунав-

ско.“ коимъ говоре, Срби у подунавю, т. е. „Сремци, велика часть Сербїянца, Славонаца, Бачвана, Банаѣана,“ узмемо. Заиста свакѣи, коме развитакъ славенске народности на срцу лежи, кои е опосѣт славянскѣмъ чувствомъ узимности славенске, и проникава оу златну будућность, кою ова величествена идея народу нашьмъ обриче, — морате толпу свою жељо изразити, да све то обште и узимно одобренѣ южно-славенски наученика добые. Брѣ ће то, како предхвалный Г. списатель каже, „разпространѣнѣи кнѣжества проузроковати, и просвѣщенїе наше на вышїи степенъ подику, и тако народно добро и срећу утежѣлити.“ Богъ ће дати, па ће и то быти! —

Учредникъ.

СРЕДСТВА ПРОТИВЪ ГОРДОСТИ.

(Съ Гръкогъ)

Помысли шта си быо пре твогъ рођеня? — Ништа. Шта си после многи година твогъ рођеня? — Болестъ. Шта си за цѣло теченїе твогъ живота? — Великий грѣшникъ. Шта си према свима твоима преимуществамъ? Ништа друго, до еданъ дужникъ, кои дугус творцу, своимъ родителѣма, земльи и свима створенїама. Но може быти, да бы полезнѣе было, кадъ бы Платониста методу послѣдовала, кои све смиреномудрїа одъ насъ происходеће узроче на слѣдующѣ седамъ глава односе: 1. Духъ е човеческѣи лаганъ. 2. Тѣло му е скотско и болѣзанолюбиво. 3. У безумїю и заблудѣню своимъ постоитъ, а у благонаравїю и добринѣи нацрѣенїама непостоитъ. 4. Труды су му суетни, заплетени и неокончашни. 5. Срећа му е противљива, но редко благоугодна, а савршена никадъ. 6. Разумъ му дође кадъ хоће да умре, сирѣчь овда, кадъ га употребити већ не може. 7. Смртъ му е извѣстна, готова свагда, и не тако далеко удаљна одъ врата кућны.

Ово и овоме подобно читаюћи почесто, увидѣтѣмо, да одъ смиреномудрїа нема ништа паметнѣе, а одъ гордости оветъ ништа безумнѣе.

Т. Петровић.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 34.

У Суботу 21. Августа

1843.

СРБИ И ЊИЛОВЕ НАРОДНЕ ПЋСНЕ.

(Пролужение)

Србска пјсна, што смо ю напоменули,
представља светце на небу, гди се прешире о
првенству надъ различитиѣ стварма. У тай
наѣхъ приближи се майна божја, и припопѣди
ийнѣ несрећу, коа се у Индиѣ, т. е. далеко у
свѣту догодила. Светый Илѣ, што громове
влада, онде много наличи на Јунтера :

„Милый Боже ! чуда великога !
Илѣ грмѣ, илѣ се зенил тресе !
Илѣ удара море у брегове ?
Нити грмѣ, нитѣ се зенил тресе,
Нитѣ удара море у брегове,
Веѣхъ днѣхъ благо светилъ :
Светый Петаръ и светый Никола,
Светый Јованъ и светый Илѣ ;
И са ѣмѣна светый Пантелѣ,
Њиѣ долази блажена Марѣ,
Рони сузе низъ бѣло лице.
Ю ми пыта громовникъ Илѣ :
„Сестро наша, блажена Марѣ !
Каква ти е голема неволя,
Те ти роишиѣ сузе одъ образа ? “
Алѣ говори блажена Марѣ :
„А мой брате, громовникъ Илѣ !
Како небу сузе пролѣати,
Каждѣ я идеѣхъ низъ землѣ Нѣбѣ,
Низъ Нѣбѣ низъ землѣ пролѣте ?
У Нѣбѣхъ тежко безаконѣ :
Непоштусъ мѣлѣ старѣга,
Неслушаю ѣца родитѣлѣ,
Родитѣлѣ породѣ познѣваѣ,
Црѣхъ ѣмѣхъ бѣло образъ на дивану
Прѣдъ самѣмъ Богомъ истинѣмъ !

Кумѣ свогѣ куна на судеѣ бѣра,
И доведе лажливѣхъ свѣдоѣхъ
И безъ вѣре и безъ чистоѣ душе,
И огаоби куна вѣнчаного,
Вѣнчаного, или крштеного ;
А братѣ брата на мѣданѣхъ зазираѣ ;
Бѣверѣхъ снаси о сраноти ради,
А братѣ сестру сестромѣхъ недозивѣ.“
Њой говори громовникъ Илѣ :
„Сею наша, блажена Марѣ !
Утри сузе одъ бѣло лице,
Доѣхъ ми оѣне благо подѣлѣно,
Отвѣщено Богу на диванѣ,
Молиѣно Бога истиного,
Неѣхъ намѣхъ даде ключѣ одъ небеса,
Да затвориѣхъ седѣра небеса,
Да удариѣхъ печатѣ на облаке,
Да непаднѣ дажда низъ облака,
Плаа дажда, нитѣ роса тѣя,
Нитѣ поѣхъ слѣна мѣсечина,
Да непаднѣ за три годинѣхъ ;
Да пероди вѣно илѣ шеница,
Нѣ за црѣву часна летурѣя.“
Каждѣ то чула блажена Марѣ,
Утре сузе одъ бѣло лице.
Када свѣци благо подѣлѣниѣ :
Петарѣхъ узѣхъ вѣнѣхъ и шеницу,
И ключѣхъ одъ небесноѣхъ царствѣхъ ;
А Илѣхъ муѣхъ я громовѣхъ ;
Пантелѣхъ великѣхъ вѣрунѣхъ ;
Светый Јованъхъ кустѣхъ и братѣхъ крѣство,
И крѣстоѣхъ одъ часноѣхъ дрѣвѣхъ ;
А Нѣколѣхъ воде и бродѣхъ ;
Па одоше Богу на диванѣ,
Молише се три бѣла дѣна
И три танѣхъ поѣхъ безъ преставѣка,
Молише се, и уолише се :
Богѣхъ ѣмѣхъ даде одъ небеса ключѣ,
Затворише седѣра небеса,
Ударише печатѣ на облаке,

Те непаде дажда изъ облака,
Плава дажда, нити роса тия,
Нит' обеси сийна нѣсечина;
И пероди вино ни шеница,
Ни за прику часна летурѣя,
Пуно време за три годинце.
Прва земля испуца одъ суше,
У ню живи пропадаше люди;
А Богъ пусти тежку болѣзано,
Болѣзано страину ердобою,
Те повоира и старо и младо,
И растони и нило и драго.
Што остало, то се покажало,
Господина Бога вѣровало.
И остане Божѣ благослови,
Да непадне леда ни снѣга
До едануть у години дана;
Како онда, тако и данасе.
Боже нилый, на свекъ тебе вала!
Што а было, више да nebude.⁴

Посмотримо ли форму и составъ сръбски пѣсана, то ћемо у њима наћи, да су доста подобие хомеровима. Поезія стары Шкандинаваца и данашњи Пѣмца има нада свимъ лиричанъ значай; то проистиче изъ германскога нагона къ неозначенія и непознатимъ предѣлами идеалнога свѣта. Поезія Славена носи на себи особито значай епоса; она се држи народа, коя е пунъ представлялѣ о сили царства, народа, кои е политично, свое быће изгубио, а споменъ свое моћи сачувао, и своя дѣла приповѣда. Иста она непристрастность, којой се у Хомера чудино, оданкуа и славенску поезію: макаръ да е она врло приповѣла народнимъ повѣтіама, ипакъ се находитъ у њой и нешто вѣрозаконскаго у смотренію на право иностранца. Сравнимъ ли оно, што намъ е одъ оне поезіе у данашъ живѣнѣи народу познато, са преданіама хомерови пѣсана, то намъ се замѣнитъ примѣчанія чие. —

Уобщте поезія ова састои се изъ довршеныхъ уложана, изъ описанія догађаа, кои немаю потребнога склада, нити непосредствене свезе, али се ипакъ са поглавитимъ случаємъ соединяваю. У овима уложима, у овима разлученима приповѣдками често се повтораво понеки стихови, понеке мысли, едануть за свагда дане и общте узете. Народъ њй на-

изусть знаде, и труди се, свагда њй употребити; промѣњиваа опять често текстъ описанія, умножаваа или прекраћуе га, тако, да е тежко разликовати, шта се ту налази старинскога, шта ли познѣга. Ово непрестано пгераѣ ѡнаѣ чисти быће приповѣдана, отире све, што бы носило на себи знаменѣ особности пѣсникове, или на начинъ се каковимъ ограничавало; то е заиста едина поезія, слободна одъ правила и примѣлнога хода. У стары то свойство имала е поезія хомерова, у новѣи сръбска. — Будући су ипакъ ова узвишена дѣла произвели поединци духови, то свакадъ носе она на себи и ѡново особно знаменѣ, што наравно у то прелази, што мы начинъ зовемо. Тако дакле сръбска поезія чува свое унутрашнѣ быће, али непрестано промѣнюе форму, и засѣдно е стара, а свагда нова. Обште ѡгована, у пѣсанама народа орећа се, и чрезъ распосе проносећа, живи она съ животомъ дѣлога народа. —

Ови распоси, ови пѣвци, често сачинителѣи народны пѣсана, јошть су и сироте и сѣлѣни, што допуњава подобность са Хомеромъ. Не само на бреговима, него и на поляма и ливадама Сръбіе сѣлѣнци и пѣсникѣи едно значѣ; приманѣ милостивѣ ипакъ ѡнѣмъ недаѣ язкѣи значай просѣака, ни у чѣмъ ѡнѣмало непонижава. Свагда се почитую и гостолѣбно примаю, иду одъ села до села, молитве и пѣсне пѣваюћи, често и поетичне приповѣдѣе сказываюћи.

Главный тонъ поезіе овога рода есте у горама, у предѣлима Црагоре, у Босни и Херцеговини. Ту се праве јоначке пѣсне, и одтуда иду на равнице, гдѣ ѡнѣ народъ у своје вѣрѣчѣи пѣва, нагдада само по кою рѣчъ промѣњиваюћи. Али на равницама јоначке пѣсне неустаною се тако ласко: редко се тамо пѣваю велике распосѣи, више се любе поѣвѣи (Lieder) и приповѣдѣи, или причте о айдуцама, утворама, вѣштицама и т. д. —

(Продуженіе другѣи путь.)

ПОЛЗА ІСТОРІЕ.

(Продуженіє.)

Као што светованя мудрости силу добіаю одъ напредка изложеногъ начина поступаня, тако поученя *правде* и *ерлине* снажна постаю величиномъ и любедостоинсху нѣювы образаца. Брѣ правда нѣе свѣгда побѣдоносна а врлина среѣйна, и управъ ово повышнѣа нѣюву цену. Прегоревъ самогъ себе чини заслугу. То намъ каже обшта правственица; но чиста идея о дужностима, коя нѣе у примерима оживила, редко придобіа за себе люде. Ове узвышуюће, почитаніе и любовь заслужуюће примере дае исторія, и тако саставла изъ суве системе правственисти живо изображенъ дѣйствующихъ лица. Ко ступи у ову галлерію или станъ велики и племениты мужева свію времена, тога ће душу обузети достоинство човечіе природе, нѣгово ће се о себи чувство повысити, а нѣгова сила на подражанъ ободрити. Ако е и мало ованомъ образаца, они нашта негубе одъ свое величине: іошть то свѣтліа в нѣюва заслуга, надъ іїиъ се противостави моштво порочны людій, и што е веће число зликоваца, толико се више плашимо нѣювы чета.

Замѣу благородны чувства, коя исторія буди и подрание, две су найизбраніе ранѣице, коє су една съ другомъ сродне, и матере многи други врлина, а то су: любовь къ *отечеству* и *свободе*. Брѣ кѣмъ времена не само да е богатіа нѣювымъ примѣрима, што оне више одъ други утачу у явныи животъ, и обилнѣе производе велика дѣла: но оне обе по своіой нарави у известной мери и раѣаю се у исторіи, или баръ одъ нѣ добію свое пайвише изображенъ и найвећу свѣгу. Ко е тужнѣ у исторіи, тай може само по инстинкту или чувственомъ нагону любви свое отечество, ерѣ оны непознае отечества; а мужество къ свободи пришло понегда само изъ исторіе, коя намъ покаже, да е свобода можна и *како* е она можна. Колико е веће пута име *Леониде*, *Децил*, *Арнолда* и *Винкелрида* обраблало на юначна дѣла! колико е пута образъ *Каро-*

нове одржао падаюће мужество племениты бранителя слободе, а *Херманнова* лютита сенка колико е пута очеличила мишцу Немачкии младиха — или ії довели да баръ сами себи пребачу — ?!

Исторія нѣе само *учителька* врлине, но и строгій *судія*, и безпристрастный *накладитель*, и она тѣмъ поправла неке неправде людске и судьбене. Премда се често племенитый мужъ за живота заборава и опада; често за рукомъ излази лужавымъ и силовитымъ зликовцима, да обману сугременике, да купе или изнуде себи похвалу и да одраже свое руженъ. Но могу поедини исторіописци, могу ісви сугременици быти заслепленъ, застрашенъ, подкупленъ; али нѣе доцнѣа исторія. Она безъ наклоности и страсти, безъ страа и надежде испитуе сведочаинства, суди дѣла и одреѣу славу и срамоту. Ако іюй нешто и промакне збогъ ослуде и губитка сведочаинства; нѣи е немогуће, премда е тежко да се по негда и превари: но она непрестано испитуе строгимъ погледомъ, мери спокойнымъ высочествомъ, и слободно изриче постояну пресуду. Докле годъ буде людій, име ће Крици, Кромвела съ кетвомъ и грозомъ, име Сократа, Сидная съ любовью и благословомъ звонити изъ нѣювы уста, и пребавати у нѣювомъ срѣцу. — Погледъ на овогъ немолитвогъ накладителя — ерѣ желя къ слави као и къ безсиртню живи у човечнѣмъ грудина — понегда е заторчю славу и триномъ среѣномъ зликовцу, поомитрю га е на добра, баръ по видимомъ добра дѣла и подигае е мужество уврѣченъ праведника и страдаюће невинности.

(Конецъ статьи.)

НЕШТО МАЛЪШНОГА.

У 1809 години, надъ се Гушанацъ са свима Краљима улео и поюначію быо, продриети у Шумадию, и сѣну Тополу запалити, и Караѣорѣа погубити, и све што усхоће по Србию учинити, тадъ у двору Караѣорѣа, у Тополѣ, спремаху се фишци за поѣи, те нѣма исто-

га дочекати, али нестало б'ше конача за увидањ фишека, него и томе и'мъ нађе леиъ иста Караѳорђевица, коя е своју пређу ту та- деръ твала, одрезавши одма неоднако предиво, те својоу браћи и войсци тиме донавезива- вата помогне фишене; съ коима отиду Срби у Црни-врѣ, и ту дочекао и разбио Гушанца, наиконо су сами желити могли. Пређа е была ковопљана.

Канѣ и Мойсей, београдскій Еврей, те су фишеке онда савијали; а и Нико Михаило- ниѣ Раздолѣцъ (сада протопопъ драгачевскоу), тад' е ту као молерскій шегртъ са своимъ май- сторомъ (по свой прилици съ Милованомъ Шу- тулинемъ) тополску цркву моловао. Покой- ный войвода Петаръ Николаевичъ Молеръ, изъ београдскога града сужањства после побѣгав- ши, дође у Тополу, предаде се Караѳорђу, опростенъ добіе, и ту припоможе исту цркву доизмолувати.

С. М. С.

ТРОБ ДЪЦЕ.

(Съ вѣжачкоу.)

Кады ме е спуть пре неколико дава преко тржишта Каруссела, поредъ решетке двора Тинлеріена нанео, угледао самъ на краю сте- пена, кои къ страни Марасана воде, едно мза- до у црно обучено дѣте. Слуге и служкиниѣ, такоѳеръ у црно обучене, стоале су около нѣга, мотрећи нѣгова мала кретаня съ найве- номъ позорливосћу. Дѣтету е было одъ при- лике петъ година, плаво, румено, кочоверно и здраво. Чась се играло съ лоптомъ, чась съ другомъ играчкомъ, а особито се забављало съ единомъ маломъ тестеромъ.

Пролазећи туда люди стаали су, те су дѣ- те крозь решетку гледали и нѣгову игру. Она еданъ другомъ мануѣху: „То е наслѣдникъ престола, Грофъ одъ Париза, доћи ће тай данъ, кадъ ће онъ Краль Француза быти.“

Садъ се другога опоминѣмъ. Пре триде- сетъ година у истомъ дворѹ, на истомъ мѣсту,

видіо самъ и друго дѣте, кое пѣвсканоу ру- чицама скакаше радостно у наоколо, гдѣ га е трупѣ ратобораца и сайны офицера гледала, кои су были кола нѣговоу отца обкољѣли. Да бы дѣтету радостъ учинили, обучили су, за нѣгово возенѣ у шетню, мирне, и чисто бѣле иганѣ; упрезали су ий у нѣгова мала кола, коима су нѣгова будућа дворска господа, сы- нови оны людѣи, кои се данасъ коды нѣговоу отца у дворѹ налазе, као такови већъ служ- бомъ снабѣвени слѣдовала. Кады смо га у единомъ са златнимъ пчелама украсенимъ ма- лымъ каруцама, као гевія, пролазити видали, зачуѣни еданъ другомъ шапуѣасмо: „То е Краль одъ Рима, то е сынъ Наполеоновъ!“ И пунѣ надежде сви едиогласно говорисмо: „Доћи ће тай данъ, кадъ ће онъ царъ Фран- цуза быти!“

Одъ то доба има већъ четрнаестъ година, нако самъ опетъ на истомъ мѣсту, треће дѣ- те, прозь прозоръ палате Марсана видіо, кое покрай двора пролазакъ кралѣвске гарде гле- даше. Руцницомъ своіомъ даване воиницима и барияцима поздраве; оно е у томъ увеселѣ- ніе налазило, да звукъ добоша и свирала по- дражава. За ово треће дѣте говорило се: „Ово е дѣте провидѣнія, оно е сынъ Херцо- га одъ Берри, Херцоу одъ Бордо, доћи ће тай данъ, кадъ ће онъ Краль Француза быти!“

А садъ, садъ, камо ий, оны, коима се та- ко високо опредѣлѣніе прорицало? Еданъ по- чина мртвѣ, у царскоу гробници у Бечу — другій тумара у заборавности, безъ силе, безъ престола. — Трехій жали за отцемъ своимъ, кои е къ престолу іошѣ ближій быо, него онъ самъ, и опетъ у прахъ стропощтанъ бы, премда се чинило, да му се наисайніа будућ- ность обѣлава.

„Шта е човеческа величина!“

Д. Авраамовиѣ,

Живописца.

№ 35.

У Суботу 28. Августа

1843.

КАРАБОРЬЕ

ПО РАСТАНКУ СА СРЕЉОМЪ ГОД. 1813.

Земля драга! земля мила!
Зябко красне будущности!
Опять поста, што ся была:
Предметъ вражкє свирѣпости.
Твой се гений робекъ нѣ —
Ахъ каковъ ми боль грудь рѣ!

Усавлѣнь ты поѣа рода
Съ мокрымъ окомъ сребстоа гледи,
Чека само съ планогаъ свода
Конацъ твоѣй робекѣй беди;
Оплакуе развалине
Быльше сребско величине.

Мысли, гди су златни данн —
Србскоу грбу землѣ красне?
Гди су кралии увѣчани —
Србске славе звѣзде лене?
Ево! гди ѣи сранѣ садѣ врачн;
Па то трпе србскѣ начн!

О преблагій творче свѣта!
Кои животь даде праху:
Ты продужи моя лѣта,
Да, обичень у твоѣмъ страху,
Срећно префѣмъ преко Саае,
Гди ми прѣзи дѣду даве.

Подѣй онда, отче светый!
Моѣну слогу твоѣмъ вѣрнѣмъ,
Вражкой силѣ прѣотѣти
Србеку землю Ђорѣмъ Чернымъ;
И да врати сиѣне роду
Самостѣлность, редѣ, слободу.

Александеръ Андриѣ.

ПОЛЗА ИСТОРИЕ.

(Конацъ.)

О С О Б Е Н А.

Пошто смо изложили ову високу цену исторіе, готово нѣе нужно изяснявати, како е она потребна за подчинѣне поедине цѣли. Но мало ћемо и о томъ иззначити. Сви маредовина и классама, кое иду на више умно и нравствено образованѣ, само е већ збогъ тога исторіа нужна; но многи — осимъ заръ нашего сасвимъ чистогъ Метафизикуса и само рачунаюћегъ Математикуса — потребую е и изъ особены узора. Државнику дае она готово сва нѣму потребна знана. Брѣ обща основоположени државне вѣштине есу резултатъ или прѣстоиць добры и злы искусства народа у свѣма временама, а особена унутрашня и спољашня одношенѣ поедини држава, на коя она основоположена употребити валя, есу такође историска. Войвода, и самый подчинѣный воиникъ, налази у исторіи наиболѣ образце за подражанѣ, наубѣдителниѣ наставлѣниѣ, наипоминателниѣ примѣре. Свѣштеннику показуе она важность нѣговогъ званія и жалостна слѣдства ако га непознае и ако злоупотреблява свою власть; она уливѣ у нѣга слободна и толерантна или сносителна основоположениѣ, учи га разликѣвати лѣску одъ езгре, распознавати погривало одъ лица и свѣдѣња га съ наубѣдителниѣмъ доказателствама божіегъ промысла, и сокровищемъ нравственны примѣра. У правдословица уливѣ она почитанія къ (природномъ и написаномъ) пра-

ну, условно истинно човеческогъ быта, основу свакогъ дружескогъ сѣдинѣня, учи га познавати духъ закона и устава или нѣкою одпошеиъ къ свагдашнѣмъ стану и потреби народа, и дае му у старимъ и странимъ нѣкой управѣ принадлежащихъ законима и обычайма найважниѣ и наяснѣи предмете, да и сравнива съ данашнѣима и своимъ. И лекару мора быти одъ велике важности исторіа о странствованіи, напавшеиъ или періодичномъ поведѣніи, почастію или коначномъ исчезнуви болести, о среишнѣхъ или несреишнѣхъ начинѣиа леченя; одъ колико ли му е ползе примѣчавати, како се постананъ и распростиранъ болести слаже съ некимъ политичнимъ догадкама — као съ войномъ, населбиномъ и т. д. или съ увожаемъ извѣстимъ обычая и правѣй — у рани, одеу и т. д.? Да умозрителный и практичный философъ прии изъ исторіе найбогатѣе вѣщество или матерію за размышляванъ, наяснѣе примере, найубѣдѣтелиа доказателства за свои наставлѣиа и основоположена (максима), да прии науке своју прећашниу мудраца, то е већъ горе споменуто. Исто е тако неспирна она комора идея, кою исторіа подноси краснымъ вѣжествима и изражаваюиъ художеству. Найплодовитѣиа сила ображеня неможе заменити ону графу (материале); поета и витѣи могу такође изводити изъ классични исторіописца правила и примѣре за свои собствене производе, и свакии любитель книжества може приити изъ исторіе нужна предувѣдомлѣиа да разуме старе и нове списатеи. Онемо ли јошъ примѣтити, да и други, невѣжествена редови съ исторіомъ добию? Тако дозвѣе трговацъ изъ нѣ, какавъ е важниъ умлавъ трговине на цѣлѣ и образованъ народа; онъ види у нѣкой, кое су найнужниѣ приише и кои су найопаснѣи заблудѣи за трговачне државѣ, и ова осмотреиа подижу га надъ обычнимъ шиларскимъ духомъ, да прииваие свои промишлѣности или спекулѣцие подчинява користима отечества и съ овима ѿ дешава. — Подобно се поучава и облагородѣва изъ исторіе и механичкии художиниъ, фабричантъ, землѣдѣлацъ, на кратко свакии, кои

се годъ дае поучити и облагородити. Она подноси свакомъ нѣмъ избытѣиа рога, но само онда кадъ ѿѿ се ко съ душомъ и срдецемъ приближава.

Нисдоръ Стояновиъ.

КАРАКТЕРИ НАРОДА НѢМАЧКОГА И СЛАВЕНСКОГА,

ПО ОПИСАНИО ПРУСКОГА ПРОФЕССОРА ХЕФТЕРА, У ИГЬОВИѢМЪ НАЙНОВИѢМЪ САСТАВКУ: „Der Weltkrieg der Deutschen und Slaven seit dem sechsten Jahrhundert.“ (ВОРБА СВѢТА НѢМАЧКОГА СА СЛАВЕНСКИМЪ ОДЪ ШЕСТОГЪ СТОЛѢТА ДО САДѢ ТРАЮЛА.)

(Изъ чѣски повина съ оглѣда живишества, ужитности и зивана.)

Научно и потребно е занета да знамо, шта сусѣди наши о самимъ себи, шта ли о нама пишу, ерѣ добродѣтели и крѣпости угледне цѣнити и слѣдовати ѿмъ, ма да ѿ ѿ и на туђинцу видимо, а своју порока и недостатка чувати се и удалявати, ако бы оне у самомъ нашѣмъ народномъ карактеру или значаю дубоко укорѣниѣ быле, треба да намъ е света дужность. Само ако то чинили будемо, ако сами себе и свои слабости и недостатке познамо, можемо ѿ възбѣгавати и нѣ се ослобѣжавати, и ако на другимъ народима добродѣтели и савршенства сматрали будемо, свазнѣнемо, шта намъ јошѣ фали и шта треба да чинимо и себи присвоимо; тако познавајуи сами себе и сравнивајуи се съ другимъ, напредовати и себе изображавати морамо. У горенаведеномъ саставку слѣдеишъ су начини едне и друге — слабости и добродѣтели — у народа нѣмачкога и славенскога начертане:

„Нѣмци, тай старыи, мѣтныи, силенъ, неослабленъ, храбрый, поштеныи, слободный, неподчинѣиый народъ, знаменити су збогъ свое бодрости, своего чувства праведнога, свое вѣрности, любви према домаиности, збогъ своего народногъ мишлѣиа, озбилености, своего постоянства, трудолюбѣи и прилѣжности, честности и добродѣтели.“

О Славенима пакъ овако суди: „Славенинъ е у общте средиѣ и умѣрене величине, али пунога и кривотата нараста; нѣгови удови су љуби, силни, пуни и жиласти; али заедно и окретни и вртки. Онъ е прима врјунаи и зини, према глади и жеђи у сравићно са другимъ народима врло отирдиутъ, и томе привикнутъ, а нимадо ние размажентъ. Нѣговъ карактеръ е врло сложенъ, и показуе знамениту сићуе крѣпости и порока, савршенства и недостатака. — Онъ е одъ природе *флесматичанъ*, и *люби миръ* и *омиръ*, *задовољанъ* е съ малымъ и обично само-толико ради, колико треба да најнужније за себе и за свое прибави, небрине се много за будућностъ, за праву и нагомиланъ потреби средства живота, нечува на гонила стечено, нештеди, немари за поболшанъ свогъ стана, и ветежи на украсенъ свогъ живота. — Онъ е *кадаръ у неистости* и *у бѣди* себе *самога* и *свое мирно* и безбрижно остављати; и то е узрокъ, што е *занемаренъ*, и *што допушта да многи на нѣга нападају, а то живиѣ племенитъ насинъ мишљилъ тежко бы съ толикомъ стрпљивошћу сносио*. — Далъ е *добросрдчанъ*, *уљуданъ*, *прѣтанъ*, *побожанъ*, *гостолоубивъ*, *сажаливъ*, *добротворанъ*, *цѣлоумдренъ*, *тистъ*, *весело*, *недаръ*, и зато *люби особито музику* или *спирну*, *пѣсанъ*, *пѣсичтво*, за кое умѣности и превзредне има способности. — Али се опетъ у еданъ махъ *ласно разлиоти*, и *срдитъ* е; *лакоуманъ* и *безуманъ*, *люте жутъ* (*холеричанъ*), *раздражливъ*, *узбурљивъ*, *жестокъ*, *неуступливъ*, *сварљивъ*, *навѣгъ и битнѣй желанъ*, а то и према своимъ прѣтељима и сродницима, а кадъ се еданутъ тако разари, онда е *кадаръ* све силе *напрегнути*, *сваку жертву приети*, *сваку освету*, *окрутностъ* и *свакѣй прикоръ* и *безсрашну поруку* *утинити*. Уме *бити* и *услушавъ* и *марљивъ*, и као такавъ се показати према свакоме, одъ кога се награди надати може, или према своимъ сусѣденицима; али заедно е и *дрзновенъ* и *бестиданъ* у *захтѣваню*, и *узнаню*, кадъ види да се коме супротивити може. Ђръ *покрай* све свое *задовољности* и *мирне мысли* у бѣ-

ди и *оскудици*, онъ опетъ за *туђимъ иманѣмъ тезне*, али не толико за *иманѣмъ* свои *земљана* и *едноплеменника*, него за *туђиѣца добротъ*, особито ако се нѣгова *любопытностъ* *погладомъ* на *стваръ* *раздражи*. Често е и *злостинацъ*, *лупежъ* и *пљавѣнѣй*, и онда *неслади ни на законъ*, *ниги на казнъ*, *коя му ерози*; *тада мора* и *свою природену флегму* и *равнодушностъ* *одбацити*, и *постати хитрогъ ума*, *предстражанъ*, *лукавъ*, и *упоранъ*. Гордъ на свою *народностъ*, презире *туђинство* и *чува* се *свега*, *што е туђе*, *држећи* се *чврсто* *свога*. *Люби народъ свой* и *свое едноплеменника*, и *изъ цѣмога срца мран* на *оне*, *коя га побѣде*, *коя надъ ѣвие господую* и *нѣга слугомъ чине*; *люби свой ѣзыкъ* и *неће ништа да зна за онай*, *коя нѣгови ученѣтелиѣ говоре*; *люби свое обичае* и *прави домаће*, *свою вѣру* и *законъ*, у *комъ се е родю*, и *често преко мѣре презире друге вѣрознане*, тако да ова *мрзостъ* у *суетвѣри* и *истрпљивъ* *прелази*, *често на толико*, да *поставъ смѣшна* и *нѣму саомомъ штетна*. И *саме свое сусѣдениѣе* *кадаръ* е съ *наивѣномъ* *мрзосту* *сочити* и *ни превирати*, ако су *друге вѣре*, *друге државе* или *другогъ волѣна членови* или *овомъ комъ наклонъ*; *може* на *ове непрестано нападати*, *ни биѣти* и *уништити хтѣти*. Зато е *кавеа* и *неслоаса међу Славенима* *вѣћ стара* и *зарѣана*, *кою ни изобразенъ новѣгъ времена* *није* *кадро* *утакожити*; и ова *жалостна несрећа* *яко тишти бољ* и *врсиѣ међу нѣма*. Тежко *томе*, *кога се Славенинъ бои*, *да бы му народностъ нѣгову* *квариѣ* и *ограничавати могао*! *тога е заклетѣй непрѣтељ*, *противъ тога цѣломъ својомъ силомъ устае*, *ако неможе ливо*, а *оно тайно* и *сакривено*. Далъ е *родолоубивъ*, *уме* *иманъ* и *главу* на *коцу метнути*, *храбаръ* е, *подузетанъ* и *смѣлъ* и *слободанъ* — *кадъ се о слободи*, *о отечеству* и *домашности* *ради*. Али и у *овомъ племениѣ послу орло му прѣдѣтстуге* *нѣгова оданостъ къ безпослености и ленности*, и *зато ние* *постоянъ* и *нема дуго* *траюће сталне волѣ*; *нѣгова ватра* и *одушевлѣностъ* *петрае дуго* и *равна е славномъ пламену*. Осимъ *тога лако изневѣри стваръ*, *ако*

му се *изеледъ* на добитакъ и користь покаже, и онда се *лако дае* подмити, тако, да да е у стану и *своє* надражје: родъ, отечество и домаћност издати; онда се нестиди и свогъ најближегъ прїтеля оборити и упропатити, и то *варъ* (!) се *унутрашњимъ погрдњимъ* *исмѣлванѣмъ*. И ова гордостъ, коя се кодь Славенина у народности показує, као што смо горе видали, често му пада и мѣня се у угнѣтавајућий аристократизамъ, ако е узвишено стаия и онда *противъ свои собственихъ суплеменика*, кон су његови поданици, бива *окутанъ*, свирѣпъ и деспотичанъ господаръ и тиранъ, а у исто доба е према силнѣимъ и већимъ одъ себе покорањъ, *улизивајућий се*, *пузећий* и *подалъ*, особито ако у томъ свою личну користь види, но *иошть и изданъ и тайно опасанъ* уме према већима бити. Исто тако вишегъ стаия Славенинъ недржи то за срамно, своимъ господарима, ако су само његовогъ рода и *ѣзика*, *робски понизанъ* и послушанъ бити, *што му они заповѣда*, *ма и најогаднѣе*, *угинити*, допустити да га *погама газе* и дати се да *га најпогрднѣе муче*. Одъ нарави многима тѣлеснима и душевними способностима одаренъ будућий, *лако ствари поивъ*, *уме вєсма брзо туђе сазнати и по њѣму се владати*, *вѣшто ново едѣа текъ* *смотрено гинити*, и особито е способанъ, да самъ штогодъ произнаѣ. Но и *ту му често његова оданостъ къ ленности смета* и *задржава* га, да се неможе подигнути на свою користь у материалинимъ и душевнимъ способностима. Онъ *своє* способности занемарує, неразвѣн ѣи изъ самогъ себе, него потребує натериванъ спољашнѣмъ кѣ *томе да напредує*; *мора га на то гонити примѣръ*, *нужда* и т. д. — Кѣ овима *иошть* у многи *долази* *оданостъ къ пїянству*, и *страсть* *наиподобѣа къ сваномъ пићу*, *коя умртвљує* *душевне и тѣлесне силе њиове*, и *препречує* *прилѣжностъ*, *напредованъ*, *срећу*, *изображенъ*, и тако *квари устроєнъ* *домаћега* и *дружтвенога живота*. —

(Продужєнїє сѣдлу.)

КНѢИЖЕВНА ИЗВѢСТІЯ.

Кратка свѣщеня Исторїя, и краткій Катихизисъ, за употребленїє учеће се младежи у Княжеству Сербїе съ благословєнїемъ Г. Архїєпископа и Митрополїта Петра. У Београдѣ, у Типографїи Княжества Сербїе 1843.

Ове двѣ кнѣжице, коє су подъ надзирањемъ Н. В. Г. Митрополита састављєне, прописанє су Попечителствомъ Просвѣщенїя за основне или нормалне школе отечества нашегъ. Одликує се изборомъ предмета, понатнѣмъ *лакошћу* за малу дѣтциу, а *особито чистимъ, лѣпимъ, яснымъ, србскимъ ѣзикомъ*. Кадь на замршеный онай, старый Катихизисъ погледимо, кон се по нормалнимъ школама у Аустрїи я давъ данашнїй предає, и кон се довои и у Сербїи употребљавао, колико съ едне стране жалимо, да у Аустрїи, гдѣ науке на сваномъ ѣзiku напредує, никомъ вие на памєть *мало* Катихизисъ по духу времена за учећу се *младежъ* саставити, толико се съ друге стране радуємо, да Сербїи у смотренїю културе и образованїя напредно корача, и да *бе* *осталой браћи* Србљима као што сада съ Катихизисомъ и свештеномъ Исторїомъ, тако у будућє и съ другимъ учєбнѣмъ рода предметима за *образацъ* служити. Особито се Попечителство Просвѣщенїя стара оно, што е и ондѣ досадъ застало было, сугубо надокнадити. Тако се у типографїи нашої подъ печатнѣмъ находитъ: Численїца, *опєтъ* за основне школе; и Земљоописанїє *изчислително* (математично) и *физикално* (естественѣ) на употребленїє гимназиалны ученика. На ползу овы справля се естєственя Исторїя, и *ѣмача* Грамматика, а *еданъ* *отмѣный* *Господинъ* *занима* се са саставляњемъ србске Грамматике *саснимъ* по *новой* *системѣ*. О овима *нємо дѣла*, кадь изъ типографїе *изїзху*, *пространїє* *говорити*.

РАЗЛИКА ИЗМЕЂУ ГАВРАНА И ЛАСКАТЕЛЯ.

(Съ Гриворъ.)

Дїогєнь е често говорїо, да е болѣ човєку съ гавранима нежели съ ласкательима жити; ерь прїи еду мртве, а ови други живе.

Н О Д У Н А В К А.

№ 36.

У Суботу 4. Септембра

1843.

СВЕТЛОМЕ КНЯЗУ СРБСКОМЪ АЛЕКСАНДРУ КАРАЂОРЂЕВИЊУ,

2. СЕПТЕМБРА 1843.

Пой и данасъ велико и мало,
Када си опетъ срећно дочекало,
Да настане овај алатни чась,
Кои цену Рода повишала
И свакога Срба уверала,
Гласъ народа да е Воји гласъ!

* * *

Залуд' сева облакъ неспречности,
Залуд' зена ала лажности,
И зависти залуд' шкрица зубъ;
Одржа се, о сладке радости,
Карађорђу изъ признателности
На Врачару подигнути стубъ.

* * *

Княже Србскій, Александре драгий,
Живио Те дуго Богъ преблагій,
Ты си овај одржани стубъ;
Моћ сивера облакъ растерала,
Србска слога алу надаладала
И зависти сакрушила зубъ.

* * *

Одъ како се Србъ глашарна служи,
Онъ к'о Тебе никогъ незадужи,
Княжескій Ти дванутъ давио чинъ;
Па дай Боже, да се за Те каже:
„Онъ с' одужи и јошъ насъ задужи,
„Ко достојниъ Карађорђа сими!“

Несидоръ Стояновичъ.

КАРАКТЕРИ НАРОДА НѢМАЧКОГА И СЛАВЕНСКОГА,

ПО ОПИСАЊИУ ПРУСКОГА ПРОФЕССОРА ХЕФТЕРА, У НЊОВОМЪ НАЙНОВИЈЕМЪ САСТАВКУ: „Der Weltkampf der Deutschen und Slawen seit dem sechsten Jahrhundert.“ (ВОРБА СВѢТА НѢМАЧКОГА СА СЛАВЕНСКИМЪ ОДЪ ШЕСТОГЪ СТОЛѢТА ДО САДЪ ТРАЈОВА.)

(Продужен'е.)

Видили смо дакле одъ свойства карактера нѣмачкога само мало и неколика, али су сва важна, знаменита, и славна; но зато су својства значаја славенскога сь тимъ у већемъ числу наведена, према су многа управо међу собомъ противна, тако, да едно друго руши и уништава; и зато јаъ свег' тог' реченога на концу скоро ништа неостае, до доброга и лѣпога ништа!— Мы то Господ. Профессору непричамо за зло, ерѣ е онъ понајвише или управо изключително вадіо своя потврђивања изъ извора нѣмачки, кои су наравно својиъ народу вѣрна наклонѣни, него нашему, или нашимъ предцима и праѣдовима, кое су они, особито у стара, одъ синеателъ нашегъ нарочито сматрана премења, врло мало и то само изъ боева и ратова познавали, слѣдователно сь одушевљивъиъ непријателскимъ о њима говорили и писали, у време за историчка изтраживања најнесретниѣ. Осимъ тога народъ славенскій врло е великиъ и подъ различнимъ поднебјима разширенъ, и тако што о едној части нѣговой нестој, може се о дру-

гой рећи, и што се неможе назати о езри цѣлаго народа, може се баръ о неврѣднѣи смеѣти и изметку његовомъ (безъ чега ни Нѣмци нису) потврдати, премда се овај къ народу причислити и за њѣга узети по правди не сме и не може. Но све то нека насъ не смеје, него нека насъ јошће већма къ тежени ономъ гонѣ и пубуѣ, да се одъ таковогъ изметка полако очистимо, па да се онъ у насъ више не налази.

Но поредъ свега тога, прихвати вали, како силно заслѣплюе себичностъ и оне люде, кои чине се да су врло снажно направили истину слѣдовати, тако, да се то и о читавимъ народима, а именито о њиховимъ изображенима рећи може што стара пословица о последнимъ вели, „да сирѣчь човекъ туђе мане увѣкъ предъ очима има, и своѣ собствене у торби на леђи носи.“ И то е узрокъ, што се толико много налази нравствени судѣя позваны, али међу њима врло су рѣдки изабрани!

Таки на почетку саставка свога изповѣда Г. Хефтеръ, да е већ време, да се судариш Нѣмца са Славенима и узаймно њихово едни на друге дѣйство и упиљивъ, безпристрастно и безъ предразсуде, съ обе стране сравни, и строго по праведности у важи и оцѣни. Уовимъ рѣчма истина Г. списатељ много обѣћава, али у њима заедно и нама право дае, и управо насъ на то наговява, да и мы са своимъ строгосћу саставанъ његовъ претресемо и осудимо; и зато нека намъ буде овде дозвољено на кратко осмотри, па колико е способанъ и изабранъ Г. Профессоръ за овај предузетый свой посао, нарочито изъ тогъ узрока, што онъ, подъ видомъ, као што вели, строго праведности, предъ образомъ цѣлаго свѣта, превелике пороке и лаге наинеће великоме народу нашему.

Како дубоко и низво поставља Г. Хефтеръ цѣо народъ нашъ славенскѣй изподъ свои савродинки! Онъ ни не могао на предѣлѣма своимъ, Нѣмцима, наћи никакве, банѣ ни најмањѣ мане и погрѣшке, него сабравши све оно, што е славно, некадѣ о њима заръ

написано нашао, своѣ истина кратко, али претезно похвално слово (хвалослѣвъ?), да небы некако штогадѣ изоставио, тямъ свршуе, да су они у обште „добродѣтели и честни.“ Поредъ толике похвале ипакъ мало затимъ самъ у привождѣнѣи дѣла и догађаљно свѣдочи: да су Франки (најзнатѣи и највећма прослављѣна грава народа њѣмачкога, коя е, као што Г. Профессоръ самъ потврђуе, правѣи темель положила слави и величини њѣмачкогъ царства, и коя е силу и просвѣштеніе пренела на остале њѣгове граве) да су, вели, Франки у време владѣнія краља Хлодвика преварама и сваколикимъ безчестнимъ дѣлѣма, најпре граву њѣмачку Бавара себи подчинили и т. д. Ово Г. списатељ самъ приповѣда о Нѣмцима у одношенѣи њиховомъ према својој браћи, но зато опетъ ни не могао наћи никакве пороке у њиховомъ поступку према туђинцима, него јавно потврђуе, да су они увѣкъ само за обрану и приморани оружје дизали, а никадѣ нису при нападали! Да е то јошће Хефтеръ изрекао о одношенѣи Нѣмца према Римлянима, овда би смо то допустити могли, али онъ говори о њиховомъ поступку према Славенима, и ту — морамо припознати, да нешто сасвимъ ново чуемо, премда Г. Профессора увѣрити можемо, да ће у насъ Славена мало и ученика наћи, кои бы му тако што вѣровали, или баремъ, кои му небы овде погрѣшку и прилицу неправедну пребацили. Мы додуше прѣкло смо о томе увѣрѣнѣи, да дѣла најболѣ свѣдоше о правани човека. — Славенима напротивъ у обште, дакле свима, као редовный значай приписуе пѣнство, добродѣятность, фалишность, неспостанство и непорѣкѣ, туђи права презираѣи и окупѣность, невѣрѣность и т. д., особито пакъ неспѣху, лакомотъ и лѣньѣсть, коя ѣмъ свуда смета, и збогъ коѣ трпе и подносе више, него што бы племенита поштенѣи допустѣ тала и т. д. Али како се оно потврђиваѣи слаже съ онимъ обвиняванѣимъ мало даљѣ изреченимъ, да су Славѣи увѣкъ давали узроке нѣ бою и рату, примораваяѣи сусѣдѣ

КОРРЕСПОНДЕНЦІЯ.

У Варшаві 30 Юл. 10 Авг. 1853.

Руска литература одякує се необычною дѣятельношчу. У нѣй се особито примѣчава управлѣніе учено. Я бу вамъ говорити само о найновѣйшъ книжкахъ.

Описаніе Русскихъ и Словянскихъ Рукописей Румянцевскаго Музеума, составленное Александромъ Востоковымъ. С. Петербургъ. 1842. На 4-тияхъ, стр. 899. — Нашъ знаменитый филологъ посвѣтѣо в труду томѣ много година. Наслови рукописа разреѣни су по азбучному реду. У изводина изъ рукописа Г. Востоковъ вѣрно в сачувао старѣ forme языка, старый правописъ, скратке и самѣ погрѣшке преписателя, коѣ знателъ ласно поправити може. Показанъ в такофѣрѣ и форматъ свакога рукописа, вѣкъ или година, правописъ и т. д. Брой рукописа, по каталогу Г. Востокова, долази до 473. Межу њима особито примѣчаѣа достойни су: Евангеліе 1164 г., Рускій Лѣтописецъ, преписанъ за грѣха Румянцева у Лондону и доведенъ до 1499 г. и Житіе св. Кирила и Методія, съ латинскога преведено изъ сачинѣнія Боллади-ста (acta sanctorum), коѣ су врло рѣдка.

Сочиненія Инокентія, Епископа Харьковскаго и Ахтырскаго. Три тома, на великомъ омаку. Москва 1843. — Сачинѣнія епископа Иноценція принадлеже межу прекрасна похвалѣнія у духовной европейской литературы уобште. Ово в необычаѣа, и може се рећи женіяланъ проповѣдникъ. У његовиъ проповѣдима има много новы и узвышены мыслѣй. Ево едно одъ краѣи слова на великий пѣтакъ. „Некій благочестивый пустиникъ требало в нешто браћи да каже, коѣ очекиваху одъ њѣга наставлѣнія. Стараць, проявлювши дубокиѣмъ чувствомъ бѣдность човѣческу, у мѣсто да ѣй настави, плачѣе: „Браћо, плачѣмо!“ и сви падоше на землю и проливаху слезѣ. — Знаѣмъ, браћо, да и вы очекивате чути одъ мене рѣчи спасеносіа; но уста

ми се силомъ затвараю при погледу на Господа, што сада почива у гробу. Ко сме говорити, кадь Онъ ѣути?... И шта вамъ се може казати о Богу и његовой правди, о чопеку и његовой неправди: о чему сто пута силнѣе небы ли говорили ове ранѣ? Кога оне петрону, како ѣе га тронути слабе рѣчи човѣческе? На Голготѣ нѣ было проповѣди: тамо су само плакали и у прси се били. И на ономъ гробу нѣ мѣсто за говоръ, но за покаянѣ и сузе. — Браћо, Господъ и Спаситель нашъ в у гробу: молимо се и плачѣмо! Аминъ.“

Ето цѣле проповѣди; но колико в у нѣой силѣ и краснорѣчія! —

(Далѣ слѣдує.)

НЕВѢРНЫЙ ПРІЯТЕЛЬ.

(Съ Гривого.)

Идуѣа два пріятеля у градъ Делѣя, падну межу разбойники, коѣ кадь су єдинога одъ њѣхъ убивали, другій се бѣгствомъ спасе, и отиде у храмъ бога Аполлона за благодарити му за спасеніе свое. Но Аполлонъ изтера га изъ храма своѣа са слѣдующимъ рѣчма: „Ты явси заштитію изкренѣаго пріятеля твоѣа, но изневѣрію си га: одлази, погане!, изъ храма моѣа.“

Тодоръ Аѣ. Томѣѣ.

ОДЪ СВАЧЕГА ПО НѢШТО.

„Многе Ирскѣ пороциѣ — тако приповѣда — єданъ єнглєзскій офицаръ протестанъ, коѣ се у Ирской налази — одъ како су на свѣту, нѣкадь нису мєса окусиае; и я познаѣмъ католичѣскѣ свещеникѣ, коѣ су тако убоги, да си ни чарапѣ, ни у саму зѣму, пушити немогу.“ Ова безпримѣрна сиротина одвѣѣ в противна сайности и нечувеномъ разточію многи англѣкански владика.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 37.

У Суботу 11. Септембра

1843.

ОДПЕВЪ ПѢСМИ КАРАЂОРЂА.

Гди е' у Дунав Сава слива,
Спака србска душа жива
Саде весела пје сласти,
Неподложна иракој власти.

Карађорђа... бодра сына
Сватко данасъ благосиља,
Врхъ овъ умѣ цинит' право
Бранитељ србске славе.

Съ њине поче правда владат',
А Србја преста страдаѣ.
Суза е' њине саде нела
Нит' Србја е' сузцо криве.

Мачъ несиља, топъ нестутња,
Нит' предаа земљу слутња,
Майка, дѣца њеъ непиште,
Срба окови непиште.

Саде у миру србска дѣва
Својој други вако пѣва:
Ты си право некадъ рекла.
Тече вода куда е текла!

Власть се врага посрамља,
А Србја прославља,
Душманъ сада сузе ла
Надъ њинъ црпый е' облакъ пје.

То су дѣла Александра,
Карађорђа сына бодра,
Зат' и пѣва Србинъ живий:
Нашегъ Кнѣза Богъ да живи!

у Руми.

Б. Ж.

КАРАКТЕРИ НАРОДА НѢМАЧКОГА И СЛАВЕНСКОГА,

ПО ОПИСАНИЮ ПРУСКОГА ПРОФЕССОРА ХЕФТЕРА, У НѢГОВОМЪ НАЙНОВѢМЪ ССТАВКУ: „Der Weltkrieg der Deutschen und Slaven seit dem sechsten Jahrhundert.“ (БОРБА СВѢТА НѢМАЧКОГА СА СЛАВЕНСКИМЪ ОДЪ ШЕСТОГЪ СТОЛѢТЈА ДО САДѢ ТРАЮЩА.)

(Продуковано.)

Обрану противъ наметнуте намъ лениости подае намъ свакидашнѣ искуство, особито у оны, кои се за себе и за свою милу родбину или обитель стараю, и за себе или за свое раде: али то, да и сами сусѣди наши Нѣмци и саде надичаре за новце радо узимлю Славене, на пр. Чехе, само удалѣномъ одъ насъ туђинцу, као Хектеру, непознато быти може; ова истинитость безъ сумнѣ важнѣе свѣдочанство дав, него сва миѣня списателя, кои исто тако наше околности и одношеня познавали нису, као што нису никадъ чисто славенско село и сѣдинѣ видили и познали. Да е управо наше праотцеве, особито докъ су самостално жилили, марливость и радниость украшавала, то е свѣтъ веѣъ одире припознао, и то е доста посвѣдочило рано и предъ осталима сусѣдима народима напредуюѣе развиѣе душевнаго и обштинскога живота његоваго; оло су правдолюбиви туђинци свагда припознавали, а и саде припознаю, као што, да само еданъ примѣръ наведемо, Волфгангъ Менцель, историкъ нѣмачкѣ, на странама 343, 421, 424,

и т. д. своє Історіє Нѣмца (2 изданіе 1834), именито о Чесама съ найвѣнѣмъ поштованѣмъ говори, и изображеностъ нѣнову као чудновату, високу, изреду, и далеко нѣмачку надвисуюћу описуе и хвали. Исто тако и нашъ историкъ Пулкава свѣдочи, „да е земля ческа многимъ изредностима, као рука надъ цѣвѣмъ, остале землѣ надвисла“; а славанъ човеколюбацъ Хердеръ, такођеръ Нѣмацъ, као правый пріатељ просвѣщенія врло жалѣ: „што су Славени у своѣмъ брзомъ и особитомъ развитку съ єдине стране одъ Татара, а съ друге одъ Нѣмца задржани и препречени.“ Што су пакъ сада многи народи славенски душевно натрагъ заостали, то карактеру нашемъ само незналацъ приписати може, кои не само што ние станѣ Славена изпитао, него іошъ и дѣла знатица, на станѣ и исторію нѣнову односећа се, као што су на пр. Пелцова, Шафарикова, Паладиогъ, а и самогъ Нѣмца Менцла, или ние ни читао, или, ако е читао, ние доста оцѣнио, иначе бы га, да већъ коды истога приѣбра оставе, овај найпосле именованый (Менцель) на стр. 519 — 522 свое нѣмачке исторіє другоне чему быо научіо. Та обазримо се само вкоколо; гдѣгодъ граде народа славенскога у већемъ числу заиста у бѣди и у душевномъ занавареномъ живити видимо, заръ су онде Нѣмци, кои међу Славенима тима, у равниѣхъ обстоителствама и подъ истимъ погодбама съ нѣма живећи, заръ су, величѣ, болѣи, изображеніи? Заръ то значи старати се за изображеніе Славена, такимъ начиномъ школе уређивати, као што су на пр. у Луници и у Слезской и т. д.? Истина е, да се тамо врло многе школе заведе, и много се о нѣма ради, али све то, жалѣбоже — бадава и бесполезно! као што се управо садъ некій публициста у нѣмачнимъ обштимъ повинама тужи, ербо Срби и Слезани у тима нѣмачнимъ школама тако мало науче и знаѣ своє умноже, као што бы се Нѣмци у школама славенскимъ, французскимъ или другимъ туђоязычнимъ научили. Народи се неизображиваю само средствомъ очію;

языкъ, и то прирођенъ материнскій языкъ е єдино средство къ томе, кое се нада свнѣи уважавати и цѣнити мора, а особито у онымъ нижимъ школама, просто-народнимъ, ерѣ найвѣћа часть дѣце школе просто-народне, єдва крозь только времена походи, и посѣчитавати може, колико е нужно, да онаѣ туђій языкъ у только баръ научи, да човѣкъ обична у нѣму мыслити и мысли свое коєвако изразити кадаръ буде. Каква могу быти слѣдства таковогъ наставлѣня, кадъ народъ очевидно у ове неприродне школе само крозь онолико времена иде, доць оно, што му се предае, неуразуме, ерѣ текъ языкъ туђъ учити мора; дакле знанѣ у нѣму предавано поняти и себи присвоити ние у станю и цѣло школованѣ ништа му ние на ползу было? Како дакле и одиудъ може несрећанъ такавъ народъ срце, разумъ и цѣлый духъ свой обогатити и у савршенствовати? На оваѣ начинѣ ништа се друго нечини, него се само драгоценно време и посао губи и разсиплѣ и то несаму у нижимъ, него и у вышнимъ школама и заведеніама учебнимъ, у коима се туђъ языкъ као средство изображенія употреблява, и у овима се напредованѣ у изображаванію особито съ почетка отегонава и доцнѣ се изображени одъ свога, и народнога одтуђую, и тако се народъ онаѣ учены и изображени лишава; па одиудъ онда да узима народно изображеніе? И заръ за овакій даръ да тай народъ іошъ благодари? Можемо мы славу у мѣсто ране давати драго каменѣ, и можемо га тѣшити, да е то тако скупочно, да се за нѣгову цѣну много жралавъ яца и нѣма подобие ране купити може, видѣтелно наскоро, како ће весело поредъ таковогъ дара скакати; или пакъ изчунаймо му нѣгово наравно перѣ, пакъ метнимо друго ма како лѣпо шарено, видѣтелно хоће ли му прирастити и чутѣмо до скоро, како ће после тога нѣвати! —

Право просвѣщеніе текъ у наше доба починѣ коды свію народа европейскіи свое благодатно царство и међу нижєга стали людма разширивати. И мы Славени дакле писмо іошъ посао свршили, нити смо се

тепена искренног за просвѣщеніемъ одрели. И оно, што смо, несрећнима и несприятлима околностима задржани, безъ наше кривице, досадъ пренебрегли, и то ћемо поправити, како намъ се надежда праведна и најипријели желя изпуни, како т. е. добро уређење школе добиемо; школе велимо народне, духу времена савиѣнъ примѣрене и нашия потребности одговарајуће, и то не само ниже, него и високе, које бы, као што се у други народа догађа — предне были, цѣло общество правниъ просвѣщеніемъ у народномъ духу напунити и проникнути, и то разумѣва се средствомъ народногъ языка! — Онда ће заиста и наше свестранно изображеніе скоріе напредовати и свакимъ и живаѣ постати, и онда ће се у саобраћеномъ домаћемъ и у радности общинској новъ животъ пробудити. — Способность досадашню и искренну желя за изображеніе у Славена, преко сваке сумњѣ, доказива међу другима, као примѣръ, оно ревно притицаѣ людѣ сваке врсти, стары и млади, у школе радније (real-не) чесно-народне, које су се у пошкымъ мѣстима у Ческой, (именито у Збраслави, у Блатну, у Пылаву, у Клатову, у Кривоклату и др.) у најновије доба одъ могућны родолюбца заведене, као ясне данице изъ ютрянѣхъ сумрака поляна. Постоянство у прилжности и напредованіи у успѣхъ ученика, кои премда често веѣ одрастни, опять савѣстно се труде и паште, да ову добродошлу прилику употребе за допунити оно, што су у младости противъ свое воѣ пропустили морали, свѣ прѣтеѣ и покровителѣ просвѣщенія съ миломъ удивляѣмъ напуњава, ерѣ ови зрѣли слушатели, не само свою удобность, него и после седмиачногъ радена тако потребный светачный и неделный одморъ съ драге воѣ изображеню сномъ на жертву приносе! —

Како е свѣтъ о старимъ Нѣмцима у ономъ огледу судію, то може Г. Профессоръ изъ Тацитѣ сазнати, кои нешто о медвежьей кожи споминѣ, на којој су вели онѣ нѣки сѣверни барбари (но никакѣ Славени!) тако

дугѣ трома лежали, докѣ ѣй годѣ нисе нужда натерала, да опять траже медведа съ другомъ ножомъ.*)

Мы и сами и данѣ данашній познаемо землѣ и предѣле нѣмачке, о чинѣ жителѣна бы се право рећи могло све оно, што е Г. Хефтеръ о трудолюбію Славена написао; но ови предѣли намъ не сметаю, да погледамо и далѣ, па да познамо поредъ оны опять друге предѣле, које се прилжношу и изображеніемъ одикуно; и зато јошѣ нисе ни еданѣ одъ насъ Славена цѣлымъ нѣмачкій сусѣдный народъ осудію, као што су то съ нама Славенима многи Нѣмци, а именито и Г. Хефтеръ учинили.

Нешто подобно могли бы мы и о чистотѣ рећи, кадѣ бы, као Г. Хефтеръ, на едној страни само сѣйна, а на другой саме калѣ и погрѣшке тражити и видѣти хтѣли, ерѣ онѣ вели: „да Славениа збогъ лѣнѣности самѣ и са своимъ у калѣ и нечистотѣ пребивати може.“ Кои одъ насъ небы могло, за опровергнуће овогъ измышляногъ правила, навести макаръ сто примѣра изъ домаћегъ нашегъ славенскогъ живота? — Али е срећноѣ самѣ Г. Профессоръ то свое миѣніе опровергао, кадѣ е, мало после ти горе наведены рѣчій, „чистоту“ безъ ограничена къ добродѣтелима славенскимъ причислю.

(Далѣ слѣдуе.)

КОРРЕШПОНДЕНЦІЯ.

У Варшавѣ 30 Юн. = 11. Авг. 1853.

(наставляю.)

Полная Русская Хрестоматія или образцы краснорѣчія и поэзіи, избранные изъ лучшихъ отечественныхъ писателей А. Голаховъ

*) Чудна е то стварѣ, да мнози Тацитѣ знадо, као да е онѣ Нинде хвалио. Нана се оно, што е о нѣмѣкѣ рече, чини да е нисе ругѣ него хвали; ерѣ кадѣ онѣ туѣнаѣ, карѣнаѣ рѣкаѣ свѣсѣ и затрено ѣй интериуѣни да се поболѣшѣю, надѣнаѣ съ гордиѣ прѣсприѣвѣнѣ, да ѣй осрамѣти, наведе сусѣде и понасе ѣмѣ, да ѣй и онѣ у ѣкѣнѣ стѣнаѣ прѣсприѣвѣ, прѣидѣ су непросвѣщенѣ барбари, илѣ кадѣ Риндѣнѣна своѣмѣ пребаѣно, да су раниѣ онѣмѣ барбарѣмѣ нѣмачкиѣна у ерѣвноѣ страсти, доѣ на прѣ у нѣри жене, дѣцу и на послѣдѣнѣ и самѣ себе да коѣцу жѣбу и прѣотрѣти, илѣ продѣти могу, то гдѣмѣ нисе никакимъ похвали! —

вышл. Москва 1843. — Ова крестоматія одлучуе се не само савршенимъ рускимъ языкомъ, но и уобште рускомъ литературомъ. Она е полезна како ученицѣмъ, тако и поирай того може ю пріятно читати свакій любитель саовности.

Солдатскіе Досуги Лусанскаго. С. Петербургъ. 1843. — Ово сачинѣніе написано е общепароднымъ языкомъ, кога поия свакій селякъ.

Шекспиръ. Переводъ съ англійскаго Н. Келлера. 4 части. Москва 1843. — Овай прекрасный переводъ издае се съ добрымъ успѣхомъ.

Испанскій Театръ. Переводъ съ испанскаго К. Тимковскаго. Ст. Петербургъ. 1843. (Связакъ I. и II.). — Овай прекрасный переводъ женяны драматичны сачинѣніи испанолски пѣсниа приноси честь савршеной русской литературы. Важно не допунѣніе къ нѣму быти исторія драматичнога званія у Шпаньолской, критичный изборъ дѣла и изяснительна примѣчанія. Изданіе почето е съ переводомъ цѣлога Калдерона.

Исторія Фридриха Великаго. Съ 500 рисунками Менцеля. Ст. Петербургъ. 1843. (Связакъ I.) — Изданіе особито красно. То е переводъ сачинѣніа Куелера, изпушѣвъ врло дѣло и уобште намѣнѣніа потребностями руски читателя.

Дневникъ Русскаго путешественника по Европѣ. Алексія Зилова. Дѣѣ части. Москва 1843. — Книга занимљива за любитель лапога читана.

Хозяйственные очерки части Аракской Долины, вошедшей въ составъ Друзино-Имеретинской Губерніи. (Соч. Шопена). Ст. Петербургъ. 1843. — Ова е книга неоцѣнѣный налазакъ за Русе, занимающе се штатистикомъ свога отечества.

На Сонѣ Грядущій, отрывки изъ вседневной жизни, сачиненіе графа В. А. Соллогуба. 2 части. С. Петербургъ. 1843. — Подъ овимъ заглавѣмъ сажраваю се повѣсти и причине, коє саставляю украшай найповне руске литературе.

(Даль сажуе.)

ГРОБЪ СУЛТАНА МАХМУДА.

(Съ нѣзачногъ.)

Султанъ Махмудъ е у Турской готово савнимъ забораваѣти. Нѣговъ е гробъ у одной малой капели, коя е каквой дѣпой кушци подбѣна; а надъ гробомъ виси едно велико полажеено кандило. Ту стои сандукъ съ газмирскимъ шаломъ обвѣенъ, горе на нѣму стои фесъ съ однимъ одъ діаманта перомъ, коя е оны у животу носію. Одна поредъ нѣга почива нѣгова сестра, коя е наскоро за нѣмъ умрла, и нѣвъ гробъ никакие знаменитости нема.

Д. Авраамовиѣъ,
Живописецъ.

С М Ъ Ш Н Ц А.

(Изъ жаваина гриногъ у Сварн изаасчеръ.)

Быо е нѣгда коды великаша Европейскы тай обычай, да по едногъ сулуду, ради увеселѣнія, у кушана своимъ држе. Милордъ нѣкій, Енглеэъ, даде едаредъ своимъ сулуду еданъ штапъ, вѣручивши му, да га чува, па надъ наѣе кога одъ себе луѣга, да га истомъ преда.

После нѣкогъ времена разболѣ се тай Милордъ, и кадъ е башъ на самртномъ кону быо, доѣе му нѣговъ сулуда, да га као свогъ благодѣтеля посѣти. Кадъ му е вѣкъ Милордъ казао, да ѣе га оставити, упыта га овимъ рѣчма: „Па кудъ мыслиши нѣи Господинъ?“ — „На другій свѣтъ,“ одговори Милордъ. — „Па кадъ ѣеши се одгудъ вратити?“ — „Хоѣеши ли после одногъ мѣсеца?“ — „Небу“ — „Хоѣеши ли после едне године?“ — „Небу“ — „Па кадъ ѣеши дакле?“ — „Никадъ“ — „А еси л' штогоди за тай свѣтъ, кадъ ѣеши се тамо толико време бавити, спремію?“ — „Ни самъ ништа.“ — „Заръ башъ ништа?“ — „Башъ ништа.“ — „А ты Господинъ, на овай штапъ, што си ми га дао, да га чувамъ, па кадъ наѣеши когъ луѣгъ одъ мене, да му га предаши, ербо и до те лудости, до коє си ты дошао, іошъ стигаю нисамъ.“

Т. Петровиѣъ.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 38.

У Суботу 18. Септембра

1843.

ГЛАСЪ СРБСКОГЪ ПЕВЦА

НА СРБЕ У СРБИИ.

Ой потоци! славногъ рода,
Храбри Срби, браћо драга!
Чиста жели зове васъ;
Кос дична слава роди,
Аи' сте своје добру ради,
Послушайте певца гласъ!

* * *

Кады се Црний Ђорђе диже,
Да слободи дође блага
И душманскій сатре рогъ;
Тада цело Србство сложило
На оружъ уста бойно.
Духъ му сваки вышній Богъ!

* * *

Срби врага побѣднше
И слободу задобнше:
Зат' ий слави цео свѣтъ.
Шта учинит' може слога,
Шта ли нишца свазногъ рода,
Тад' показа Србства цвѣтъ. —

* * *

Сады — кады вышнѣгъ Бога рука
Ослободи Србе мука,
Сина диже Ђорђевогъ:
Нека сложило цело Србство
Скине ума свога робство.
Помошь пружа съ неба Богъ!

* * *

Сви подъ Ђорђевогъ сложили быше,
На слободу задобнше,
И срушише драгъ изѣтъ;

Вы се сада сложили дикѣ
И незнаества таму гонѣте,
Па не свугъ ума свѣтъ.

* * *

Штоно пређе баше можно,
Кады с Србинъ ни'о сложило
Съ мачемъ проти врагу свогъ:
То не опетъ быти можно,
Само и сады, браћо, сложило,
Съ перомъ проти врагу свогъ.

* * *

Они мачемъ, — а вы перомъ,
Они живцомъ, — а вы уномъ,
Сады движете славу рогу:
Само, браћо, сложило сада!
Вечный законъ заповѣда,
Да се диже Србскій Родъ!

* * *

Кады с Црний Ђорђе быо,
Нисе лавце Србъ трпѣо,
Веѣ показѣо мишце ноѣ:
Кады смилъ славногъ Ђорђа сада
Александръ Србе влада,
Заръ да ума трае ноѣ?!

* * *

О, не! Срби браћо драга!
Нетрпите ума врага;
Све не онда добро быт'.
Та Слава с насъ родила,
Своиъ мачемъ одоила:
Славанъ Србинъ мора быт'!!

У Београду 2. Септембра 1843.

Милошъ Радоичиѣ.

КАРАКТЕРИ НАРОДА НІМЧОКОГО И СЛАВЕНСКОГО.

(Продуженіє.)

Невѣрность и користолюбѣ vrlo намъ радо Нѣмци пребаваю и као пороке пришиваю, премда управо они найманѣй узоръ къ томе имаю. Себичность налазимо у свако време кодъ свою народа: ерѣ управо треба да е свакій народъ благородно себичанъ, т. е. у нѣму треба да пре свега едаѣ братъ другаго любви и подмаже, као што у породици добаръ братъ брата свога любви, и као што се отацъ пре свега за свою челядь брине; — само нека то небыва са увредомъ права туђага! Нарочито су межу Славенима, да примѣръ наведемо, Чеси многократно забывали сами за себе и за свою користъ, и показали су свѣту, да е нѣма дана рѣчь света, и да ю умеду стало одржати, нежалѣни никакве жертве; шта више необзирући се ни на нѣма самима грозеће опасности. Ние ли много крви ческе проливено, много имана на жертву принесено, много труда и посла подвешено на пр. у Италиі, у Нѣмчой, у Угорской, юшть и у Польской и другимъ славенскимъ земляма, често противъ свои свародинна, за любовь и пріятельство, а именно на користъ Нѣманца? Нису ли тимъ много несреће и многа за на себе навукли отцѣви наши? А какву су баръ зато награду искали, какву ли приняли икада за све те жертве? — Да се прођемо догађая изъ времена Болеслава II., Одриха, кога е само мѣлне войводе польского Болеслава, да бы Чехе одъ пріятельства, Нѣмчина обѣћаного, одратити валяло, тако страшно увредило; — да ћутимо о дѣлѣма праотца наши у време владаня Вратислава II., Владислава, Конрада, Сватошлука, Собѣслава и др.; дай да само оно споменемо, што е нѣмачій Нисаръ Фридрихъ II., кога е себи Премисла Отацаръ, краљъ нашъ тога имена првѣй, услугами своимъ опять vrlo обвезао, самъ у лѣту своимъ, благодарности пуномъ, одъ год. 1212 освѣдоčio: „Да оны припознае изредѣе услуге, кое е народъ ческій одъ данни времена

свагда царству нѣмчочомъ чинѣи“ и т. д.*) А шта бы смо текъ о узавимомъ дѣйству народа нашего подъ предводительствомъ нашего узавимого Ђорђа Подѣбрадского на сусѣдне землѣ казати могли! Ђорђе е као правѣй Славеннѣй, родомъ и духомъ Чехъ, одпустіо изъ заточенія Матию Корвина, краля угорского, са пристойномъ чесу безъ одлаганя и безъ свакогогъ однуна, (надъ е овай за краля изабранъ быо) пре, него што е самъ юшть на престолъ краљѣвскій сѣо,**) И текъ што е нападенія изъ Нѣмачке на нѣга наваљиваюћа одбію, већъ е свою помоћъ обилно пружаю истымъ државнама, Нѣмчой и Угорской, безъ свакогогъ користолюбя, надъ е годъ сусѣдима своимъ прѣтежи могао своимъ прославлѣномъ на гласу мудрошу и строгомъ праведношу, или пакъ юначкомъ храброшу своимъ и свои Чеха. Кома на пр. ние познато, како е мало фалило, да се межу Фридрихомъ III., Нисаромъ нѣмчачимъ, и Матиомъ онымъ краљѣмъ угорскимъ рать роди, само зато, што Фридрихъ круну угорскую, у нѣговимъ рукахъ налазеу се, повратити ние хтѣо. Нашъ Ђорђе, бывши за судію позванъ, ние ій другчіе помирити могао, него да Угри Нѣмчина 80,000 флоринтѣй, или, као што други веле, 60,000 комада дуката у влату платѣ, на што су заиста обдаве стране пристале. — Хоће ли Г. Проф. да му приповѣдино, како е овай истый краљъ Ђорђе позанике аустрианске изъ Грудима натрагъ кући повратіо, кои су нѣму архиепископство нудили, и како е оны самъ Аустрианче, противъ цара и господара свогъ узбуинѣе и сааказлѣте, на миръ и дужность нѣмную снажно опоминио? А опять другій путь (год. 1463) како е оны самъ Нисара Алберта, одъ родеиногъ брата и собственны поданика у Бечу непріятельски обидѣнога, силомъ ослободивши, сачувао и межу свима свађенима непріятель-

*) Види Пеллелову ист. ческу. изданъ 3-го, год. 1817. стр. 118 части I. —

**) Нашъ Ђорђе га е лично до границе угорске допратіо, до Страшанице у Моравѣ, гдѣ е, идѣ га е великаншика угорская предавао, честно приио палый, ала добровольный дарякъ одъ педесетъ комада дуката (ѣ), кои су му оны на знакъ благодарности и почитанія подвѣла. —

ма, опетъ за судію изабранъ, миръ повратити и утемелити умео? — Тако исто е и у Баварской и у сѣверной Нѣмачкой на свакій начинъ и срећно за миръ и покој радіо, и свагда е готовъ бмо, да потишеномъ помоћу безкористну принесе. А како су му све ове услуге наплатили? Издајствомъ сви и са своју страна, како Угри тако и Нѣмци, гаднимъ издајствомъ! Сви они, не само што су га у несрећи оставили, но јошъ су се и сами издајски противъ њга сазаклели, и све страсти непријатеља противъ њга узбунили, а све то зашто? Изъ подлога користолоба и безчестие ненависти, као што то самъ нѣмачкій историкъ Менцель припознае, немогавши себи иначе толику неблагодарностъ изасити.^{*)} Добродѣтелногъ Ђорѣа, кога ни у мудрости, ни у моћи и слави достићи учали се нас, трудимъ се, безъ свакогъ узрока, уништити и његовомъ пропащу себе саме подићи и увеличати: одъ своју Нѣмца еданъ му е само старацъ Ђорѣ одъ Хаймбурга вѣранъ остао, кои е одъ своју свои пријизни пријатеља и савезника оставио бмо; заръ е Ђорѣ ческій, наѣ е овога одъ своју гонѣнога подъ свое покровителство примио, еръ е бмо много племенити и великодушни него да бы на њму освету за издајство остале браће њгове извршио, — и безъ сваке погодбе пријатељски съ њиме поступао, себичанъ и свирѣпъ бмо? А напротивъ Матија Кованъ управо е за крупомъ ческомъ руку пружио, коя е праведно само Ђорѣву, његовога добротвора, главу украсавала. Бдливый сусѣдъ њговъ, кои му е одире и супарникъ бмо, Казимиръ, краљ польскій, мудро се е посаветовао, и великодушно одбаѣо крупу, истина неправо њму одъ Пана нућену, и остао е Чесма вѣранъ пријатељ; ко е у овомъ случаю бмо праведанъ, но ли сталанъ, вѣранъ и добродѣтеланъ? Занега само Славенинъ, и опетъ Славенинъ! —

А шта, наѣ бы Г. Проф. јошъ и избираиъ Ђесара њмачки споменути хтѣли; едали се е и у њима честностъ и безкористностъ њмачке државе показивала? Како дубоко стое тамошњи избиратељи изподъ наши, на пр. у време краља Ђорѣа, коя су — необајрући се на неброена обѣћана туђинаца, и за престола ческимъ тежећи владоца, год. 1458 изабрали Ђорѣа Подѣбрадскога, безъ сваки извѣржени обѣзани, снородника и земляка свогъ, у имано сиромашногъ, али у крѣпостима и добродѣтелима тимъ богатиѣга, и збогъ свое честности и храбрости круне најдостојниѣга! — У наши избиратеља су истинабогъ такођеръ наѣ надъ страсти владае, али користолобѣ башъ никаѣ или весма редко. А ние ли свака наша дошаѣ сваѣа и кавѣа башъ у Нѣмца налазила у изобиљу рану, а често и изворъ свой?

Свакій незадовољникъ, ако само празнимъ рукама ние дошао, нашао е тамо увѣкъ подиору, башъ и противъ оны, кое е римска држава или сама на престола посадила, или баръ јавно за владоце припознала; имано тога приѣре на Олдриху, Боривою II, Сватошлукъ, оба Владислава, Собѣславу II и Бедриху, Вацславу III и Премислау Отанару I; само у 12 столећу!

Сажалително смѣшили смо се на мѣсту, гди њмачкій списатељ гласовитому нашемъ Палацкому противослови, кои вели, да Славени у почетку насъ познавали робство и робско поданство. Съ великомъ сигурношчу, и можемо рећи съ њкомъ гордосчу мыслио га е опровргнути, наводећи само то, да се у уредби земљаской Велеградској (Weßlenburg) и данасъ јошъ налазе остатки њмацашинѣгъ робства, кои јавно противъ насъ свѣдоче. — Али одкуѣ зна нашъ противникъ, да су то башъ остатки славенскы, наѣ ено самъ опредѣлено потврђуе, „да е у тамошњимъ предѣлима, не само языкъ изкоренио, него да су и правни и обичаи, рѣчно самъ духъ славенства сасвимъ изстребљенъ?“ Кака е то дослѣдностъ и логика! Е ли то безпристрасна напреностъ, коjomъ списатељ све оно, што е добро и по-

*) Менцель никаѣ несправно краља њмачкогъ Ђорѣа, него „баварородимъ, добродѣтелнимъ Ђорѣмъ“, а Ђесара Фридриха III „ленникъ“ и заодно са Матиомъ Кованомъ угорскимъ „неблагодарникомъ“, осуде наѣ тадашнѣ Пана издајничави и небрѣжамъ.“ (Види његову историю: *Geschichte der Deutschen* стр. 333 и слѣд.)

лезно, себи и робѣцѣма своимъ присвоива, а нама све мане и банѣ своѣ собствено погрѣшнѣ, коѣ неће да извињава, намеће! Али мы напротивъ добро знамо, да, ако се што славенско у онымъ предѣлима задржало, то сигурно споменъ робства ние, него овай споменъ робства е управо оно, чега треба да се угубителни Славени, ови сусѣди, Нѣмци, до вѣка стиде! Истинабогъ, то насъ опомянѣ, да су тако некада Славени живили, слободни, врли, добросрдачни; опомянѣ насъ на несправду, кою су они претрпѣли; али то никадъ небы были вѣровати, да ће се она свѣршна неправда, кою су бѣдѣмъ Оботритѣма (Бодрићима) врази вѣрови навели, јошть и одъ овы самы као изсмѣљиваѣ нама пребацивати, и да ће они, кои су робство Славенима наметнули, то као лягу славенскогъ карактера свѣту продавати; ерь

„Самъ слободу кои заслужиуе,

Зна у свакогъ слободу цѣнити;

А то роба у гвоище овуе,

Самъ заслужи окове носити!“

Шта, заръ Г. Проф. ние читао ни: Krantzii Wand. Praef. p. 3. L. VII. C. 10. нити Gebhardi 1. Bd. S. 5. 13. нити Menzels Gesch. d. Deutschen Seit. 143. 247. 296. и т. д., изъ чега бы могао научити, стаѣ старо и садаѣ сѣверны овы предѣла себи другѣе, т. е. како валя, представити и толковати? Нека списатели вѣзачи баръ оно прилѣжно промотре и добро уваже, што су еродиници вѣрови, што су Нѣмци сами изпытали и написали, пре, него што почну свѣтъ о стварима тако важниима и извѣстниима поучавати, да небы у нѣсто свѣлости нравъ разсипали, и неправду учивѣну јошть неприпознаванѣмъ разинокили! Ерь ко неправду само хвали и одобрава, и самъ постае кривиде саучастникъ. У обще е то несрећна мысао, изводити или опропгравати изворный характеръ цѣлого народа и нѣгове собствено основне прави, по единомъ само предѣлу, кои в осимъ тога јошть данно одгубѣнъ и одроѣнъ и сасвинѣ съ туђинцима измѣшанъ; знамо мы Славени јошть и да-

насъ гране народа нашега велике и моћне са-чуваване и праславенске — оне треба кодь подобны пытанѣ сматрати и уважити, и тада нямъ се чини много истинитѣ, да управъ у Славена, а именито на истоку и на югу, гди се нису они ни съ едне стране съ Нѣмцима нити пакъ съ друге съ Татарима и Маѣарима помѣшали, да, велимо, у овы Славена непадали се ни трага одъ робскога поданства ни у најпоздниѣмъ временима или банѣ никада. Ни сами Турци, премда су душевнѣмъ животъ у землима себи подвергнутѣма уништили, нису се тако тирански са Славенима обходили, да были были у окове личногъ робства санили, и тако свако чувство слободы у нѣма уништили, него су ѣй баръ безъ робски ланаца за себе кувѣвно живити оставили; а зато и тамо, на пр. у Србѣи, у Припојгори и т. д. и данѣ даванѣмъ, као и увѣкъ, не само што чувство слободы и слобода царствуе, него јошть што е већъ и равностъ и еднакостъ своѣ чинова предъ закономъ!!

(Далѣ сѣлауе.)

ОДЪ СВАЧЕГА ПО НѢШТО.

(Ко управо води рать у Шпаньолской?)

У обще политика говори, да *саданѣмъ рать у Шпаньолской* води Французка и Ротшилдь. Последнѣмъ, мыслеѣи, да ће онѣ, кадъ Ешпартеро владати престане, свѣи 15 милѣона, кои е безъ самозвольнѣи кортеза земљи позаймио, изгубити морати, употребѣи е свака средства, да Мадриде до повратка Ешпартерона задржи. Съ друге опетъ стране каѣи Французка, кадъ Ешпартеро падне, свѣогъ каквогъ принца дати краљѣици за мужа. Чини ми се, да ће Ротшилдь лукати: о мои милѣони! —

ОБРАДОВНѢЪ.

Обрадовѣ с' Србѣиъ теби,

Кадъ те видо жива.

Одъ тогъ узе и ты себя

Име, да т' с' признава.

Ј. НепадовнѢъ.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 39.

У Суботу 25. Септембра

1843.

СМИЛЯ И НЕНАДЪ.

(Баллада)

Зашт' образе твоє руїне
Суза рйке впасе струїне?
Драга, секо, кажи садъ
Какавъ душу т' мори идъ? —

У грудашцу шта те твоє
Тако тинити малахане?
Неутан, душо ахъ!
Да ме прође срца страхъ. —

Тако Смиля и Ненадъ збори,
Конь у грудна патра гори,
А да позна неби л' текъ
Боли нѣной нашо лекъ.

Крозъ плачь Смиля одговара:
„Ахъ туга ни срце пара,
Жалость креће свакиъ часъ.
Зато дижеъ напав гласъ.

Но чу ли не, жомче младо,
Кады ме пыташь каз'ку т' радо:
Узрокъ томе есте тай,
Погажена вѣрность, знай.

Инала самъ драгогъ мого,
Кой ни любовь срца спого
Юшь у онай одкри давъ,
У комъ неси поста знавъ.

Али закътъ онъ погаци,
(Споменъ тай ни душу рази!)
Те у бѣлый оде своть; —
Разкиде ни среће сплетъ.

Три годане чекамъ яднъ,
Гди св, вичеъ, сирти ладнъ;
О устави онай плачь!
Твой полюби т' дай ни мачъ!“

То изрече опетъ брнзну, —
Ненадъ смуѣнъ земли склизну.
Текъ се зачу грозно ухъ!
Паде доли, пусти духъ.

Дошавъ ближе, дѣла гледи,
Авай Боже! сва пребледи;
На вртлацу споменъ благъ,
Стои Смиль прстеиъ драгъ.

За главу се тужна ити,
Срце у нѣой преста бити.
Ахъ! на сирти паде плѣвъ,
Еръ то бия драганъ нѣвъ.

Б. М. Деспотовићъ.

КАРАКТЕРИ НАРОДА НѢМАЧКОГА И СЛАВЕНСКОГА.

(Продужен'е.)

По коимъ основина природе се славенска флегматичность и мирноћа у общте тако прло лако одбацити може, да се одна у раздражљивность, жестокость, а и у саму сварљивность и лакоумность проиѣни, као што Г. Проф. вели, то намъ е тако исто непонятно, као оно, што каже, да се е Славенинъ у общте у едно исто време и несталанъ и непостоянъ и опетъ тврдоглавъ и иогунасть, добросрдчанъ и свирѣпъ и т. д. показало. Како се ова протинава свойства сложити могу, то насъ ни теорія ни изпытиванъ душевно неће научити. — Или вальда Г. Проф. мисли, да у насъ закони природе нестоје, и да е цѣла наша бытность као еданъ великий сандукъ,

№ 40.

У Суботу 2. Октября

1843.

НАДЕЖДА.

Кадъ надежду нема смртный,
Онѣ нѣе неже живъ.
Свасть надежду нѣа свою,
Макаръ како бмо кривъ.

Еданъ пада, другій стои,
И сажъ чепа горкій часъ;
Ал' се опеть нечехъ пада:
Надежда му шалъ гласъ.

Са надеждомъ Лазаръ поѣ
На Косово, водитъ бой,
Са надеждомъ онъ бынио
Изнадо и маць свой.

Милошъ оде кодь Мурата
Са надеждомъ, добѣль пакъ.
Притяжва ту надежду
Ахъ! до горке сартн свакъ.

Кодъ Пандоре та намъ оста,
Свой намъ кончегъ она скри,
Нигъ не кон очалватъ,
Докъ му здрава крица ври.

А. Ненадовичъ.

КАРАКТЕРИ НАРОДА НѢМАЧКОГА И СЛАВЕНСКОГА.

(Продуженіе.)

Нама е у осталомъ доста то, што смо сазнали, да е овимъ списаніемъ Г. Хестера, нѣговонъ обѣщано, да не строго непристрастанъ быти, истина врѣо мало обогаћена, и да се увѣримо о томе, како о овакой дубльни душевной и овакой скромности судити тре-

ба, шта ли мы одъ ове безпристрастности и у напредакъ очекивати можемо. Кадъ и неби се она пословица о собственой похвали и на цѣле народе протезала, опеть е баръ то извѣстно: да е свидѣтельство оно найвѣнѣгъ повѣренія достойно и найвреднѣе, на кое се безъ погрѣшке основати можемо, ако оно произходи одъ изображеніа на неодрѣеногъ и ако гласи проти миломе собственномъ народу, а на ползу туђинца немилога. И управо зато мы у овомъ нашемъ одговору и само нѣмачке списателъ за свѣдоке наши потврђиваня наводимъ, кои дакле важность у овомъ смотренію никакѣ се у сумню привести неможе. Истина да су овакови Нѣмци редки, али опеть достаточни, да намъ баръ у нечемъ на утѣху служе, и да намъ баръ то посвѣдоче, да нису башъ сви наши сусѣди тако неблагодарни и неправедни у своме явномъ мнѣнію према нама; а еданъ единый мудрый и праведный мужъ и нѣгово похвално синдѣтельство више важи за насъ, него сто ветренасты и пристрастны иудетеля! —

Тако, осимъ неѣхъ горе наведены списателя, на пр. свѣдоци о нама Хердеръ, еданъ одъ найпревасходнии наученика у нѣмачкомъ народу, и бесмртный човѣколюбацъ (у своје дѣлу: *Ideen zur Philos. der Geschichte der Menschheit. Carlscruhe. часть IV. стр. 37.*): «да су Славени своимъ мирнымъ присутствіемъ и своимъ прилѣжносћу снима земляма на ползу были!» — а далъ на страни 39. горко оплакуе: «што су остатци Славена међу Нѣмцима саслани»

подобни ономѣ, што су Шпаньолци са Перуанцями учинили“ и т. д. Или су зарѣ Амери-
 ганци такоѣрѣ узнемирили Шпаньолце, те
 су тако заслужили свою судьбу саданю одъ
 нѣхъ? — Гебхарди (у *Geſch. d. W.* ч. I. стр. 43)
 потврђуе: „да су Славени были припознати
 као найбільи земљодѣлци, и да су зато у
 Нѣмачкой врло тражени были;“ а у П. части
 стр. 300. вели: „како су Лужицани, поредъ
 све свое оскудости и сиромаштва, юишь и да-
 нась у найвећей мѣри добротинеи и то башъ
 према нѣмачкимъ просіацима, према Нѣмце у
 обще мразе;“ на стр. пакъ 324.: „да су Сла-
 вени чакъ на Рину (*Rhenus, der Rhein*) пу-
 стинѣ обдѣлавали“ и т. д. — Съ обима ова-
 ма сравнива се *Wſſter Geſch. der Teuffſch. Hamb.*
 1829. ч. I. стр. 341 — 349. и Оиень у свое-
 мѣтпису Исисъ год. 1823., 5 часть, стр. 1. —
 У Нѣмачкой у обще многа имена мѣста, рѣ-
 ка и т. д., а и сама наименованія орудія
 предѣтъ у землю- и рукодѣлію досадѣ се на-
 ладе, кои су безъ сумнѣ одъ славенскогъ ко-
 рена и одъ Славена прамѣна. —

Али юишь и много вѣhma опредѣлѣнимъ
 свидѣтельствомъ можемо послужити оного, ко-
 ме бы се ова досадана недовольна быти чини-
 ла: Лицовъ (*Geſch. von Meſſenburg. Berlin.*
 1827) е на стр. 15. весьма точно и добро оз-
 начію дѣйствованіе Славена и Нѣмаца на дру-
 ге народѣ, гдѣ вели: „Доку су нѣмачки на-
 родѣ, у правимъ и утаманюемъ боевима, роб-
 ствомъ, смрътѣ и опустошеніи у землѣ до-
 носили, долге су Славени мирномъ прилѣж-
 носту землю свою обдѣлавали;“ а на стр. 147
 каже: „Морало е заоста велико быти иску-
 ство Славена у обдѣлаваню землѣ, и морали су
 управо гвздодеу прилѣжность употребити
 у своимъ пословима; ерѣ невозможно иначе,
 но съ удивлѣніемъ читати, шта су Славени сие
 у земљодѣлію произвели, на пр. изсушиваніемъ
 бара и калюга и т. д.

Умѣренность Славена у слѣ и пиу
 освѣдоочена вѣхъ Лео Мудрый (*Leo Sapient. Taciteor. Lib. in Kollar. Amoenit. стр. 69*) и X. I.
 Рореръ (*Verſuch üb. d. ſlawiſch. Bewohner der
 öſter. Monarchie. Wien 1804. Ч. I. стр. 106*),

кадѣ каже: „Ако кои народѣ у Угорской за-
 слушае да се прилѣжнымъ назове, то су за-
 ста Словаци, кои и самымъ Нѣмцима пола-
 ньюова обдѣлавали;“ а на стр. 113. 114.: „Не-
 оборимо свидѣтельство, да мы Нѣмци ника-
 кавъ узрокъ немамо прилю нашомъ
 се поносити, а славенску ленномъ на-
 зывати, есу Краници.“ Вѣрно се са нѣме сла-
 же Лихартъ (*Geſch. v. Krain. Ч. II. стр. 330*),
 потврђиваюћи: „да су Славени и у горной
 Аустрии као и у осталои Нѣмачкой южной,
 пустинѣ обдѣлавали;“ а на стр. 233. наипосле
 вели: „Славени су познавали собственость, и
 нису требовали ни градове ни казни ни зако-
 не строге; и зато врло су се чудили Христїа-
 нима, да ови за ту цѣль требаю вешала, ко-
 лѣце, маче, ватру и друге подобне мукѣ (т. е.
 да овимъ средствами свое одѣ краѣе одбравѣ;
 види животь св. Отона, кнѣ. П. стр. 40).“ У
 рѣчи стоетїи Менцель овако се е на стр. 198.
 свое исторїе Нѣмаца изнесио: „Хенрихъ Пти-
 чарѣ, оваи нашѣ великій вѣсарѣ, управо
 онда, кадѣ се е за народѣ свой тако изредно
 трудію, чинио е свирѣпу неправду дру-
 гомъ народу (т. е. Славенима). — Овоме вѣ-
 сару чинило се е, да бы Славени, на истоку
 обываюћи, башъ способны за то были, да
 на нѣма свое ново военно изобрѣтеніе изку-
 скъ, пре него што бы га противъ Маѣара, у
 оно доба свима страшнимъ, у рату употребио.
 Было е истина и до ово доба какадѣ межу
 Нѣмцима и Славенима коекакви немира и трѣ-
 веня, али тѣхъ одъ вѣсара Хенриха починѣ
 овай великій планъ за основиѣ сла-
 венски земаля, кои е име роба, Славѣ,
 са именомъ Славѣна, Слава, за увѣль нераз-
 дѣлимю саюзію, и слободнимъ, храбримъ,
 и добросердачимъ овимъ народима неиз-
 мѣрну жалость, пропастъ слободѣ и вѣз-
 ка вѣзѣе, и конѣ страшный грѣхъ на ра-
 мѣна наша натоварио, за кои ѣе, може быти,
 неизпытана судба юишь едавнѣ на народу
 нашемъ освету тражити.“ — Ово су рѣчи
 Вольтганга Менцля, историка нѣмач-
 кога, познатогъ збогъ свое ведѣне и за ис-
 торїю претеранѣ любави къ Нѣмцима

чити обширно у Пелцеловой исторіи (1. част, стр. 145 — 149). Тодик и тако славне муже и писатель хоће дакле Г. Хектеръ да надвлада и надвече? То му заиста неће за рукою изићи; ерѣ овакова, не само на празномъ умствованію, него на праве истине догађае основана, свидѣтельства нити Г. Профессоръ нити ико другой опровергнути и превратити може! А ко бы то учинити суетно се трудио и кушао, као Г. Хектеръ, извивајући безосновно свое предке, а на наше непристојну лгу бацајући, томе одговарамо съ рѣчма, које е грофъ Майлатъ недавно некоемъ Мађаромену пренаистомъ одговоріо: „да су то рѣчи тако неотесане, које или зломысленост или незнаніе показую, или обадвоје; а и едно и друго човека, а особито историка у највишеј мѣри недостойно е, кадъ бы тако што потврђивао, у чему бы му на конѣ ђачићъ лаже показати и освѣдожити могао.“ Могли бы ми овде заиста са св. писмомъ рећи, да хоће трунъ изъ ова ближиѣга свога да изваде, а сами у својмъ греду невиде! — Ко пакъ свою личность никако обуздати и свое предразсуде никако надвладати неможе, то нека се овакогъ посла ошани! Чини се, да Г. Хектеръ ние промислио и уважіо важне рѣчи славнаго нашега Шафарика (у Slow. Starozilnosti), нити памети достойно изреченіе дубокоумнаго свога земляка Шлаецера, кои се тужи (у Нестору III. стр. 164.): „да повѣсти о ошнѣ догађанма, што се т. е. Славена тиче, нинало неоскудѣваю, него све су врло заплетене, а што е јошѣ најгоре — све су у највишемъ степену пристрастне. Ту Нѣмци противъ Славена стое исто тако као Римляни противъ Картагиняна: е само ошнѣ, среѣнни побѣдители (Нѣмци), разглашавашу, диче се и претерую, шта више башѣ изъ родолюбля говоре што ние истина и што замеће истина трагѣ; а друга опетѣ страна (т. е. ваща славенска) неможе да се саслуша!“ —

(Копачъ саѣдуе.)

СТАРИНА.

По извѣстію Начальничества Окружія Пожаревачкогъ, селяци Костоловачи, копајући овога лета у истомъ селу Костоловцу у некоемъ подруму цигаљ одъ разне величине, наиђу у дувару тога подрума на еданъ узиданый блѣый камень, кои е одъ едногъ хвата големиъ былъ и четвероуголанъ. Овај камень и садѣ се тамо находи, и на њму види се слѣдуюћий написъ:

II+OBRH, VNIA SERETAMTE LHO, VID RDE,,

Одъ изытателя старина наши кои ће ова слова разабрати и смысла њиновъ изразити? Съ нестрпљивошчу очекуемо оданъ.

ОДЪ СВАЧЕГА ПО НѢШТО.

Простакъ некій видеши едногъ човека да на наочаре чита, зажели и самъ читати. Отиде у дуванъ, и многе наочаре мећаше на носѣ, да бы могао читати. Найпосле запыта га трговацъ: зна ли онъ читати? „Да знамъ читати, небы куповао наочаре“, одговори простакъ.

Некій докторъ да се разгласити, да онъ за ештину цѣну зна одъ стары жена правити младе. Таки сутра данъ добу му до 50 стары жена. Онъ ѡймъ речие, да свака напине на цедульи име свое и кодѣ ѡѣга остави. Кадъ су му жене исте сутраданъ дошле, каже ѡймъ, да е цедуль изгубио, него некъ напишу јошѣ еданпутъ, ербо е нужно да види, коя е најстаріа, па да ту цедулю изгоре, и тако ѡй лечи. Оне сутраданъ донесу цедуль, но напишу 10 — 20 година маѣ. Докторъ изъ цѣна извади прве цедуль, и покже ѡймъ, да су се последнѣ ноѣ помладиле, ерѣ иол е у првој цедули имала написаны 90. година, у другој е имала само 70, а коя е у првој имала 70, у другој е 60. и т. д.

Владина, а и сваки свештеникъ у Прской има право, да дѣвойку, коя читати незна, невѣлчѣ. Любавъ дакле тамо учи А. Б!

ПУТЬ КЪ СЛОБОДИ.

(Газета*)

Болно стѣи за слободою окованный робъ.
У Ла Плати шеверъ сади, насъ да слади
Съ кривоизогнотъ труда плодотъ окованный робъ.
Улованный славу быта окованный робъ.
Людеко уво есто глуво, око оуво,
Кады у пѣсми тугу лива окованный робъ.
Многий народъ мож' се знати окованный робъ.
Нит' се браве, да му сине свѣтъ истине,
Рай слободѣ самъ да врати окованный робъ.
Ко е таково? Некъ се срани окованный робъ!
Нема л' моги, къ себи доки, славно прои:
Да не чаи нѣтъ у тама окованный робъ?

А. Андріѣв.

ІОВАНКА ПРВА,

КРАЛѢЦА ОДЪ НЕАПЕЛА.

Измежу знамениты людѣи, кои исторія спо-
минѣ, далеко е више было мужева него жена.
Некривеи зато исторію да е пристрастна, или
жене да су манѣ предне, морамо томе узрокъ
тражити само у различномъ кругу дѣлана ед-
ного и другою пола. Само е мужъ позванъ,
да се показуе на явномъ позоришту света.
Само онъ явно ради и извршуе велика дѣла;
само онъ оставля постолне и надалеко више-
не споменнне. Много е више ограничено, ако
и ине манѣ благотворно, коло женского рада.
Жени е самъ свѣтъ домашній кругъ; нѣве су

вранне (добродѣтели) тихе и спокойне; нѣна
е слава у среѣи фамиліе. Многе жене забора-
више ово красно опредѣленіе, претотеше себи
мушка права, и бореше се за мушку честь;
друге пакъ судьбина безъ нѣове полѣ постави
на високу точку: но као што оне, одрекав-
ши се самовольно свога пола, нагубише сва-
ку свою цену; тако ове, башъ кады су и
славно одржали своя места, купише мниму сла-
ву за найскупоценіе цѣне женскости. Зато
нѣмо у целомъ низу знамениты жена само ма-
ло наћи, кои не намъ се са своимъ каракте-
ромъ чисто допасти. Но што оне с' едне
стране губе у личной цени, то с' друге стра-
не добилю у важности, кою имъ приписуемо
збогъ нѣины судьбина. Као што нашъ по-
гледъ брижнѣ прати нѣжнотъ младиха, него
ли зрелогъ мужа у бурну битку или на друго
какиво пуно беде позориште, тако не и жена,
кою опасноты окружую, бурѣ гоне, подићи у
нама своимъ мужествомъ, кады се бори и по-
беде, веѣе удивляніе, а своіомъ немоћу, кады
падне, толиѣ участіе, него ли мужъ у едина-
кимъ отношеніямъ. Ако е ово исправно при-
мѣчаніе, а не само особно осѣханѣ, то немо-
же бити повѣсть о Іованки одъ Неапела
безъ важности. Нѣтъ карактеръ ако и нема
подпуногъ права на безсиртіе, нѣна дѣла ако
и нису врло сићуна и многобройна; али нѣну
судбину морамо жалити, и ине безъ поученя,
а повѣсть о нѣой, будући учче погледъ на
богато позориште — къ чувеномъ Неапелу
и у романтичній средній векъ — обећана уоб-
разителной сили читателя и споредну забаву.

*) Персѣидій стихотвореніе писано.

Око вечера свога славного и дѣлава богатога живота позна Неапелскій краль, Робертъ Мудрый, одъ дома Анжу, да га среѣа изневери. Победа е одбегла одъ нѣговы барика, раздоръ поріо в сердце драже; нѣгова единица сына смръть му е отргла (1328), и мутна будућность указивала се у слугебой души старца, кадъ е помышляло на свою милу унуку Іованну. „Ахъ!“ Робертъ е горко повикао, кадъ га известише о смрти сынновѣйшой: „Крува е спала с' мое главе!“ И тужба е ова была праведна. Бръ одъ свое набиране младости, бише принцъ Карлъ (такое се знаше отаць Іованкинъ) подпора престола и любимацъ народа. Слабевень свима юначкимъ даровима, био е ипакъ довольно човечанъ и великъ, да у годинама, кадъ крвъ највѣшма врн, и у веку, кои взна ни за наку другу славу осимъ славе у победама, презире ту славу, и да плаче надъ победама, кое несрећный народъ прескупо своіонъ крваю и своимъ сузама плаћа. Само е съ пороцима отворіо непрестаный рать; само е за правду и невиности травіо триумфе. У ние свога одсутствующегъ отца владѣо е више година надъ Неапеломъ, и по едвогласномъ сведочанству поданика нѣгово е управлянь было царство мудрости, правде и врлине. Признаюћи тужбе одъ наисиромашниіх у народу, носіо е у срцу све свое поданике одъ најмилѣгъ до највѣшегъ, трудіо се славити свану нужду, и умео е тако расправляти и сасдинивати противоборна отношенія о користи, да су на подигнутомъ му споменіку представляли га съ единымъ судомъ кодь нѣговы ногу, изъ когъ вунъ и агнъ у друштву и слоги нїю.

(Продужање саѣду)

КАРАКТЕРИ НАРОДА НѢМАЧКОГА И СЛАВЕНСКОГА.

(Конецъ.)

То е познато, да сана грубость и дивла сирова снага обично побѣдуе нѣжку будъ и танане правн, свуда, гди само тѣлесна сила рѣшава, и гди едъ никаква правн ни чове-

ческа ни божиа несмотрю. То насъ учи свѣподничею науство у животу обичномъ, то намъ освѣдоचाю и исторіе народа, почемъ намъ приповѣдаю на пр. о Партиа, Норманима, Хунима, Арапима, Аварима, Маѣрима, Татарима, Монголима, Турцима и овимъ подобнима, кои су сви одъ себе болъ и изображеніе народе подарили и упропастили: али то — ние никаква заслуга нити честь! Но мы опетъ немислимо, да бы се данашня отношенія Славена къ Нѣмцима на самомъ значаю и характеру едни или други оснивала! Истина е, да се Славени нису никадъ у едну державу саставили, и то е истина, да су врло често у бою противъ себе стояли, да су туѣйцима (а именито Нѣмцима) по нѣговой желѣи едни Славени противъ други помагали и на очеvidиу пропасть обадвие страна дѣйствовали; — но ово намъ све еметуе, да су они одвѣтъ любилъ свободу и независимости и доказуе то, да су они урофено почитаніе имали према правама народа туѣи, што їй е на то нагонило, да свѣгата свободу свѣго почитовати и уважавати мораю; за то и нису Славени никадъ имали велике завоевателъ, кои бы то као главну цѣль и задаѣакъ живота или заданія свога сматрали и себи предлагали быв, да насилно самостатность и независимость сусѣда свои сруше и нѣи, свободе лишене, себи подчине. Али немое се ни то казати, да е ирѣпка и добровольна слога и сасединѣніе особита нека добродѣтель и свойство Нѣмаца, ербо никадъ їошъ ние међу нѣима право согласіе владало; и свакїй листъ нѣговы лѣтописи дае намъ жалостный образъ унутрашнїхъ разкомаданости и моты боева, кое су Нѣмци међу собомъ у сва времена до наше доба и до конца рата французскаго подъ Наполеономъ водили. Боеви Франка са Сасима, Баварима и другима суплеменицима, после тога грубе силе (Zusitzrecht) и права лѣгча свѣгда су появлянія у Нѣмчакїхъ исторїи гласовита, и їошъ насъ забѣ, кадъ о нѣима читамъ, пуне страхомъ сабѣ свое свирѣости. Ние ли већъ Арминъ самъ пѣо одъ изданце године 21. после Христа, презаромъ убїенъ одъ свои соб-

ствены сродника? Но кадь су Пипитъ и Карль, завоеватели ови велики, силе народа у едно мѣсто средоточіе, у одну державу саставили, онда и истина сила и мошь владоца Франачи снажно претезала ене друге; и ньнова е дивна свирьность свако противоборенъ други народа ласно у невдианомъ сраженію надвладала и угушила; осамъ тога йинъ е среѣйна судбина управо мирне и покой малуюне сусѣде даровала, кои нису — осамъ єдин Ринлана, и доцнѣ Нормана и Маѣра — никадъ сами на нѣ нападали, кои нису ньнову унутрашню неслогу на свою користь употребити хтели, никадъ ньнову пропасть нису тржили, и тако су йимъ увѣкъ време оставали, да бы одморити се и завоевавъ туђи земали згодно за себе уредити и предузети могли. Къ томе су юшть Римляни онда већъ расслабљени были, и после краткогъ времена разнимъ народами, а и собственымъ изнеможенымъ посве сатрвени, саснимъ су изъ числа народа исчезли и нестали; Нормани су увѣкъ само, као гомиле луцежа и разбойника, да плъне настрадали, дажде ласно су и одбѣили были, брао су и одъ свои разбойничій пустошени престаи; а остане опасности су на Нѣмцѣ увѣкъ са истока изъ Азіе доважило, и већъ одъ други народа, а именно одъ Славена или саснимъ одирабене было, тако, да до Нѣмца нису ни дошло, или су баръ већъ тако ослабѣли, да су престале быти управо опасности, кое бы се погубиле грозило. Како шкოდливо дѣйствиу на животъ душевный свай насилный и наглый превратъ народны правій и унутрашнѣгъ порядка, као што су га скоро сви Славени претрпили; то намъ пада у очи, како на прошлостъ погледъ нашъ обротно. Азія и Египать было су волѣвѣ славы учителя и наставника човечества; а Европу е бреговита Грчка озарила, и была е изворъ свою изредности, и правенъ найодличнѣй производа лъны умѣностей и просвѣщеніа; а шта су садъ кукавце —? Садъ су землѣ оне свѣте по нѣкойей части гнѣзда окрутнаго барбарства, као ѣмѣмъ ударомъ на єдинъ махъ е у нѣмца было утановљенъ животъ народный са

свами своимъ преимуществами, и текъ садъ се, после хиллде година, онде ил' онде — међу унуцима тако славын отаца — скромно показивати починѣ, тако, да мы садъ нѣмца оно одужити можемо, што смо у стара времена одъ нѣмъ добыли и узаймили. — Овакове претрате нису Нѣмци претрпили, него у најстарѣа времена, а и то одъ свои савременника, дажде и опетъ у народномъ духу, безъ опасности за ньнову народность. У овомъ дажде обстоятелству нарочито, а осамъ овога и у самомъ лежаю обывалишта, особито Нѣмца у земляма приморскимъ, у коима су они или већъ одъ почѣтна обывали, или су їй баръ зарана заузели, — треба тражити велико олакшанѣ ньновогъ доцнѣгъ развитія и напредованія — и саданѣгъ стали одъ оба ова споменута народа! Брѣ море, особито атлантичко, є єдине є стране сачувало Нѣмце одъ силы нападенія непріятельскѣ баръ у єдномъ предѣлу; [нарочито у најстарѣе доба, кадь юшть умѣность плаванія нѣе была тако разширена као садъ, нису ни имали юшть бродове велике воєне, коима бы навале непріятельске были могли предузети; а єь друге стране рано су се побуђивали, да и они учасѣе узимаю на свами онимъ пористима, кое у познавѣ и обхођењѣ са свѣтомъ и трговина дає у иманю, у свакой моћи и у изображенію душевномъ. Заръ се нису зато развили Англезі, Талинці, Шпаньольци, Французі, и сами мали числомъ Холандезі и Португизі пре него Нѣмци у свакомъ смотренію? А међу овима свима опетъ су се мѣста трговачка много пре узвысила, него остала. А да су и Славени умѣли овакове красне прилике по обстоятелствама врло добро употребити, то су они доказали безъ свѣке сумнѣ своимъ найпреднѣмъ, стародревнимъ мореплаванѣмъ и трговинѣмъ, єрбо само да єдинъ єдиный примѣръ наведемо, Славени су они были, кои су темель подолжили найславнѣмъ градовима трговачкимъ, особито на сѣверу, а именно они су основали славну Ханзу, (друство трговачко на мору балтичкомъ єь градовима Ханбургъ, Бременъ, Либекъ — слав,

Буковацъ и др.); кою после тога Нѣмци, готову напавши и себи присвоивши, тако згодно употребиле. (Види Гебхарди I. часть стр. 232; J. C. Pfister Gefch. d. Teuffch. стр. 349. Sartori Gefch. d. Hansa-Bundes. ч. I. стр. 63.) Лицовъ (Gefch. v. Meßlenburg) пише на стр. 134. управо овако: да Славенима принадлежи слава та, да су се при они пустили на море на сѣверу, и да су не само мору Хансу основали, него и цѣлу трговину сѣверну утемьляли, — а на стр. 149. додае: да е цѣла садашња трговина нѣмачка само плодъ прастарога славенскова купечества и саобраштенія и т. д. — Ето ово намъ е најбољъ емство да небы ни Славени сигурно нити у старимъ сѣдуюћимъ столећима, а јошъ мањ у данашњи времена, были заостали за другима народима, него да бы и они были стигли тамо, куда се е данасъ плавањ, свестранномъ дѣятелношћу, особито пакъ превеликими напредовањима наука природоиспытнимъ, доведо на степенъ савршенства ипакъ неслухоу, — да нису збогъ горе наведенихъ узрока у свему задржани и пречени были, и да осимъ тога нѣма нима према великомъ простору землѣ, одъ нѣи обитавање, тако мала частица мора у дѣлъ пала, и то мора сѣверноисточного, кое е за трговину најмањъ способно; ово све обширне доказивати мѣсто намъ недопушта.

Небы мы о овој цѣлој ствари тако обширно говорили были, да се тежка ова пребациваня и окривљѣня нашего народа одъ стране оне (т. е. Нѣмца) съ найуглашеніемъ дослѣдношћу и подъ найуладивѣмъ образомъ тако често неповторавая, јошъ и да насъ, кадъ се наше време човѣколюбивымъ космополитискомъ поноси. И јошъ ти наши сусѣди то съ тако опредѣльнимъ гласомъ чине, да јавно оне, кои нису са стварю добро упознати, обманути могу, а нашимъ непроставимъ бутанѣмъ и стрѣльнимъ чини се да престану наше свѣлости добываю, као да ѣмъ се чини, да смо мы тако вратковидни, да ћемо њимъ безсрамно и смѣло изреченнымъ потврђивањима сѣбно вѣровати и та по-

свѣдочити, — сами правду и истину тражити и наши незнаюћи. — Или палѣа мысле сусѣди наши, да ће насъ њиново милостиво насмѣхъ тако ублажити и усмирити, да ћемо мы после малымъ задовољни быти, и овимъ подобне залоговѣ, само мало медомъ помазане, смирену и послушно прогутати и слухати. Али надамо се, да ће ова наша осмотреніа доста показати, како бы писатељъ къ наслѣдованіямъ сасвимъ различнымъ одъ оны и то болѣ доказанныма дошао, само ако небы лево око замирило, и кадъ бы занета безпристрастно на све стране се обазрело, и киво бы смо мы већимъ и болѣшимъ правомъ све оне кривце и мане нама пребациване, а и саму парантеристину цѣлу извирнути могли. Но то нека далеко одъ насъ иде! Што намъ се одъ други недопада, тога се морамо прилѣжно и сами чувати. Нема на свѣту народа, кои небы имао и добра свойства! Као и на правичномъ суду, гдѣ е само о единомъ рѣчь, тако нека се и овде и јошъ много строже по свѣсти и друга страна саслуша, пре, него што се судъ изрекне надъ цѣлымъ народомъ, а предъ цѣлымъ свѣтомъ. Нико небы требоа одъ историка да се усуди ступити на тако узвышену, важну и великаго достоинства столицу судейску, кои нѣе све гласове киво вала саслушао, или киво башъ нису ни приступили сви гласови саучастника (као што обычно Нѣмца Славене и њимъ языкъ непознаю), ерѣ ће само обезчестити столицу ту посвећену, и понизити ея на позорниште бабски клевета! А мы Славени да се одъ многогъ съ правогъ пута завести недамо, мы увѣкъ и свагда сами изпытываемо: нити треба да се прециѣнимо, али аяти смѣло себе презрети и нагдти; учимо се памяти изъ туѣи погрѣшана, а добродѣтель радо признаемо, или она украшавала браћу нашу или друге люде; во преко свега свѣто треба да се зацѣримо, да ћемо се, своа права бранећи, увѣкъ чувати, да неправду нама училищу привидомъ ненаплаћуемо, него да нѣмъ увѣкъ буде крѣпко предирѣіе: „Праведность према себи и другимъ, мужественно постоялство и слога!“

А. Т. Православъ Кновизскы.

Превео Дрѣ. III.

СОНЕТТО САТИРСКО.

Царь ти немоѣ противстати;
Одбѣишъ и Хрона когу,
Хидри за пратъ ногу богу
Ты нешъ безъ стра' негуг' знати!
Ал' слабачка любве мати
Нец' еъ преслице лана когу
И бисерну суза росу
Покаже ти: — кринъ нешъ еъ жѣта брати.
Дична Кледа, нѣжна нова,
Найиванѣя што ѣ нѣ,
Требеѣ' грахъ на прагу дома,
Свезуа те заръ погледомъ? —
Корну даню' осѣиѣ прима,
Грахъ веѣ' требишъ, престѣишъ еъ Кледомъ.
К. П.

ЮВАНКА ПРВА,

КРАЛѢЦКА ОДЪ НЕАПЕЛА.

(Продужено.)

Съ обилномъ нѣжности обрати се после сыновѣ сирти отеческо срце Роберта къ сиротной дволетной Юванки. Усрдно се старао за нѣну душевну и телесну негу, и будучи се осећао близу гроба, то се јошѣ у нѣжномъ веку нѣномъ освртао за мужа, ногъ бы учинио обранителнымъ спутникомъ нѣногоа престола. После дугогъ нестраживанѣя избрао е наконѣцъ Угорскогъ принца Андрију, потомка старѣе гране одъ дома Анжу; понайивше изъ савѣстномъ обзира на право, кое е ова грана по-

лагала у своѣмъ имену на круну Неапела. Робертъ е мыслио да не тымъ скупа испуниѣти, што правда, политика, и отеческа дужность иште. Само е заборавио, што се кодъ краљѣвски нѣри найивше заборавѣ — да Юванка има срце, и да ово некуца по навѣиу политике. И тако поредъ веселогъ услѣика народномъ сврши се (1333) свадба, изъ кое су извѣираѣе толике беде и неволѣ.

Угорскогъ е принца нѣговъ воспитатель Францишканскѣй монахъ Робертъ съ четомъ Угорски племена допратио у Неапелъ. Оваѣ е подъ своѣномъ мантиомъ крио срце пуно плетѣи и властолюбѣи; ови, а и самъ Андрија, задржали су и у питомой земљи Неапелскоѣ сурову худъ и селѣиче обичае свои земљѣи. Маада, цвѣтајућа Юванка тушила е кодъ своѣгъ безъ духа и чувства суируга, и Робертъ е съ бривнымъ погледима предвидио беде, кое не замераѣи упорны странаца напѣсти нѣговомъ краљѣвству. Но неповратный коракъ быо е веѣѣ учинѣиѣ; и све што е краљ за угомавану унуку јошѣ наредити могао, было е, што ю е на торжественной скупштини своѣо краљѣвски редова прогласио за едину наследницу свои држава, надъ коима не она владата помоћу собомъ избраногъ савѣта безъ мешана мужѣлѣи.

Краљ умре (1343). Юванка е онда имала шеснаѣстъ година. У цвѣту живота, надъ се срце найболѣ весели и надъ найивше тежи къ уживаню, позна лѣна краљѣца да е осуѣена на горку бригу и на очално одрицѣиѣ одъ свакогъ удовольствѣа. Залудъ ю е

природа одарила молодостимъ дражестима, — залудъ їй дала нѣжно чувство и любие пуно срце. Нѣнъ супругъ ладнокриво е сматрао нѣне дражести, ние осеѣао нѣна найдрагоценїя преимущества. Како га е она могла любити, кадъ нѣгови неотесани, гадни обичаї нимао нису приличали нѣноу любоведостойности, кадъ е туїиъ био у нѣномъ мысленомъ свѣту; кадъ су нѣна найлєнїца осеѣани вромашала нѣгово сурово срце? Како, она небы мрзила на овогъ наметнутогъ їй супруга, кадъ е онъ убица нѣне среѣе, наїонасїни неспїрїте нѣны права постао? — Наведенъ одъ монаха Роберта, зборїо е Андріа да круна Неапела ние Іованнїнъ мїраць, него е нѣгово властито наслѣдіе. Садъ се утїсиу Мадари у сва правителствена мєста; принцєви одъ краљѣвске крви одбегу на своа добра; краљѣвска палата остане пуста и наскоро буде закона, но помочи лишена и оставлїна краљица Неапела, изложена суровомъ поступаню свога мужа и прїосу холы попава. Прємда ње негда папа преко свогъ посланика венчао да самодрїицу нѣны земала; но — будуїи му е дуїонїнъ Робертъ равну плату положио — то иза свєтїй отаць папа їонїтъ єду будлу, їонїтъ заповєди да се и принць Андріа круїше. Провєштенїнїкъ Рїма био е онда у найвєћої своїої власти; съ трепетомъ попоравалї су се народи нѣгової прєсудї, и круїсали нѣ Андріа, на нѣгову заповєсть изврїшено, осїгурао бы мрїакїмъ Мадарїма за свагда нѣнову владу. Ово су великаши Неапела гледали да препрече: — зато е морао Андріа умрети. Дворъ е био у Аверзи. Овде се проводїо нєїїй празникъ съ прїтворнымъ несєлїмъ, а нѣу увуку се убице у замакъ. Краљ се налазїо кодъ своа супруге — єданъ сузаклєтїнїкъ позове га подъ вїдомъ їтїюга посла у савєтїну собу; а у мрачномъ одїнуку, кої тамо воѣаше, запїу му їзданїе коїопаць за вратѣ, удаве га и баце мртва крозь прозорь (1345).

Укочєни одъ стра разумєли су Мадари повѣсть о убїству: монахъ Робертъ сакрїе се; народъ се страшно замуїи. Три дана лежало е тело непогребєно у авлїи дворской, докѣ

се наїпосле нѣгова стара добродушна доїкїня и єданъ побожанъ свєштенїнїкъ неусуде, да му укажу последню дуїностъ човєчнїсти. У поїної тишинї однесу мртваца у Неапєлѣ и спусе га у мрачну гробїицу, кою само овлаже нѣлове єдїве сузи. Ово жалостно и муко магнєвєнь погребѣ представїо е єданъ доцїнїи уметникъ на споменїку, кої и данасъ стої у главнїй крїви Неапєлєскої надъ костїма несрєћногъ краля, и обузима душу зрїтєла великомъ тугомъ.

Тєкъ што е Іованка одъ изумлїня себи дошла, заповєди — не изъ жалїсти къ своємъ нєлюблїмомъ мртвомъ супругу, но грозеїи се одъ такогъ злочїнїства — да се ово їстражи, и преда участникє, коє е добыти могла, отїнастїтелномъ мачу. Но по народу распространи се мукамы гласъ, да е Іованка сама заповєдила да се нѣнъ мрзїїй супругъ убїе. Испрїа само полакъ разговєтїю, на свєлєсїе и страїїїе, коїнїко е далѣ ишла, звонїла е цїна тужба, и Европа уїрепасти се свр овогъ крївогъ дѣла. Прємда нїєданъ одъ испїтаны злочїнїца нї словємъ неозначї да е у убїству Іованка участвовала, а свї, кої у лично познаваше, жестоко опрївгавау ово безбожїо окрївлївї; но гласъ неїолицїне губїо се у обїтїой вїнї; и їстомъ се много доцїїе торжєственымъ разрєшєнїємъ папїнымъ у очїма народа, и сматравлїмъ нѣногъ осталогъ безпорочногъ живота, кодъ памєтны людї, свукло е нѣ гадїо подозрєнїй.

(Продужєнїє сажує)

МИНЕРАЛНА ВОДА

У ЦРИЛѢВУ У ВАЛѢВСКОМЪ ОКРУЖІЮ.

Овы дана лїю е Г. Началникъ Валѣвскогъ Округїа; да е се у сєлу Црилѣву нека нїсєла вода пронїшла, и то случайно. Сєлякъ нєкїї коїаїи єду стару калдрму наїѣе на нєкїї затрїпанный їзворъ, у коь се та нїсєла вода налазїла. Г. Началникъ разумївшї то, доде истїй їзворъ до дїа їзчїстїти, и нову бївку нїсто старе, коя се онде нашла, їзде-

нути, и почемъ се вода добро избистрила, дао е неколико станала напуњити, и у Београдъ пробе ради послати.

Иста вода у правителственој апотеки прегледана е; и хеміјскимъ испитомъ провањено се, да садржи у себи слѣдујуће частице:

1. *Угљеникиселого воздуха* (*Gaz acidum carbonicum*), у слободној и у свончавомъ стану, — много.

2. *Вѣлнокиселого свонџа* (*Carbonas ferri*) — знањ.

3. „ *крета* (*Carbonas calcis*) — много.

4. „ *цецел* (*Carbonas natri*) — доста.

5. „ *горке землѣ* (*Carbonas magnesiae*) — доста.

6. *Обитне соли* (*Murias natri*) — мало.

7. *Шалитре* (*Nitras kali*) — знањ.

8. *Пловате* (*Argilla*) — мало.

Прежда е одъ горе наведени частица по единице мало добывено, то ипакъ скупа подоста е сувогъ остатка остало; ерѣ одъ едногъ сайтлика укуване воде добывено е осничъ 3 грана (арна) креча, јошѣ 10 грана сувогъ остатка.

Тежина воде. Бдавѣ сайтликъ савске воде тежје одъ ове воде киселе у 40 арна; а едавѣ сайтликъ дестилирате воде лакшје одъ киселе воде у 24 арна.

Изгледъ е исте воде бистарѣ.

Мириса нема никаквога.

Вкусъ јой е слано-(цефасто) кисео и прјатанъ; но кадъ се узвари, вкусъ е сасвимъ цефастъ.

По овомъ гореизложеномъ дакле судећи саѣде, да е та вода у Црнѣлѣву провањена *слано-(цефасто) кисела*.

По изложеномъ саставнимъ частицама одма на дѣйствіе ове воде у болестима закључити, напрасито би было; ерѣ нису само частице хеміомъ у каквој минералној води провањене болуюћимъ люда одъ ползе, но и духъ исте вода, кои се за сада јоште никакѣ провањѣ веда, и кои се само изкуствомъ провањѣ може. — Но будући, да на у рѣчи стоећој води јоште никакѣ искусство учинѣно

ниа: то мораю се болести, у коима не употребљаванѣ исте воде одъ ползе бити, само по частицама, хеміомъ провањенима, опредѣлити. Дакле:

1. У болестима стомака и утробе; као што е: слабѣ стомакѣ, поваренѣ апетитѣ, горущица (лютина), поварена жучѣ, отокъ у жѣздама, у слезини (далакъ), у црної цигерници, болестъ одъ гавѣста, одъ шуљѣва, одъ мовраћногъ песна (*Lythiasis*).

2. У болестима грудѣ; као што е: дуготрајниѣ кашалѣ безъ внутренѣ натре (грознице).

3. У болестима удовны частица; као што е: сминавостъ у истима, неуредно женско време.

4. У болестима све тѣло заузимајућима; као што е: бледѣна (*Chlorosis*), водена болестъ одъ далѣка проваздеѣа, или пакъ одъ якога пиѣа, раздражљивостъ, грозница одъ великога далѣка.

Но будући да та вода како одъ ползе, тако исто и одъ штете бити може, кадъ се неразсудно употребљави; то е нужно, да славиѣ болестникѣ, кои се томъ водомъ пользоваѣти жеда, најпре вѣштогъ лѣкара запита: далъ е та вода за његову слабостъ? Лѣкаръ не му овда и нужно настављѣне дати, а то е уобште слѣдујуће:

1.) Да се вода на извору употребљави, кадъ се време отопли. 2.) Да е болестникѣ са нужнимъ аљинама снабѣвѣнѣ, да не озебе. 3.) Да непиѣ те воде безъ сваке мѣре, но да почне одъ мањѣ, па да изиѣ по степену на више. 4.) Да нееде тежна, масна и много люта ела. 5.) Да непиѣ болестникѣ люто, ако пиѣе. — Вина мало може пити. 6.) Много да ода, и да несѣди за оно време, кадъ воду ту сѣ ползомъ пити жеда. — На послѣдакъ да немисли, да не за три дана оздрави одъ болести, кои већ више година трае, но да продужи употребљавати то што више може, кадъ примѣчавати почне, да му е та вода одъ фиде; кадъ пакъ види, да му за 15 — 20 да-

на нішта ланше нше, но йоште напротивъ горе, оида нека се остави те поде, ерь она за шгову болестъ нше.

КОРРЕШПОНДЕНЦІЯ.

У Варшави 30 Юн. 11. Авг. 1843.

(Конаць нть А^у 39.)

У Журналу Министерства Народнаго Просвѣщенія за г. 1843, у майской книжци, печатанъ в любопытный прегледъ дѣла министерства просвѣщенія за г. 1842, представлень Государу Императору министромъ Г. С. С. Уваровымъ. Овай прегледъ показуе намъ, наковѣ бастре успѣхе чини у Русіи просвѣщеніе. — Многи наученици шлю се трошкомъ правительства у иностране државѣ, и потомъ враћаю се у отечество, гдѣ заузимаю катедре на университетима. Тако н. пр. г. 1839 льваръ Борисль окончае с учено путованъ по Шведской, Норвежской, и по некимъ унутрашнимъ губерніямъ, затѣмъ в оправляѣтъ на Уралъ; учителя Дятель в Березинѣ оправляѣтъ су у европейску Турску, малу Азію, Персію и Египать, да се усавршенствую у языцима арабскомъ, персійскомъ и турско-татарскимъ; рядовный профессоръ Симоновъ окончае с путованъ по Англезкой, Французкой и Пѣмачкой поради учены савѣтована са тамошнимъ астрономима. — Число називавши на свѣтъ у течанъ г. 1842 оригинальны дѣла простире се до 757, преведены книга 37. — Табакъ у книгама и періодичнымъ изданіямъ, узевши по єднѣ экземпляръ, печатано с сегда до 13,420. — Позора достойно с умноженіе сачинѣній математичны и воены наука, као и географіе, штатастикѣ и археологіе. Исторія, особито отечественна, заузимае в мѣсто межу изищавшимъ прошасте годинѣ книгама. Примѣтити такоеръ валя умноженіе подпуны збирани сачинѣній одъ болы свисателя, како домайна, тако и инострани. — У Русію г. 1842 ушло в инострани книга више одъ 600,000 есезана. — Археографіиска коммиссія, за преме свогъ осмолѣтногъ существованія, имала в 191 засѣданіе. У последнѣ преме она с изда-

ла: 1) IV-ту и V-ту свезку *Исторійски Актова*, 2) II-гу свезку скупльнъ тайнымъ савѣтникомъ Тургеневымъ *Актова*, односѣи се на Русію, у иностраннимъ языцима, и 3) IV-то изданіе подпуны збирки руски медалъ. — Скоро не быти напечатана книга: *Выходныя Книжи Царей*, II. свезка подпуны збирки *Руски Актонаси* и *Алфавитный Указатель къ историческимъ актамъ*. — Свега учебны заведенія у имперіи и царствѣ польскомъ има сада 3,384, противъ 1841 г. више 110, а брой своіу учени с нарастѣе в на 169,931, противъ 1841 г. више 8,132. —

Садъ ху штогодъ о моіой Деници*) да Вамъ кажемъ. Ове годинѣ излази она у книжницама на 5 печатаны табана, мѣсечно. — У ной — по могућности стараѣмъ се обузети свѣтъ книжевный животъ славенски народа. Много имамъ труда и много борбе.... По початакъ в учинилъ; Богъ не дати, те не сѣ и далѣ продрети.. — .. Падне ли мой журналъ — в перемъ руке..... Сѣ чистомъ савѣшчу могу рећи, да нештедимъ труда. — Надамъ се у Бога!.....

Йоште нешто да Вамъ кажемъ. Већ ватрима университетима почѣта су предаванія о Славенина: у Ст. Петербуржкомъ (Профессоръ Г. Прейсѣ), у Московскомъ (Профессоръ Г. Бофанскій) и у Харковскомъ (Профессоръ Г. Срезневскій). Такоеръ за Казанскій университетъ посланъ в у Славенске землѣ Г. Григоровичѣ. Садъ сѣ чини изборъ за Кіевскій университетъ.

Петаръ Дубровски,

Заредникъ Варшавскаго Славенскаго
Прегледа: Деница.

*) Великійный Г. дописатель издае одъ почтѣа прошасте годинѣ речесый часописъ на польскои и рускои языкъ. Овои за заглавию читанъ сѣ оне многоимѣе рѣчи: *Slavus sum, nihil slavici a me alienum esse puto*, т. е. Славенинъ самъ, ништа славенско недржмъ да жи в туѣ, — и заштѣ оны вѣлма сходно одговара. Ту сѣ славенство у природноиъ начаю и образѣ излази, идея уваживанія славенске нѣгуе и подлике, и ту Славенинъ Славенина виболѣ упознава. Мы ну одъ наше стране нежно добаръ успѣхъ, в преспорученога читаной публики ерской као виболѣи до данаст славенскій чтео-нись. У.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 43.

У Суботу 23. Октября

1843.

НЕКАДЪ И САДЪ.

I.

Грѣа градо разиренѣхъ,
Утреска ми силный духъ,
Вала дупа избуренѣхъ,
Загдуну на оштрый слухъ,
Итре нуиѣ славиѣ блесахъ,
Засону ми бистарѣ надъ,
Віорѣ бесный — лаяѣ ко песахъ —
Уиѣ завитла и' дарованѣхъ;
Обнезани с', — о сплавѣ груну,
На кой сѣдо къ алатномъ руну....
Лежа яданѣ... ко стена....
Та безъ дуиѣ студена! — —

II.

Садъ величанѣхъ некий слазѣхъ,
Спажню и' проби уа дну,
Раногъ сунца руменѣхъ арачѣхъ,
Са зеница и' спршти тму;
Скочи брао, — ста на поге, —
Леденѣ съ чѣла разтро зной;
Смеле добы опетѣ сваге,
Опетѣ разунѣ добы мой; —
Сграби несло... разни платна....
И гае... ево поля златна....
Гди умова влада сборѣ....
Гди Г' слобода стаду торѣ!!! —

Б. І. П. В.

ІОВАНКА ПРВА,

КРАЛѢЦКА ОДЪ НЕАПЕЛА.

(Продуженѣ)

Докъ е Іованка у Неапела судила у-
бицама нѣногъ мужа, буде одъ брата му Луд-
вига, краля Угорскогъ, окривѣла, да га

е сама убила. Она е была молила овогъ вла-
доца за обрану себи и свогъ малолѣтномъ
принцу; но Лудвигъ жестоко іой е одговоріо
претеѣя приномъ осветомъ. Іованка се ста-
не обзирати за помоѣ и даде руну храбромъ
принцу Лудвигу одъ Тарента, кои инакѣ
ниѣ бмо доволно лѣѣ, да устави приближую-
ћу се бурю.

Већ се зачу топѣѣ Мапарски кола по
земљи Италиѣ. Страхovitый краљ наредіо е
да се предъ войскомъ носи приѣ барикѣ, на
комъ е изображенѣ бмо жалостанѣ коначѣ бра-
та нѣгова. Народи су съ трепетомъ сматрали
ову освету навестуюћу заставу, а Іованка
са своіо страна стѣшиѣна, позове обшту скуп-
штину краљѣства.

„Само се на мене“ говорила е она редо-
вима „краљѣ гниѣ, на мене, кою држи за уни-
цу свога брата. Вы бѣте ме бравити, и до-
бро знамѣ; ал' крѣв невиниѣ потреба да тече у
бесплодномъ бою. Покорте се дакле краљу,
и обезоружайте нѣгову яростѣ добровольномъ
послушаніемъ. Я вамъ оставямѣ драгоценный
залогъ, мое чѣдо Хароберта. Дай Боже,
да нѣгово беззащитно осмѣшыванѣ буѣ вашѣ
заступникѣ, и срдитогъ краля ублажи! Мене
страдалицу, некъ даѣѣ Француска закри-
люе дотѣ, доѣѣ ме годѣ торжественѣ пресуда
Божіѣгъ намѣстника на земљи неопрости одъ
гдѣногъ обжуженѣ, на да онѣѣ съ чѣшу, и као
краљѣца ступимѣ на земљу, кою сада — са
сврушеннымъ срцемъ, али съ чистомъ совѣсѣу
оставямѣ.“

Очи су се ратоборнымъ слушательнымъ,

наслідника. Но Неапелъ є желю, да њго-
ва мила краљица негда собственогъ сына ос-
тави своємъ краљѣвству, а њво срце, кое се
само замало радовало сладномъ имену матери,
потајно се слагало съ овымъ желомъ. Она
се дакле рѣши и на четвѣртый бракъ, и даде
руку племянномъ принцу Оттону Браун-
швайгскомъ (1376). Посылаєтъ разпѣи се
на ову женидбу, коя му є претила да ње му
отргнути силно пожеланный престолъ; забора-
ни на преѣзаша добротворства Іованкина, и стане
одъ овогъ магновеня ковати панелене пазовне,
кои су се — тако є хтела судбина — изъ све-
тогъ места (Рима) испунити морали.

(Продуженіє сабду)

ПИСМО ДОСИТЕЯ ОБРАДОВИЋА.

*Мили мои роѣаци, Господари Мухамме Пав-
ловићу и Луко Кисићу, здравствуйте!*

Малена птица (ваљая є врабаць) дође
ми юче лупати на прозоръ. А коя бы друга
была, него врабаць? У ово доба године не-
ма други птица у многонародномъ граду, а
врабаца свуда има; зато и я велимъ да є мо-
рао бити врабаць и мыслимъ да се у овомъ
неварамъ. — Сада почнемъ погађати или вра-
чати, то є све єдно, кадъ врачаръ погоди, он-
да наврача: мои су прозори нови, нема на
њима ни прелеплѣна ни залеплѣна, на што
бы ту врабаць клюцао: помыслимъ у себи,
врабаць залуду неклюца, то може што значи-
ти. Зато речемъ у мысли: врабче! ако што
добро и весело указауєшь, клюцай јошѣ кои
редъ. Како то помыслимъ, ето га опетъ са
своимъ клюць, вљуць, вљуць. Ово є было
изъ јутра. Пролази данъ, и почнемъ мыслити,
да писамъ добаръ погађачъ, и да ме є прева-
рио врабаць. Завѣштамъ се, да одъ сада не-
ћу за њгово клюцањѣ мѣрити. А кадъ ти бу-
де у само вече и у сумрачну, ето ти пан-
циє съ пуномъ прѣномъ и са пнемомъ, пунимъ
веселы гласова, да су ми мои роѣаци здрави
и весели у Земунъ дошли, и жени шало мно-
го више, него самъ се надао. — Ачернимъ

врабче! речемъ, ты ми ниси на прозору бада-
ва клюцао, ниси се осрамѣтио, но опоштеніо!
Одсадь сваєкъ валя да зна и да вѣрує, да враб-
ци залуду неклюцаю. Хлѣбъ є твој таковый,
роѣаче мой, како онај, што га Мелхиседекъ,
свештеникъ Бога вышнѣга, на жертву Богу
свевышнѣму приноси. Зато ти благодаримъ,
и ваздѣмъ славу свевышнѣму Богу, кои ми є
даровао таковога роѣака. И теби, милый мой
роѣаче Кисићу, захвалюємъ на лепомъ нара-
днскомъ тобаку. Съ овомъ рубрикомъ упо-
мною си ме за две цєле године. Кадъ га по-
мешамъ съ овымъ, што јошѣ имамъ, быће
ми неизказано прѣтанъ. — Желимъ васъ у
моемъ дому видати, кои самъ у Београду за
штампарію купио и приготовіо, ако Богъ из-
воли намъ благополучаєъ миръ, и ако се ова
преѣрасна земля уреди и у добро станъ по-
стави, а пређе тога о штампаріи нєе мыслѣ-
ти. Господару Јови Ковачу благодаримъ на
розоли, али ми є жао, зашто се мене ради
троши, кадъ му јошѣ немогу, како што бы
требало, послужити. Јошѣ валя да се потр-
пя. Овога смо лета у великой забуни были,
шалоји рану на све страве за войску и му-
ницию. Надамо се, да њеио се скоро одъ ве-
лики трошкова ослободити, и да ње сваєкъ по-
лучити свое. Са Рельовъ се често виѣтамъ,
изручитѣ му цѣлованъ. Поздрављамъ васъ
предраги мои, и остаємъ.

Вашъ.

У Београду 1807*)

благодарный роѣакъ
Доситей Обрадовићъ.

КНЪИЖЕВНА ИЗВѢСТІА.

*Проа понятіа изчислителногъ и естество-
ногъ земльопиєанія. За употребленіє уѣче
се младежи у Княжеству Сербіе. На 8-ју
стр. 19.*

*Раѣуница за уѣчу се младежи у на-
роднымъ училиштами Княжества Сербіе. На*

*) Дня нова.

8-ку стр. 73. У Београду у Типографији књижевства Србије.

Споменуто е већ у овим листовима, да се горечине књиге за печатно справљаю. Сада привлаку имамо почитавој публици објавити, да су оне на свјет већ изишле, и по пропису Високославног Попечителства Просвјешћења, прва у гимназијама, друга у нормалним школама предају се. Сувише би било говорити о потреби овакв књига, будући е то очевидна ствар, да школе без књига бити немогу; ер младеж, коя се учи, мора имати из чега ће се учити. Мы пакъ тимъ желаніе школске књиге изгледамо, што нарочито на њима велику оскудницу трпимо. Но вѣкъ корача, и зракъ просвѣте по цѣломъ се свѣту разшируе, па и по Србији. И она заоста неће дуго у позадку оставити. По силама и обстоятелствама својима она тежи и тежитће, да се са осталимъ изображеніемъ државнама успоређи. Школске су књиге основъ свега народногъ изображенія. Почетакъ е учинивъ... И далѣ ће се доћи... Тако се већ између осталихъ подъ перомъ назве: *Србска Реторика и Политична Географія своја петъ частіи садржа*. Видимо дакле, да ће се у отечеству нашемъ за кратко време све оно надонадити, што е досада нехотѣно пренебрегло и занемарило. Брѣ жива ревност, коя Земалско Правителство имаше одушевљава, безъ божиа благослова остати неће. И заоста свакоме Србину срце заиграти мора, видећи, како му драгоцѣно отечество у култури и образованню напредуе. Срби ће сигурно временомъ за узоръ служити осталој югославенској браћи у свотренију учевниа предмета свакога рода!

Што смо пређе о „Историји“ и „Катихизису“ рекли, то исто и овде кажемо, т. е. да се и ове књиге одликују изборомъ предмета, поштитомъ азбукѣ за дѣцу, а особито чистимъ, дѣшнимъ, красивимъ србскимъ езикомъ. — Издање е красно, њаквомъ се надати можемо одъ наше правителствене типографіе.

КОРРЕСПОНДЕНЦІЯ.

У Брестислав, 10 Окт. 1893.

Хвалити Васъ, ил' управо благодарити Вамъ морамъ, што сте Вы у списима србскимъ, на колико ми е познато, приј рѣчи ове „Словенски, Словенски“ и т. д. мѣсто „Словатски“ употребили. Нама Словацкима, небу да рекнемъ противно, него опетъ некако чудно и одпорно у ушима звоне оне формације, што њи Срби одъ самоставногъ имена „Словатски“ праве: „Словатскій, — ка, — ко; пословатити,“ и нарѣчје „Словатски.“ Одпорно е пакъ зато нашимъ ушима, што мы Словацки, према истоветно тако, као и Срби, одъ оны самоставны имена на — *акъ* формирамо прилагателно, глаголь и нарѣчје на — *ацки, — ацка, — ацке, — ацити, — ацки*: на рѣчь „Словатски“ ово право имати у писму, имати у говору неапплицирамо, него говоримо и пишемо: у мушкому роду „Словакѣ,“ у женскомъ „Словенки,“ вѣсма рѣдко: „Словатка,“ „Словенски, словенска, словенске,“ никада „словацки, — ацка, — ацке;“ „словенити, пословенити“ и т. д. а не „словатит, пословатит;“ нарѣчје: „словенски,“ не „словатски.“ Будући пакъ да е пристойна стваръ, да се народна имена и у другимъ языцима тако пишу и употребљаваю, као што њи народъ, коему припадаже, употребљава; пакъ што одъ „Полякѣ“ неформирамо „Полятка, полятки“ и т. д., него велико „Польска, польски,“ као што сами Поляци говоре: свакимъ правомъ дакле можемо и мы Словацки одъ браће наше Срба и Хрвата то желати, да формације одъ имена нашегъ „Словакѣ“ тако употребљаваю, као мы. — Добро бы было, кадъ бы смо некако и коды простоте могли изтребити ова имена: „Раце, Тотѣ, Пелмакѣ,“ и замѣнити њи са пристойниима: „Срби, Словакѣ, Чехѣ,“ ерѣ тимъ бы се заоста симпатія подмогла, и многе предрасуде о имениу уништиле.

ђ. З.

№ 44.

У Суботу 30. Октября

1843.

ДАВОРИЯ.

СЛАВЕНИ ПОДЪ ЯРМОМЪ МОНГОЛА
У XIII ВѢКУ.

Ваймехъ бѣди! — мы трагемо
Све, што народъ трѣтъ ноже;
Тяже лде, што поднесно,
Саяъ ты знадешъ, милый Боже!
Сама избронтъ зна твоа рука
Брой безчелы наши мука.

* * *

Ваймехъ бѣди! куле наше
Иностранку су отворено,
Онъ славенскогъ коня лше,
Онъ славенске любви жене;
Сваку слободу онъ намъ ое.
Ваймехъ бѣди! — вай срамоте!!

* * *

Ал' не веѣе — бойно оружъ
Доба в сваий да похвата;
Родъ сазналъ свое нужо,
Терь ий шалъ у средѣ рата.
Крицу свою провалъ замаяъ
Славенъ лена! Бѣли душанъ.

* * *

Ой давори! — ванка младо
На сусрѣту одъ юнака,
Вы вѣнчайте све хляде,
Нека свога любви свака:
По пѣна смо юнтеръ славни,
Еско народъ самоставный!

Орсатъ Грофъ Позивъ,
Дубровчанецъ.

НАПРЕДОВАНѢ ИСТОРИЕ СВѢТА И У НЬОЙ ДУХА.

(Новадакъ изъ «дѣиствъ славенскогъ рукописа»)

Иъ дер Geschichte ist das Arsenal des Volks, worin die Waffen seiner Emancipation liegen, und hat ein Theil des Slaventhums dem andern sein *yrwōdte sy avrōn* nicht ohne Erfolg zugerufen, dann wird die slavische Welt, die Geschichte Europa's erglänzend, als drittes europäisches Intergalelement zwischen die romanische und germanische Welt hintreten, um die That des Geistes zur Reife zu bringen.

т. 6.

У исторіи оруженца народа есте, гди стон оружіе ибровъ ослобоженъ, и ако часть едина славенства другой свое лнованъ самота себе не безъ послѣдка упалине, то не онда славенскій свѣтъ, исторію Европе издонуванюва, као третій въ дѣласта Европе привадежскій живалъ изиѣфу романскогъ и германскогъ свѣта ступити, да дѣло дуза до вѣрлости доведе.

Anton Mauritiu.

Кадъ погледамо на исторію, опазимо у нъой велику промѣнливостъ, коя се дѣли одъ оне у природи. Бръ у оной сва промѣнливостъ у коло се точи, и увѣкъ повторава тако, да у природи подъ сунцемъ ништа се новогъ не догаѣа. Друга промѣнливостъ влада на полю духа, гди едно пролази, а друго ново, и одъ онога разни настае. Мысле до душе многи, да се тако исто и човечество у коло точи, ио то су кратковиди, кон немогу понати повлѣния, коя се у разной и увѣкъ новой славци показую! — Куда бѣжи, куда намѣрава промѣнливостъ ова? Налазе се такови, конна се чини, да увѣкъ гора времена у исторіи слѣдую; али е мысао нѣина потавиѣна, у маломъ валада кругу затворена, низкимъ страстима сужена, ил' и заиста безбожна! Сргу побож-

номъ и яснѣе мысли показую се увѣнчати временемъ болю, радостію.

Мора се дакле напредованіи къ болѣе, къ вѣшему совершенству разумно признать. Него ово болѣе совершенство ние опредѣленно, нити се може коначъ развитіи овога видети. Хотѣли пакъ именовано напредованіи означити, посмотрити морамо, шта се развило, ерѣ у свакѣмъ развитію нешто унутрашнѣе, што га тисне и напредъ тера. У исторіи ние то нити друго, до духъ, кога полъ она есть. — Свако природно развитіи тамо тежи, да бы се развило то, чиме оно само постае и догађа се, и, пр. дрво е изъ сѣмена пошло, у своје развитію подае оветъ сѣме, у коме е опетъ дрво затворено. Овниъ се дрво уздржава иу нѣму разплѣћава. Него коначъ, слѣдство онага развитіи е сасвимъ равно почетку и поводу своје, ерѣ сѣме развило е равно сѣмену, изъ кога му се развитіи почело. — Духъ се такођеръ развило, т. е. онъ се мора у реальности такъвъ повити, накаявъ онъ по себи, у својој могућности есте, но съ ономъ есенціальномъ одъ природногъ развитіи разликомъ, да е коначъ, послѣдакъ (Erfolg) сасвимъ другій, него што е бмо почетакъ; ерѣ овде е бмо духъ у својој могућности, у себи, тамо пакъ у својој реальности, за себе. Ово биће за себе показуе вѣтъ такођеръ да духъ самъ собомъ, опредѣляванъмъ своимъ, или свѣшчу и вољомъ својомъ, къ реализираню своје долази и доише, кое се опетъ одъ чисто природногъ развитіи сасвимъ разликуе. У развитію нѣговомъ су грозни одпори, а побѣдѣнъ ови одпора е лютый, великий посое духа.

Цѣль развитіи духа е подпуно реализираніи нѣга самога, или, што е све едно, разумность, слобода. Ова слобода тера духъ, и есте оно, чега ради свеколико развитіи се догађа, као што такођеръ све, што се е догодило, само огледомъ на ову цѣль може се разяснити и поняти. У исторіи свѣта има више періода, кои су прошли, и чини се, да се и развитіи съ нѣма прекинуло, и да е све, што годъ се развишемъ нѣянимъ стекло, пропало; чини се дакле, да се развитіи увѣнчано одъ

начала почети мора, коєму влады незнатни може бити останци пропади нѣкова послужити, и у нечему се употребити могу. Овако мысле *ratiocinantes historici*, кои узрокъ пропасти оны періода непонимаю, него све ове догађае за голе случайности држе, догађае пакъ прошли нѣкова у некимъ особностиа (*specialitates*) траже, но кое са заостанкомъ, *ratiocinantes historici* дабогме непознатомъ бытношчу сравниѣе, само су покраѣе (*laterales*).

Бытность (*substantia, essentia*) исторіе есте развиѣе слободѣ духа, а исторіа свѣта показуе по степеніа корачаюѣе развиѣе ово.

Первый степень е затвореность духа у природи, да! робство нѣгово. Степень оваъ сасвимъ е духу одворанъ и противанъ, ерѣ надъ нѣмъ, себи свѣстнымъ бити имаюћимъ, и тако изъ себе самогъ дѣйствующимъ, обежанъ слободѣ примившимъ, природа несвѣстна, непомѣнна, невольна царствуе, а духъ се нѣю понижавъ. На степеню овомъ люди и народи съ почетка неслуте ни на наймалій духъ, слутити га пакъ починаю, гонетаю га, и сполниши различитымъ начиномъ представи га труде се. Овамо спада Чина, Индіа, Монгольство, Ассирія, Вавилонія, Медія, Персія, Юдея, Египать, и у обѣе стародревный свѣтъ асїатскій.

На другомъ степеню духъ као такавъ е погођенъ, но зна се само као духъ индивидуаланъ: онъ е овде јошъ съ природомъ споенъ, а у дѣломъ грѣшно съ нѣмъ; не дѣйствуе јошъ чисто изъ себе, него да бы дѣйствовао, треба удахнуха (*monitus, Eingebung*) одъ природе, и позванъ нѣтъ, на што дѣйствуе себи разумно, дѣлотно (*wirksam*), него не у формѣ примѣрности (— дѣлный свѣтъ грчій —), после чега яви се духъ абстрактно-свеобщій (— римскій пантеонъ —), на починъ дѣйствовати изъ себе, употребляючи къ дѣйствованю своје више само формально-абстрактну свеобщность ову (— римско богочастъ —); дѣйствующій пакъ духъ сильнымъ избранаца свои напрезанъмъ скупля народе у еданъ чопоръ, споева свѣтъ познатыи, да бы

слушали народи, и слушао свѣтъ вѣчну правду духа, и да бы она правда у споено овакомъ тимъ лакше разглашавана была одъ конца до конца. Правду ову изрече Христосъ, правый сынъ Божій (духа), и постане спаситель свѣта. Онъ учи познати духа у правди, узвишености, достойности своіой; онъ одправля човѣка увѣкъ и увѣкъ на духа, коега сва дѣла изъ духа и изъ познаня или знаня духа походити имаю, дакле разумна, слободна быти мораю. Ученѣ нѣгово понима духа у безконечности, у слободи своіой, дакле у правди и бытности нѣговой, а овымъ начиномъ е Христосъ съ ученѣмъ своимъ божественнымъ меѣа, коіомъ се дѣла старый и новый свѣтъ, есте пирамида, вѣчно сяюѣа и найвыша на полю духа. Народи слѣдуюѣи романски, а нарочито германски примаю правду ову, или Христіанство, да бы ию разширили, у знаностъ своіу привели, пакъ што е главно, ию себи умомъ своимъ подуюно усвѣстили, и као такоу, сасвимъ усвѣщену, чисту, ясну изоставили, и другима подали. Другій періодъ овай може се слободно назвати усвѣщаванѣмъ или къ нулой свѣсти долазенѣмъ духа. Како у првомъ періоду царствуе грозно напрезанѣ, да бы вѣчну она правда погоѣена была, тако у періоду другомъ свако веѣ напрезанѣ стои у служби ове правде, нехотице, и сви велики догаѣаи збыли су се, да бы вѣчну правду яномъ и очевидномъ учинили, коа е бытиость човѣчества. Папство брине се за ию, храни е и разшируе, и единое е нѣгово званѣ старати се о уздржаню и разшириваню правде вѣчне у Христіанству сажране, зашто и, кадъ у служби вѣчне правде дѣйствуе, и кадъ е единое, коему е повѣрена, достигнути мора царованѣ надъ народима, кои се нѣму поияжавоу, али подуюно юштъ правду неразумѣваю. Народи су юштъ сурови, неаучени, и зато тай, кои е позванѣ къ стражи правде духа, стои на челу. Появѣніе е то красно, велико, кадъ видимо нѣга надъ народима, миліоне сажраваюѣима, боевима се и ратовима забавляюѣима, единогоъ безоружаного, безъ оклопника, езь воени чета царовати. Заиста появѣніе

велеврасно! Овде се види моѣа духа надъ масама суровымъ, макаръ да миліоне брое; овде явистуе, како лако царствуе духъ надъ гоміама безбройнымъ, а овде наипосле наяснѣе потврѣна е та правда, да духъ царовати морѣ, ерѣ духъ е бытиость човѣчества, превысока правда! превысока посѣа! Али народи, као люди, долазе и доѣи мораю къ себи, зашто доспѣвши къ зрѣлости, постаю способни повати и разумѣти правду вѣчну, у Христіанству сажрану, кое поватіе чини нѣа одрастле и тимъ самымъ самостаянне, и нужно се дакле догаѣа, да се одричу покорности одбращителя и стражара нѣгова, нѣма веѣ као правду познаваюѣима непотребного и теготога. Они сами сада познаю правду и тиме су способни за самостаянностъ, ко кое достиженю прилику нѣма дае чинѣ далѣ тимъ веѣ забораваѣѣи одбращителя и стражара правде Христіанске званіа свога, траженѣ и слѣденѣ нѣино стварѣй земски, кое саме собомъ нису небесне, нису ствари духа. Покорности ове поглаварима црнѣе Христіанске одриче се реформація, коіой престоисни боеви, появѣніа у свѣту Христіанскомѣ величествена, путь прѣе, тридесетоѣтній бой право явного и законога быѣа набавѣа, а поачино право ово миромъ Вестфалскимъ год. 1648 утврѣваа. Слѣдуюѣи догаѣаи, а наипаче буна французѣа год. 1791 уздигнута, макаръ како да е бѣснала, надъ коіомъ е гигантѣкомъ рукомъ завладао, и нѣнимъ репрезентантомъ постаю величественный Наполеонъ, прѣи путь періоду долазеѣмъ, будуѣмъ, одъ своіо осталь веѣмъ.

(Продуженіе слѣдуе)

ІОВАНКА ПРВА,

КРАЛЬНИЦА ОДЪ НЕАПЕЛА.

(Продуженіе.)

Седмѣдесетъ и две године избегавали су насѣдѣнѣици светога Петра честиваный гробъ Апостола; седмѣдесетъ и две године лишавао се Римъ позоріа папскога величества, лишавѣа се вѣлого побожны стравѣа и стицѣа Христіанскога поѣа. Наипосле врати се Гре-

торъ XI, у владычійи светомъ градъ на обалама Тибера (1377). Но наскоро умре (1378), и Римляни побое се, ако га какавъ странацъ насади, да не на ново изгубити пробитачно присуство свога мошного пастира. Заключе да овомъ на путь стану. На данъ избора устрани кардинале дивля вика беснебегъ пука. „Охемо Римлянина!“ раздегало се съ претъномъ по'одину. Заче се звена оружя... Уплашени свещеници поусте, и наименую досадъ прилично незнагогъ Архиепископа Барскогъ, Прияно, за пана задржавши себи право, да униште овай натераний изборъ, како се прпа безопасна прилика укаже. Но Прияно — садъ Урбанъ VI — одри се поносито и дрзко и объяви свое повышениа свима Християнскимъ силама. Прими затимъ честатия одъ многи съ аностолскомъ милочу; само Юванку и нѣногъ мужа, на кое вразю, стане гордо презирати, шта више позове прица Драчкогъ да свою номайку с' престола збаци. Юванка, праведно разарена, скупи незадовольные кардинале къ себи у Фонди. Овде укину бунтовный изборъ Урбана, наименую на нѣгово мѣсто Клеменса VI, и тако даду поводъ раздору, кои е 40 година државу потресао ратомъ а цркви на слабианъ служю. Клеменсъ буде торжественно дочеканъ у тврдинѣ Неапела. Докъ су му овде кралица и великани краљства ноге целивали, раздегало се по вароши: „Да живи пана Урбанъ!“ — и една дивля гомила простака стане плѣтити палате племиѣа. Светый отацъ Клеменсъ утече у Авиньонъ; но Юванка мужественно изиѣе предъ метежнике и казни ѣй за нѣново злочинство.

Принцъ Дурачкій налазио се у Фурлаинъ, где е у войски Угорскогъ краля ратовао противъ Венециѣа. Нѣгова супруга съ децомъ остала е у Неапелу. Садъ е оны позове себи, и Юванка, уздаюши се на благодарность и сыновую дужность, оправил му великодушню ове драгоцене заложнике нѣгове верности. За награду тога обелодани лицѣу нѣй злу свою намѣру. На скоро доѣе у Римъ, да тамо противъ свое майке и землю и

небо наоружа. Папа Урбанъ прогласи га за краля одъ Неапела; али найпре уговори за свога сыновца киевнѣно Кану (1380). Юванку прокуне, нѣны земляи лиши, а нѣне поданике разреши одъ покорности. Луча е веѣъ запалила; на све стране лике пламень буе; но Юванку, кою нѣни народи оставише, неоставил мужество. Са своимъ мужемъ скупи оно мало верны, позове свою флотту изъ Прованса у Неапелъ, зашпте помоћи одъ краля Французкогъ; узме нѣговогъ брата, Лудвига одъ Анжу, на место издѣйничкогъ принца Дурачкогъ за сына. Пана Клеменсъ у Авиньону потврди ово примѣи, подари Лудвига съ Неапеломъ, покляну му и привену државу, кою Урбанъ притажавал, и врати съ удивленомъ жестиномъ овомъ противнику све громове стреле, кое е побѣао на Юванку и нѣне приврашенике. Грозно позоріе! несрећно време, кадъ благословъ првосвещеника посвећуе издаю и буну; кадъ су убойный мачъ и анатема гласноше, кои народима обьявлюа апостола мира и Исусова наместника.

Мала е была гомила, коя е, верною супругу слѣдуюћи, за Юванку на бойно полѣ излазила. Принца Драчкогъ войска мложила се свакѣй данъ одъ бегунаца, кое е сусѣрмный стра' одираао одъ нѣнове кралице. И самъ Неапелъ прижи любница папе Римскогъ, и садъ буде Юванка у тврдинѣ обкопѣла. Залуд' е све однако изгледала на флотту, кол не ѣй довети спасеніе. Веѣъ е было у тврдинѣ све потрошено, веѣъ е и сама кралица трпила немучноу гладъ — а флотта се никак неуклазуе. Юванка доѣе до крайности, стане уговарати са своимъ неприятельмъ; оне да се преда, ако ѣой се за цетъ дана никава помоћ непокаже. — Са стравоитимъ हुтанѣмъ прокраћую се ови дани тебногъ очекиваня: ни клете лаѣе — Приближуе се и пето вече — Онда учини са сува юриши Принцъ Отто съ мало верны, кои се очаленимъ разжарише. Страшанъ е бой био, што е овде за престолъ и животь беснѣо. Поневѣй пада, нико неуступа... На коя разари се Отто и прокрчи мачемъ до неприятельскогъ главногъ барика мртвачкѣй путь. Юванка то смотри и погледи; ербо е веѣъ китезъ обкопѣлъ, обезоружанъ, незанъ, а нѣгова уплашена чета разсута, као капи прашкава.

(Конецъ слѣдую)

(слюб. преа. съ шкн.)

Борис Малетинъ.

(Продумев'я.)

народе: грѣкій, римскій, а найпослѣ романске и германске, неѣть е окончанъ, ерь духъ е свое бытности (разумности, слободѣ) неѣть подпуно свѣсненъ. Али чувствно и свѣсть или знанъ себе самога, неизправноу духа, него къ цѣлоусти нѣголой принадлежи правобытна воля, врхъ духа, воля упредметивна, или чинъ. Зовемо волю врхомъ духа, ерь у воли затворено е чувство и мышленъ, ерь ништа невозможно мыслити, што небы было на тебе, на твоѣ чувство некако дѣйствовало; ништа пакъ неѣнешъ, и хтѣти невозможно, што небы было на и нѣйповршнѣ, што небы мысао твоѣ понала и што небы нѣю интересирало; ништа пакъ нечинишь, о чему ниси промислю, што ниси хтѣо, макаръ да бы ти воля твоѣ, не тобомъ, него другимъ дана была, макаръ да бы дане была само формална, у форми волѣ, а не у дѣйствительности или истинности нѣной. Духъ, као што смо неѣть рекли, познао е бытность, правду свою, него оставиъ кодь самога занаѣ бытности (разумности, слободѣ) свое, есте духу саснимъ и найвеѣма одпорно, духа недостойно, и, што е главни, немогуѣ. Веѣу у чувственомъ желѣню нечега хоѣнешъ желѣный предметъ себя да освоишь, т. е. неѣнешъ да допустишь то, да бы предметъ быо самъ за себе, какавъ онъ, несвѣстный, и быти неможе, и само да се види да е самъ за себе; него ѣешь га къ себя потегнути, са собомъ сполити и учинити, да онъ зависи одъ тебе. У тоженю духовномъ и пр. за поразумлѣнъмъ, постиженъмъ нечега, желѣшь, да бы оно, за чѣме тежишь, теби тако

свѣтло было, као што си свѣтао самъ себи т. е. тежишь мысао тамо быти, неусвѣщену, себи усвѣстити, и нико живльгъ духа немируе пре, докде ние желѣно достигну, или себи ово или оно изясно. Теменѣ ово произтиче изъ всемогуѣности духа, кою онъ, имаюѣи е у самомъ себи, такофѣр реализирати, себи си свѣстну учинити тежи и упредметнѣну имати жеи. Печать господства свога мора онъ на сие положить, и читавъ свѣтъ, вселена безъ конца, мора га у господству овомъ, у оной всемогуѣности, припознати.

Види се изъ наведенога, да духъ само у себи остати неможе, да odporъ ветрини, и odporъ прити у ние могуѣе. Али найбѣшій бы odporъ быо, кадъ небы познату бытиность свою (разумность, слободу) хтѣи и неудѣлаторію, ерѣ тимъ самымъ подоа бы се, и престао бы быти то, што есте. Бытиность дакле свою мора онъ удѣлаторвати, што мы као цѣль исторіе припознаемо. Али свѣтъ досаданій іоштѣ дакле ние примѣренъ бытиности нѣговой, разумности, слободы духа; но свѣтъ ние самъ одъ себе, него одъ духа, и нужно е дакле, да господство нѣгово припознати, и нѣму сасвимъ примѣренъ постати мора. Ово нште ученѣ Христа, Спасителя свѣта. И бытѣе дакле нѣше будуѣи, и мора быти удѣлаторенѣ (Verwirrfung) разумности и слободы духа, Христомъ, Спасителемъ нашимъ, изречено и учено, човѣчествомъ и вастунаюѣиымъ народами за праведну бытиность нѣгову припознаватѣ; и неше быти дакле нѣшѣ тай ништа друго, него удѣлаторенѣ Христїанства, слова Божїегъ, и царства Божїегъ на земљи. Перїодъ слѣдуюѣиій бытѣе, мора быти одъ свою прошасты веѣи, величественїи; бытѣе врхъ свою остала башѣ тако, као што е воля врхъ духа. — Видѣли смо у исторїи гдѣ долаете све веѣи задатци; къ задатцима пакъ видѣли смо да су пристунали увѣѣи народи броемъ силни, моћни. Тако еданъ за другимъ ишли су: Грци, народъ броемъ малый; после нѣи Римляни, броемъ веѣи, народъ трудолюбивый, постояный, што е еданутъ започео, одъ тога никада неосу-

наюѣи, своѣмъ крѣпосчу (virtus) непобѣдѣиый и непобѣдимый; после оны ишли су Германїи, броемъ одъ оны лѣи, подузетни, напрежни, мнѣлю своѣмъ дубови. — [Задаѣа слѣдуе одъ свою найвеѣа, одъ свою найтежа, али разумность и праведну слободу духа — дакле добро у правомъ смыслу — реализирати имаюѣа. И мора дакле у званю нѣномъ быти народъ одъ свою прошасты броемъ лѣи, великїи, народъ у тежкомъ послу обвѣннутый, свѣмъ запрѣкама и свему лицемерству просеѣи, отвѣднутый, народъ истинито добаръ, голубинїи, никада негоняиїи, самъ много одъ други, често само зато, што е народомъ тимъ, трпѣиїи, искренъ, поредъ тога предосторожанъ, народъ миролюбивый, кога е символъ тиха, мирна, разастрта, мирсна, радость и ужитанъ посеѣа, нѣбѣна лѣпа, дрво, на коя човѣкъ кадъ погледѣи, умѣре му се прѣи, миръ се у нѣима разложи. Народъ овай ние никои другїи, него Народъ Славенскїи, кои чаробно моу управити умѣа, а поредъ тога у унутрашнѣостима нѣговима побожнїи покой владѣа; кои себи народе подчинява, да бы їи научїо, и къ нѣиной правди изъ баре страстїи, наравности, довео, не пакъ да бы їи за свою користъ гуляо, као што су чинили Португалия, Шпанїолци, а сада чїне Англезїи. —

(Копачъ слѣдуе.)

ІОВАНКА ПРВА,

КРАЛѢИЦА ОДЪ НЕАПЕЛА.

(Копачъ)

Садъ се отворе побѣдѣителю канѣ помоѣи лишеногъ града; гордо вѣе нѣговъ барякъ на високой кули, но гдѣ садъ истомъ — ахъ! доѣе — укаже се спасаваюѣа, тако дуго изгледана флотта. Іоштѣ еданутъ узме Драчкїи принцъ на себе лажногъ прїятельства овлѣопъ; иназое Іованку своѣмъ правнїцомъ, своѣмъ миломъ майкоѣи и замоли е да га и за наследника одъ Прованса прогласїи, а страну войску подчини нѣговой заповѣсти. Іованка прїакрїе свою прѣсть: „даѣи“, одговори стѣ прїтворномъ послушнѣшчу, „даѣи поглаварима тврду стражу, да къ мени доѣу, и да

чую мою волю!“ Ово се учини; ратници до-
ху; Іованка имъ овако прозбори:

„Што сте се, пријатељи мои! ахъ, што
сте се толико задржали? Я сама тривала, што
никаква жена ние, што ће два кои човекъ мо-
ћи отрити, и постала сама робиня одъ кра-
љице. За помоћ е доцне, а! ние доцне за
освету... Ако нисте на добротворства могъ
дома, ако нисте на мою тврду пјеху љубавъ,
ако нисте на вашу дужност сасвимъ забора-
вили — о! то се нигда непоморавайте издайни-
ку, кои ме е злобно с' престола свргао. Вашъ
е господарь Лудвигъ одъ Анжу, мой сынъ
и мой наслѣдникъ. — Онъ ће осветити зло-
стављанъ и поругу свое несрећне майке. Иди-
те! Поитайте къ њму, покорте му се верно
и постојано! Я васъ за то не само молимъ
— я вамъ то и заповедамъ озбиљно и торже-
ственно; еръ јошть то могу; јошть самъ я ва-
ша владатељка, одъ Бога постављена да съ
вами управљамъ.“

Јако тронути саслушаше витезови ову бе-
седу — и ранама покривено лице сузама об-
лиже. Они се зареку да ће заповѣсти верно
испушити, и похите натрагъ, да Херцогу одъ
Анжу однесу материну завѣштаніе. Принцъ
Драчкій нады е видіо да се они ветрима на по-
лазакъ спремаю и да га е жена преварила, за-
пламти одъ срама и ярости и некте одъ сада
знати ни за какву притворностъ ни поштеду.
Съ Іованкомъ поступи као съ каквомъ про-
стомъ робинjomъ; но њну ковању судбу под-
несе на рѣшеніе краљу Угорскомъ, кркомъ,
непримиреномъ непријетелю, кои е непрестано
у њой убицу свога брата сматрао. „Іован-
ка вѣтъ умре одъ оне исте смрти, кою е збогъ
њъ Андрија претрпѣо.“ — Тако е изрекао не-
милостивий судія — но грозно е и гадно бы-
ло, што е неблагодарный принцъ Драчкій,
што е подавикъ, што е сынъ ову криву пре-
суду извршио (1382). Съ крозомъ смотріо е
народъ на позоришту јавно изложено тело свое
удављене краљице и стрѣло е одъ суда Бо-
жїа. Овай и постигне принца. Наскоро по-
годи матероубицу осветителный нать. Онъ

падне у страной земли, у Угорской (1386),
где одъ тайногъ убице животъ изгуби, нады е
после Лудвика великогъ смрти, овога нѣрѣ
Марію тео стерати съ наслѣженогъ престола
ѡгньомъ, и никаква суза неовлажи ѡгньовъ дал-
ный гробъ.

А Іованка почива на светомъ месту, кодъ
гробнице свога отца. Јошть живи ѡгнь спо-
мень у срцу народа; јошть прима ѡгнь кивотъ
жертву милосерды суза и топлы молитавы.

Не далеко одъ Неапелла стои уединѣнь
на морскомъ брегу развалѣнь двораць. Пусте
су и мукле ѡгньове простране собе, распукае
зидине бршљаномъ обвїене. Странаць, кои му
се приближава, озбиљся и съ размышљава-
њмъ снарта чести достойне развалине, а пр-
си ѡгньове надимаю се тугомъ и жалосчу. Во-
заръ примѣчава ѡгньово тронуће. „Ахъ!“ узди-
ше онъ. „Овде е негда живила добра Іо-
ванка!“ и приповеда му смућено жалостну
историю.

(Изъ Роттгове кнѣге Sammlung Meiner Schriften и т. д.)

Нсандоръ Стояновичъ.

ПОТРЕБА И ПОЛЗА ДѢВОЯЧКИ ШКОЛА.

Матере су прве воспитательнице, учитель-
ке и благодѣтельнице рода човѣчїегъ. Отаць,
бригама и пословима обтерећенъ, или нейма
каде, или му ние до тога, да се увѣкъ съ дѣ-
цомъ занима. Њгова озбиљностъ, ѡгньова лад-
ноба одбїа, тако рѣши, дѣду одъ себе, и она
се љубко савїаю око ѡбжы прсїю свое миле
майке, коя ѡ е одонла, коя ѡ негуе, и коя се
увѣкъ съ њима забавля. Бли она разумна,
воспитана, уредна и радена, то ће и дѣца та-
кова быти. Сви обичаи, пословице, начинъ
говора прелазе одъ матере на дѣцу; ела, коя
матери нису повољна, обично ни дѣца не еду;
нако дакле неће и изображеностъ и углаже-
ностъ матере на ѡгньово витїо, непокарено
дѣйствовати срдце, коя све што виде, и чую,
у себе унити и смѣстити траже? Наполеонъ
хвалио е матеръ* свою нао паметну и изобра-
жену жену, коя се съ воспитанїемъ ѡгньовымъ

особито занимала, па сви знамо, какво е великиј човѣкъ Наполеонъ постао. Тако исто кажу, да е и Јулије Цезарь прво воспитаніе добио одъ матери; онѣй Цезарь, кон е потомъ цѣлый свѣтъ удивљавао и себи прилачио. Ако е дакле држави стало о явномъ изображенію дѣце старати се, и средства тражити, то е поглавно дужина на женскій полъ обраћати вниманіе.

Ову су потребу кодъ насъ многе већь общине, особито вароши увидиле, и дѣвојчице у школу шљу. Но јоште ние права цѣль постигнута, еръ друго е опредѣленіе природе за мужній, друго за женскій полъ; другій е саставъ мушкарца, другій женскій: онај е отважанъ, јонакъ, за сваку непогоду преправанъ, у неповольностима отврдуиъ, несавитанъ и дрзновенъ; ова пакъ тиха, блага, стыдљива, мати свое дѣце, мати домаћина, пуна чувства, пуна нѣжности, кон љубкомъ умѣшношћу и услуживошћу својомъ тврдошћу мужа савія, и бриге му разблажуе. Као што су дакле ова два елемента различна, тако и воспитаніе, свако по својој природи, добыти мора. Да поставимо садъ таково мѣсто, гдѣ се мушкарци заедно са дѣвојкама обучавају, мора се или една или друга страна пренебрегнути; и као што е мужијскій елементъ одъ природи ачій, тако ће и ондѣ превладати, и женскій ће полъ остати стражний и запостављенъ. Да поставимо пакъ таковогъ учителя, кон ће тражити, да се обадаѣ стране у равнотежѣ доведу, шта ће одъ туда слѣдовати, него да се ни кодъ едне ни кодъ друге цѣль воспитанія савршено не постигне? Осимъ тога и са стране правствености мора се на школе пазити. Дѣца се у школу шљу, да се упитоне, и да пременомъ добра и полезни грађани буду, а не да и оно добра, што имаю, забаци и разкаласе се. Ако дакле дѣца разнаго пола принуђена буду заедно пребывати, особито у време одсутствія учителя, лако по несташлуку своје прећу у предѣле безобразуна; дѣвојке стыдъ, кон се као упраса женскогъ пола сматра, изгубе; мушкарци вниманіе на оно обраћаю, што е отровъ за дѣцу; и ово непристойности и

разнуштености сѣме преноси се у већій, зрѣлий возрастъ, кон може бити небы было, да нмъ се прилика ние дала, или да су безъ свакогъ воспитанія личногъ остали.

Свака дакле община, кон жели дѣлу својој срећу, а отечеству напреданъ, или да се озбиљно постара за воспитаніе колико мужке дѣце, толико више за дѣвојке, устројављюћи обашка за нѣи школе, и разумне, добронаравне, едномъ рѣчи такове учительке нѣима представљюћи, кон ће иј не само у писаню и читаню обучавати, него и у женскимъ пословицама, у благонаравно, пристойности, и у свему, што женскій полъ љубедостоянъ у нашимъ очима чини. — Истина ние захтѣвати, да се ово одма и у свѣмъ правѣна мале ове државице установи, кон е едва на ноге стала; но ваља се за рана о ономъ разговарати и савѣтовати, што намъ кадъ тадѣ учинити предстои.

І. С. Поповићъ.

КНЈИЖЕВНА ИЗВѢСТІЯ.

Часови одиора на ползу и увеселеніе прибављени юности србској изъ разны немѣцкѣ ауктора одъ Толе Живановића, (прва свезка.) У Београду, печатано у типографіи Княжества Србскога, 1843. На 12-и, стр. IV, 115. — Забавна кнѣжница, пуна дѣлн примѣра за дѣцу.

Збирка разны полезны предмѣта. Скупіо, превео и у редъ ставіо Јованъ Петровъ, Архиваръ и Регистраторъ Суда Окр. Београдскогъ. У Београду, у книгопечатниѣ Княжества Србскогъ, 1843. На 8-и, стр. 181. — По спољашнѣмъ виду и величини пѣнѣга знаменита, о унутрашњој вредности говорићемо другій путъ.

Балканка. Стихотеорна сочиненія Димитрія Михайловића. У Пономъ Саду, печатано писменѣи Іоанна Каулиціи, и. кр. Типографа 1843. На 12-и, стр. 72. — Овае критика неможе ништа рећи, него, кадъ съ овакнѣмъ дѣлѣмъ посла има, мора се само смѣати. —

№ 46.

У Суботу 13. Новембра

1843.

ПЬСНИКЪ ТАЙНО ПРОСЛАВЛѢНОЙ.

(Галска)

Желашъ оногъ знати, кой ти слави лѣкъ,
Урокъ што ну врати, свой ти казат' лѣкъ.
Урокъ мой драга — самъ му незна траса;
Доста грудь му пати, твой видѣвши лѣкъ,
Поредъ тлого дона, обтарахъ спрова
Твой се пѣваць клати — твой да гледи лѣкъ!
Стрепи, пребѣ, стон, неже л' очи твои
Погледъ оногъ дати, кой ти слави лѣкъ.
Тадъ одъ свое иде песнотрѣтъ Аринде,
Да у пѣсми свати дона нѣзвѣтъ лѣкъ.
Пѣсме онда меке — свога срца цѣке —
Гди ты идешъ свати, да му саниши лѣкъ.
Пытай твоѣ груди, по нѣмъ онда суда
Ак' му любовь цвати, знатѣшъ пѣца лѣкъ.

А. А.

НАПРЕДОВАНѢ ИСТОРИЕ СВѢТА И У НЬОУ ДУХА.

(Конацъ)

Народъ славенскій спокчава или побѣху
одооре, т. е. онъ е одъ обога господаръ: бо-
ювности, мира, любезности; веселости, жало-
стнотнѣ заронѣня; труда; радостне, невинне за-
баве, и т. д.; и овиѣмъ самымъ доказуе, да е
самъ себи господаръ, помъ собою, а тако и
другима владати уме. Нѣгово обѣханѣ е ве-
лико, макаръ ко шта говорю, и колико се про-
тивъ тога ставляо, и онъ обѣханю оноемъ за-
ста задоста учинитѣ. Быте то вѣкъ, за по-
нѣмъ е тесуѣ побожни срца уздисало, вѣкъ,
когда горуѣ желѣнѣ дотакнуло се многи, чи-

сты, штрототомъ свѣта уморени душа, тако,
као што дуго мрки застрѣтогъ сунца зраци до-
тичу врхове шума помрачени, продревши на-
еданпутъ изъ густе таме облака. На вѣкъ
овай цяляю тамна слутена у приповѣдкама и
баснама народа славенскогъ и представлянѣ
златимъ дана; на вѣкъ овай наиграваю неуси-
ла веселость, сладка туга и доброта душе, на-
лазеѣ се у пѣсмама народа нашегъ, тихо и
юпачки ореѣнама се одъ мора до мора, одъ па-
нинна до планина. Слутенѣ нѣгово достойно е
одушевѣнѣя пророкуѣнегъ Коллара, достойно
сваке падахнута харѣе. — Немоймо никако
мыслити, да бы народъ славенскій бмо дозрѣо
веѣ за уведенѣ свога вѣка; юшѣтѣ ние, мора
се онъ много юшѣтѣ увѣщавати, у свему пра-
воме и доброме узраснѣвати; после дуга юшѣтѣ
времена само собоюмъ савршено управляти се
научити. Него има народъ славенскій обѣха-
ный вѣкъ овай, т. е. има онъ све способности
за овай вѣкъ, кое юшѣтѣ развѣне, усавршене
быти морая, да бы народъ нашъ бмо у исти-
нѣности тога, што е самъ по себи, а историѣ
подае му вѣкъ овай изъ реализираню. И кон
радино укриу нѣговомъ вѣрво и разумно,
радино за долазѣнѣй вѣкъ великий, и стоимо
у служби божественотъ Христѣанства. Онда е
полѣ превелико, полѣ снаге и юпаштва. Не-
хемо додуше мы сада живѣнѣ, нѣти бѣзиски по-
тоци вѣкъ овай доживити, али Славенъ духа
племенита 'задоволиѣ е, сасвимъ усреѣнѣнъ
знанѣмъ труда за дѣло велико, добро е спа-
сительно; задоволяѣ е тако коды помѣ-
шѣнѣ на вѣкъ, за кон е радю, као

Budán a magy. kir. Egyetem' betűivel. 1843. *Србски Жупана, Краљева и Царева Ноаци. Списак Јована Луценбахера (угорског Дружтва мађарског једнѣ и архиварѣ у Пешти) са XXIII. бакрорева. У Будиму, писменима краљ. угорског епископшата. 1843. 72 стране у 8-ни.*

Подъ овымъ насловомъ изшла е, пре праткогъ времена у Будиму књижица на мађарскомъ езѣку, коѣ е, будући да важну помоћу часть исторіѣ Срба за предметъ ина, за свакогъ Славена, а особито за Србина важна и любопытна. Упирало зато неможемо пропустити, да јо овде напиемъ србскомъ, а у обште славенскомъ читаюмемъ обществу баръ пакратко необизнанимо, и да заедно неизреклемо напе о нѣой миѣни и усудакъ, да бы читатели сазнали, шта одъ дѣла очекивати могу. Такова упознавања са дѣлѣма новоизшавшима, не само напиемъ, него и иностраногъ књижевства, особито напѣ се тичућегъ, свако само полезна бити могу, ерѣ изъ нѣхъ свѣи, кога стваръ занима, не само сазна, да су на свѣтъ изишла, него јошѣ и то увиди, шта се у нѣима, воликѣ ли цѣне налази, есу ли дакле за нѣга дѣла такова способна и ели вреданъ добытакъ оная, коме се изъ нѣхъ надати може, да трошакъ за нѣхъ учини.

Разположеиѣ и садржаѣ књижице оне саѣдећѣ е. Напредѣ е постављенъ уводъ исторіѣ одъ стр. 1 до 18, у коме се общѣ о Славенима и Србина уваженѣ налазе, и одиошеиѣ овы према Угорској назначавѣ; — после тога дата су кратка начертаниѣ живота и главны догађаѣ изъ исторіѣ своју редомъ владоаца србски, починаюћи одъ великогъ Жупана Степана Неманѣ, до Цара Лазара Гребляновића. Свакогъ владоаца животуиѣу придато е на концу описаниѣ познаты досадѣ новаца нѣгови, кои се овде у бакрорезу приложѣни налазе; а такови бакрорези изображенѣ одъ новаца налази се у тој књижици свѣгѣ 43 комада на 23 таблици. — Међу овима закључую се готово свѣ досадѣ у Давидовићемъ Забавнику одъ годинѣ 1821 (у Бечу изшавшемъ) и у Алтовиса србскогъ 1826 годинѣ I.

II, III, и IV. частици на свѣтъ изшавши србски новци, осмѣ саѣдујуи 5 комада: у Давид. Забав. 1821. число 4; у Алтовису 1826. част. II. чиса. 8., част. IV. число 2. 3. и 4, кои се у Луценбахеровомъ изданію не налазе, будући да е то себи за другіѣ путь оставіо, о новцима деспота србски одъ дома Гребляновића и Бранковића изтраживаѣи своѣ у особито дѣлу свѣту саобштити. — Осмѣ дакле оны 15 у Алтовисима и Забавнику већ одре на свѣтлостъ изшавши, дао намѣ е Г. сачинитель јошѣ 28 комада, досадѣ или сасвимѣ непознаты, или мало познаты и у врло редкимъ нумизматичкимъ дѣлѣма туђи књижевства описаны србски новаца; чимѣ е занета услуга исторіѣ нашој учинѣна, сваке захвалности вредна. — Новци начертани принадлеже следећимъ владоацама: Вакану Неманѣу 2 комада, Стефану Првовѣчаномѣ 2, Стеф. Радославу 2, Стеф. Владиславу 3, Стеф. Урошу I. 8, Стеф. Драгутину 4, Стеф. Милутину Урошу II. 5, Стеф. Дечанскомъ Урошу III. 2, Стефану Душану Цару 8, Стеф. Урошу IV. Цару 2, Ваканѣу Мрнанаѣу краљу 1, Лазару Гребляновићу Цару 1; осмѣ овы Каролу Роберту краљу угорскомѣ (кои је на време Милутина Уроша II. покорио) 1.

Што се начертаниѣ и описаниѣ новаца тиче оно е доста точно и безпогрѣшно, према признавати морамо, да су гдѣи новци у Алтовису дѣлѣмѣ изрезани. Маниѣ погрѣшке у написанима налазе се неколикѣ, тако на пр. на стр. 26 новцу другомъ чита Госп. сачин. „рабъ Богу Стефанъ“, а стои на новцу „рабъ Христу Стефанъ“; на стр. 29 тако исто погрѣшно е читао „рабъ Божиѣ Владиславъ“ у мѣсто „рабъ Христовѣ Владиславъ“; а на стр. 56. е новацъ подѣ числомъ 2 сасвимѣ погрѣшно начертанъ, и прочитанъ, и бољѣ е у Давидовића, ерѣ написѣ мора бити СГНЪ, ВЪ ХА БА БЛ. ГО ВЪРНИ, ЦРЪ, — Стефанъ въ Христа Бога благоѣрни Царѣ, у четѣрѣ реда, као што е доленодписанъ са свога ексеклара преписо. — Но ово су малѣности, и у обште су новци добро начертани и описани.

Али то бы смо были желали, да намѣ е

Госп. сачинитель кодъ свакого новца быо назвао, колико е у мѣри тежакъ, и да е точно и опредѣлно назвачіо, одъ кои е новаца? оригинале имао самъ у руци, гди ли се ти оригинали чуваю да насѣ, ако пакъ подлинникъ видіо ние, да е рекао одкудъ е слѣку извадіо, брь премда е кодъ Ваканового новца рекао, да е по словѣхъ екземпляру, кои е съ другима сравнію, слѣку начертати дао, и да се истый и кодъ Апела¹⁾ изобразенъ налази, и премда е на пр. о новцима Уроша Великого на стр. 31 рекао, да се у Угорской често налазе, опетъ зато скоро никадъ некаже, одкудъ е онъ новацъ узео, тано да е врло тежко разумети, е ли га изъ Лѣтописа или другою само начертати извадіо, или башъ самъ у подлиннику у руци имао. Тако наже: Стеф. Провѣнчаного новца²⁾ 1. налази се кодъ Занетія³⁾, а о другомъ ништа невели одкудъ му е; о Радослава ништа; о Владислава 1-оме ништа, о 2-оме да се налази у Лѣтоп. 1826. част. I, гди га е, о ербскомъ князюству многозаслуженый и славный списатель нашъ, Милошъ Светиць (Г. Іоанъ Хаджиць) заедно са многима іошъ другима читаюемъ нашемъ обществу и ученомъ свѣту саобщію; али се вара Госп. Луценбахеръ наже, да га е Господиъ Хаджиць погрѣшно Радославу приписо, ер та погрѣшка само е бакарорезцова; — о 3-немъ новцу истогу краля опетъ ништа некаже. — Уроша Великого новца⁴⁾ 1. е у Занетія дѣлу, 2-гій у Лѣтоп. 1826. части I, 3-ій изъ Бандуриного сачинѣня⁵⁾, а 4-тій опетъ изъ Занетія; 5-тій изъ Занетія, а налази се и у Угорскомъ Музеуму⁶⁾, а 6-тій изъ Лѣтописа 1826. III. ч. и изъ Апела; 7-мий и 8-мий са написомъ STEFAN. REX. мы немисляно, да се основано Урошу великому приписати може, ер кадъ вѣшь имамо новце Урошеве са написомъ VROSIVS REX одъ два рода, едне са краљивъ окружѣнимъ двострукій крѣтъ, а друге са краљивъ гологлавымъ барьякъ одъ св. Стефана примасіонимъ, зашто іошъ и оне Урошу да приписемо, кадъ иѣ много вѣроятнѣ онымъ краљивима приписати можемо, нон су и на ербскимъ новцима име Стефанъ употребля-

вали, даки Радославу или Драгутину. Ови су, вели Г. сач., начертани кодъ Занетія, Апела, и у Лѣтоп. 1826. ч. I, налазе се и угорскомъ Музеуму. О Драгутиновима са ербскимъ написомъ опетъ се некаже одкудъ су, о латинскимъ само се вели да се налазе и кодъ Апела, и у угорскомъ Музеуму и у Лѣтопису 1826. II. части. — О Карола Роберта краля Угорского новцу вели, да е кодъ Занетія, а о Милутиновима да се налазе у Музеуму Угорскомъ и у Лѣтоп. част. I. 1826. — О Уроша III. да су начертани кодъ Апела и у Забавнику Давидовишевомъ 1821. — О Душановомъ 1-омъ вели да се налази у Лѣтоп. 1826. II, о другомъ ништа невали, о 3 и 4-томъ да су начертани у Лѣтоп. 1826. част. III, и да се налазе у угорскомъ Музеуму; о 5, 6, и 7-омъ ништа не вали, о 8-омъ да е кодъ Давидовица и у Лѣтопису 1826 ч. III. начертанъ. О Цара Уроша 1-вомъ вели да е изъ Лѣтописа част. II. 1826., а о другомъ опетъ ништа. Што пакъ на стр. 39-той вели о она кодъ Занетія описана два новца са написомъ „STEFANVS IMPERATOR. S. TRIPHON SATNAREN“, и о другомъ са „STEFANVS RASIE et BT REX. — S TRIPHONIS CATARENS“, да то нису Стефана Душана, него Цара Уроша новца, то намъ се опетъ види сасвѣмъ неосновано, ер неѣхъ имамо новацъ истый тамакъ са „VROSIVS IMPERATOR. S TRIPHON CATARENS“, зашто даке и оваѣ да овоме, а не Душану приписуемо? Новацъ Бана Босанского Стефана Котромановица одкудъ е онъ добавіо, опетъ некаже, но само вели да е у Лѣтопису 1826. ч. II. начертанъ. Краля Влашкина каже опетъ да се налази у Давидов. Забавнику и Лѣтоп. 1826. ч. I, а Цара Лазара одкудъ му, то опетъ ништа невали. — Съ тимъ само смо то хѣли показати, да управо за оне новце, кои су сасвѣмъ нови кодъ нѣга и досадъ непознати, ништа невели, одкудъ су, гди ли су, а и за остале неможе се точно разузнѣти, е ли ѣхъ само изъ цитирани дѣла или изъ оригинала снѣмати дао; — зашто бы свима читательница, а особито извѣстѣльница прѣтно было, да е точно назвачіо гди е оригиналъ наѣнѣтъ, кодъ кога ли се чува. — Осимъ тога цѣла классификація новаца саслѣмъ е безъ новы довода и узроча, по Лѣтопису и старимъ списательница састављена, нити Госп. сачинитель са доводи ма доказуе, да се новацъ тай, или оваѣ, томе, а не другомъ краљу приписати мора и има. —

(Конацъ сѣдмѣ.)

- 1) Apell, Repertorium der Münzkunde. II Bd. II Abth.
- 2) Apell, De nummis regum Mysiae seu Rasciae, in Argelatti Collect. Dissert. de monetis Italiae. Mediolan. 1750.
- 3) Banduri Numismata Imper. Romanorum, Paris 1718.
- 4) Catalog. Széchényianus, P. III. pag. 45.

Д Р А Г А.

Одъ старина свѣту нећу на гласу
Међу дѣи поде градъ на брду стонъ;
Свою древностъ гледећ' у таласу,
Па и славу у својмъ сретномъ часу,
Ког' Београдъ називаю свон.

Ту живота прве дане сгледа
Богомлоба ћерка, дична Драга,
Найцрвѣи важећу драги чеда,
Сладка радостъ бабе свога седа,
Наслѣдница небрознаго блага.

У племену првенство е dato
Нѣој нећу лѣоимъ Србѣи и Раше,
Драгѣи каменъ, бисеръ, сребро, злато
Одъ средњи е нѣој при љоли слато,
Ал' виеномъ „Драга“ све ѣој дане.

Кадъ е Драги пролеће младости,
И разнѣта е настану цѣта,
Милѣ старцу лѣни се гости,
Па задубалѣи у сладкој радости,
Незна шта се сбѣва съ кругомъ свѣта.

Три неможе изъ даљѣи правна
Пресе ћерцу Богомлоба Драгу:
Дужде одъ Мѣстака за единца сына,
Угорскога сестрацѣи Палатина,
Трећѣи краљ е у златномъ Прагу.

Виесѣи су гости, ал' невилѣи,
Милѣ старцу, ал' не дичној ноинѣ,
Срѣ су нѣоизѣи већѣи и други были
Ахъ! и Драги срце ухитрилѣи,
Па се бѣдна текъ у свѣтлѣи лѣи.

Воля драга дѣте у сусѣда,
Штомо старцу узъ гусѣи пошѣва,
Кои' на љицу бои у часъ бѣда
И прекидаѣи пѣсѣи испѣва:
И те љубѣи, твогъ докъ с' боѣи гаѣва.

Кадъ синуше зраци руѣи зоре,
А у Драге дванућѣи нећѣи чари,
Клавѣиој' се гости старцу сборѣи:
„Отворѣи намъ ставѣиене прозоре,
Да се просну, оли приѣе дари.“

„Другој нећу нѣи подносѣи' више;“
Сва трѣица свѣшеи се неѣе;
Срѣ у свакојѣи љѣта холоѣи' дѣше,
А старина суѣе докъ узбрише,
Води ћерцу за ручѣице бѣе.

Тако пѣстирѣи лѣиѣи Богу носи
Па спѣишѣи, докъ му срце плаѣе,
Па ѣиѣиојѣи' суѣе суѣа росѣи,
Старѣи Драги, при расѣиутој косѣи,
Прѣоноѣара, одъ обѣиѣиоѣи' ље:

„Њерѣи мѣла, бѣиѣи теби друга;
Нѣиѣи' трѣици равѣиѣи кругъ моѣи нема!“
Око срца стѣиѣи' ѣој се тугѣи,
Ал' ѣој с' ѣиѣи ѣо' на небу дугѣи
Мѣло дѣте и љѣбѣи му неѣа.

Полу плаѣеѣи спрѣиѣедеѣиоѣи' слога
Рѣѣи куѣиѣи: „И ѣиѣаѣаѣи' нећу;
Вѣѣера ѣо прекрати ѣиѣи' многа,
И ѣиѣѣѣа ког' зоѣете слога,
Нѣиѣу у частъ дѣѣиѣи' ноѣу срѣу.

Оѣѣи неѣ' љѣѣе, и ѣѣѣѣѣѣи' мужа,
И ѣу быѣи съ ѣиѣѣи' ахъ! ѣѣѣѣѣѣи.“
Таѣо ѣѣѣѣи после сѣиѣѣи' рѣѣѣи,
И ѣиѣѣѣи вратѣи своѣи ѣѣѣѣи' рѣѣѣи
Ко што Драга ѣѣѣѣи одъ тогъ данѣи.

Еѣѣѣи ѣѣѣи: за мене е прѣѣѣи;
Другѣи: хоѣа; трећѣи: мене неѣѣи;
По тоѣи Драга Богомлобу остаѣи;
Па ѣо даѣи за свогъ младѣиоѣи' гѣѣѣи,
Коѣи' и Драга ѣѣѣѣи райѣеи срѣѣи.

Корнѣѣѣи С. Попѣиѣиѣи.

ПРИДАТЦИ КЪ СРБСКИМЪ СПО- МЕНИЦИМА.

ГРАДЪ ЖУПАНЪВАЦЪ

(Саобщитѣлю Іованъ Живановићъ, учителю Смиленачицъ.)

Градъ Жупанѣвацъ лежи у Окружию Ягодинскомъ, Срезу Левачкомъ, до 6 сатѣй далеко одъ Ягодине, на узвышеномъ брѣнѣ, поредъ рѣке, коя се Жупанѣва зове. Онъ не заузима тако великій просторъ, али е тако тврдъ, да га съ едне стране и садъ іоште небы башъ ласно было развалити. Време му е половину высине оборило, а са сѣвера една зидана ограда и данашъ здрава читава стон. На нѣму су двѣ велике капиѣ, една съ юга, а друга са сѣвера, а на овима обадиѣма подиже се по една грдѣа, на полакъ оборена кула. На оной кули, што е на южной strani, сваке године по едѣнпутъ или двапутъ прихѣти се, да неку воду изъ себѣ пушта; изъ чега наши стари казую, да е то была тамница водена, у којой су се суживци, што су на смръть были осуђени, губили. —

У ономъ истомъ граду налази се и едѣнъ старый монастырь са дворовима и коначима, кои е некада морао дѣло укрѣпѣнъ быти, како остатци показую. Онъ е, као обычно, къ истоку обраћенъ, и одъ тврдъ стѣна саграђенъ, и, за чудо, оltаръ му мало на strani одъ правогъ истока стон, одъ прилке тамо, гди бы требало да е десна пѣвица. Кадъ се у ономъ монастыру служило, у оltаръ су водила двѣ врата, една изъ прѣве, а друга съ пола. Говори се за цѣло, да е овай монастырь до воцвѣши блажене памяти сръбскога воѣ Караѣорѣа іоштъ у цѣлости быо, и да е у време нѣгове воине развалинъ. Нешто каменя одаведе е однесено у монастырь Каленићѣ, одъ кога е ту сазидана горѣа препрата. Међу развалинама горѣага монастыра леже двѣ гробинице, мермеромъ покривене. На нѣмъ и данъ данашній иду болѣстѣнѣи изъ свою околны села и моле св. — У ономъ оltару село Жупанѣвацъ скупля се сваке неделѣ и празника и Богу се моли, за спосенъ свои преда-

ка, кои су те задужбине градили. Осимъ тога, сваке четирѣдесетѣнѣ едѣнпутъ казуѣри изъ монастыра Каленићѣа долазе, и болѣе и старе ту причѣсую, и литію носе.

Ко е и када основѣо градъ и монастырь овай, нѣшта се незя; само то старци приповѣдаю, да е у време Кнеза Лазара ту сѣдио некѣй славный войвода сръбскѣй, по имену и наслову Никола Жупанъ; и едни кажу, да е заповѣдао у Срему, гди га е Кнезь Лазаръ быо поставіо; други опетъ, да е быо кнежевъ войвода, по не сръбскѣй, него одъ Саве и Дунава до Крушевца и рѣке Мораве. О нѣму живни гѣтка у народу, да му е Милошъ Обилићъ писѣо за коня Ждрала, на што му Никола одговори, да тога коня неможе нитко ухватити, до самъ онъ Милошъ. На то доѣ Милошъ, и Ждрала одна, како га е по имену зовуно, ухвати и одведе у Крушевѣацъ. Одъ овога дакле Николе Жупана названъ е и овай старый градъ и данашнѣ село Жупанѣвацъ.

Одъ града на свои 5 — 600 коравляи къ истоку налази се едѣнъ усредѣ поля дубке побіенъ камень, и на нѣму съ грдѣнѣмъ словима сѣдуюћѣй написъ: „Постави ови камень Кнезь Иванъ-Бегъ Кнегинѣа Лиѣлѣа, а направѣи га Вранѣшъ майсторъ.“ —*)

Има іоштъ една приповѣдка у народу о ономъ граду Жупанѣвцу. Кнегинѣа Милица, пошавши съ великомъ войскомъ и сѣйномъ свитомъ Николи Жупану у гостѣ, пошлѣ изъ данашнѣгъ села Дубинѣе улаке свое, да Николи яве, да она иде, на да іой спреми конѣа. Но онъ хохе главе човѣкъ одговори овима: „Нема кобила пастуха, на е къ меня дошлѣ.“ Улаца то одъ нѣга чувши, вратѣ се и кажу кнегинѣа. Пошто она то чуе, яко се разлѣти, и пошлѣ опетъ улаке къ Николи, да му яве, да ѣе га она скоро барутомъ и оловомъ поздравити. После тога крене се изъ села Дубинѣе, доѣе до мѣста, на комъ е реченый камень, и одна одаведе даде вѣтру на градъ. Видѣвши Никола, да у кнегинѣ не-

*) Овай написъ Г. саобщитѣль написалъ е у истой формѣ, каю е на каменѣ, и нѣ сно га овѣко прочтѣла. У.

шале, подиже коѣ наопако, и јошть съ неко-
лико поглавица да се у бѣгаѣ. Кнегиня до-
ђе у градъ и види, да оного, кога тражи, ту
нема, зато одма пошлѣ за њиме потеру. Ова
га повѣя и стигне на мѣсту, гди е данасъ се-
ло Падраѣ, и ту едного одъ ѡгвои другара
подобро надре, одъ чега е и исто село, пош-
то се доцѣе населило, то име добило. За-
титъ ѡданде далѣ погони и стигне на брду,
кое Левачъ одъ Грузе дѣлаѣ, гди Николи одъ-
сѣе тикву, одъ кое се то брдо и данасъ на-
звалѣ Тякна. — Свршивши кнегиня Миланца
съ Николомъ што е имала, врати се натрагъ
на ово мѣсто, одакле е топовима градъ бити
почела, и постави оная каменъ, за знакъ до-
лазка свогъ.*) Одакле поѣе далѣ и доѣе на
оно мѣсто, одкудъ е улазе шивала, назвавши
га Дубинца, по томе, што е ту ѡвна войска
дубичти морала, докъ ние одъ Николе одго-
воръ дошасъ. —

Осимъ свега до сада реченога, налази се
јошть према Жупанѣвациномъ граду къ запа-
ду на едной планини нека стара четвероугол-
на црквица, врло узка, но доста висока, безъ
олтара и други црквени знакова. Около ове
старине виде се различите подрине, по кои-
ма се заключити дае, да су некада ту были
многи коначи и подрумѣ.

КНѢИЖЕВНА ИЗВѢСТІЯ.

A' Szerb zsupánok, királyok és ezárok Pénzei.
Irtá Luczenbacher János. (XXIII rész nyomattal)
Budán a magy. kir. Egyetem' betfivel. 1843.
Србски Жупана, Краљѣва и Цирева Ноѣци.
Списасъ Іованъ Луценбахеръ (уѣеноса друже-
тва маѣарскога кленъ и архиваръ у Пенѣти)
са XXIII. бакрореза. У Будину, писмени-
ца кралъ угорскогъ свѣтилшита. 1843. 72
странице у 8-ин.

(Коначъ.)

Предъ описаніемъ поедини краљѣва и ѡво-
ны новаца налази се родословна таблица пла-
даоца србски одъ дома Неманѣва, Мрнѣвићева

до Лазара Гребляновића, коя е као и живо-
тописне черте изъ Давидовићевогъ дѣла:
„Дѣланіе въ исторіи србскогъ народа“ — изва-
ђева.

О исторійской части овога дѣла, припо-
знати морамо, да ѡнѣмо у стане похвално го-
ворити; ерѣ се потврѣванія Госп. сачинѣтелъ,
особито она, коя се Славена тичу, често не-
слажу са исторійскомъ истиномъ, као што су
намъ ю найславниѣ славенски списатели дока-
зали и опредѣлили; но овога причина сваномъ
не быти позната, кои и мало духъ цѣлогъ са-
даніѣ Маѣарства, а и самы учены и списа-
тели маѣарски у снотренію на Славенство у
общте познае. — Маѣари, кои су у наше вре-
ме познатый бой противъ народности славен-
ске у Угорской подигли, никако неће да при-
знаду то, да су они народъ, коя е, као ука-
зана грана на старіе стабло, у темель и
подлогъ славенскій усаѣенъ; нишомъ неће да
признаду, колико су, изъ Азіе меѣъ Славене
дошавши, одъ овы научилъ, шта ли су одъ
цыи примилъ, и управо зато неће да виде ле-
по јошть и садъ говорѣче и живѣче спомени-
ке старогъ славенства у Угорской, него све
то они изъ поспавны удалѣны извора тумаче
и изводе, славенске старине и изворе прези-
рући и свогаа уваженіи неустоявалини. Само
изъ овога непознаства са языкомъ и старо-
древностима славенскими могу се она често
прено мѣре смѣшна толкованія исторійска и
этимологійска разукати, коя се кодъ маѣарски
историка о опредѣтима одъ Славена произ-
ходећи, као на пр. о [наименованіи] жупанъ,
банъ, надворный жупанъ, меѣа, Будимъ и т.
д., налазе. — Ова неацѣловость према сла-
венству могла е само и высокоученогъ вице
Г. Луц. навести, те е много коеситъ у вводу
своему о живоописаніи србски пладаоца на-
писасъ, што бы на уаѣлиѣе славе славенске и
србске служило, кадъ бы се са истиномъ сла-
гало. — Тако за приѣръ само наводимо, на
стр. 1 таки потврѣуе: „да пре петогъ столе-
ѣа Славени у Европи нису были никакѣо поз-
нати, и да е сумня, да ли су ѡй стари Грци и
Римляни познавали.“ — На ово само толико

*.) Написъ сисавати друго казусъ, како се виде.

примѣчаемо, да е у „Старожитностима Славенскихима“ припожалство Славена у Европи съ najveћомъ могућомъ исторійскомъ точношћу доказано, као и то, да Херодотови „Спорѣ“ нису ништа друго, него „Сорпи“ или „Срби“, дакле Славени. Но све то мађарски историци неће да знаду, него они на свой начинъ тумаче Јорнадеса и друге, а за најновија изтраживања први славенски историк, ма да њих савъ ученъ свѣтъ припознае, њима ни брига ние, — зашто, то намъ толкуе Г. А. примѣчаніе о Раићу на стр. 12., гди каже, да е овай велики заслуга мушъ, као славенскихъ списатеља, одъ рускога Цара златанъ ланацъ и поклаику за награду добыо: „нису“, вели, „были тако срећни мађарски пишући Срби, али мађарскомъ народу много вѣрши!“ дакле немађарски пишући списатељи у Угорској су изданце? Мађарима се то недопада, ерѣ бы они сами све имати хѣли. *Hinc illae lacrymae!* — На стр. 3-ћой у примѣчанію на врло любопытливъ начинъ поучава насъ, да име гласовиты Турополица хрватски одъ старога Мађара имена „Турци“ и грчкогъ „*πολλος*“ савъ“ долази, да се дакле превести мора „турски синови“, и да су они стара и изворна грана Мађара, но по несрећи пославѣна! — Хвала Госпд. Луц. што намъ е већъ еданиути очи отворіо, одакудъ у насъ Славена толика имена са кореномъ туръ, на пр. туръ (*taurus*, *der Ue*), Турецъ, Турине, Туровля, Туропољ, Туранѣ, турански, Стара и Нова Тура, Туріа, турати, туробанъ и т. д. Садъ баръ и то знамо, зашто су се неки туропольски племићи тако жестоки непријатељи славенске народности у наше доба показали. *Es steht im Gebüt!* и та њива старѣ туркомађарска крвѣ се е пробудила!! — Особиту службу е показао Г. сачиниатељ према славенској својој уставној браћи и свима Србима и Илирина у обште, кадъ е у својој таблици прегледној число своју нѣ поставіо на 4,697,146. душа; ерѣ разлика међу његовинъ и правимъ своју Срба и Илира числомъ 7,246,000 само е одъ 2,548,854 душе: ове су вальда све одъ Госп. Луц. Мађарима причис-

љие, а већъ су участие постале по његовинъ мнѣнію блаженства понађарени; али се е у томе преварио, као и онда, кадъ старо србско краљство и царство као провинцію, а владаоце као вазалле мађарске сматра. — Али доста е засадъ, мы смо овимъ редцима само хѣли поштовано обшество србско и славенско на то дѣлице позорѣ учинити, и казати, да е начертаніе и издање новаца правый добытакъ за нашу историю, за кое Госп. Луц. и явно благодаримо; но што се исторійски његовы разматривања о Славенима тиче, да то ние за насъ рана.

Кадъ смо ово већъ свршили, добыли смо у Србскомъ Нар. Листу добаръ саставакъ Гос. Стољковића; особито е доаенодписаного обрадовало његово обћанѣ, да ће се за изтраживанѣ старосрбски новаца бринути, ерѣ се и онъ занима са истымъ дѣломъ, и имао е срећу, поноћу родолюбивы Срба, знатно число досадъ сасвимъ непознаты старосрбски новаца овде у Срби скупити, кои се јошѣ видги начертани или описани неналазе, и кое онъ што скоріе на свѣтъ издати жели. Ако дакле и други ревнителѣ и родолюбци, а именито ако Госп. Стољковићъ у Љѣтопису исто учини, можемо се надати да ћемо љну збирку одъ овы уваженія достойны споменика старе србске славе саставити.

Дрѣ. Ш ***** вѣ.

МУДРА ИЗРЕЧЕНІЯ.

Нико ние тако велика будала, да неће другогъ већегъ, кои му се дивѣ и чуди, наћи.

Буало.

Промеѣа е зачинъ живота, но любви свакій, краљ на престолу, пастиръ у полю; но любви художество и природа.

Аріостъ по Николасу.

Ко по својој воли живи, живи безъ сумнѣ добро; но и то текъ онда, ако ништа друго неће, него само оно, што треба, да хоће.

Фрид. Логанъ.

Д. Матићъ.

ПОДУШКА.

№ 48.

У Суботу 27. Новембра

1843.

Д. АВРАМОВИЌУ ЖИВОПИСЦУ.

Шта ђе у статио учинити њињоѣ срца топлый жаръ,
Шта а' у грудна благороднымъ превиспренный неба даръ,
Ты показа, милый Србе, о поносе Рода твоѣго!
Како да т' не дивимъ хвалою, славою цвѣтомъ срца твоѣго?!

Чувства су ми одвеѣъ сила, уски за њи одвеѣъ груди,
Кол с'друженъ съ рѣдкимъ даромъ твоимъ узависн врлымъ трудъ.
Динна чеда ума твоѣго, свѣтлымъ образъ вѣштине,
Светлый союзъ идеала и природне истине,

Духъ подижу тайнонъ словомъ у надземный вышій свѣтъ,
Будь се жуди благородный човечности стрени даѣтъ.

Стогоди намъ сурваше се у провалу времена,
Съ њима сваке затрпе се и вѣштине сѣмена —

Садъ, каѣ Србство љне зоре осѣва рудный зракъ,

Шуиный крмыа с' тихо спушта у пучину густый врагъ!

Духъ каѣ стаде осѣхати у прѣма цѣлу, моѣъ,
Сваѣ' и роду разнмъ силамъ' притягати у поноѣъ:

И ти с' дже поносеи меѣ' сыновѣа Рода твоѣго
Са печатомъ обчарене силе, когъ ти даде Богъ,
Да оправданъ таму прошлостъ и дѣинства зеленъ вѣкъ,

Обезсиртнъ поносъ Рода и могуѣства занавѣкъ.

Подъ вѣштомъ ти с' рукомъ ствара образъ вышне љноте,

Образъ уине выспренности, а не бѣдне сѣлноте:

Зато просто куди око вѣштине ти динне створъ,
Донъ са чаромъ уиноѣ пуче, као сила одозгоръ.

Духъ у твоемъ живопису цѣломъ ясно говори,
Части вѣшто састављне, душе, срца извори,
Изъ коѣ се тайна при характера скривеноѣ,
Тайна чистотоѣ идеала съ частѣа дивно сливеноѣ. —

О, мой милый, прѣтвый Србе! дуго Роду живио,
И вѣштине по љстаница љный духъ ти с' вѣсею,
Да високу цѣль постигне, гдѣ безсмертъ сазире,
Свѣтъ и тихий љубко љчностъ на љдове прѣстире!

У Београду.

Борѣ Малетићъ.

ПОЛНЦІЯ У СТАРЫ СЛАВЕНА.

1. §. О грађанскоѣ животу наши праотаца — стары Славена — говорити врло е мучно. Писмени њиновы споменика врло мало има, а списатели, што су о њима писали, понавѣшине су страни и пристрени были. Мало Ѣе, кои су искрено са Славенима поступали, а и ти су грађанска њина устроѣниа помѣшали са странимъ живљенима, тако, да само дуготремено и дубоко испытываѣъ данашњи љаученика славенски може намъ грађанскій животъ стары Славена у правомъ виду предѣставити. Назеѣу найновѣи испытатели славенскоѣ грађанства, найнѣшу похвалу заслужуе ученый Политъ, Маѣѣиовски, кои намъ е читаву историю славенскоѣ права¹⁾ у четири големе свеза-

1) Историја права славенскоѣ одъ Венѣслава Алексанѣдра Маѣѣиовскоѣ. I, II, III, и IV свеза. У Варшавѣ 1832.

не написао. По њему²⁾ и другимъ јошѣ списательнима намбравамъ я овде мало протопорити о полицији стары Славена, да виде Срби, есу ли, и каква су њихови прадѣдовѣ — стары Славени — устроенија тога рода имали и како су се они владали.

2. §. Да бы леснѣ понятіе о полицији стары Славена имати могли, нужно е, да си прво њиховъ значај влити карактеръ представимо.³⁾ Славени су были узростомъ высоки, здрави и лики. У боя лица, косе и очію были су сви готово едни. Бзѣкъ су имали е-данъ,⁴⁾ кон се по различности поднебѣя по нешто промѣњивао. Значая су были простотъ, отвореностъ и мекогъ. Любили су музику, и гусле су њимъ изражавале највеће весељѣ.⁵⁾ Были су богобоязливни, али и суевѣрни. Прѣко свега любили су слободу, и надъ собомъ господара тринти нису могли. Пошто су ѡ дошціи Грци натерали, да подъ единомъ владомъ живе, то су они правителство предали единомъ земляку своему, ерѣ су се радіе своего човѣку, неголи туѣшнику покоравали. Умѣрени у слѣ и лиѣ, презирали су изливностъ: трудилы су се радо, своими су гладъ и оскудицу. Водили су скотоводства, и врао приаѣзю землю обдѣлавали. Њиховъ домашній животъ быо е примѣранъ. Жѣна, после мужевлѣве смрти, никако нѣе живити могла, и одъ жалости сама е себе скончавала. Стране су врао гостомобиво примали, и срдили су се на оне, кон бы стране злоставили. Гостолубіе до тогъ ѡй в степену было довело, да су и единого бога почитовали, кон е стране зашти-ћавао (Радогостъ). Куће су свои зидали у непроходимымъ мѣстима; и будући су ѡй неприятельи са свои страна окружавали, то су у своимъ обиталиштама градили вице путова, да бы се у опасности лѣакше спасти могли. У борби, особито на своемъ краю, были су

непобѣдими, и најрадѣе су се были у тескоби, на такимъ мѣстима, одале се лако нападати могло, а то не скупа у реду, него посебице. Понайвише су носили лако оружіе, а на кривного неприятеля бацали су отраване стрѣле. У великой опасности скакали су и у воду, подъ којомъ су дуго стояти могли, а да се не удаве. Са зароблѣнницами врао су благо поступали, и никадъ ѡй за робове недржаше, и они су се после окончане войне могли изкупити и кућама своимъ отићи; ако бы хѣли, могли су и кодъ нѣи остати и съ нѣима у любви и прѣтѣльству живити.

Значај славенского народа быо е отворенъ, ѡговъ начинъ мышлѣни простъ, не лукавъ, ѡгове прави блага. Њгово чувство одликовало се правдомъ, поштеніемъ, добротою, и према истоме неприятелю.⁶⁾ Господу и старѣшине свои дубоко е почитовао; бою се Бога и нишошто се заклети нѣе дао, и кадъ бы нужда то требала. — Вратомъ су Славени звали оного, съ киме су говорити, и кога су разумѣти могли;⁷⁾ но ово братинство заборавили су ласно они, кон су се съ ѡмичима граничили, кон су ѡмачки говорили и ѡмачкимъ начиномъ управляли се.⁸⁾ Одъ ови дакле и одъ Пруса, не-славенского племена, попримали су они многе неважеле обычае. Къ овима причислявамъ я приващаніи людѣи богонима на жертву, убиваніи новороѣене дѣце и многоженство: у Поморанской и на Лабѣ свакій е човѣкъ имао вице жена; а напротивъ кодъ други Славена то е само крало допущено было. Славени у обшѣе никадъ нису дали, да ѡймъ се оно отме, што е нѣима прироѣено, т. е. любовь къ слободи, кою су већма почитовали, него животъ; и бравили су е до смрти; и народъ, кон е неа славенска племѣна подярміо, морао е ову любовь къ слободи сасвоимъ изтребити, или ѡймъ дати подпуноу ѡнову слободу. Да бы дакле у свако доба были у станю бранити слободу свою, како

2) Мац. свеѣта I. стр. 182.

3) Мац. I. 69.

4) Провоніе каже, да ѡймъ е сѣмъкъ, неизобразивостъ, рѣчь сѣмъкѣ барбарскій!

5) Сл. ист. бѣл. III. стр. 238. Хагенъ II. стр. 340, 341. Штретеръ I. стр. 44.

6) Хеллоадъ каже: Pollebant multis naturalibus bonis, т. е. одликовали су се многими добротама шрани нати ерца.

7) О. ист. свѣта 51. стр. 207.

8) Норвѣ. VI. стр. 100. О. ист. свѣта 32, стр. 360.

е марао (по §. 70, 75 законика Душанового¹⁶) изъ свога цѣпа нѣму штегу наплатити, на онда то, што е дао, искати одъ лопова. Будући да у она времена ние было гостіонница, то су морали жители путницима, а нарочито трговцима, конана дати. Ако бы кои обштина трговцу конакъ одказала, то му е морала штегу, ако бы му се кавпа случайно ту ноћ догодила, наплатити. Трговца отишао бы управо къ суди или кнезу, да ову накпаду прими: ако бы му се та онде одбыла, то е ишао цару. Онай му плати накпаду изъ свога цѣпа, па по после ште одъ суди или кнеза. То, о чему ћу садъ говорити, сасвимъ се судара съ онимъ, што самъ горе о значајности илти карактеристична Славена казао. Иностранца имао е право, првога, кога бы на путу срѣо, замолати, да га на кавко сигурно мѣсто одведе: по-ѣа опетъ е имао право, иѣга првоме другоме, кога бы нашао, предати, да га даљ води, и тако даљ, докъ онъ небы до желъ свое дошао. Ако бы когодъ ово одрицао, то е было не само онъ, него и сва нѣгова обштина казниѣна. Осимъ тога властели изъ сусѣдны села (краншци земли) и кранштинци,

6) „Повелѣніе цареве е: по всей земли и по градовихъ, и по купцахъ и краншцахъ гусаря и тати да иѣтъ на у чинъ предѣлу. И сикъ образомъ да се украти татба и гусарство. У военъ се селу наѣе тать, или гусаръ, то село да се расеи, а гусаръ да се обѣи строгати, и тать да се осади, и господарь тога села да се доведе селомъ предъ цра, да плати все, што е учинио тать и гусаръ отисрпа и пали да се (наикаже или тать и гусаръ). Тамонде и кнезотъ и примиріе и паллади и преставинци и нацелници и суди, кои се обретаю по гелъ, и патуни обладающе, ти ион да се (на)кажу образомъ ише писанымъ, ако се наѣе у нѣкъ тать или гусаръ. Ако ли су владѣли (на)казали господаря, да се та господо (на)кажу како гусаръ и тать.“ Зак. Дум. § 70. 1828. III. 36.

„Кунци, кои приходе поѣио изъ дѣшноте, ако ихъ неупрости владалацъ или господарь села тога, да обѣи у селу кунци; по закону цареву, како и у законнику, оно што пугбе купецъ, оный господарь и владалацъ, и село все да плати, а што ису у село пустанъ.“

„Ако се е гдѣ случаю или густу или трговцу или палуберу, да му што узне гусаръ или тать, или кон годъ злоба, да му што судити и кнезотъ или изъ цру, да му плати суди и кнезотъ, или цра, што буденгубилъ, а царъ да иште одъ кнезѣе и властеле. Буде путъ предѣла, да стране да су, и акаѣи гости и трговци и дѣлци, да доходи изъ примѣи стражи, са нѣмъ, что ила и вѣси, да га прате и стража стране предѣла са нѣмъ. Ако ли се случи что пугбе, да изъ е пореа. Иврована околѣи что реку думовъ, союлѣ да су пугбили, по ономъ пороту то изъ да плати кнезѣе и стране.“ Дум. Зак. § 75. 1828. IV. 30.

илти чиновници на граници, имали су јошъ одну дужностъ. Они су обвезани были на граници стражу чувати, да небы пустяхіе преко нѣ прешли и земљу пѣлили; у противномъ случаю морали су изъ свога цѣпа по §. 24. законика цара Душана штегу наплатити.¹⁷)

§. 5. И у Руси морали су полицайни и судейски чиновници редъ у народу одржавати, и о лавној сигурности старати се. Они су прегледали и арте илти пасоше.¹⁸) Овде су познати были и чиновници за графѣи постова и градова (городовици, мостиниѣ). И они су по „Правди Руской“ стр. 106 и 108 имали отроке¹⁹) као у помоћъ: а законъ е опредѣляо, колико они имаю плате вуи одъ обштина, гдѣ су мостове и градове градили. У угорски Славена были су особити чиновници, по имену Еври, кои су преступнике хватали.²⁰) У други Славена, и особито у Польской и Слезкой, кадъ се видидо, да чиновници у одржану реда нису доста строги, скопчаване было су свезе, conföderationes, conspirationes.²¹) Као што е познато, онакоже свезе по-највише су зато састављане, да се правительство натера, да натрагъ узме оне наредбе, које народу нису по вољи были. —²²)

§. 6. Ово е све, што се о полиціи стары Славена изпатати могло. — О той самъ нарочито зато говоріо, да види свѣтъ, да су и прадѣди наши познавали графство и графанске наредбе, и да мысли онима изъ главе избѣи, кои држе, да стари Славени никаквы графански устроени имали нису. Изъ овога уарока одсадъ ћу чешије у овима листовима говорити о различитимъ наредбама и графанскимъ устроенима и законима наши отаца — стары Славена.

М. Поповић.

17) „Властеле, кои краншци држе, нѣа война отъ туду мене, и пѣли земљу цареву, нѣа прѣде опетъ на ихъ вѣка: ти властели всегда да платѣ, прѣно кои држили прѣде.“ Дум. зак. §. 29. 1828. III. 51.

18) Збирка Рус. П. скарпи овака писана. О томе спомињъ и угорскіи Игоревъ стр. 113. У стару доба употребљавалъ е бѣо сребра или златѣи печати, по достоинству путника.

19) Отроки были су како у Руси тако и у Срба люди — господари само одъ свога имана, и нису се могли издѣла на другу страну преселити. Оваке поданике Нѣмци позу Hērige, Leibeigene.

20) Vörböcz (Verböczi) стр. 23.

21) Соммербергъ и Ворѣцъ стр. 132 наводе иѣзъ 15 столѣта споменити, кои то потарѣи. Дрѣлѣ у рукопису иѣа акаѣи споменити одъ год. 1352.

22) Арханѣоѣ вождъ Соммерберга I 92.

У Т Ъ Х А.

Тамъ гди живе блажености
Безконичный влада май,
Тамъ, гди душа невинности
Награждена ина рай,
Покой таха гди царствуе,
Гди уири свакій трудъ,
Сладость само существуе,
Не надвиза с' ния-грудъ:
Тамъ же ерце удивляю
Нашъ мирный покой свой,
Огорченкѣя уверею
Моя изблила зала рой,
Кос ланцы урѣшныи
Жишемъ вежу за тай светъ,
До вѣка же бытъ невольни,
Худу ерѣу свою клетъ. —

Мейс. Живановиѣ.

И Г О.

Иго, или яранъ, скоро на свима языцѣма, значи робство, и то метафорически одъ яра, подъ кои се меѣе и ведеу служеѣа стока, кои се тога ради зове и подиремниѣа, као што су волови, ковиѣ, магариѣи и мазге, коина се упо-доблява и лишении слободѣ човѣкъ. При-нуѣенъ, испуниѣати волѣ свога деспота, губи свою собствену вольность, и слѣдователно дѣ-лаѣтъ добродѣтели, Омиръ вели поляѣтъ до-бродѣтели; и ово се разумѣва за прѣе годинѣ робства:

“Τρισυ γὰρ ἡ ἀρετὴ ἀποσβύται ἐν-
ροπα Ζεὺς Ἀνέρος (Половину добродѣтели
одуѣаши широкоокій Зевъ човѣку).

Но колико се робство одуѣе, на конаѣъ не само што же изгубити цѣлу добродѣтель, но, што е найжалостниѣе, и мрзѣтъ же на ню. Видѣни оны, да му добродѣтель ништа иже была одъ ползе, обраѣа се къ лукавству, ла-жи, и кратко реѣи къ свакой злости и нева-ляльству, одиуда се иданъ залуду наѣа озап-шану яра. На кадъ се по нужди робства поставиѣи зао човѣкъ изобличава, хуѣи и мр-зи, колико ли мрзоти иже достояѣтъ вѣговъ деспотѣ, т. е. онай, кои нагоѣи себи подобно-га на злость и неваляльство? И таковыи су были у старо време не само парварѣи, но и са-ми хвалеѣни се и поносеѣи нынѣшнѣмъ политие-номъ Еллиѣи и Римляѣи, послуживани одъ ро-бова, или купленѣи, или заробленѣи. У тако-вомъ стано нашѣи су проповѣдници Еванге-лиѣа древне ове народе. Изъ робова мнозина ихъ е долазило у Христѣианство, свѣрѣкъ у вѣ-роисповѣдъ, кои не познаѣе ни робова, ни де-спота, будуѣи ихъ е искупила равномъ мѣ-ромъ, и коѣе, да юѣи они живе у единству равнозаконѣи, изо браѣа, подъ единымъ само Деспотомъ Искупиѣлемъ: „Πάντες ἐβόησαν ἑ-
στὲ: ἢ ἐμμεῖντο ῥαβὶν ἡμετέροις“ (1, къ Ко-ринѣ, 7, 23.). Христово иго не налѣчи на иѣа люѣиѣи тѣраѣи. (Мат. 11, 30). Но искусство е показало, да роблѣтъ треба мало по мало да одучи свои робске мысли, те да поставѣи до-стойно слободѣ; вѣроятно е пакъ, да су и нѣ-ди одъ яѣи зато найвише обгрѣывали Хри-

стіянство, будући в Христіянство учило и учи равнозаконности, и, или су према својима деспотима бивали неусердніи, или су их посве одбѣгавали, као што е оно учинио слуга Филимоновъ (къ Филип. 10, — 21.). И овај е побѣго одъ деспота Христіянина; но бѣжали су и одъ измѣнника деспота; и тако поро-ди се опасностъ, да како, убрана та и уже-жена любовь къ слободи, раздавајући се по многима њима, не потресе цѣло грађанство. Такову и толику опасностъ Апостоли су узели себи у дужность предупредити; па то су и учинили, учећи, слуге триаѣно, а ѡвнѣ деспоте, нуждномъ према њима човеколюбно. Слуге су совѣтовали, да мирую, нѣти да се буе противъ деспота (I. къ коринѣ. 7, 21.), но на противъ того да имъ се покоряваю, не само добрыма, но іошѣ и злыма (I. Петр. 2. 18.), да се само небы дошло до того, да се хули имя Божіе. Деспоте су опетъ молили, да су према слугама праведни — (къ Колосс. 4. 1.).

У Бѣограду 14. Новемрія 1843.

В. Радишићъ.

М Н Н А.

(съ рускога)

27 Октября 1817 десетъ людѣй, наоружа-ны одъ главе до ногу, добу у вече къ зданію званомъ Venadito, недалеко одъ вароши Гва-нагуто у Мексикѣ. Пре неколико дана бун-товники су разорили ово зданіе; а солдати ге-нерала Линава научили су после того сасвимъ унищожити га. Осимъ четыри зида, нѣшта више нѣе одъ нѣга заостало; три лежа лежа-ше поредъ прага, и до нѣя страшно урлаше неко ранѣно исето.

— Жалостанъ званъ, Донъ Педро Море-но, рече човѣкъ низкогъ возраста, и неприя-тногъ изгледа, но благородно лице нѣгово из-ражавало е разумъ и мужество.

Донъ Педро одговори на ово примѣчаніе горимъ свѣщеніемъ, и, поставивши око на

шесть стражара, сведени се съ остальнымъ дружитвомъ. Онъ извади шпагу, напуня пиш-толь, и легне на землю, као да бы се гото-вѣ спавати; но човѣкъ низкогъ возраста опетъ почне говорити.

— Шта ће одъ насъ бити Донъ Мо-reno?

„Што буде Богу воля“ одговори офи-циръ.

— Мы смо све изгубили, настави првѣй, нераздѣлявајући, као што се чинило, религіоз-но само отрпѣніи са своимъ другомъ. Срећа насъ е оставила!

„Срећа е жена, а къ томе и слепа“ рек-не Донъ Морено, и запали цигару.

— У шесть мѣсецѣй су се разрушили све наше надежде, и едва ћемо моћи и мы ума-ћи одъ неприятели.

„Не, не, ни вице-краль Аподакалъ, ни ге-нераль Линавъ, єдномъ рѣчу, нитко неће не-не добыти подъ свою власть,“ уће му у речъ Донъ Морено; „заклинѣтъ се шпагомъ и спа-сеніемъ душе!... А у мене нѣа сигурно сред-ство измаћи одъ неприятели.“

— Какво?

„Ево ово оружје! Ко зна умрети, тай се ничега не бой.“

— Ая и вице-краль може вамъ дарова-ти слободу.

„Я нећу да приминѣ ништа одъ ногъ не-приятели.“

— Подъ каквымъ срећнымъ предзнаме-ніемъ почела се е наша война! и ко е могао надати се овакомъ жалостномъ свршетку!

„Вы генерале говорите само о почетку, но обрните другу половину кнѣйге, и ставите намъ се предъ очи други, маиѣ прїятни дотаѣан. Осамъ пораза єдно за другимъ, издаивчѣй по-бѣтъ сїю оны, што су были съ наше стране; ютеръ послєдніа изгублѣна битка, а давасъ са-свимъ оставлѣни одъ надежде. Ето послєд-

ній листь кнѣже! Заклопи те ю, некъ буде воли Божиѣ!“

— Чудна є судбина, рекне овай, коме є Педро Морено обрабао свой говоръ. Пре дванаестъ година ко бы могао прорећи меча сиромашу ѣку, да не се мое име споминати у двѣ части свѣта, и да бу я, сынъ Наваре, умрети далеко одъ Шпаньолске, у земля еда текъ познатоу по своемъ имениу?

„А! вы сте онда любилы само лѣпу младу дѣвицу, и врло памятно сте є оставили ради славе. Слава є доиста тако преварьлива и непостоянна, као и жене, само што она има то преимущество, и недопушта преживити невѣрство. Нова любимица славе сегда се принимае тѣшати свое пазше супарнике — якимъ ковоцнемъ или десетиномъ вѣрны пушчаны метака.“

— Тако є, рекне Наварацъ, у коме сурѣчи Мексиканца узбудиле жалостно опоминанья; тако є, Довъ Педро, я самъ люблю и мене сѣ изневерили. Да ние было любави и невѣрства, я небы даньсь быо бѣгунацъ, безъ станка и надежде на избавльнѣ, у тугой земля.....

„Дакле вы сте изкусилы, канву силу рапу задае у срце невѣрство жене; вы знате канва бура бѣсин у прсыма, кадь Дона одговори на све укорє гротомъ сибюжи се?“

— Я самъ све изкусю, и за све се освѣтлю.....

„Мы смо се мало одморили! добро бы было да потражимо друго маѣ опасно мѣсто?“

— Гди немо га ваѣи?

„Ако непотражимо, неѣмо ни ваѣи, рекне Довъ Педро съ обычномъ своимъ ладнокривосчу. Само зато, што немо поимѣи бѣганѣмъ уморити себе и конѣ. Да причекамо неприятели: пакъ ако доѣе, да му продамо животь скупо.... А како се звала ваша любезна, генерале? Б а? была лѣпа?“

— Мы смо позитани заедно, у Изавосу; куѣа могъ отца была є до куѣе Мануела, отца Улиана. Свакий данъ я самъ бываю съ Улианомъ, изясняю самъ юй мою любавь и просю, да ми она даде свою руку.

„Доѣи до званія веѣгеръ, него што є ѣачко,“ говорила ми с она, „и онда не Улиана може бити размыслити се о своемъ брату одъ стрица Ксаверию. Може бити она не црвенила у лицу одъ гордости и радости, кадь се нѣгово име прослави! А садъ кажи ми могу ли я дати руку младиу безъ станя, ружномъ и никоме непознатомъ? Болѣ є огрнути покровъ и леѣи подъ камень безъ надписа!..... Я хоѣу, да име могъ мужа буде свѣма познато, да минопролазеѣи ясно споминю нѣгово име, кадь мене виде на улици!“

Добро Улиано, одговоримъ юй я; ради тебе я бу се потруди, да добьемъ званіе, славу и име: съ Богомъ оstay; дотле ме неѣнешъ видити..... После едно двѣ недеѣѣ за тимъ, сретнувши се она самномъ, уныта съ насмѣльивнымъ рѣчма: — „Но, како бу те садъ назвати: генераломъ, полковникомъ или капитаномъ?“

(Далѣ слѣдує.)

МАРТИНЪ ЛУТЕРЪ

О ИСТОРИИ.

Далеко чувеный и многопознати Римлянинъ Фаро вели, да є за науку наиболѣй начеѣи кадь се рѣчма примѣри додѣду; будуѣи такови причинанья, да се разговоръ яснѣе разуме и болѣе занятѣ. Брѣ кадь се слово безъ примѣра -слуша, было добро и прѣятно како му драго, срцу є несиносно, ние доста ясно, и неможе се добро повѣяти. Изъ овогъ узроча знати историю, одъ велике є потребе; ерѣ што годъ разумъ учити, и измыслити може, кое бы за честанѣ животь полезно было, то назъ исторія са примѣрима многостручно саобщава, одна предъ очи ставля, као да при

догађањама присутствуемо и собственици очима гледамо. Што рѣчи уче, то историју докажу, у њој се може видети како су они живили, дѣјствовали и располагали; како су смѣрили и мирни и мудри били, па како су пропали, или како су награђени; и опетъ како су они живили, кои су рђави и неразумни били, и како су за свое зловољство или своју лудостъ напављени.

Када бы добро и дубоко хотѣли размышлявати, изъ исторіи су скоро сва права, умѣтности, добри свѣти, ономыслија, оцрствѣности, страхъ, удовољство, обнадежђивањѣ, наука, предосторожности, разумъ са свима добродѣтелима, као изъ каквогъ неизгнѣннѣго извора истекао. То чини да исторіи ништа друго нису, него обављенија, паметствована и знањѣ божественѣго дѣла, са расуђенијама како Богъ свѣтъ чудновато одржава, люде управља, одъ зла њмъ одвраћа, къ напредованію води, казни и уважава, почему свакиј зло или добро заслужи. Па будући да њмъ много има, кои Бога нити познају, нити почитују, то опетъ они морају на исторію наћи, и бојати се, да и они као и онај и онај непробу. Пошто намъ исторіја у својимъ описанијама све асно толкуе, или приповѣда, то се они строжије исторіјомъ опомињу, него када бы њмъ човѣкъ са празнимъ рѣчма по правди или науци задржавао и пречио. И мы нечитамъ само у светоме писму, него и у поганскимъ књигама, како се наведе примѣри праотаца у рѣчма и дѣлама, када се намѣрава нешто на кодъ кога народа повисити, или га у његовомъ намѣренію задржати и са страхомъ га одъ тога одвратити.

Б. Вукаловићъ.

СТАРНА.

У Срезу Тамнавскомъ Окружіа Вальнскогъ у Србији находи се на једномъ высу, на атару села Лознице, некиј стародревный градъ и црква. Надъ вратима истога града стои

изреченъ нашъ: „Чагаль Градъ,* а црква е одъ сѣченогъ камена сазидава. Оба ова спомена старе славе Србске зубъ е времена орушѣо.

МУДРА ИЗРЕЧЕНІЯ.

Што ближе човѣкъ природѣ недрима лежи, то е мањѣ у опасности на странпутице доспети, ако е само доста воляны, матернимъ познаниа њимъ, кою она њму чини, слѣдовати. Што се нећма означеніи му кругу дѣятельности око његовогъ срца лежи, толико не слабија свежа знамењѣ његовогъ срца и ума постати. У колико е чистиј изворъ њгове чувствѣности, у толико су оне примамливи за свако безкрајно блаженство, кою њмъ окружава. Крозъ средъ обуке чувствѣности доспева онъ — човѣкъ — својој одушевљеној природѣ. Природный слѣдъ овогъ естъ благородѣнѣ, и гди се оно једномъ укорени, ту духъ неоспоримо своимъ вышнемъ опредѣљѣно на сусрѣтъ сибиши.

(В. Г. Бекеръ.)

Д. М.

НОВЕ КНѢЖЕ.

Наполеона Бонапарта себе истогъ описъ, *Изводъ изъ собственѣго Бонапартова рукописа одъ једнога Американаца. Съ неколкога превоу Лазо Зубанъ, Членъ Совѣта Княжества Србїе. У Београду при правител. кнѣгопетати кнѣж. Србїе. 1843. — На 12-ти, стр. 142.*

Народне Србске Приповѣдкѣ, скупіо и на свѣтъ издао Атанасіе Николѣвъ. Втора сѣвка. У Београду. Петатано у Типографіи Княжества Србскогъ. 1843. — На 12-тини, стр. 135.

Волтерова Заира, или заробљени Французи у престоносномъ войнѣма. Жалостна игра у 5 дѣйств. Преведена Давидомъ Рашкевичемъ, Правословомъ. Съ додаткомъ: Збиръ разныъ полезныъ стваріи. У Новои-Сади, петатано писмени Јована Каулиціи 1843. — На 12-тини, стр. 102.

ліона лудора, кои Ирскіа подеднако съ Англезкомъ тегли; према е она при савединію само 20 милліона лудора, Англезка пакъ 446 милліона лудора дужина была. Далъ разазна онъ, да бы требало да Ирскіа према нѣкой величини и числу народа има више депутираца у долинь дону, и да тамо збогъ земаельне сиротинѣ небы требало тражити онолико иманѣ за условіе упражняваня изборногъ права. Све то онъ тако излаже, да е свагда слушатель на свою страну и намеру привукао. Као едно средство кое бы помошь и спасеніе донело, казуе да бы было то, да се поврати самъ за себе стоещій парламентъ у Дублину, и представя съ живимъ боима благодѣтельна саѣдства, кои бы такимъ начиномъ обогаћени притяжательни добара имали на животь трговине и на све струке ране у земљи.

Свуда и у свако време, кадъ су се важни интереси каквогъ великогъ народа претресаи, налазило се и налази се руководителъ и говорника. У самой Англезкой може се то сваки данъ видити. Картисте, кои няшта неприликаваю, но нѣкую за радъ снагу на за ову посадъ траже и неспуштаю цену своимъ стицанѣмъ, имаю свогъ Ловелла за разбориту, свогъ Окшопора за претерану, свогъ Дункомба за држвомудру часть. Трговачиѣ и фабричниѣ ставъ водили су Кобденъ, Виліеръ, Бопринъ, на борбу за естниѣ лебъ противъ земледодржаца. Лордови Г. Русселъ и Палмерстонъ есу обранители слободѣ при заступнищаня поредка. Чимъ се дакле разликуе саданѣи ставъ О'Коннелла одъ дѣланя оны и подобны мужева? Онъ стонъ самъ и превазилази много више своегъ посѣдователя. Могу и други предводителѣи партайски заузеи прво место, но поредъ нѣи и едно до другогъ за нѣма стонъ велико число равно способны саучастника, кои цѣну властиту важность исто тако умаляю, као што се какво брдо у холмовитой околнини малъ показуе. О'Коннелъ нема никаквыхъ соревнителя и своимъ познаванѣмъ света и душевнымъ изображенѣмъ надвышава тако велику массу Ираца, кое

предводи, као што е негда Мойсей превазилазио юдейскій пастирскій народъ, кои е у Кананъ водіо.

Да ова самостойность О'Коннелла сачинява главну карактера черту нѣговогъ правогъ положая, видитѣ се јошъ јеніе, кадъ га сравнимо съ Велингтономъ, предводителѣмъ нѣговогъ противника. У ова два мужа показаше се као у огледалу цѣла бытность обе оне партае, на кое се 8 милліона жители Ирскіа деле. О'Коннелъ е добродушанъ, богате уображеня снае, животанъ, оиретанъ, жестокиъ, поузданъ; Велингтонъ ладанъ, озбилянъ, тврды, спокоянъ, сувопаранъ, суровъ, горды. Цѣлта е сирому, правды, лени, незналица, Сасъ чистѣ, имушь, способанъ и усталаца. Онай се много Богу моли и на мису иде, а овай се бави съ оружіемъ и много се у себе узда. И О'Коннелъ и Велингтонъ родили су се у Ирской, а у Француской воспятаи. На челу тако рећи две неприятельске войске стоѣи они садъ еданъ према другомъ, на съ каквомъ разликомъ! О'Коннелъ заступа еданъ цѣлий аластѣланъ народъ, а Велингтонъ и Абсенте, — едну изопачену партаю. Умре ли онай, то онда нема кои бы га савршено замѣнити могао; поредъ Велингтона и за нѣмъ налази се велика множина людѣи, кои не нѣгово место заузеи и савршено испунити; но Велингтонъ е одъ О'Коннелла већъ дваредъ био побѣдѣнъ, О'Коннелъ е после стократногъ уступаня јошъ неопобѣдѣнъ и данъ нѣгове последнѣ побѣде бытъ побѣдовосный данъ цѣлого човечества.

НѢШТО О БАЛЛАДИ Г. ІОАН. СУББОТИНЬА:

„САБЛЯ МОМЧЕ, ЦВѢТЬ ДѢВОЙЧЕ.“

(Продуженъ.)

Г. Субботинъ веи, да се „никакогъ ухихнѣніа невиди кодъ дѣвойке,“ а у нѣмъи стонъ:

„А јакно цвѣтъ дѣвойче

У себи е познавало,

№ 53.

У Среду 29. Децембра

1843.

НА КОНЦУ СТАРЕ ГОДИНЕ.

Време лети, траю лета,
Прођу дани, мину часи:
Човекъ слаба одъ дѣтета
Живи, гине у удасти.

У дубоко тако море
И оно намъ опетъ ето
Вѣковите међ' поворе
Устрии се старо лето.

Тине и ты, сръбскій сыне,
На време се кратко сѣти,
Па на стаи одъ истине
Ступаи сложио у просѣти.

Р. П.

НЕШТО О БАЛЛАДИ Г. ІОАН. СУББОТЊА:

„САБЛЯ МОМЧЕ, ЦВѢТЪ ДѢВОЙЧЕ.“

(Копица.)

Стихотворацъ свагда има ту цѣљу, да у баллади или истинитый, или истини подобанъ догађај читатељима представи; навлaстито збогъ тога, што се тымъ начинѡмъ најлакше постиже она цѣљ, побудити у читатељу участіе туге и жалости или радости, негодовањ, одирањ и т. д. како се надъ ово или оно чувство за претегу мѣрила срца човеческогъ употреби, и како надъ главна цѣљ предмета са собомъ доноси. Кодъ тајногъ наблюдавања стихотворца, сва дѣјства, постепено у баллади јављују се, съ очевиднимъ участіемъ пратима, као да намъ се у самомъ животу дѣјствуюћа лица представљају. Напротивъ тога онај предметъ, когъ е сама сила уображена у сагласію съ фантазіомъ породила, промастити

увекъ ту цѣљ, и као измишљенихъ сматрањ, често ће не само мысли читатеља разсејати, но и само срце одъ предмета одвратити. Такавъ е предметъ предстојеће балладе. Правый погледъ на надписъ опонииъ насть, да е то измишљено, а тымъ самимъ унапредъ угушуе любопытство, кое истинитый или истини подобанъ предметъ безпрекословно у нама производи. Уподобљавати дѣвоиче цвѣту, то е слободно и лѣпо; али као надписъ балладе, и у читавомъ дѣлу као извѣстно лице употребљавати, ние никакѡ у свомъ реду. Ако му се башъ тако име „Цвѣтъ дѣвоиче“ допало, ние ли могао исто тако, а природније и у самомъ животу налазеће се употреби? А то е *Цвѣта!* Ово исто и о „сабля момчету“ важи.

Жалостный почетакъ балладе ние „своимъ болна“ описанъ, као што Г. Субботињъ вели. Момче сувише разслабљено, и предвидѣши свою скору смртъ, а гледајући любљенихъ своей предметъ, съ коимъ ће се скоро разстаати морати, сувише се ладно изражава, нити даваши характеръ простомъ залюбљенику приличи. У часу највише свое жалости, и исто да намъ на лицу знаке крайне и угушене уприма бољ или жалости покаже, онъ унапредъ ладно предсказуе свою сутрашню смртъ, и ладнокриво любопытство свое излаже, когъ ће драга његова *руку дати*.“ Мени се чини, да овакавъ ладанъ характеръ само лицу, овакомъ судбомъ дуго немиланце гољномъ, и у бѣди отвергнутомъ срцу приличи, као што е, ако се добро опонииъ, Шекспира Хамазетъ, и жељо бы сврху предмета овогъ изясненіе бољ одъ мене познавателъ природе.

Исто е тако ладно описано и чувство дѣвоиче, коя се у слѣдуюћимъ рѣчма, као шадећи се изражава:

ДАНИЛО О'КОННЕЛЛЪ

(Конаць.)

Политично радеши показао се О'Коннеллъ 1821. године првый путъ; одавно е оны положію тай основъ, да се одъ праведны потражывана, коима Ирскя дугуе, нешто одбѣти мора, будући бы се тимъ у станѣ дошло, да се лакше и сигурнѣ остатокъ подмири.

Кадъ е дакле Георгій IV. Ирску посѣтити хтѣо, было е планъ начинѣтъ, краля лично задобыти, да оны са Ирскомъ и Енглезкомъ, пано съ дѣлѣма, као што е ХанOVERанска и Енглезка, една поредъ друге постоѣћина државама поступи. Съ томъ мысли краљ е свуда съ найвеомъ чешу, и наиболѣмъ отличіемъ дочекиванъ было, и О'Коннеллъ му е самъ при долазку његовомъ у Дублинъ круну одъ ирскога лапора поднео. Али Георгій IV. ние было човѣкъ за Ирце. Кадъ се у Лондонъ вратио, благодарѣ іѣмъ ливно, што га на његовомъ путовању нису тужбама обтеребывали. Та безчовѣчность е цѣлу државу и цѣло народъ разярила, и садъ почне О'Коннеллъ систему крѣтаня уводити, кою до данасъ продужава. Његова е цѣль све Ирце мало по мало къ участию у његовимъ трудовима за уищтенѣ тѣгоба свога отечества побудити, у мислима о самосталнои држави: Ирску са Енглезкомъ подъ едногъ краля ставити, и устроєніемъ цѣле моћи народа, безъ да бы се законѣ земаљски повредили, (што бы правительству за уставу сходно мѣшанѣ повода дати могло) не-

кава повлађивана одъ Енглеза или мало пома-ло задобыти или на едареѣ у каковой нево-льи силомъ отети.

Његовъ првый коракъ на ономъ путу было е увѣдомлѣнѣ основноположеніа, да Ирци и католици за преставникѣ у долѣмъ дому избрати могу. Ово е до данасъ заостало, одъ части зато, будући е познато было презираѣ, у коме су членовѣ те цркве кодъ Енглеза стали, а одъ части што ние могуће было, положити заклетву, коя се при ступанію у парламентъ изискивала. О'Коннеллъ напротивъ учио е, да се католички представникѣ сами изберу, а у парламентъ не се пустити, или не они сами израдѣти, да се у парламентъ пусте. И тако е оны самъ дѣйствительно 1828 за члена долѣмѣ дома изъ Гроуѣ Кларе избранъ, и његово повлађе у парламенту. Довело е пытанѣ ослобођења (эманципаціе) у толико напредъ, да е веѣ г. 1829 заклетва, коя е приступъ къ парламенту немогущѣ чинила, сасвѣмъ укинула. Да се пакъ то небы сасвѣмъ учинило, као ѣму уступлѣно право, придато е истомъ одобренію примѣчаніе, да свакѣ членъ, кои е пре изданогъ ослобођења избранъ, мора стару заклетву полагати. У слѣдству тога принуђенъ е было О'Коннеллъ себе дати ново избрати, што се заиста 1830 године збыло.

Тай знаменитый успѣхъ повышавало е с' едне стране О'коннелла особиту отважность, с' друге пакъ стране гнѣвъ његовы противника,

и тако га є дало правління 1831 год. збогъ нарушеня на одржаня мира опредѣленяго закона затворити. Али партійска борба межу Вигима*) и Торіями**) приуцди краді да парламентъ распусти, пре него сѣ тай законъ, кои є као и многа изліта опредѣленія до првогъ окончаня парламента важность свою имаю, поновити могаю, тако да є О'Коннелль безъ отлаганя ослобоженъ быо. Одма затимъ ступи на владу Министерство Вига, кое є следало да га — О'Коннелла — за себе придобіє сотимъ, што му є дало адвокатуру и што га є нудило са званіємъ првогъ судіє и покровительствовало оне, кое є онъ за званія или за парламентъ препоручиваю. Но О'Коннелль ние хтіо примити званіє, него є остаю шта є и пре быо: бранитель свога отечества, и да бы му достаточнѣе могло време и сву снагу свою посветити цркви, одъ префегъ є времена помоу свещенства тако урежено, да се на опредѣлене дане сваке године купе добровольни прилози и предаю О'Коннеллу подъ именомъ нѣгове накпаде, зато, што є онъ свое одвѣсѣ пробитачно адвокатско званіє оставію; но зато га нѣгови противники назову просякомъ и варалицомъ свротинѣ. Поредъ того ние изоставію О'Коннелль, подпомагати дружественный союзъ, сотимъ, што є, колико є народъ веће участіє показиваю, данакъ (прирезъ) за послове дружба опредѣлений изъ почетка сѣ 5 ливра на 1, а доцїє на 1 шиллингъ годиннѣ спустію. Ние и изьявлю наміру оны дружба менаю є онъ, колико бы годъ пута нѣгова дѣятельность меру прешла и са законима у противоборство доби претила. Католично друство, предходительный союзъ, реневалый союзъ есу мена одъ тїхъ наименованія, коима се онъ кады и кады служію, и ѿ ово доба обузима реневалый союзъ тако знамениту часть народа, да месечни прилози одъ 1 пенни — 12 пенца чине 1 шиллингъ, 20 шиллинга чине 1 фунту штерлинга или 5 талвра. — Снакомъ члену на неделю приходъ одъ 2 — 3000 дуй-

дора доносе. Ако бы правительство ономъ реневаломъ союзу на путь стало, то бы онъ онда могаю избрати каку другу форму и казанъ народный союзъ или таково што подоби, што бы му допустило основоположеня енглезкогъ дравнаго живота, или устана, по комъ сме оно сме чинити, што годъ ние изречно забранно.

Подъ министерствомъ Вига засѣдаю є О'Коннелль у ние различни места, измеу други и у ние главнѣ града Дублина и често є гласовима или мнїяма свю послѣдователя, О'Коннелловымъ репомъ названыма, оно што є за добро назізію до ршенія доводію, као што є нарочито за одржаня овогъ министерства приносію, кады є нѣгово вышество на 1 или на 2 мнїя спадаю. Одмао садашнѣ министерство Сори стои на корчану, кое є своимъ непріятельскомъ духу іошъ прошле године врло непозитивно узду попустило, кады му є, као тадашнѣмъ Лорду Маіору одъ Дублина, при роженію принца Валескогъ или престолонаслѣдника одказало обычно издавано достоинство Ритера, недолази О'Коннелль выше у парламентъ, ерь небы тамо ништа могаю учинити. Но место того путує непрестано по Ирской сазна скупштинѣ, на коима се подъ предводителствомъ свещеника повегда по миліона людїи налази и држи слова на народъ, коє су свагда сазна, често опора, свагда аєва, повегда побудительна, а веїи путь утѣшительна. Обштепознато и свуда угнѣтаваюбе отношеніє измеу арендатора и притяжателя земаѣ, небрежливость и презираня католицизма у Енглезкой, мрзость, коє влада измеу Сасса и Целта сачиняваю наравно главный предметъ нѣговы слова. Осимъ того говори онъ о данну, кои католици мораю плавати протестантскомъ свещенству о скупшци новозаведены домовъ за сиромеє и о утѣшаванню, сѣ коимъ є скопчаню исканя милостинѣ; о власти, коє се налази у рукахъ протестантски градски совѣтника; о исключочїимъ законами, у коє спада она забрана, да се безъ допущеня несме држати оружїа, коима су Придъ подвргнути; о дравномъ дугу одъ 840 мил-

*) Народна свободоу жалежа страна.

**) Противъ народа дѣйствующа партия.

ліона лудора, кои Ирскa подеднако съ Енглезиомъ тегли; према е она при сaедине- нiю само 20 миллиона лудора, Енглезка пакъ 446 миллиона лудора дужна была. Далъ ра- заана онъ, да бы требало да Ирскa према иъной величини и числу народа има више де- путараца у долимиъ дому, и да тамо збогъ земаьске сиротиѣ небы требало тражити оно- лико иманъ за условіе упражняваня изборногъ права. Све то онъ тако излаже, да е свагда слушатель на свою страну и намеру привукао. Као едино средство кое бы помошь и спасе- нiе донело, казуе да бы было то, да се по- врати самъ за себе стосій парламентъ у Ду- блину, и представла съ живимъ боима благо- дѣтелна сѣдства, кои бы такимъ начиномъ обогащени притяжатели добара имали на жи- воть тргоини и на све струке ране у земльа.

Свуда и у свако време, надъ су се важ- ни интереси каквогъ великогъ народа пре- тресади, налазио се и палази се руководите- ля и говорника. У самой Енглезкой може се то свакій данъ видети. Кѣртисте, кои ништа неприяжавало, но нѣиоу за редъ свагу на за ову послѣ траже и испуштаю цену своимъ етициѣмъ, имаю свогъ Ловелла за разбо- риту, свогъ Оксфордъ за претерану, свогъ Дункомба за државомудру часть. Трговачкій и фабричный ставъ водили су Кобденъ, Ва- леръ, Говринъ, на борбу за етициѣ лебъ про- тивъ земледржаца. Лордови Г. Русселъ и Палмерстонъ есу обранители слободе при за- ступницѣма поредна. Чимъ се даке разликуе саданиѣ станъ О'Коннелла одъ дѣланя оны и подобны мужава? Онъ стои самъ и превози- лази много више свое послѣдователь. Могу и други предводители партійски заузеи пр- во место, но поредъ ныи и едно до другогъ за яьма стои велико число равно способни саучастника, кои нѣиу властиту важность исто тако умаляю, као што се какво брдо у холмовитѣй околини манъ показуе. О'Кон- неллъ нема никаквы соревнителя и своимъ по- анаваніѣмъ света и душевнымъ изображеніѣмъ надвышава тако велику массу Праца, кое

предводи, као што е негда Мойсей превозила- о юдейскій пастирскій народъ, кои е у Ка- назанъ водіо.

Да ова самостойность О'Коннелла сачи- нява главну карактера черту нѣговогъ правогъ положаи, видѣти се іошъ яснѣ, кадъ га срав- нимо съ Велингтономъ, предводителѣмъ нѣго- вы противника. У ова два мужа показѣ се као у огледалу цѣла бытность обе оне партае, на коѣ се 8 миллиона жителя Ирски деле. О'Коннеллъ е добродушанъ, богате уображе- ня силе, животанъ, остретанъ, жестокъ, поуза- данъ; Велингтонъ ладанъ, озбилянъ, тврдъ, спо- коянъ, сувопаранъ, суровъ, гордъ. Цѣлта е сиромъ, правѣ, лѣнь, незналица, Сасъ чистѣ, имуѣ, способанъ и устазацъ. Онай се много Богу моли и на мису иде, а овай се бави с' оружѣмъ и много се у себе узда. И О'- Коннеллъ и Велингтонъ родили су се у Ир- ской, а у Француской воспитали. На челу тако рѣи две неприятельске войске стоѣ они садъ еданъ према другомъ, на съ каквомъ раз- ликомъ! О'Коннеллъ заступа еданъ цѣлій зло- ставный народъ, а Велингтонъ и Абсенте- е, — едну изопачену партаю. Умре ли о- най, то онда нема кои бы га савршено заме- нити могао; поредъ Велингтона и за нѣмъ налази се велика множина людѣй, кои не нѣго- во место заузеи и савршено испунити; но Велингтонъ е одъ О'Коннелла неѣ дваредъ быо побѣденъ, О'Коннеллъ е после стократ- ногъ уступаня іошъ необиѣненъ и данъ нѣго- ве послѣднѣ побѣде быти побѣдоносный данъ цѣлого човѣчества.

НЕШТО О БАЛЛАДИ Г. ІОАН. СУББОТИѢ:

„САБЛЯ МОМЧЕ, ЦВѢТЬ ДѢВОЙЧЕ.“

(Продуженіе.)

Г. Субботиѣ веи, да се „никаквогъ уехиѣнiя невиди кодъ дѣвойче,“ а у пѣсни стои:

„А дісно цвѣтъ дѣвойче

У себя е поимисло,

Младо момче, сама љубо,
Сладо люби, добро игра;
Юштѣ ако зна быти и вѣрнѣ,
Срећна она, пою узне."

и мало даљ:

„Она млада мислила се:
Полюбити то се мора,
Ма одного, ма другог,
Найболѣ е најљепшега,
Најслађе е најмилијег,
Кадѣ су класи на вѣтчињѣ,
Уста уста приближили,
Помислило цѣлѣ дѣвојце,
На пољубацѣ јучерашниј,
И на рѣчи тога дана,
Помислило, задржало,
Тѣ потрал и подуже
Тай пољубацѣ издавца."

Ко невиди у овимъ рѣчма, да е дѣвојка већ у велико заљубљена была? Ко невиди у посљедњимъ рѣчма: „*помислило, задржало, те потрал и подуже тай пољубацѣ издавца*," знае право ѣ унутрашњѣ немира и усхићења, кон праву љубавь прате? Но Г. Субботињѣ не да рече, да е дѣвојци пољубацѣ момчета слабакъ быо, но дае съ рѣчма: „*сладо люби*," само „*примѣтила, да онѣ сладкимѣ наситомѣ любви*," а заборавила, да она, коя можма каквогъ за „*самѣ љубогѣ*," налази, појо е „*најболѣ најљепшега, а најслађе најмилијег*," полюбити, коя при другомъ пољубци, сећајући се првогъ, „*задрже*“ и хотимице учини, да овај „*подуже траје*," да велимъ најљепше показуе, како љуби самој пољубацѣ момчета „*сладо люби*." Умѣства е дакле и она примѣтка Г. рецензента.

Доказиваио његовомъ да е сумња Г. рецензента неумѣствна, да ли се „*пристойностѣ у простой парчи селској, и у слушаниа, еди уверењено срце командира, тражити може*“ служи за основъ „*што се млади люди кождѣ наши селѣна предѣ странима и старѣима ни погледати несмеду*," а на другомъ мѣсту вели, да е нега и дворенѣ „*башѣ изъ свескогъ живота извађено*“ и да дѣвојка „*своѣмъ заљубљившину занѣста одмази и повудама болногъ за-*

лаже, по пѣсни народној: мила майко! мой болуе драгѣй, оѹ а љни, да виднѣ шта ради? Како се ово слаже?

Даљѣ опровергана Г. Субботињѣ примѣтка Г. рецензента „*да е неприродно у срцу говѣтескомѣ тако противны чувства у скоромѣ времѣну наленѣ*:" — *највернѣе негали и таки затимъ способности за уживанѣ буди каквогѣ радости или сладости*," наводенѣмъ, „*да се љубавь у тусомѣ улекшино срце, когѣ е после искубљенѣ љубљенѣ, предѣста празно, лако улагати*." Г. рецензентъ ясно вели „*у скоромѣ времѣну*," дакле први дана порођењу у дѣвојци љубавь разумѣва, и то онѣ опорочава, то назива „*природа противно*," а не доцнѣе послѣдовавшу удабу љбу, кою е време, подпоможено поспѣшнымъ окрѣстностяма, сасвињѣ природно произвести могло. Да е у почетку љба борба цѣлѣ дѣвојчета наведена была, лако бы се извинити могло. Самый наведенный примѣръ противу сачинителя говори „*како е младиѣ сунругѣ, изеубнани сунругу после еодинѣ дана брачногѣ живота, у првој жестинѣ негали, кождемѣ себе ранио, излѣченѣ предѣ кола трѣноѣ бацѣ се и — пре еодинѣ дана са другомѣ вѣнтао се*;" ерѣ овде е у почетку природа свое звѣчала, и текъ доцнѣе кадѣ се рана временомъ заљчила, другѣй правацѣ себи узела, а не изо у баллада љбовој, у којој се грднѣ ранѣ први дана, првимъ погледомъ и пољубцемъ „*момчета еолюбрадого*“ заљчише.

Доѹде самѣ се слагао съ похвалнымъ мислима и основима Г. рецензента, а садѣ нева ми допуштено буде, мало одѣ љга одступити.

Г. рецензентъ похвалюе оригиналитетъ и природностъ надписа балладе „*сабля момче, цѣлѣ дѣвојце*." Мени се ово невиди тако похваледостойно, а то изѣ слѣдујућѣ узрора:

(Поѣвца слѣдуе.)

№ 53.

У Среду 29. Децембра

1843.

НА КОНЦУ СТАРЕ ГОДИНЕ.

Време лети, траю лета,
Прођу дани, јаву часи;
Човек слаба одъ дѣтета
Живи, гине у уздаси.

У дубоко тако море
И ово намъ опетъ ето
Вѣковите иѣ' поноре
Устрин се старо лето.

Тине и ты, србскій сине,
На време се вратко сѣти,
Па на стази одъ истине
Ступај сложио у просвѣти.

Р. П.

НЕШТО О БАЛЛАДИ Г. ІОАН. СУББОТИЊА:

„САБЛЈА МОМЧЕ, ЦВЕТЪ ДѢВОЙЧЕ.“

(Ковачъ.)

Стихотворацъ свагда има ту цѣль, да у баллади или истинитый, или истини подобанъ догађај читатељина представи, навластито збогъ тога, што се тимъ начиномъ најлакше поставља она цѣль, побудити у читатељу участіе туге и жалости или радости, негодовањ, одирањ и т. д. како се кадъ ово или оно чувство за претегу мѣрила срца човеческогъ употреби, и како надъ главна цѣль предмета са собомъ доноси. Кодъ таковогъ наблюдавања стихотворца, сва дѣјства, постепено у баллади явљају се, съ очевиднымъ участіемъ пратица, као да намъ се у самомъ животу дѣјствующа лица представљаю. Напротивъ тога оная предметъ, когъ е сама сила уображенія у сагласію съ фантазіомъ породила, промаститѣ

увекъ ту цѣль, и као измышлѣнъ сматраѣ често не само мысли читателя рассеати, но и само срце одъ предмета одирати. Тако е предметъ предстоѣће балладе. Првѣй погледъ на надписъ опоминѣ насъ, да е то измышлѣно, а тимъ самымъ унапредъ угушуѣ любовитство, кое истинитый или истини подобанъ предметъ безпрекословно у нама производи. Уподобљавати дѣвоиче цвѣту, то е слободно и лѣпо; али као надписъ балладе, и у читавомъ дѣлу као извѣстно лице употребљавати, ние никакѣ у своемъ ряду. Ако му се башъ тако име „Цвѣтъ дѣвоиче“ допало, ние ли могао исто тако, а природнѣ и у самомъ животу налазеће се употреби? А то е *Цвѣта!* Ово исто и о „саблѣ момисту“ важи.

Жалостный почетаѣ балладе ние „своимъ болна“ описанъ, као што Г. Субботињъ вели. Момче сувише расслабљено, и предвидѣши свою свору смрти, а гледајући любовитый свой предметъ, съ коимъ не се скоро разстаѣти морати, сувише се ладно изражава, и ни даний характеръ простомъ залюбљену приличи. У часу највише своя жалости, мѣсто да намъ на лицу знаке крайне и угушене уприма боль или жалости покаже, онъ унапредъ ладно предсказуѣ свою сутрашню смртъ, и ладноприво любовитство свое изьявлюѣ, когъ не драга лѣтова „руку дати.“ Мени се чини, да овакавъ ладанъ характеръ само лицу, опакѣ судбомъ дуго немиланце гонѣномъ; и у бѣди отарпнутомъ срцу приличи, као што е, ако се добро опоминѣмъ, Шекспира Хамлетъ, и желяо бы сврху предмета овогъ изясненія боль одъ мене познавателѣ природе.

Исто е тако ладно описано и чувство дѣвоиче, когъ се у слѣдуюћимъ рѣчма, као налѣши се изражава:

„Но, ядла, сабля жомѣ,
Неговори, неспаша не,
Нит' в теби садъ урети,
Нит' за другог' мѣст' е' удати.“

И у овимъ рѣчма никакѣ непалазичъ чувствѣ жарѣ любви, чувствѣ велике туге и жалости. И сама найвећа надежда, да ће драгий њѣтъ опетъ оздравити, неча оне силе, да предстоѣну живу опасностъ изгладѣ, и стрепеће срце, срце, кои тако силно любви, одъ жалости силногъ излива устегне. Сабля момче да е се на мукѣ, а цѣтъ дѣвоичѣ ништа не осећа, као да цривѣ какавъ издише.

Момче е голобрадо на селу, дакле просто, као и остали селяни, а просто и обучено. Я дакле немому вѣровати, да е исто момче „полюс одъ блѣ силѣ, сучасно златомъ извезень, а бисеромъ изкићень“ изагло. Юшѣ нѣ тако яко бисеру пала дѣла, да га могу и селяни на волсу носити, а ако е заиста момче такавъ поѣст' имати могло, онда већ нѣ на њѣму природне простоте упрасѣ, но знаѣтъ, да е нужностъ моде и наикити и природе правне оужила, а оно несудѣти на похвалу и узвишенѣ природне дѣлоте, но на поругу и пониженѣ.

Кады голобрадо момче у гомали играча и играчица цѣтъ дѣвоичету вели:

„Ужѣт' мене цѣтъ дѣвоиче,
Ты погледѣ съ едног' врѣл
Овог' пола до другога,
Съ едног' мѣста на другога,
Дѣвоичѣ одъ пѣн' ваки несеѣтъ.“ —

онда ми се невиди „отъ више несташно“ „отъ више“ бозобразно, а бозобразностъ треба избѣгавати, нѣ га казати и съ тѣмъ изкоренявати, а не ускоренявати. Описиваѣ селске простоте немоме никакѣ за цѣлъ имати дѣйствителну, но врану природу. Бозобразностъ овай показало е момче и дальнѣ поступкомъ своимъ, што е дѣвоичѣ на онакомѣ мѣсту просило, гди „сѣтъ на сѣе стране вакиа за лилиа у девилицѣ“ и гди и сама ѡгрова майка ѡнѣмѣ сѣмъ борави. Г. рецензентъ похваломъ описане обичаѣ, а да ли е овай обичай льпо описанъ? да ли е коды Срба обичай, просити на гроблю дѣвоичку, а то у дружбѣ незвано, но обичаѣмъ скупѣмѣ лица, у одсудству родбѣе и родитѣла? Ако цѣтъ дѣвоичѣ не имадѣ ни отца ни майке, амало е вѣрно сроднина. а момче е голобрадо амало отца, на опетъ ни о „дѣмѣ“ на спомѣна неча, банѣт' и кадъ бы изаказѣмѣ обичай био, на гроблю просити дѣвоичку, кои би у овакомѣ случаю као непустанъ и нечорланъ или избѣга

или га презрительнымъ боямъ описати требало.

Г. Субботинѣ при свѣмъ томъ, што признаѣ, да е дѣвоичѣ заклетву погасило, а съ тѣмъ и казнѣ заслужио, овако наводи сабля момче говорѣе:

„Душо моя, цѣтъ дѣвоиче,
Буди само добре воѣл,
Сѣтъла соѣра на насѣ чека,
За соѣромъ е царѣ Стефане,
За Роксандромъ ваъ Леѣана,
То су душо крѣнови наѣ;“ и т. д.

каква е ту казнѣ за погажену заклетву? Рай немоме казнѣ бити, нит' се ова овако благимъ рѣчма изражава. Сабля момче нѣ из гроба устадо, да свою свадбу у царству воѣи проведе, но да казни погажену заклетву и да е са собомъ води, као што му се дѣвоича обеѣла была. Сама измыслила неприродна скрѣтъ, одвоѣлѣ дѣвоичѣ на онако льпо мѣсто, гди е часть, гостѣа и весѣлѣ, вѣнчѣто уживаѣ радости прѣе воѣи очекива, нѣе дозвољѣна казнѣ.

„На приступѣ къ цѣтъ дѣвоичѣ,
Опайѣ и дѣвоичѣ рукомъ.“

Десногъ турѣ пладо жомѣ“ и т. д.

У овимъ рѣчма показуѣ се знаѣтъ лютиѣ сабля момчѣта, и камиѣ казни, а мало часть прѣтѣара се исто лютиѣ у найвећу ѡнѣностѣ.

Дѣвоича нѣе отишла за сабля момчѣтомъ ни своесвољѣно, ни съ показанымъ буди какымъ знакомъ противѣлѣла, ерѣ се у каменѣ прѣтворила была при появи сабля момчѣта. Што е заклетву погасила и казнѣ заслужио, а у мѣсто ове награду приѣмѣла, побуѣуѣ у казни негодоваѣ, а не сажалѣлѣ, што е и Г. рецензентъ приѣлѣто, а Г. Субботинѣ жељѣо бы га у сажалѣлѣ прѣтворити. Сажалѣлѣ бы, по момъ мѣлѣно, безѣ промѣне постоеѣгѣ већѣ реда у баллади, само онда край балладе у читатѣлѣмѣ произѣо: кадъ бы преступница у страшиномъ часу указанѣгѣ се сабля момчѣта, увидѣвши и познѣвши кривѣцу свою, своесвољѣно страшиномъ суду и правди себе подѣргѣла, у коѣмъ бы случаю и почитаѣлѣ наѣе заслужио, као што законѣца казанѣ, кадъ у часу собственѣмъ увѣренѣа своѣмъ беззаконѣа коѣацѣ недостѣоѣномъ животу своеѣ собственѣмъ рукомъ учинѣ, почитаѣлѣ и сажалѣлѣ наѣе заслужѣе. И ово бы, мыслѣмъ, много боѣл было, него да е, по приѣлѣтѣ Г. рецензѣнта, у нарѣчу своѣмъ младоженѣ, безѣ какѣе свѣдомѣсти преступѣлѣна своѣмъ и заслужѣне казни, жрѣва остала.

Ђорђе Малѣтинѣ.